

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ PROGRAMI

II. MAHMUD'UN MEMLEKET GEZİLERİYLE İLGİLİ İKİ ESER:
SEFERNÂME-İ HAYR VE ÂYÂTÜ'L-HAYR

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Ebru ERDEM
20096016

Danışman
Prof. Dr. Abdülkadir ÖZCAN

İSTANBUL 2011

Ebru ERDEM tarafından hazırlanan **II.Mahmud'un Memleket Gezileriyle İlgili İki Eser : Sefernâme-i Hayr ve Âyâtü'l-Hayr** adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince Oybirliğiyle / ~~Oyçokluğuyla~~ Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 07 / 10 / 2011

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi : Prof.Dr.Abdülkadir ÖZCAN (Danışman)

Jüri Üyesi : Prof.Dr.Ziya YILMAZER (M.Ü.Öğr.Üy.)

Jüri Üyesi : Doç.Dr.Ömer İŞBİLİR

The image shows three handwritten signatures in black ink, each written over a horizontal dotted line. The signatures are stylized and cursive. The first signature is at the top, the second is in the middle, and the third is at the bottom.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa no.
ÖNSÖZ.....	III
ÖZET (TÜRKÇE VE İNGİLİZCE).....	V-VI
KISALTMALAR.....	VII
1.GİRİŞ.....	VIII
1.1. SAHHAFLAR ŞEYHİZÂDE SEYYİD MEHMED ESÂD EFENDİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ.....	VIII
1.1.1. HAYATI.....	VIII
1.1.2. ESERLERİ.....	XII
1.1.2.1. Tarihe Dair Eserleri.....	XII
1.1.2.1.1. Târîh-i Es'ad.....	XII
1.1.2.1.2. Üss-i Zafer.....	XIII
1.1.2.1.3. Teşrîfât-ı Kadîme.....	XIII
1.1.2.1.4. Zibâ-yı Tevârîh.....	XIV
1.1.2.1.5. Ahvâl-i Tunus.....	XIV
1.1.2.1.6. İstanbul'un Fethine Dair Bir Risalesi.....	XIV
1.1.2.1.7. Bitmemiş Bir Tercümesi.....	XV
1.1.2.2. Edebiyata Dair Eserleri.....	XV
1.1.2.2.1. Dîvân-ı Es'ad.....	XV
1.1.2.2.2. Münşeât.....	XVII
1.1.2.2.3. Bahçe-i Safâ-endûz.....	XVII
1.1.2.2.4. Şâhidü'l-Müverrihîn.....	XVIII
1.1.2.2.5. Pendnâme.....	XIX
1.1.2.3. Diğer Eserleri.....	XIX
1.1.2.3.1. Terceme-i Mustatraf.....	XIX
1.1.2.3.2. Kevkebü'l-Mes'ûd Fî Kevkebeti'l-Cünûd.....	XIX
1.1.2.3.3. El-Virdü'l-Müfid Fî Şerhi't-Tecvîd.....	XX
1.1.2.3.4. Es'ile ve Ecvibe.....	XX
1.1.2.3.5. Mesh-i Ricl ve Mesh-i Huf.....	XXI

1.1.2.3.6. Nasrun Azîz.....	XXI
1.1.2.3.7. Delâ'ilü Nübüvvet-i Nebiyyinâ.....	XXI
1.1.2.3.8. Makâle fi İsbâti Nübüvveti Hâtemi'l-Enbiyâ-i ve'l-Mürselîn.....	XXII
1.1.2.3.9. Mecnû'a-i Müsevvedât.....	XXII
1.1.2.3.10. Mehâsin-i Mecîdiyye.....	XXII
1.1.2.3.11. İmân-ı Ebeveyn.....	XXIII
1.1.2.3.12. Beyânu's-Sıfâtî's-Subûtiyyetillâhi Te'âlâ.....	XXIII
1.1.2.3.13. İ'tirâz-ı Bâtıl-ı Ehl-i Dalâl.....	XXIII
1.1.2.3.14. Terâcim-i Emsâlü'l-Üdebâ.....	XXIII
2. SEFERNÂME-İ HAYR	XXVI
2.1. Yazma Nüshaları ve Hususiyetleri.....	XXVI
2.1.1. Nüshaların Tavsifi.....	XXVI
2.1.2. Nüshaların Mukayesesi ve Kıymeti.....	XXVIII
2.2. Muhtevası	XXIX
3. ÂYÂTÜ'L-HAYR.....	XXXI
3.1. Yazma Nüshaları ve Hususiyetleri	XXXI
3.2. Muhtevası	XXXI
3.3. Eserlerinin Kaynakları.....	XXXIV
3.4. Eserlerinin Tesirleri.....	XXXIV
4. SONUÇ.....	XXXVI
5. ÜSLÛBU.....	XXXVII
6. METİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YOL.....	XXXVIII
7. SEFERNÂME-İ HAYR METNİ.....	1
8. ÂYÂTÜ'L-HAYR METNİ.....	78
EKLER: TIPKIBASIM.....	133
KAYNAKLAR.....	212
ÖZGEÇMİŞ.....	218

ÖNSÖZ

Tarih araştırmaları bakımından birinci elden yani orijinal kaynakların önemi çok büyüktür. Buna rağmen kaynak eserlerimizin tahlil ve tenkidi yapılarak değerlendirilmemiş olmaları, bu eserlerden istifadeyi güçleştirmektedir. Oysa ki bu tür kaynakların neşri hususuna gereken ihtimam gösterildiği takdirde araştırmacıların olayları daha doğru değerlendirebilmesi sağlanacaktır. İşte biz de böyle bir tarih kaynağı olan, II. Mahmûd döneminde, dönemin vakanüvîsi Sahhaflar Şeyhizâde Seyyid Mehmed Esad Efendi tarafından kaleme alınan *Sefernâme-i Hayr* ve *Âyâtü'l-Hayr* adlı eserlerin tahlîli neşrini hazırladık.

Çalışmamızın önsöz ve özetten sonra giriş kısmında Sahhaflar Şeyhizâde Seyyid Mehmed Esad Efendi'nin hayatı ve eserlerinden bahsedilmiştir. Diğer bölümlerde ise metnini hazırladığımız eserlerimizin nüshaları, muhtevası, kaynakları, tesirleri, sonuç üzerinde durulmuş ve metin tesisinde takip edilen yol açıklanmıştır. Ayrıca orijinal metinlerimiz de çalışmamızın sonuna ilave edilmiştir. Araştırmacıların döneme daha iyi intikal edebilmelerini sağlamak maksadıyla metindeki hicrî tarihlerin mîlâdî karşılıkları dipnotlarda gösterilmiştir.

Bu çalışma ile bir yandan II. Mahmûd'un yaptığı gezileri ve bunun kamuoyundaki yankılarını ele alırken, bir yandan da Esad Efendi'nin bu eserlerini araştırmacılara tanıtmayı amaçladık.

Esad Efendi'nin bu eserlerini yüksek lisans tezi olarak hazırlamamı tavsiye eden ve eserleri satır satır okuyarak gerekli düzeltmeleri yapma lütfunda bulunan pek muhterem hocam ve danışmanım Prof. Dr. Abdülkadir ÖZCAN'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Metin içinde geçen ve okunuşunda bir hayli güçlük çektiğimiz derkenâr yazılarını okumak zahmetinde bulunan, aynı zamanda muhtelif şekillerde yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Ziya YILMAZER'e bu kıymetli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Değerli vaktini ayırarak metin içinde yer alan şiirlerin, vezin bakımından kontrol edilmesinde yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Mustafa UZUN'a ve Araş. Gör. Ahmet KARATAŞ'a, Arapça metinleri kontrol ve tercüme etmek zahmetinde bulunan Prof. Dr. Mehmet ERDOĞAN'a, Farsça şiirlerin kontrol ve tercümesinde ise yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Mehmet ATALAY'a ve Araş. Gör. Kadir TURGUT'a teşekkür ederim. İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanecisi Havva KOÇ'a, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Eser Uzmanı Başak DÖNMEZ'e ve personeline, İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi personeline şükranlarımı sunarım. Ayrıca aileme teşekkür ederim.

İSTANBUL 2011

Ebru ERDEM

ÖZET

Osmanlı Tarihi ile ilgili kaleme alınmış kaynak eserlerin, çoğu kütüphanelerimizde el yazması halinde bulunmaktadır. Ancak bu kaynaklardan istifade edilebilmesi için, bunların ilmî neşirlerinin yapılmasının önemi büyüktür.

Sunulan çalışmada, Sahhaflar Şeyhizâde Seyyid Mehmed Esad Efendi'nin *Sefernâme-i Hayr* ve *Âyâtü'l-Hayr* adlı eserleri çerçevesinde II. Mahmûd'un yaptığı geziler ve bunun kamuoyundaki yankıları ele alınmıştır.

Bu eserlerden *Sefernâme-i Hayr*, II. Mahmûd'un 1831'de Çanakkale Boğazı'na ve Edirne'ye yaptığı, *Âyâtü'l-Hayr* ise 1837'de Rumeli'ye yaptığı geziyi anlatmaktadır. Eserler, II. Mahmûd'un memleket gezileriyle ilgili orijinal kaynaklar olması sebebiyle, günümüz harflerine çevrilmiş ve tahlil edilmiştir.

Araştırmalarımız sonucunda *Sefernâme-i Hayr*'in üç nüshasını tespit ettik. Bunlardan müellif nüshası, İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi'nde, müellif müsveddesinden kopya edilen nüsha ise İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü'nde, üçüncü nüshası ise, Berlin Devlet Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Çalışmada müellif hattı nüshasını esas aldık. *Âyâtü'l-Hayr* adlı eserin bilinen tek nüshası ise Süleymaniye Kütüphanesi'nde olup, çalışmalarımızı bu yazma üzerinde yoğunlaştırdık.

ANAHTAR KELİMELER: II. Mahmûd , Geziler, Sahhaflar Şeyhizâde Seyyid Mehmed Esad Efendi, *Sefernâme-i Hayr*, *Âyâtü'l-Hayr*.

SUMMARY

In many libraries resource works on Ottoman History are manuscript works. However it is of great importance to publish them scholarly to be able to make use of these works.

This study discusses Mahmûd II's travels and their reflections in the public in the frame of Sahhaflar Şeyhizâde Seyyid Mehmed Esad Efendi's works titled *Sefernâme-i Hayr* and *Âyâtü'l-Hayr*.

Among these works *Sefernâme-i Hayr* describes Mahmûd II's Dardanelles and Edirne travels in 1831 while *Âyâtü'l-Hayr* is about Mahmûd II's Rumelia trip in 1837. Due to their status as original resources on Mahmûd II's national tours these works are transliterated into modern alphabet and analysed.

Following the searches we have detected three copies of *Sefernâme-i Hayr*. Among these, author's copy is present at Istanbul Archeology Museum Library, the copy of author copy is at Istanbul University Library, Rare Works Department, while the third copy is in Berlin State Library. We have based our study on author's manuscript copy. Since only surviving copy of *Âyâtü'l-Hayr* is at Suleymaniye Library we have focused on this copy.

KEYWORDS: Mahmûd II, Travels, Sahhaflar Şeyhizâde Seyyid Mehmed Esad Efendi, *Sefernâme-i Hayr*, *Âyâtü'l-Hayr*.

KISALTMALAR

- A nüshası : *Sefernâme-i Hayr* 'ın İstanbul Arkeoloji Müzesi Ktp., Recaizâde Ekrem Kitaplığı, nr.157'deki nüshası
age : adı geçen eser
agm : adı geçen makale
BOA : Başbakanlık Osmanlı Arşivi
bkz. : bakınız
c. : cilt
Çev. : çeviren
DİA : Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
E nüshası : *Dîvân-ı Es 'ad* 'ın Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr.1747'deki nüshası
E1 nüshası : *Dîvân-ı Es 'ad* 'ın Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr.1748'deki nüshası
E2 nüshası : *Dîvân-ı Es 'ad* 'ın Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr.1749'daki nüshası
E3 nüshası : *Dîvân-ı Es 'ad* 'ın Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr.1750'deki nüshası
E4 nüshası : *Dîvân-ı Es 'ad* 'ın Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr.3841'deki nüshası
E5 nüshası : *Dîvân-ı Es 'ad* 'ın Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr.3852'deki nüshası
Ed. : editör
göst. yer : gösterilen yer
H nüshası : *Âyâtü'l-Hayr* 'ın Süleymaniye Ktp., Hüsrev Paşa, nr. 319'daki nüshası
Haz. : hazırlayan
İA : Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi
Ktp. : Kütüphanesi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
nr. : numara
s. : sayfa
sy. : sayı
SO : Sicill-i Osmânî
TTK : Türk Tarih Kurumu
Ü : İstanbul Üniversitesi Ktp., Nadir Eserler Bölümü, nr. T5080
vr. : varak
vs. : ve sair

1.GİRİŞ

1.1.SAHHAFLAR ŞEYHİZÂDE SEYYİD MEHMED ESAD EFENDİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1.1. HAYATI

Medine-i Münevvere Kadısı Sahhaflar Şeyhizâde el-Hac Ahmed Efendi'nin oğlu olan Esad Efendi, 18 Rebiülevvel 1204 (6 Aralık 1789)'te İstanbul'da Ayasofya yakınlarında bir evde doğmuştur¹. Ailesi Malatya'nın Arapkir kazası-sına bağlı Nerdübanlı² köyündendir. Esad Efendi, geçmişinin Malatya'da med-fun Seyyid Battal Gazi'ye kadar uzandığını belirterek seyyid olduğunu söyle-mektedir. Eserlerinde kendisinden “Şeyhzâde” diye bahseden Esad Efendi, İs-tanbul'a göç edildikten sonra babası Ahmed Efendi'nin hem eğitimini sürdürüp hem de kitap satışı ile uğraşması neticesi sahhaflar şeyhi olması sebebiyle, ken-disi de Sahhaflar Şeyhizâde diye tanınmıştır³.

Esad Efendi'nin annesinin adı Emetullah, kendi kardeşlerinin adları Şerife Saliha, Süleyman Raşid ve Mehmed Fazlullah, çocuklarının adları ise Samiye,

¹ Franz Babinger, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, Çev. Coşkun Üçok, s. 384; Havva Koç, “ Esad Efendi (Sahaflar Şeyhi-zâde) ”, **Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**, c. I, s. 419; M. Münir Aktepe, “ Es'ad Efendi ”, **İA**, c. IV, s. 363; Sahnâflar Şeyhi-zâde Seyyid Mehmed Esad Efendi, **Vak'a-nüvîs Es'ad Efendi (Bahir Efendi'nin Zeyl ve İlaveleriyle 1237-1241 / 1821-1826)**, Haz. Ziya Yılmaz. s. XXXVII; Ziya Yılmaz, “ Esad Efendi Sahaflar Şeyhizâde ”, **DİA**, c. XI, s. 341. Bazı kaynak ve araştırmalarda ise Es'ad Efendi'nin doğum tarihi 1201 (1786) olarak verilmiştir: Ağâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, c. I, s.331; Davud Fatin Efendi, **Tezkire-i Hatimetü'l-eş'ar**, s. 13; Fahamettin Başar, “ Tarihimizin 19. Yüzyıl Kaynakları ”, **Tarih ve Medeniyet**, sy. 44, s. 50; İbnülemin Mahmûd Kemal İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, c. I-IV, s. 321; Sadeddin Nüzhet Ergun, **Türk Şairleri**, c. III, s. 1335; Topal Ahmed Rıfat Efendi, **Devhatü'n-Nukabâ, Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşraflar**, Haz. Hasan Yüksel, M. Fatih Köksal, s. 120.

² Merdivenli: Bkz. Aktepe, agm., s.363.

³ Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, c. III, s. 24; Yılmaz, age, s. XXXVII; Yılmaz, agm, s. 341.

Ramiye, Ahmed, Ziyaeddin, Hadice, Fatıma, Mesadet, Ayiŝe, Mecnune'dir. Kardeŝlerinden Baş-müevvid Şeyhzâde es-Seyyid Mustafa Raşid Efendi 1227 (1812)'de, Mahmedet adlı kızı 1256 (1840)'da, vebadan vefat etmiŝlerdir⁴. Esad Efendi'nin annesi sonradan Defter-emini Selim Efendizâde Abdülğani Efendi ile evlenmiŝtir. Esad Efendi, üvey babasından saygı ile bahsetmektedir⁵.

Âlim bir kiŝi olan Ahmed Efendi, 1219 (1804)'da Medine Kadılığı için Hicaz'a giderken bindiği geminin Süveyŝ'te batması sonucu vefat etmiş, gemide bulunan Esad Efendi ise kurtulmuŝtur⁶. Kazadan kurtulup İstanbul'a dönen Esad Efendi, Halet Efendi'ye intisap, Hoca Emin Efendi'nin de derslerine devam etmiŝtir⁷.

12 Rebiülevvel 1223 (8 Mayıs 1808)'te müderrisliğe baŝlayan Esad Efendi, ailesini geçindirme sıkıntısına düŝünce müderrisliği bırakarak Adapazarı, Kütahya ve Birgi naipliklerinde, meŝihat mektupçuluğu yamaklığında ve kapan naipliğinde bulunmuştur. İstanbul'a döndüğünde ikinci kez tayin edildiği İstanbul kadılığı vekayi kâtipliği görevini yürütürken⁸, Şanizâde Mehmed Atullah Efendi'nin Tire'ye sürülmesiyle yerine kimin vak'anüvîs tayin olunacağı üzerinde durulmuş ve neticede Esad Efendi'de karar kılınmıŝtır⁹. 15 Safer 1241 (29 Eylül 1825)'de vekayi kâtipliği olarak şer'î davaları takrir ve zabt etmek üzere Bâbiâli'de bulunduğu sırada vak'anüvîsliğe tayinine irade çıkmış ve sadrazamın huzurunda hıl'at giydirilmiŝtir¹⁰. Esad Efendi 1841 (1825)'de getirildiği vak'anüvîslik görevini 1264 (1848)'teki ölümüne kadar sürdürmüŝtür¹¹.

⁴ Yılmaz, age, s. XXXVIII.

⁵ Mehmed Esad Efendi, *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-Endüz'u*, Haz. Rıza Oğraş, s.2.

⁶ İnal, age, s. 321.

⁷ Ergun, age, s. 1335.

⁸ Aktepe, agm, s. 363; Yılmaz, age, s. XL; Yılmaz, agm, s. 341.

⁹ Bekir Kütükoğlu, "Sultan II. Mahmüd Devri Osmanlı Tarihçiliği", *Vekayi'nüvis Makaleler*, s. 200-201; Bekir Kütükoğlu, "Vekayi'nüvis", *Vekayi'nüvis Makaleler*, s. 12; Bekir Kütükoğlu, "Vekayi'nüvis", *İA*, c. XIII, s. 28.

¹⁰ İnal, age, s. 321; Mehmed Süreyya, *SO*, c. I, s.339.

¹¹ Aktepe, agm, s.363; Yılmaz, agm, s.341.

Yeniçerilerin ilgasına dair Pertev Paşa kalemiyle sâdır olan fermanı Sultan Ahmed Camii'nde okumuştur¹². Vak'a-i Hayriyye'den kısa süre önce, *Târîh*'inin müsveddelerini II. Mahmûd'a sunduğunda ilmî rütbesi yükseltildiği gibi, parayla da ödüllendirilmiştir. Yeniçeriliğin kaldırılmasını anlatan *Üss-i Zafer* adlı eserinin müsveddelerini II. Mahmûd'a sunması üzerine Evkaf müfettişliği ve Üsküdar Kadılığı kendisine verilmiştir¹³. Bu sayede Matbaa-i Âmire ve Takvimhane nazırlıklarına da ilk adımı atmıştır¹⁴.

1244 (1828)'te Rus cephesine gönderilen Selim Mehmed Paşa kumandasındaki orduya Edirne Kadılığı payesiyle ordu kadısı tayilen edilen¹⁵ Esad Efendi, İstanbul'dan hareketinden itibaren Şumnu'ya varıncaya kadar geçen vakaları yazmıştır. Daha sonra yerine Çerkeşî Mehmed Efendi gönderilerek uhdesinde bulunan vak'anüvîslük hizmetini görmesi için İstanbul'a çağırılmıştır¹⁶. Aynı yıl içinde Üsküdar Kadılığına tayin edilen bir yıl sonra Mekke payesiyle görevinden alınarak arpalık olarak kendisine Yalova Kadılığı verilen Esad Efendi, 1247 (1831)'de Sofya ve Şehirköy havalisindeki nüfus sayımında görevlendirilmiştir¹⁷.

1247 (1831)'de Sultan II. Mahmûd tarafından Türkçe bir gazete çıkarılmasının emredilmesi üzerine Takvîmhâne adıyla bir matbaa tesis edilmiş ve aynı yıl neşrine başlanan ve ilk Türkçe gazete olan *Takvîm-i Vekâyi'* nazırlığı¹⁸ ile başyazarlığına Esad Efendi getirilmiştir¹⁹. Aynı yıl içinde İstanbul Kadılığı payesi verilen ve ertesi yıl fiilen İstanbul Kadılığına getirilen Esad Efendi 1251 (1835) tarihine kadar bu makamda kalmıştır²⁰. Kendisine Anadolu

¹² Karslızâde Cemâleddin Mehmed Efendi, *Âyîne-i Zurefâ (Osmanlı Tarih ve Müverrihleri)*, s. 79.

¹³ Aktepe, agm, s. 363; BOA, *Hatt-ı Hümayûn*, nr. 17350; Esad Efendi, *Üss-i Zafer*, s. 257.

¹⁴ Ahmed Lütfi Efendi, *Târîh-i Lütfî*, c. I, s. 207.

¹⁵ BOA, *Hatt-ı Hümayûn*, nr. 43851.

¹⁶ Aktepe, agm, s.363; BOA, *Cevdet Askerî*, nr. 33335; Yilmazer, agm, s. 341.

¹⁷ Aktepe, agm, s.363; BOA, *Hatt-ı Hümayûn*, nr. 19265; Yilmazer, age, s. XLII.

¹⁸ BOA, *Hatt-ı Hümayûn*, nr. 21973.

¹⁹ Aktepe, agm, s.363; Babinger, age, s.384; Karslızâde Cemâleddin Mehmed Efendi, age, s. 79; Yilmazer, age, s. XLII.

²⁰ Yilmazer, agm, s.342.

kazaskerliği payesi ve geçici büyük elçilik unvanı verilerek, Feth Ali Şah'ın oğlu Mehmed Şah'ın tahta çıkışını tebrik için İran'a elçi tayin edilmiş, 1252 (1836)'de İstanbul'a dönmüştür²¹. Dönüşünde uzun süren hastalığı sebebiyle uhdesinde sadece vak'anüvîslük bırakılmıştır²². Bundan sonra Esad Efendi'nin Karantina Meclisi'ne üye seçildiği ve Rumeli kazaskerliği payesi aldığı, Tanzimat'ın ilanından sonra da Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye'ye tayin²³ edildiği görülür. 1257 (1841)'de nakibüleşraf, 1259 (1843)'da bilfiil Rumeli kazaskeri olan Esad Efendi 1260 (1844)'ta kadar bu görevde kalmış, 1263 (1846)'te Meclis-i Maârif-i Umûmiyye azalığına getirilmiş, 1264 (1847)'te ise kendisine Mekâtib-i Umûmiyye nazırlığı verilmiştir. Bir yıl kadar sonra meclisin görüşüyle hareket etmek istememesini, hastalıklı bir bünyeye sahip olmasını bahane ederek bu görevinden istifa eden Esad Efendi, Meclis-i Maârif-i Umûmiyye reisliğine getirilmiştir. 4 Safer 1264 (11 Ocak 1848)'te vefat eden Esad Efendi, İstanbul'da Yerebatan'da yaptırdığı kütüphanesinin bahçesine gömülmüştür²⁴.

²¹ Aktepe, agm, s. 363; BOA, *Cevdet Hariciye*, nr. 4603; Karşızâde Cemâleddin Mehmed Efendi, age, s. 80; *Takvîm-i Vekâyi'*, sy. 113, 141; Yılmaz, age, s. XLIII.

²² Karşızâde Cemâleddin Mehmed Efendi, age, s. 80.

²³ BOA, *Cevdet Adliye*, nr. 1752.

²⁴ Aktepe, agm, s.363-364; Babinger, age, s. 384; İnal, age, s. 324; Yılmaz, agm, 342.

1.1.2. ESERLERİ

1.1.2.1. Tarihe Dair Eserleri

1.1.2.1.1. Târîh-i Es'ad

Muharrem 1237 (Eylül 1821)'den Zilhicce 1241 (Temmuz 1826)'e kadarki vakaları ihtiva eden iki ciltlik bir eserdir²⁵. Esad Efendi, selefi Şanizâde Ataullah Efendi'nin zabt etmişken tedvin ve takdime muvaffak olamadığı 1237-1240 dönemini kaleme almış, kendisine devr olunan notları, kalemlerden aldığı kayıtlar ve mutemed kimselerden duyduklarıyla tamamlayarak, üç kıt'a halinde telif ve takdim ile bunu eserinin I. cildi itibar etmiştir. Esad Efendi'nin kendi vak'anüvîslük dönemine ait olarak zabt, tedvin ve takdim ettiği kıt'a ise 1241 vakalarını ihtiva etmektedir. Bunu kendisi *Târîhi*'nin II. cildinin birinci kıt'ası kabul etmiştir. Esad Efendi'nin temize çekmeye muvaffak olamadığı 1242-1246 (1826-1831) yıllarına ait müsveddeleri ise, Cevdet Paşa tarafından bulunup derlenerek, 1241'den sonraki devrenin tarihini yazmaya memur Ahmed Lütfi Efendi'ye gönderilmiştir²⁶. İstanbul kütüphanelerinde birçok yazma nüshası olan eserin Viyana'da Nationalbibliothek'te, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi'nde de yazmaları bulunmaktadır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde de eksik müsveddeleri bulunmaktadır²⁷. Eser daha sonra yeni harflerle neşre hazırlanmıştır²⁸.

²⁵ Aktepe, agm, s. 364; Bursalı Mehmed Tahir, age, s. 24; Yilmazer, age, s. XLVII.

²⁶ Kütükoğlu, agm, s. 282-283; Kütükoğlu, age, s. 129; Yilmazer, age, s. XLVII.

²⁷ Babinger, age, s. 385.

²⁸ Bkz. *Sahhâflar Şeyhi-zâde Seyyid Mehmed Es'ad Efendi, Vak'anüvîs Esad Efendi (Bahir Efendi'nin Zeyl ve İlaveleriyle) 1237-1241/1821-1826*, Haz. Ziya Yilmazer, İstanbul 2000.

1.1.2.1.2. Üss-i Zafer

Adı ebced hesabına göre 1241 (1826) yılını gösteren eserde, eşkinici teşkilatının kurulması, yeniçeriliğin kaldırılması anlatılmakta ve Bektâşilik hakkında epeyce malumat verilmektedir²⁹. İstanbul'da yazma³⁰ ve matbu³¹ nüshaları bulunan eser³², İstanbul'da 1243 (1828) ve 1293 (1876)'te iki defa basılmıştır. Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi, nr. 1302'de yer alan 70+259+2 varaklık nüshanın ilk sayfasının tezhibli, diğer sayfalarının altın yaldızla cetvel içine alındığına bakılırsa, padişaha takdim edilmiş olmalıdır. 1833'te A.P. Caussin de Perceval tarafından *Précis Historique de la Destruction du Corps des Janissaires par le Sultan Mahmoud* adıyla Paris'te Fransızca'ya ve 1871'de G. Polychroniades tarafından İstanbul'da Rumca'ya çevrilerek basılmış, kısmen Rusça'ya da tercüme edilmiştir³³.

1.1.2.1.3. Teşrifât-ı Kadîme

Usûl-i Atîka-i Teşrifât-i Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye daha çok kısaca *Teşrifât-ı Kadîme* adıyla anılan eserde Osmanlı Devleti'nin resmî teşrifatı anlatılmaktadır³⁴. Yazma nüshaları³⁵ olan ve 1287 (1870)'de İstanbul'da Tophane-i Âmire'de 144 sayfa olarak basılan eser³⁶, daha sonra sadeleştirilerek³⁷ yeni harflerle neşredildiği gibi tıpkıbasımlı³⁸ neşri de yapılmıştır.

²⁹ Aktepe, agm, s. 364; Ergun, age, s.1336; Yilmazer, age, s. LV.

³⁰ Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2071.

³¹ Süleymaniye Ktp.,M. Hafid Efendi, nr. 219.

³² Ayrıntılı bilgi için bkz. Talip Ayar, *Sahhâflar Şeyhî-zâde Mehmed Es'ad Efendi'nin " Üss-i Zafer " Adlı Eserinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2005.

³³ Aktepe, agm, s. 364; Babinger, age, s. 386; Yilmazer, age, s. LVI.

³⁴ Babinger, age, s.385.

³⁵ İstanbul Üniversitesi Ktp., nr.2629; Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3370; Süleymaniye Ktp., Ali Emîrî Müteferrik, nr.52.

³⁶ Babinger, age, s.385.

³⁷ *Sahaflar Şeyhîzâde Esad Efendi, Osmanlılarda Töre ve Törenler: (Teşrifât-ı Kadîme)*, sadeleştiren Yavuz Ercan, İstanbul 1979.

1.1.2.1.4. Zîbâ-yı Tevârîh

Esad Efendi, Muslihuddîn Lârî'nin Farsça yazmış olduğu *Mir'âtü'l-edvâr ve Mirkâtu'l-ahbâr* adlı umûmî tarihini, Hoca Sadeddin Efendi tarafından yapılan tercümesini ve diğer kaynakları da dikkate alarak yeniden tercüme etmiştir. Esad Efendi, yaratılıştan başlayıp Yavuz Sultan Selim dönemine kadar gelen bu eseri II. Mahmûd'a kadar getirmeyi düşünmüşse de ancak Deylemîler'e kadar tercüme edebilmiştir. Tercümenin müellif hattı nüshası, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr.2410'dadır³⁹.

1.1.2.1.5. Ahvâl-i Tunus

İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. T6145'te bulunan bu risalede, Tunus'un Osmanlılar tarafından fethinden Sultan Abdülmecid devrinde Ahmed Paşa'nın valiliğine kadar geçen süre içindeki olaylar anlatılmaktadır. Esad Efendi'nin 1262 (1845)'de yazdığı müsveddeden 21 Cemaziyelevvel 1271 (9 Şubat 1855)'de bu nüshada temize çekilmiştir⁴⁰.

1.1.2.1.6. İstanbul'un Fethine Dair Bir Risalesi

Esad Efendi'nin 8 Şevval 1254 (25 Aralık 1838)'te yazdığı bu risale, Süyûtî'nin *Câmi'u'l-kebîr* adlı hadîs kitabında yer alan "Le-tüftehanne'l-Kostantiniyyetü..." hadîsinden yola çıkarak İstanbul'un fethi için gelen sahâbîler, daha sonra yapılan birkaç kuşatma, hadîsin açıklaması ve Hz. Eyyûb'un çeşitli kitaplardan alınan biyografilerini içermektedir. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3851'deki mecmuanın vr. 297b-305a arasındadır. Temize çekilmiş şekli İstanbul Üniversitesi Ktp., İbnülemin Mahmûd Kemal İnal Kitapları, nr. 2649, vr. 1b-7b arasında bulunmaktadır⁴¹.

³⁸ Sahaflar Şeyhizâde Esad Efendi, *Teşrifât-ı Kadîme*, Haz. Cahit Baltacı, İstanbul 1979.

³⁹ Aktepe, agm, s. 364; Bursalı Mehmed Tahir, age, s.26; Yilmazer, agm, s.344; Yilmazer, age, s. LVII.

⁴⁰ Yilmazer, agm, s. 343.

1.1.2.1.7. Bitmemiş Bir Tercümesi

Esad Efendi'nin 1262 (1846) yılı başlarında, İbnü'l-Esîr'in *el-Kâmil fi't-Târîh* adlı eserini tercümeyle başladığı bilinmekte, fakat tercümeyle bitiremediğı anlaşılmaktadır⁴².

Esad Efendi'nin çalışma konumuz olan *Sefernâme-i Hayr* ve *Âyâtü'l-Hayr* adlı eserlerinden ise aşağıda bahsedilecektir.

1.1.2.2. Edebiyata Dair Eserleri

1.1.2.2.1. Dîvân-ı Es'ad⁴³

Esad Efendi'nin çoğı kendi kütüphanesinde olan şiirleri dağınık olarak çeşitli mecmualarda⁴⁴ bulunmaktadır. Esad Efendi, nr. 3852'de kayıtlı olan müellif hattı nüsha Esad Efendi'nin 1257 (1841) senesine kadar yazdığı şiirleri ihtiva etmektedir. Tahir Selam tarafından yazılan vr. 54b-55a dışındaki yerler Esad Efendi'nin kendi hattıyla ve müsvedde halindedir. Esad Efendi bu nüshada, çalışma konularımızı oluşturan *Sefernâme-i Hayr* dîbâcesine kayd ettiği bazı şiirlere, kıt'alara, Sultan II. Mahmûd'un 1247 (1831)'de Çanakkale Boğazı'na yaptığı seyahatten dönüşüne yazdığı kasîdeyle ve *Âyâtü'l-Hayr*'a konulan bazı şiirlere, kıt'alara, beyitlere de yer vermiştir.

⁴¹ Yilmazer, age, s. LX.

⁴² Yilmazer, age, s. LX.

⁴³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Fatih Aydoğan, *Sahafılar Şeyhi-zâde Esad Mehmed Efendi, Divanı, 2. Cilt*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.

⁴⁴ İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğı, İstanbul 1969, c. IV, s.952'de Esad Efendi'ye ait olarak gösterilen, Süleymaniye Ktp., Hafid Efendi, nr. 334'teki *Dîvân* Esad Efendi'nin şiirlerini ihtiva etmemektedir. Bkz. Yilmazer, age, s.LXIV, not 1.

Yukarıdaki nüshanın Tahir Selam Bey tarafından tertip ve tanzim edilmiş şekli ise Esad Efendi, nr. 3841'dedir. Esad Efendi, bu nüshaya 1260 (1844) senesine kadar yazdığı şiirleri de eklemiştir.

Esad Efendi, nr. 3854'teki yazma ise Esad Efendi'nin 1258-1263 (1842-1847) yılları arasında yazdığı şiirleri içine alır. Başta 1251 (1835-1836)'de yazdığı şiirlerle, vr. 16a'da Abdülmecid'in 1264 (1847-1848) senesi yeni yılını kutlayan şiirleri de vardır⁴⁵.

Genel olarak Esad Efendi'nin kendi hattıyla yazdığı na't ve kasîdelerden oluşan nüsha ise Esad Efendi, nr. 1750'de bulunmaktadır. Esad Efendi'nin *Sefernâme-i Hayr*, vr. 39b-40b'de Sultan II. Mahmûd'un Çanakkale Boğazı ve Edirne'ye yaptığı seyahatten dönüşüne yazmış olduğu kasîdeye burada da yer verdiğini görmekteyiz⁴⁶.

Esad Efendi, nr. 2852'deki bir başka müellif hattı yazma, Sultan Abdülmecid'e takdim edilmiş, 104 beyitlik kasîdeyi ihtiva etmektedir. Esad Efendi'nin kendi hattıyla yazdığı Esad Efendi, nr. 3843'teki yazma da ise yedi kadar kasîde vardır. Esad Efendi, nr. 1749'daki nüsha yine bizzat Esad Efendi'nin yazdığı takrîz ve mesnevîleri ihtiva etmektedir. Bu nüshada *Âyâtü'l-Hayr*'da bulunan bazı kıt'alarda yer almaktadır. Esad Efendi, nr. 1748'deki yazmada manzum tarihler, *Sefernâme-i Hayr* ve *Âyâtü'l-Hayr*'da bulunan bazı kıt'alarda yer almaktadır. 1747'deki yazmada ise kıt'alar başlığı altındaki şiirleri bulunmakla birlikte burada da *Sefernâme-i Hayr* ve *Âyâtü'l-Hayr*'da bulunan bazı kıt'alara yer verildiğini görmekteyiz. İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. T3022'de Esad Efendi'nin *Surnâme-i Sâliha Sultan* adlı bir mesnevîsi vardır. Yine bu kütüphanede nr. T2813'teki yazma ise Esad Efendi Ktp., nr. 3841'de bulunan bir nüshaya benzemektedir⁴⁷.

⁴⁵ Yılmaz, age, s. LXII.

⁴⁶ Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1750, vr. 8b-10a.

⁴⁷ Yılmaz, age, s. LXII-LXIV.

1.1.2.2.2. Münşeât

Esad Efendi'nin hal tercümesi için birinci derecede önemli olan bu mecmualarda, gerek kendi bazı şiirlerini gerekse başkalarının yazdığı şiirleri, vakfiye suretlerini, çeşitli mektupları, dibaceleri, takrizleri, arzuhalleri, tezkireleri, mahkeme i'lâmlarını, arızaları, kaimeleri, bazı tarih, hadis, tefsir, fıkıh ve tasavvuf kitaplarından nakilleri ihtiva etmektedir. Bir kısmı sonradan temize çekilen bu yazılar müellifin kendi kütüphanesindeki 3737, 3847, 3848, 3850, 3851, 3855, 3856, 3857 numaralı mecmualara kaydedilmiştir. Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 201'de bulunan *Mektebü'l-edeb fi vesâili'l-matlab* adlı münşeât mecmuasındaki bazı yazılar Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmûd Efendi, nr. 2689'daki bir başka mecmuada temize çekilmiştir. Esad Efendi, nr. 3842'de bulunan ve çeşitli dinî konulara açıklık getirmek üzere kaleme aldığı müsvedde halindeki yazıları, İstanbul Üniversitesi Ktp., İbnülemin, nr. 2875'te temize çekilmiş olarak mevcuttur⁴⁸.

1.1.2.2.3. Bahçe-i Safâ-endûz

İsmi ebced hesabına göre telif tarihi olan 1251 (1835) tarihini beyan eden bu eser, bir çeşit Tezkiretü'l-Üdebâ'dır⁴⁹. Salim Tezkiresi'nin sonu olan 1135 (1723)'ten 1251 (1835) tarihine kadar yetişen şairlerden 209 kadarının kısa hal tercümelerini ihtiva etmektedir⁵⁰. Eserin Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 185'te⁵¹ müellif hattı ile bir nüshası bulunmaktadır. Eserin 1353 (1935)'te sâbık Hemedan Şehbenderi İnehan-zâde Nâilî tarafından temize çekilmiş bir nüshası İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. T2095'tedir. Eser daha sonra günümüz harflerine çevrilerek yayınlanmıştır⁵².

⁴⁸ Aktepe, agm, s. 365; Yılmaz, agm, s.343; Yılmaz, age, s.LXIV-LXIX.

⁴⁹ Bursalı Mehmed Tahir, age, s.26.

⁵⁰ Oğraş, age, s.10.

⁵¹ Nüshanın eski kayıt numarası, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 4040'tır.

⁵² Bkz. Mehmed Esad Efendi, *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-Endûz'u*, Haz. Rıza Oğraş, Burdur 2001.

1.1.2.2.4. Şâhidü'l-Müverrihîn⁵³

Eserin adı ebced hesabıyla yazılış tarihi olan 1247 (1831) senesini göstermektedir. Esad Efendi, *Şâhidü'l-Müverrihîn*'i⁵⁴ Türkçe'de kullanılan bazı kelimelerin nasıl yazılmaları gerektiği ve bunun kurallarını, çeşitli durumlar için düşürülen manzum tarihler ve kurallarını açıklayan, manzum tarih yazan bazı şairlerin hal tercümelerini ihtiva eden bir eser olarak tanıtmaktadır⁵⁵.

Eserin bilinen dört adet yazma nüshası vardır. Bunların üç tanesi Fatih Millet Ktp., Ali Emîrî Tarih, nr. 362-A, 362-B ve 363'te bulunmaktadır⁵⁶. 363 numaralı nüsha 362'de kayıtlı olanın bazı kısımlarının temize çekilmiş şekli olmakla birlikte her iki yazma da Esad Efendi'nin hattıyladır⁵⁷. Diğer nüsha ise Arkeoloji Müzesi Ktp., nr. 1034'tedir. Bu nüsha Esad Mehmed Efendi hattıyla olan nüshaların en zenginidir. Onun dışındakilerin hepsi nokсандır. Eserin baş tarafındaki başlıklar ve içindeki bilgiler ufak tefek değişikliklerle birbirine uymakta ise de ilerleyen sayfalarda birçok kısım Millet Kütüphanesi'ndeki 362-A, 362-B ve 363 numaralı nüshalarda yoktur⁵⁸. Eserin 1247 (1831)'de İstanbul'da basıldığı yazılmışsa da bunun gerçekleşmediği anlaşılmaktadır⁵⁹.

⁵³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Rıza Oğraş, *Esad Mehmed Efendi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şâhidü'l-Müverrihîn Adlı Eserinin Edisyon Kritiği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 1995.

⁵⁴ Karslızâde Cemâleddin Mehmed Efendi'nin *Âyîne-i Zurefâ (Osmanlı Tarih ve Müverrihleri)* adlı eserinde eserin adı, *Şevâhidü'l-Müverrihîn* olarak geçmektedir. Bkz. Karslızâde Cemâleddin Mehmed Efendi, age, s. 81.

⁵⁵ Bursalı Mehmed Tahir, age, s.26; Ergun, age, s. 1337; Yılmaz, age, s. LXX.

⁵⁶ Oğraş, age, s. 15.

⁵⁷ Yılmaz, agm, s.343.

⁵⁸ Oğraş, age, s. 15.

⁵⁹ Yılmaz, age, s. LXXI.

1.1.2.2.5. Pendnâme

Çocuklar için yazılmış 45 sayfalık manzum bir öğüt kitabıdır. Matbu olan eser⁶⁰, İstanbul'da Bakırcıbaşı Mehmet Efendizâde Süleyman Efendi Matbaası'nda , 1290 (1873)'da basılmıştır⁶¹.

1.1.2.3. Diğer Eserleri

1.1.2.3.1. Terceme-i Mustatraf

Muhammed b. Ahmedî'l-Hatîbî'l-İbşîhî'l-Mısrî'nin *el-Mustatraf min Külli Fennin Mustazraf* adlı eserinin tercümesidir. 1231 (1816)'de padişahın iradesiyle Ekmekci-zâde Hâfız Ahmed Efendi'nin tercümeye başladığı bu eseri, onun vefatından sonra 1250 senesinin ortalarında Sultan II. Mahmûd'un emriyle Esad Efendi tercüme ve tashîhe girişmiştir. Esad Efendi'nin *Mahmûdü'l-Eser fî Tercemeti'l-Mustatrafi'l-Müste'ser* adını verdiği eser, *Mustatraf Tercümesi* veya *Mustazraf Tercümesi* adlarıyla tanınmıştır. Muhâdarât ilmîne dair eserlerin en değerlilerinden biri olarak nitelendirilen eser, İstanbul'da iki büyük cilt halinde tertip edilmiş ve birinci cilt 1261 (1845), ikinci cilt 1263 (1847) tarihlerinde basılmıştır⁶².

1.1.2.3.2. Kevkebü'l-Mes'ûd Fî Kevkebeti'l-Cünûd

Muhammed b. Mahmud b. Muhammed b. Hüseyin, Cezâyirî (1775-1851)'nin II. Mahmud'un askerî ıslahatını savunmak üzere kaleme aldığı Arapça *es-Sa'yü'l-Mahmûd fî Nizâmi'l-Cünûd* adlı eserini Sahnâflar Şeyhizâde Es'ad

⁶⁰ Bazı araştırmalarda eserin üzerinde basıldığı yer ve yılın belirtilmediği ifade edilmektedir. Bkz. Yilmazer, age, s. LXXII.

⁶¹ http://books.google.com/books/about/Pendname_yi_vakan%C3%BCvis_Esat_Efendi.html?id=LH1HAAAAYAAJ ; <http://catalog.hathitrust.org/Record/009030990>

⁶² Aktepe, agm, s. 365; Bursalı Mehmed Tahir, age, s.25; Yilmazer, age, s. LXXII.

Efendi (1789-1848) *Kevkebü'l-Mes'ûd fi Kevkebeti'l-Cünûd* adıyla pek çok ilavelerle Türkçe'ye tercüme etmiştir. Arapça aslı 1827'de telif edilen ve 26 Nisan 1829'da temize çekilmiş⁶³ tercüme metni muhtemelen padişaha sunulmuş olan bu eser, II. Mahmud'un yaptığı askerî ıslahatların âyet, hadîs ve ilk dönem İslam tarihi uygulamalarının delil gösterilerek desteklendiği bir ıslahat metni olmasının ötesinde, aynı zamanda Hz. Peygamber'in yaptığı bütün savaşların mufassalan anlatıldığı bir megâzî kitabıdır⁶⁴.

1.1.2.3.3. El-Virdü'l-Müfid Fî Şerhi't-Tecvîd

Birgivî Mehmed Efendi'nin *Dürr-i Yetîm* adlı risalesinin şerhidir. Esad Efendi tecvîd bahislerini ihtiva eden şerhi, ilk başlayanlar ve çocuklar için hazırladığından teferruata girmedini belirtmektedir. 60 sayfalık eserin 52. sayfasından sonra Kur'ân'ı doğru okumada dikkat edilmesi gereken hususlara dair "Fevâ'id" başlığı altında ayrı bir bölüm ilave edilmiştir. Eser İstanbul'da 1264, 1276 ve 1298 yıllarında üç defa basılmıştır⁶⁵.

1.1.2.3.4. Es'ile ve Ecvibe

Ders Vekili Akşehirli Ömer Efendi'nin, 1250 Rebiülevvelinde (Temmuz 1834) yapılan ruûs imtihanında sorulan sorularla cevaplarından tertip ettiği risalenin tercümesidir. Esad Efendi, nr. 3737'de bulunan mecmuanın 95b-97a varakları arasında bulunan tercüme, İstanbul'da 1250 yılında basılmıştır.

⁶³ Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2363.

⁶⁴ Mahmut Dilbaz, *Ulemanın Islahatlara Yaklaşımı Bağlamında Kevkebü'l-Mes'ûd fi Kevkebetü'l-Cünûd Adlı Eserin Metin ve Tahlili*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008, s. V.

⁶⁵ Yılmaz, age, s. LXXIV.

1.1.2.3.5. Mesh-i Ricl ve Mesh-i Huf

Ehl-i Sünnet ve Şî'a arasında tartışma konusu olan abdestte çıplak ayağa meshetme veya mest üzerine meshetme meselesine dair olan bu risale, Esad Efendi, nr. 3625'te bulunan yazma nüshanın vr. 1b-12a arasındadır. 18 Zilkade 1263 (28 Ekim 1847)'te Seyyid Halil Şeref tarafından temize çekilmiştir⁶⁶.

1.1.2.3.6. Nasrun Azîz

Yaşanmış bir olaydan hareketle iman-amel münasebetini ele aldığı bir risaledir. Eserin bir bölümü isim belirtilmeden *Mustatraf Tercümesi*'nin 10.bâb 2. faslında I, 147. sayfasına kaydedilmiştir. Esad Efendi'nin, dostlarının ricası üzerine biraz daha geniş olarak 1261 (1845)'te yazdığı nüsha ise Esad Efendi, nr. 3625'te kayıtlı bulunan nüshanın vr. 13b-19a arasındadır. Esad Efendi'nin 1261'de yazdığı risale Abdülkadir b. Mehmed Emîn tarafından temize çekilmiştir. Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Kitapları, nr. 1088'de ve İstanbul Üniversitesi Ktp., İbnülemin Mahmûd Kemal İnal Kitapları, nr. 2649, vr. 35b-39a arasında da yine Mehmed Emîn tarafından temize çekilmiş nüshalar mevcuttur⁶⁷.

1.1.2.3.7. Delâ'ilü Nübüvvet-i Nebiyyinâ

Esad Efendi'nin 4 Şaban 1258 (9 Eylül 1842)'de yazdığı bu risalede, Tevrat ve İncil nüshaları hakkında bilgi verilip bu kitaplarda Hz. Peygamber'e dair işaretlere temas edilmiş ve teslîs akîdesi üzerinde durulmuştur. Eserin müellif hattı müsveddesi Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 203'tedir. Esad Efendi'nin yazdığı bu risale, Mehmed Emîn tarafından İstanbul Üniversitesi

⁶⁶ Yılmaz, age, s. LXXV.

⁶⁷ Aktepe, agm, s. 365; Yılmaz, age, s. LXXV-LXXVI.

Ktp., İbnülemin Mahmûd Kemal İnal Kitapları, nr. 2875, vr. 1b-9b arasında temize çekilmiştir. İA, c. 4, s. 365'te söz konusu edilen *İhtilâfu't-Tevrâtîn* bu risale olmalıdır⁶⁸.

1.1.2.3.8. Makâle fî İsbâti Nübüvveti Hâtemi'l-Enbiyâ-i ve'l-Mürselîn

Hz. Muhammed'in peygamberliğini isbat etmeye yönelik bu makale, İstanbul Üniversitesi Ktp., İbnülemin Mahmûd Kemal İnal Kitapları, nr. 2875, vr. 25a-31b arasındadır. 10 Receb 1060 (26 Temmuz 1844)'da yazımı sona eren makalenin temize çekilmiş kısmı bazı kenar notlarını da ihtiva etmektedir⁶⁹.

1.1.2.3.9. Mecmû'a-i Müsevvedât

Esad Efendi, nr. 3842'de kayıtlı olan bu mecmuada Esad Efendi'nin kendi hattıyla çeşitli konulardaki yazıları müsvedde halinde bulunmaktadır. Mecmuada yer alan yazıların büyük bir bölümü İbnülemin Mahmûd Kemal İnal Kitapları, nr. 2875'te temize çekilmişlerdir⁷⁰.

1.1.2.3.10. Mehâsin-i Mecîdiyye

Sultan Abdülmecid'in iradesiyle kaleme alınmış, padişaha itaat ve dua, sahip olunması gereken güzel ahlak, sakınılması gerekli olan kötü huylar ve insanın haklarıyla ilgili üç bölümlük bir risaledir. Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 203, vr. 6b'ye ilave edilen kağıtta eserin İstanbul'da basıldığı belirtiliyorsa da bu baskı gerçekleşmemiştir⁷¹.

⁶⁸ Aktepe, agm, s. 365; Yılmaz, age, s. LXXVI.

⁶⁹ Yılmaz, age, s. LXXVI-LXXVII.

⁷⁰ Yılmaz, age, s. LXXVII.

⁷¹ Yılmaz, agm, s. 344.

1.1.2.3.11. İmân-ı Ebeveyn

Saçaklı-zâde Mehmed'in Hz. Peygamber'in anne ve babasının imanları konusunda yazdığı risalenin 1257 (1841) yılında Esad Efendi tarafından 5 fasıl halinde yapılmış tercümesidir. Bu risale, Esad Efendi, nr. 3851'deki mecmuanın vr. 1b-7a arasında bulunmaktadır⁷².

1.1.2.3.12. Beyânu's-Sifâti's-Subûtiyyetillâhi Te'âlâ

Allah'ın subûti sıfatlarının tarif ve izah edildiği bu risalenin temize çekilmiş nüshası İstanbul Üniversitesi Ktp., İbnülemin Mahmûd Kemal İnal Kitapları, nr. 2649, vr. 10b-28b arasında, 1 Receb 1262 (25 Haziran 1846)'de Meşreb-zâde Ali Râ'ık tarafından müellif müsveddesinden temize çekilmiş olarak mevcuttur⁷³.

1.1.2.3.13. İ'tirâz-ı Bâtıl-ı Ehl-i Dalâl

İbnülemin Mahmûd Kemal İnal Kitapları, nr. 2875'teki mecmuanın 9b-12a arasındaki risale muhtemelen bizzat müellif tarafından 11 Şevval 1260 (23 Ekim 1844)'ta Kanlıca'da yazılmıştır⁷⁴.

1.1.2.3.14. Terâcim-i Emsâlü'l-Üdebâ

Esad Efendi, Ebû Yakub Yusuf b. Tahir en-Nahvî'nin (Ölüm 549 Hicrî), *Ferâidü'l-harâid* adıyla tertip ettiği eserini nazmen tercüme etmiştir. Bazı araştırmalarda Esad Efendi'nin eserleri sayılırken mevcudiyetine rastlanılmadığı⁷⁵

⁷² Yilmazer, agm, s. 344.

⁷³ Yilmazer, age, s. LXXIX.

⁷⁴ Yilmazer, age, s. LXXIX.

⁷⁵ Yilmazer, age, s. LXXXI.

belirtilen eserin müellifin kendi el yazısı ile bir nüshasını araştırmalarımız sırasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplıęı⁷⁶, Osman Ergin Türkçe Yazmaları, nr. 39'da bulduk. Eserin adı ebced hesabına göre telif tarihi olan 1255 (1839/1840) tarihini göstermektedir.

Yukarıda bahsedilen eserlerinden başka Bursalı Mehmed Tahir Bey de " kendi kütüphanemdedir " diyerek Esad Efendi'nin bazı risalelerinin ismini vermektedir⁷⁷. Bu eserleri şöyle sıralayabiliriz:

- a) *Vahdet-i vücûd*
- b) *Beyânü İnne'l-ismete leysset sâbiteten*
- c) *Meshu'r-re's*
- d) *Akvâl-i Ricâl-i Süfiyye*
- e) *Beyânu Mu'âmele-i Beyne'l-Müslimi ve'l-Hâricî*
- f) *Beyânu Farkı'l-ismi ve'l-müsemmâ*
- g) *Câmi'a-i Kelime-i şehâdeteyn*
- h) *Îrâde-i cüz'iyye*
- i) *Beyânu zikri'l-cehri ve'l-ahn*
- j) *Beyânu zeyni'l-huld*
- k) *Kelâmü'l-hakk celle celâlühû*
- l) *Beyânu esbâb-i hayfî'l-mevt*

⁷⁶ Kütüphane kataloğunda en-Nahvî olarak kaydedilmiş olan yazarın adı el-Hoyf olabilir.

⁷⁷ Bursalı Mehmed Tahir, age, s. 26.

Esad Efendi de kendi eserlerini sayarken Şu risâlelerine yer vermiŐtir⁷⁸.

- m) 1254 (1838)'te yazdıŐı İstanbul'daki sahâbe kabirleri hakkında bir risale,
- n) HristiyanlıŐın reddi hakkında risale,
- o) Arapçada'ki nadir kelimeleri ihtiva eden mecmua,
- p) Fıkıhla ilgili “ *Hayrun Kesîr* ” adında bir mecmua,
- q) Mutasavvıfların özelliklerini nazım ve nesir olarak belirten ve güzel sözlerin bulunduŐu bir mecmua,
- r) İmâm-ı a'zam'ın Ebû Yusuf'a nasihatlerinin tercümesi⁷⁹.

⁷⁸ Yılmaz, age, s. LXXXI-LXXXII.

⁷⁹ Yılmaz, age, s. LXXXI-LXXXII.

2. SEFERNÂME-İ HAYR

2.1. Yazma Nüshaları ve Hususiyetleri

2.1.1. Nüshaların Tavsifi

Üç nüshasını tesbit edebildiğimiz *Sefernâme-i Hayr*'ın bir de tercümesi mevcuttur. Bu eserin nüshaları ve bazı hususiyetleri aşağıdadır:

a) İstanbul Arkeoloji Müzesi Ktp., Recaizâde Ekrem Kitaplığı, nr. 157

Nüsha müellif hattı olması sebebiyle bizim için bir hayli önemlidir. Müsvedde halindeki bu nüsha 3+42 varak olmakla beraber nüshanın 42a ve 43a varakları boştur. Nüsha 305x195 mm ebadında olup, ta'likle yazılmıştır. Standart bir satır sayısına sahip olmamakla birlikte bu sayı 13-22 arasında değişmektedir. Kağıdı âharlı, cildi vişne çürüğü rengindedir. Cildi bozulmaya yüz tutmuş varaklarda ise yer yer kurt yeniği vardır. Eserin zahrında ve sondan önceki sayfasında Recaizâde Mahmûd Ekrem'in vakıf mührü bulunmaktadır. Eserin ilk sayfasına “ Vak'anüvîs Esad Efendi hatt-ı destidir ” ibaresi yazılmıştır.

İlk sayfada “ Sahh-ı Âlî ” yazısı ile eserin basımı için ferman⁸⁰ çıkmış olduğunu anlamakla beraber, eserin basılmış olduğuna dair herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Bu ilk sayfa ve varak 42b eserin diğer bir nüshası olan İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Bölümü T5080'de kayıtlı bulunan nüshada mevcut değildir. Nüshadaki konu başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserde konu başlıkları ve sayfa numaraları konulmak suretiyle bir metin fihristi verilmiş olması eserin kullanımını kolaylaştırmıştır. Bu fihrist 56

⁸⁰ BOA, Hatt-ı Hümayûn, nr. 22738.

başlıktan oluşmakta olup, buradaki başlıklar metin içindeki başlıklarla bazen uyuşmamakta, daha genel ve kısa olarak yer almaktadır.

Nüshada bir çok kelimenin üzeri çizilerek iptal edilmiş ve yeniden yazılmıştır. Ayrıca müellif, daha sonra hatırladığı veya yazarken unuttuğu bazı hususları, satır aralarında çıkarmalar yaparak kaydetmiş ve bazen de derkenâr olarak yazmıştır. Biz de bu derkenârlarda okuyamadığımız kelimelerin fotoğrafını ekleyerek ve bu derkenârlar hangi varakta bulunuyorsa, o varak numarasının üzerine dipnot vererek metnimizin içinde gösterdik. Bu bahsetmiş olduğumuz derkenârlar İstanbul Üniversitesi Ktp., Nadir Eserler Bölümü, nr. T5080'de bulunan nüshada yer almamaktadır.

a) İstanbul Üniversitesi Ktp., Nadir Eserler Bölümü, nr. T5080

Mehmed Besim tarafından 11 Receb 1247 (16 Aralık 1831)'de istinsah edildiği nüshanın sonunda şu ifadelerle belirtilmiştir: "...itmâm-yaft be-kalem-i şikeste-rakam-ı abd-i müstedîm Mehmed Besim ez-müderrişîn-i du'â-şümâran-ı Dârü's-saltanati'l-aliyye Fî 11 Receb sene 47"⁸¹. Ta'lik olarak yazılan nüshanın ilk sayfasının tezhibli, diğer sayfalarının altın yıldız cetveller içine alınmasından padişaha takdim edildiğini anlamaktayız. Nüsha 2+44 varaktır. Her varakta 17 satır bulunmaktadır. Konu başlıkları ve varak numaraları kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

b) Berlin Devlet Kütüphanesi, Ms. Or. Oct. 2439

Sefernâme-i Hayr'ın, Berlin Devlet Kütüphanesi, Ms. Or. Oct. 2439'da 46 varaklık bir nüshası daha vardır⁸². Fakat elimizde müellif hattı nüshası bulunduğundan bu nüshaya bakma gereği duyulmamıştır.

⁸¹ Bkz. Ü, vr. 44b.

⁸² Manfred Götz, *Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland, Türkische Handschriften*, c. XIII/4, s.221.

c) Süleymaniye Ktp., Pertev Paşa, nr. 472M02

Sefernâme-i Hayr'ın Esad Efendi'nin kardeşinin oğlu Ahmed Nazif Efendi tarafından *Seferü'l-mevdûd fi seferi'l 'âlî es-Sultân Mahmûd* adıyla 1251 (1835)' de yapılmış 42 varaktan oluşan Arapça, ta'lik olarak yazılmış bir tercümesi de vardır. Sadece ilk sayfası tezhibli ve altın yaldızlı olup, bütün sayfalar cetvel içindedir. Her varakta 15 satır bulunmaktadır. Eser 215x140, 160x90 mm ölçülerindedir. Arapça tercümede, asıl nüshada yer alan kaside ve şiirlere yer verilmemiştir.

2.1.2. Nüshaların Mukayesesi ve Kıymeti

Sultan II. Mahmûd'un 1247 (1831)'de Çanakkale Boğazı ve Edirne'ye yaptığı seyahatin anlatıldığı eserin müsveddesini Esad Efendi'nin ricası üzerine kardeşinin oğlu es-Seyyid Ahmed Nazîf Molla tutmuş, sonradan bu notlar Esad Efendi tarafından tertip ve tanzim edilerek Sultan Mahmûd'a takdim edilmiştir⁸³.

İstanbul Arkeoloji Müzesi Ktp., Recaizâde Ekrem Kitaplığı, nr. 157'de kayıtlı bulunan nüsha müellif hattı olması sebebiyle metni tesiste esas nüshayı teşkil etmiştir. Bu nüsha İstanbul Üniversitesi Ktp., Nadir Eserler Bölümü T5080'de kayıtlı bulunan Mehmed Besim tarafından istinsah edilen nüsha ile kontrol edilerek farkları gösterilmiştir. Çalışmamızda müellif hattı nüshası " A ", istinsah edilen nüsha ise " Ü " harfiyle gösterilmiştir. Nüshalar arasında çok büyük farklar olmasa da bazı eksiklikler ya da fazlalıklar bulunmaktadır. Bu farklar dipnotta gösterilmiştir. " A " nüshamızda mevcut olan kasîde ve şiirleri de " Ü ", " E ", " E1 ", " E3 ", " E4 " ve " E5 " nüshalarımızla karşılaştırarak farkları dipnotta belirtmeye çalıştık.

⁸³ A, vr. 2a; BOA, **Hatt-ı Hümayûn**, nr. 48025.

2.2. Muhtevası

Sefernâme-i Hayr, Sultan Mahmûd'un 1247 (1831)'de Çanakkale ve Edirne'ye⁸⁴ yaptığı ve 33 gün süren yurt içi seyahatnamesidir. Eserin adı, ebced hesabıyla seyahatin yapıldığı yıla işaret etmektedir⁸⁵.

Seyahatin ilk durağı Gelibolu olmuştur. Burada Yazıcıoğlu Mehmed ve Ahmed Bîcan'ın, Bolayır'da Rumeli Fatihî Süleyman Paşa'nın türbelerini ziyaret eden padişah, maiyetindeki müezzine Kur'an okutmuş, fukaraya ihsanlarda bulunmuştur. Burada Süleyman Paşa'nın sandukasındaki, Enderun ağalarının giydikleri telli takyeye benzer serpuşu "nesl-i nesîl-i âl-i Osmân'a etbâ kisvesi revâ değildir"⁸⁶ diyerek kaldırtmıştır. Yaptığı ihsanlardan Hıristiyan ve Musevî tebeayı da mahrum etmemiştir. Bu arada Gelibolu'ya gelen Midilli Muhafızı Kulaksızzâde Mustafa Ağa'ya sırmalı kukuleta giydirilmiştir. Gelibolu'da Mevlevihane'yi ziyaret etmiş ve başta, müezzinbaşısı İsmail Dede Efendi olmak üzere, Suyolcuzâde Salih Efendi, İsmail Ağa vs. gibi devrin ünlü musikişinaslarına âyin ve sema icra ettirmiştir. Padişah, Gelibolu'dan ayrılmadan önce buranın ileri gelenlerini huzuruna kabul ederek hıl'atler ihsan etmiştir.

Gezinin ikinci durağını, o zamanlar Kal'a-i Sultaniye denilen günümüz Çanakkale'si oluşturmaktadır. Burada halkın sevgi gösterileriyle karşılanan padişah bir hafta kalmıştır. Kilidülbahr, Kumkale, Seddülbahr kalelerinde incelemelerde bulunmuş, top atışları yaptırtmıştır. Ardından Bozcaada'ya geçmiş, buradan Maydos'a giderek halka ihsanlarda bulunmuştur. Bulunduğu yerlerde yeni kıyafetiyle halkın arasından geçen ve cuma namazlarına katılan Sultan Mahmûd, yaptığı kıyafet inkılabıyla adeta halkına örnek olmuştur.

⁸⁴ Ahmed Lütfi Efendi, age, III, s. 162; Abdülkadir Özcan, "II. Mahmûd'un Memleket Gezileri", *Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, s. 363; Abdülkadir Özcan, "II. Mahmûd'un Yurt İçi Gezileri", *XI. Türk Tarih Kongresi: Kongreye Sunulan Bildiriler*, c. IV, s. 1600; Abdülkadir Özcan, "II. Mahmûd ve Kamuoyu", *II. Mahmûd Yeniden Yapılanma Sürecinde İstanbul*, s. 98-99; Emine Eliboyalı, *II. Mahmûd ve Abdülmecid'in Yurd İçi Seyahatleri*, Yayınlanmamış Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, s. 10.

⁸⁵ BOA, *Hatt-ı Hümayûn*, nr. 48025; BOA, *Hatt-ı Hümayûn*, nr. 22738; A, vr. 2a; H, vr. 2b.

⁸⁶ A, vr. 5a.

Daha sonra Gelibolu üzerinden Edirne'ye hareket ederek Keşan, Cısr-i Erge-
ne ve Solak Çeşmesi güzergâhından Edirne'ye⁸⁷ varmıştır⁸⁸. Uğradığı yerlerde
kasabanın ileri gelenlerine, müslüman olsun zimmî olsun bütün fakirlere hediye
ve bahşişler vermiş, bozuk yol, köprü, cami gibi sosyal tesislerin onarımı için
emirler vermiştir. Edirne ve Tophane'yi, Asâkir-i Mansure Kışlası'nı ziyaret et-
miş, hastaneye gitmiş, buranın denetimi için Hekimbaşı Abdülhak Molla'ya
görevlendirmiştir. Edirne'de Ali Paşa Çarşısı'nı tebdilen gezen padişah, şehrin
ileri gelenlerini saraya davet etmiş, onlara hediye ve bahşişler vermiştir. Her
yerde olduğu gibi burada da gayri müslimleri ihmal etmemiş, Rum ve Ermeni
rahiplerine, Yahudi hahamına ulemaya mahsus üst elbiseleri hediye etmiştir.
Daha sonra padişah Mevlevîhane ve Gülşenîhane'yi ziyaret etmiş, Edirne'de
son cuma namazını Üç Şerefeli Camii'nde kılmış, ardından İstanbul'a dönüş
için hazırlıklara başlanmıştır. Daha sonra Sazlıdere, Havza, Babaeski, Lüleburgaz,
Karışdırın, Çorlu, Silivri ve Ayastefanos üzerinden İstanbul'a dönmüştür. Böy-
lece 33 gün süren padişahın Gelibolu, Çanakkale, Trakya ve Edirne gezisi 24
Muharrem 1247 (5 Temmuz 1831)'de sona⁸⁹ ermiştir. İstanbul'da devlet ricali
ve Yenikapı'da Ermeni, Kumkapı'da Rum, Ahırkapı'da Yahudi, Kabataş'da Ka-
tolikler olmak üzere halkın coşkun tezahüratlarıyla karşılanmıştır. Padişah
İstanbul halkını da ihsanlarından mahrum etmemiştir.

⁸⁷ II. Mahmûd'un 20 Muharrem 1246'da Edirne'de bulunduğunu gösteren Sır Katibi Mustafa Nuri Efendi'nin takriri. Bkz. BOA, **Hatt-ı Hümayûn**, nr. 48033B.

⁸⁸ Ahmed Badi Efendi, **Riyaz-ı Belde-i Edirne: Edirne Bahçeleri-Edirne Şehri Tarihi**, Çev. Ratip Kazancıgil, c. I, s. 249.

⁸⁹ A, vr. 38b.

3. ÂYÂTÜ'L-HAYR

3.1. Yazma Nüshaları ve Hususiyetleri

Esad Efendi'nin günü gününe tuttuğu bu eserin bilinen tek nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa, nr. 319'da kayıtlı bulunmaktadır. Eser 29 varaktır. 250x155, 180x95 mm ölçülerindeki eser, Rika hattıyla yazılmıştır. Eserin sayfalarının altın yaldızla cetveller içine alınmasından ve tezhibli olmasından huzura takdim edildiğini⁹⁰ anlamaktayız. Koyu yeşil deri kaplı, mukavva cilt, miklepli, ön ve arka kapak üzeri naturalist üslûbta çiçek tezyinatlı, cetvelli ve zencireklidir. Sırtı koyu yeşil deri, miklebin dışı yine naturalist üslûbta çiçek tezyinatlıdır. Kapak içleri ve miklep içi ebru kağıt kaplı, kağıdı krem rengi, orta kalınlıkta inceye yakın, aharlı olup rutubet almış ve kağıtta asitlenme başlamıştır. Kağıtlar biraz tamir görmüştür. Mihrabiyesi naturalist üslûbta yaprak tezyinatlıdır. Altınla yapılmış koltuk tezyinatı vardır. Eserde konu başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. " H " nüshamızda mevcut olan kasîde ve şiirleri " E ", " E1 ", " E2 ", " E4 " ve " E5 " nüshalarımızla karşılaştırarak farkları dipnotta belirtmeye çalıştık.

3.2. Muhtevası

Âyâtü'l-Hayr Sultan Mahmûd'un 1253 (1837)'de Rumeli'ye⁹¹ yaptığı ve 39 gün süren gezisine dair bir eserdir. Eserin adı, ebced hesabına göre seyahatin yapıldığı yılı göstermektedir. Esad Efendi, devrin vak'anüvîsi olarak padişahın emri ile bu eseri kaleme almıştır⁹².

⁹⁰ BOA, *Hatt-ı Hümayûn*, nr. 22813, 22813B, 48028, 48031, 48031A.

⁹¹ Enver Ziya Karal, " Sultan Mahmûd'un Osmanlı padişahlarının İstanbul'da kapanmaları adetini bırakarak, Avrupa hükümdarlarının memleketlerini tanımak için zaman zaman yaptıkları seyahat fikrini benimsediğini ve ilk seyahatini Rumeli'ye yaptığını " söylemiştir. Bkz. Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi - Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri (1789-1850)*, c. V, s. 158.

⁹² H, vr.3a; BOA, *Hatt-ı Hümayûn*, nr. 22813B, 48028; *Takvîm-i Vekâyi'*, sy. 149.

Esad Efendi'nin *Âyâtü'l-hayr* adlı eseri Sultan Mahmûd'un 39 gün süren Rumeli gezisini anlattığı bir eserdir. Sultan Mahmud seyahate çıkmadan önce Hendesehane Başhocası Ali Bey'den Rumeli'nin haritasını istemiştir⁹³. 23 Muharrem 1253 (29 Nisan 1837)'te saat 2 sularında Nusretiye gemisiyle hareket eden padişah, ertesi günü Varna'ya⁹⁴ varmıştır. Varna'dan sonra seyahat boyunca sırasıyla Şumnu, Silistre, Rusçuk, Tırnova, Kızanlık ve Zağra-i Atık gibi merkezlere gidilmiş buralardaki halkın dertleri dinlenilmiş, istihkâmlar dolaşmış, asker ve malzeme nakli denetlenmiş, redif taburlarının talimlerinde hazır bulunulmuştur. Padişahın yokluğu sırasında İstanbul ve Bilâd-ı Selâse denilen Üsküdar, Galata ve Eyüp halkının asayiş hususunda Milel-i Selâse denilen Rum, Ermeni ve Yahudilere ve ecnebi sefirlere resmî müzekkirelerle tenbihlerde bulunulmuştur⁹⁵.

Sultan Mahmud “ kâffe-i memâlik-i mahrûsatü'l-mesâlik-i şâhânemizde mutavattın bi'l-cümle ehl-i İslâm ve ehl-i zimmet ve âmme-i tebe'a ve ra'iyetde zulm ü ta'addîden vikâyeleriyle sâye-i şevket-vâye-i mülûkânemizde âsâyîş-i tâm ve emn ü istirâhat-i temâmları ehass-ı metâlib-i hümâyûnumuz olduğundan külfet-i hareketi ihtiyâr ile buralara vürûd-i dikkat nümûdumuz mücerred hakk-ı fukarâda ifâ-yı merâhim ve istihkâmât-ı kılâ' ve bikâ'a ihtimâm-i mülûkânemiz i'mâr ve mülk ü devlet ve muhâfız-ı ahâlî ve ra'iyet zımında bezli mekârim olup bu kutrun muhâfazasına me'mûr Necîb Paşa bendemiz dahi tahsîl-i rızâ-yı hümâyûnumuza sa'y ü gayret edeceği müstebân olmağla, siz dahi ana göre vâdî-i mesâlih-vedâyi'-i Bârî'de pâ-yı istikâmet üzere hareket ve reh-i girîve-i adem-i rızâdan mübâ'adet edesiniz ”⁹⁶ diye gezdiği şehir, kasaba ve köy ileri gelenlerine ve halkına göndermiş olduğu bu fermanla müslüman olsun

⁹³ Ahmed Lütfi Efendi, bir iki gün içinde haritanın tanzim edilemeyeceğini hatta kopyasının bile zor olduğunu belirtmiştir. Bkz. age, V, s. 90.

⁹⁴ Ali İhsan Gencer, “ Karadeniz'e İlk Çıkan Osmanlı Padişahı II. Mahmûd'un Varna Seyahati ”, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, sy. 6, s.31-36; Sultan II. Mahmûd'un gemiyle Varna'ya ve oradan kara ve nehir yoluyla Rusçuk'a kadar giderek karadan Edirne'ye avdetine ve uğradığı yerlerdeki tetkikat ve icraatına dair. Bkz. BOA, *Hatt-ı Hümâyûn*, nr. 40819.

⁹⁵ BOA, *Hatt-ı Hümâyûn*, nr. 48033E.

⁹⁶ H, vr. 6b-7a.

gayri müslim olsun herkesin huzur içinde yaşamalarını, seyahat sebebinin de ülkenin imarına ve halkının himayesine yönelik olduğunu belirtmiştir.

Sultan Mahmûd'un bu seyahatine 1835'ten beri Osmanlı ordusunda görevli Prusyalı subay Helmut von Moltke de katılmış ve intibalarını kaleme almıştır⁹⁷. Moltke'nin notlarının önemi, yerli bir gözlemcinin göremeyeceği olayları yansıtmasıdır. Sultan Mahmûd Şumnu'da yaptığı konuşmada “ Siz Rumlar, siz Ermeniler, siz Yahudiler, hepiniz Müslümanlar gibi Allah'ın kulu ve benim tebaamsınız; dinleriniz başka başkadır, fakat hepiniz kanunun ve irade-i şahanemin himayesindediniz. Size tarh edilen vergileri ödeyin, bunların kullanılacağı maksatlar sizin emniyetiniz ve sizin refahınızdır ” demiş ve şikayetleri olup olmadığını sormuştur.⁹⁸

Moltke'nin Kızanlık ile ilgili intibaları şöyledir: “ Yakın köylerin halkı hükümdarlarını selamlamak için yolda sıralanıp duruyorlar. Alayın gerisinde padişahın Darphane Emni ve hazinedarı Ermeni Duhsoğlu, ağır yüklü bir araba ile geliyor, her yeni halk topluluğunun önünde duruyor ve bir hayli ağırlıkta gümüş paraları köylülere dağıtıyor. Şahsî verginin indirileceği, bilhassa angaryanın azaltılacağı söyleniyor. Umumiyetle şimdiye kadar hükümdarlarını kendilerine eziyet eden, vergiler alan ve angarya isteyen biri olarak görmüş olan bu memleket halkına padişahın bu seyahati pek iyi tesir yapmakta. Çok defa padişah geçerken çınlayan ve küçük tombul çocukların avazları çıktığı kadar bağırdıkları “ Hoş geldin ! ” ve “ Amin ” nidalarının arasına çok defa ne emredilmiş olan, ne de farkına varılan, fakat düşüncelerin hakikî ifadesini teşkil eden “ Maşallah ” ve “ Allah seni korusun ”lar da karışıyor. Padişah bilhassa kadınlardan iyi not almışa benziyor. Bu da çocukların bütün terbiyesi annelerin elinde olan bu memlekette çok iyi bir şey ”⁹⁹.

⁹⁷ Helmut von Moltke, *Türkiye'deki Durum ve Olaylar Üzerine, Mektuplar (1835-1839)*, Çev. Hayrullah Örs.

⁹⁸ Moltke, age, s. 108

⁹⁹ Moltke, age, s.110-111.

Takvîm-i Vekâyi' nazırlığı da yapan Esad Efendi *Âyâtü'l-Hayr* adlı eserinin özetini *Takvîm-i Vekâyi'*'nin 149. sayısında yayımlamıştır.

3.3. Eserlerinin Kaynakları

Devrin vak'anüvîsi olması sebebiyle bu seferlere bizzat katılan Esad Efendi, Sultan Mahmûd'un¹⁰⁰ bu seyahatlerini gözlemlerine dayanarak kaleme almıştır. Esad Efendi'nin bir devlet görevlisi olarak belirtmiş olduğu bilgiler, eserlerinin kıymetini arttırmaktadır.

3.4. Eserlerinin Tesirleri

Esad Efendi'nin *Sefernâme-i Hayr* ve *Âyâtü'l-Hayr* adlı eserlerinin kendisinden sonra gelen tarihçiler tarafından ve konu ile ilgili makalelerde kaynak olarak değerlendirildiğini görmekteyiz.

XIX. yüzyılın en büyük tarihçisi sayılan Ahmed Cevdet Paşa'nın arkasından vak'anüvîs olan Ahmed Lütfi Efendi'nin en önemli eseri *Târîh-i Cevdet*'e zeyl olarak yazdığı *Târîh*'idir¹⁰¹. Ahmed Lütfi Efendi, *Târîh*'inde (c. III, s. 162,163), "Bu seyâhat-i şâhânenin tafsîlini hâvî *Sefernâme-i Hayr* lafzı tarih-i vâki' olan nâmla Takvîmhâne Nâzırı Esad Efendi mustakillen seyâhâtname yazmıştır" diyere bu eserinden kısaca bahsetmiştir. Ahmed Lütfi Efendi, *Târîh*'inde (c. V,

¹⁰⁰ " Mehmed Daniş Bey tarafından kaleme alınan *Seferetnâme-i Şâhî* adlı eser de II. Mahmûd'un 22 Zilhicce 1246 (3 Haziran 1831)'da çıkmış olduğu ve 33 gün süren Gelibolu-Çanakkale-Edirne gezisini günü gününe anlatmaktadır. Mehmed Daniş Bey, seyahate katılmadığı halde seyahat sırasında geçen olayları sem'ân ve tahkîken kaleme alarak eserini Sultan Mahmûd'a sunmuştur ". Bkz. Şamil Mutlu, *Yeniçeri Ocağının Kaldırılışı ve II. Mahmûd'un Edirne Seyahati: Mehmet Daniş Bey ve Eserleri*, s.13. Mehmed Daniş Bey ile Es'ad Efendi'nin aynı zamanda ve aynı konular hakkında eser kaleme almış olmaları ilginçtir.

¹⁰¹ Ahmed Lütfi Efendi'nin, *Târîh*'inin, I, II-III, IV-V ve VI-VII-VIII. ciltleri Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık ve Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı ortak projesi kapsamında; IX, X ,XI ,XII, XIII, XIV ve XV. ciltler ise M. Münir Aktepe tarafından yayınlanmıştır.

s.89-90), “ Seyâhat-i hümâyûnun tafsîlâtını hâvî Esad Efendi merhûmun *Âyâtü'l-Hayr* (1253) namıyla kaleme aldığı seyâhatnâme hulâsası *Takvîm-i Vekâyi*”in 149. nüshasında tafsîl olunmuştur ” diyerek bu eser hakkında kısaca bilgi vermektedir.

Abdülkadir ÖZCAN’ın, *XI. Türk Tarih Kongresi: Kongreye Sunulan Bildiriler*’e yazdığı “ II. Mahmûd’un Yurt İçi Gezileri ” ; *Bekir Kütükoğlu’na Armağan*’a yazdığı “ II. Mahmûd’un Memleket Gezileri ” ve *II. Mahmûd: Yeniden Yapılma Sürecinde İstanbul*’a yazdığı “ II. Mahmûd ve Kamuoyu ” adlı makalelerinde Esad Efendi’nin bu eserlerini kaynak olarak kullandığını görmekteyiz.

Emine ELİBOYALI, *II. Mahmûd ve Abdülmecid’in Yurd İçi Seyahatleri* adlı mezuniyet tezinde, Sultan Mahmûd’un Gelibolu seyahatini anlattığı kısımda Ahmed Lütfi Efendi’yi; Varna seyahatini anlattığı kısımda ise Ahmed Lütfi Efendi’yi, Moltke ve *Takvîm-i Vekâyi*’i kaynak olarak kullanmıştır.

Ali İhsan GENCER’in, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*’ne yazdığı “ Karadeniz’e İlk Çıkan Osmanlı Padişahı II. Mahmûd’un Varna Seyahati ” adlı makalesine bakıldığında Emine Eliboyalı ile aynı kaynakları kullanıldığı anlaşılmaktadır.

4. SONUÇ

Dönemin vak'anüvîsi Sahhaflar Şeyhizâde Seyyid Mehmed Esad Efendi, Sultan II. Mahmûd'un maiyetinde bazı gezilere katılarak, günlük tarzındaki *Sefernâme-i Hayr* ve *Âyâtü'l-Hayr* adlı eserleri kaleme almıştır. Esad Efendi, 1831'de yapılan Çanakkale ve Edirne seyahati intibalarını *Sefernâme-i Hayr*; 1837'de gerçekleştirilen Rumeli seyahati intibalarını da *Âyâtü'l-Hayr* adlı eserlerinde toplamıştır.

Sonuç olarak, Sultan Mahmûd yapmış olduğu memleket gezilerinde, gittiği yerlerin halkıyla doğrudan temas kurmuş, gittiği yerin cami, tekke gibi kutsal yerlerini gezmiş, tabya, palanka, kışla, baruthane, tophane gibi askeri mekanları gezmiş, tersanelerde incelemelerde bulunmuş, davranışları her dinden halkın çok hoşuna gitmiştir. Sultan Mahmûd'un bu gezilerine çıkarken yeni kıyafetiyle tebaasına görünmesinden, halkını yenilik hareketlerine alıştırmaya çalıştığını ve gezi haberlerini ilk neşre başlattığı *Takvîm-i Vekâyi'* adlı gazetede verdirmesinden yapılan yenilik hareketlerinden halkının da haberdar olmasını istediği anlaşılmaktadır. Sultan II. Mahmûd'un yapmış olduğu bu memleket gezileriyle kamuoyunu yeni düzene alıştırmak istemesi Türk yenileşme tarihi bakımından önemli bir gelişmedir.

5. ÜSLÛBU

Esad Efendi'nin, her iki eserinde de san'atlı bir dil kullanması, cümleleri oldukça uzun tutması, Arapça ve Farsça beyitlere, mısralara, kasidelere fazlaca yer vermesi eserlerinden faydalanmayı hayli güçleştirmektedir.

Sultan Mahmûd'un Rumeli'ye yaptığı seyahat dolayısıyla, o zaman *Takvîm-i Vekâyi'* nazırı olan Esad Efendi'nin gazete için yazdığı hulasada kullandığı çetr¹⁰² (çadır), gerdûne (araba), tevsen¹⁰³ (hırçın at) gibi kelimeleri kullanması, II. Mahmûd'un dikkatini çekmiştir. II. Mahmûd, “ vâkı'a pek güzel ve san'atlı kaleme alındığına diyecek yok ise de bu gibi neşr olunacak şeylerde yazılacak elfâzın herkesin anlayabileceği sûrette olmak lazımdır ” diyerek bu gibi kelimelerin yerine Türkçelerinin kullanılmasını istemiştir¹⁰⁴.

¹⁰² A, vr. 33a.

¹⁰³ A, vr.33b; H, vr. 15a.

¹⁰⁴ Ahmed Lütfi Efendi, age, V, s. 90

6. METİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YOL

Esad Efendi'nin *Sefernâme-i Hayr* adlı metninin tesisinde, biri müellifin kaleminden çıkmış "A", diğeri de ondan istinsah edilen "Ü" nüshasından ve Süleymaniye Ktp., Esad Efendi'de bulunan E, E1, E3, E4, E5; *Âyâtü'l-Hayr* metninde ise "H" nüshasından ve Süleymaniye Ktp., Esad Efendi'de bulunan E, E1, E2, E4, E5 nüshalarından faydalanılmıştır.

Tesis edilen metinler içerisinde varak numaraları ( ), tarafımızdan yapılan düzeltmeler [ ] işareti ile metinde gösterilmiştir. Okunuşundan emin olmadığımız kelimeler orijinali ile gösterilmiş, Arapça-Farsça ibareler de koyu yazı tipi stiliyle yazılmış olup, kullanılan âyetlerin Kur'an'daki yerleri ve meâlleri, Farsça şiirlerin anlamları dipnotlarda belirtilmiştir. Bazı okunamayan derkenâr yazılarında ise yazının fotoğrafı dipnota eklenerek gösterilmiştir. Metnin daha rahat anlaşılır ve açık olması için gerekli görülen yerlere virgül, nokta, ünlem soru işareti ve tırnak gibi noktalama işaretleri ilave edilmiştir. Hareke ve imlâda metne sadık kalınmış, ancak Türkçe kelimelerin sonlarındaki "b"ler "p", "c"ler "ç" olarak yazılmıştır. Metni, yeni yazıya aktarımda basit bir transkripsiyon kullanılarak aynlar ('), hemzeler (') işaretleri ile gösterilmiş, ancak kelime başlarında yer alan ayn ve hemzelere işaretleme yapılmamış, gayn ve kaf harflerinden sonraki uzun hecelerde "ā", "ū" ve "ī" şekilleri tercih edilmiştir.

SEFERNÂME-İ HAYR

METNİ

Sahh-ı Âlî

Takvîm-i Vekâyi' Nâzırı fazîletlü efendi

Boğaz ve Edirne'ye teşrîf-i ma'âlî-redîf-i mülûkâne buyurulduğuna dâ'ir tertîb ve inşâd etmiş olduğunuz *Sefernâme-i Hayr* nâm risâle-i meyâmin-ittisâmın mütâla'asından herkes müstefîd olmak üzere ma'rifetinizle tab' ve masrafına vefâ edecek derecede bir fey'-i mu'tedil ile isteyenlere verdirilmesi husûsuna irâde-i seniyye-i şâhâne müte'allık buyurulmuş olmağla, icrâ-yı mantuk-ı münîfine mübâderet eylesün deyü.

Fî 8 Şaban sene 247¹

---

¹ 8 Şaban 247 = 12 Ocak 1832 Perşembe.

Müsvedde-i Âcizâne-i

Sefernâme-i Hayr

1247

Takrîz-i kethüdâ-yı sadr-ı âlî be-zımn-ı sitâyiş-i² Şehinşâh-ı âlem-penâh
be-in eser-i çâker-i kemter bâ-kalem-ı sâibâne-i rakameş

Edirne'ye şevket ü iclâl ile
Kıldı sefer hazret-i şâh-ı cihân
Yazdı bu mecmû'ada³ tafsîlini
Vak'anüvîs Es'ad Efendi ıyân
Lâfz-ı *Sefernâme-i Hayr*'u'l-aceb
İsmi târîhini câmi' beyân
Oldu bu evvel sefer üss-i zuhûr
Geşt⁴ eder âfâkı o sâhib-kırân
Pertev anınçün dedi târihini
Üss-i Sefernâme-i Mahmûd Hân
1247

² sitâyiş-i A: +hazret-i Ü

³ mecmû'ada A: târihde Ü

⁴ Geşt A: Feth Ü

- 2- Azîmet-i Hümâyûn be-Boğaz-ı Bahr-i Sefîd
- 3- Teşrîf-i Şevket-redîf-i Şehriyârî be-Medîne-i Gelibolu
- 4- Ziyâret-i Kutb-ı Âlem ve Pâdişâh-ı Deryâ-himem be-Makâmât Evliyâ der-Gelibolu⁵
- 4- Teşrîf-i Hümâyûn be-Sahrâ-ı Gelibolu
- 4- Teşrîf-i Pâdişâh-ı Huceste-meâsir be-Cânib-i Bolayır Berây-ı Ziyâret-i Gâzî Süleyman Paşa ve İhsân-ı Atâyâ be-Ahâlî-i Karye⁶
- 5- Zikr-i Girdâr-ı İhsân-âsâr-ı Hazret-i Şehinşâh-ı Merâhim-şi'âr der-Medîne-i⁷ Gelibolu
- 5- İlbâs-ı Hıl'at be-Muhâfız-ı Midillü Kulaksızzâde
- 6- Teşrîf-i Taltîf-redîf-i Hazret-i Pâdişâh-ı Dil-âgâh be-Mevlevîhâne-i Gelibolu ve İhsân be-Fukarâ-i Dervîşân
- 7- İhsân-ı Ta'âm-bahâ der-Gelibolu
- 7- İksâ vü İlbâs-ı Hıl'at der-Medîne-i Mezkûre
- 7- Teşrîf-i Hazret-i İmâmü'l-Müslimîn be-Câmi'-i Gâzî Süleyman Paşa Berây-ı Edâ-i Salât-ı Cum'a ve Azîmet-i be-Sûy-i Kal'a-i Sultâniyye
- 9- Vusûl-i Sultânî be-Kal'a-i Sultâniyye
- 10- Teşrîf-i Hümâyûn be-Sahrâ-yı Kal'a-i Sultâniyye
- 10- Zuhûr-ı İrâde-i Hümâyûn Berây-ı İkâmet der-Kal'a-i Sultâniyye Târûz-ı Cum'a-i Âtiye
- 10- Müşâhede-i Sultân-ı Âlem Kal'a-i Sultâniyye ve Kal'a-i⁸ Kildül-bahr ve Ta'lîm-i Top
- 12- Afv ü İtlâk-ı Müfti-i Kankırı ve Ba'zı Vücûheş
- 13- Zikr-i Teşrîf-i Hazret-i Cihân-bânî be-Müşâhede-i Kumkal'a ve Seddülbahr ve Bozcaada ve İhsân-i Bîgerân der-ân Cevânib
- 15- Zikr-i İhsân-ı Hümâyûn be-Fukarâ-i Medîne-i Kal'a-i Sultâniyye
- 16- Teşrîf-i Hümâyûn be-Karye-i Maydos ve Na'raburnu ve Tabyehâ ve Ziyâret-i Zuhûrî Baba

⁵ Gelibolu A: +medîne-i Gelibolu Ü

⁶ Karye A: Kurâ Ü

⁷ Medîne-i A: -Ü

⁸ Kal'a-i A: -Ü

- 17- Vürûd-ı Telhîs ez-Âstâne
- 17- Ruhsat-dâden-i Cenâb-ı Hudâvend-i İskender-şevket be-Ahâlî-i Kal'a-i Sultâniyye der-İstimâ'-i Nevbet
- 18- İhsân-ı Atâyâ be-Sâhib-i Hânhâ der-Kal'a-i Sultâniyye
- 18- İlbâs-ı Hıla' der-Medîne-i Mezkûre
- 18- Azîmet-i Hümâyûn be-Edâ-i Cum'a ve Avdet be-Gelibolu⁹
- 20- Duhûl-ı Hâkânî be-Gelibolu ve Azîmet ez-ân-câ be-Mahmiyye-i Edirne
- 21- Zikr-i İlbâs-ı Hıl'athâ der-Merhale-i Evreşe
- 21- Teşrîf-i Hümâyûn be-Merhale-i Keşan
- 22- İlbâs-ı Hıla' ve İhsân
- 22- Hareket-i Hümâyûn ez-Medîne-i Keşân ve Vusûl be-Merhale-i Cisir-i Ergene
- 22- İlbâs-ı Hıla' ve İ'tâ-i Atâyâ
- 22- Eser-i Hayr-ı Dîger
- 23- Vusûl-ı Hümâyûn be-Merhale-i Çiftlik-i Kara Kasım
- 23- Duhûl-ı İnâyet-Şümûl-i Hazret-i Pâdişâh-ı Zemân be-Mahmiyye-i Edirne ve Zikr-i Âlâ-yı Vâlâ
- 25- Teşrîf-i Hümâyûn be-Müşâhede-i Kışla-i Asâkir-i Mansûre
- 26- Zuhûr-ı İrâde-i Hayr-ifâde-i Hazret-i Şehinşâhî be-İnşâd-ı Cisir der-Edirne¹⁰
- 26- Azîmet-i Hümâyûn be-Câmi'-i Sultân Selim Hân-ı Sâni Berây-ı Edâ-i Salât-ı Cum'a
- 27- Teşrîf-i Hümâyûn be-Hadîka-i Hüseyin Paşa
- 27- Teşrîf-i Hümâyûn be-Çiftlik Başfakih
- 28- Teşrîf-i İhsân-elîf-i Hümâyûn be-Hadîka-i Hüseyin Paşa der-Def'a-i Sâniye
- 28- Zuhûr-ı İrâde-i Hümâyûn be-Ta'mîr-i Hastahâne der-Edirne
- 28-Teşrîf-i Hümâyûn be-Çârsû-yı Ali Paşa

⁹ be-Gelibolu A: der-Gelibolu Ü

¹⁰ Cisir der-Edirne A: Cisir-i Ergene Ü

28- Zikr-i İlbâs-ı Hıl'at der-Edirne ve Tevcîh-i Hâcegânî be-Mühürdâr Hüseyin Paşa ve İhsân-ı Atâyâ

29- Azîmet-i Hümâyûn be-Mevlevîhâne ve Gülşenîhâne ve Ziyâret-i Cenâb-ı Enîsü'l-mevlevî ve Hazret-i Sezâyî el-Gülşeni Kuddise Sırru-hümâ ve Zikr-i Tevâzu'-ı Hazret-i Pâdişâhî

31- İ'âde ve İhrâc Şuden-i Asâkir-i Hâssa be-Savb-ı Âstâne-i Aliyye

31- İhsân-ı Ru'ûs-ı Edirne

31- Darb-ı Sikke-i Hümâyûn be-Nakş-ı Nâm-ı Edirne

31- Zuhûr-ı Atıyye-i Seniyye-i Bendegân

31- Azîmet-i Hümâyûn be-Câmi'-i Üç Şerefelü Berây-ı Edâ-i Namâz-ı Cum'a

32- Vürûd-ı Telhîs ve Firistâden-i Cevâbeş

32- Avdet-i Pâdişâh bâ-Merhamet be-Cânib-i Âstâne-i Sa'âdet

32- Vusûl-ı Hümâyûn be-Merhale-i Havsa ve Hareket ez-ân-câ ve Azîmet-i be-Merhale-i Burgos

33- Hareket-i Hümâyûn ez-Burgos ve Vusûl be-Merhale-i Çorlu

33- Hareket-i Hümâyûn ez-Çorlu ve Vusûl be-Silivri

34- Vusûl-ı Şeref-şümûl-ı Hümâyûn be-Âstâne-i Devlet-Âşiyâne

40- İhsân-ı Atâyâ be-Sıbyân Mekteb-i Ehl-i İslâm ve Re'âyâ

41- İkâme-i Salât-ı Cum'a be-Câmi'-i Şerîf-i Sultân Bâyezid Hân-ı Velî

Mübesmilen ve Muhamdilen ve Musalliyen¹¹

Rûh-ı revh-bahş-ı cism-i âlem ve nûr-ı nevr-âver-i çeşm-i benî-Âdem şevketlü, kerâmetlü, kudretlü, azametlü, mehâbetlü, veliyy-i ni‘met-i bî-minnet evliyâ-i ni‘am ve bâ‘is-i intizâm-ı tâmm-ı ahvâl-i ümem Pâdişâh-ı Mahmûdü’l-hısâl ve Şehinşâh-ı adliyyü’l-fi‘âl **edâmallahü te‘âlâ fî serîri’s-saltanati ma‘a’l-iktidâr mâ sâreti’l-şemsü ve’l-kamer ânâ’e’l-leyli ve etrâfe’n-nehâr**¹² efendimiz hazretlerinin ma‘ânî-i hikmet-bedî‘a-i tedâbîr-i mülk ü milleti câmi‘ ve emânî-i maslahat-ı hayriyye-i teshîr-i kulûb-ı ehl-i ra‘iyyeti müstecmi‘ olan şenşene-i seniyye-i Felâtun-pesend-i şâhâne ve şîme-i behiyye-i merâhim-peyvend-i mülûkâneleri iktizâsınca ancak tecessüs-i ahvâl-i fukarâ vü ibâd mücerred tefahhus-ı istihkâmât-ı kılâ‘ ü bilâd zımında gülbün-i gülşen-sarây-ı şevket u şehriyârî olan mübârek nefsi-i nefis-i melâ’ik-enîs-i zıllullahîlerine gülfe-i gül-geşt ve hareketi teklîf ve mânend-i âftâb-ı âlem-tâb, gâh zîver-efzâ-yı erîke-i burc-i âbî ve gâh şa‘şa‘a-bahşâ-yı sebîke-i burc-ı hâkî olarak her bir derîce-i ümniyye vü âmâl-i bây ü gedâyı pertev-pezîr-i nazar-ı ihsân-eser-i şâhâneleri ederek taltîf ile Boğaz-ı Bahr-i Sefîd ve Gelibolu ve mahmiyye-i Edirne **gaselallallâhu te‘âlâ anhâ**¹³ an sâ’iri’l-bilâd ve darrü’ş-şerr ve derene ve havâlîsinde vâki‘ ba‘zı emsâr u mevâki‘-i makdem meymenet-tev‘em-i cihân-bânî ve vürûd-ı mes‘adet-nümûd-ı gîfî-sitânîlerine şâyân ve ahâlî ve fukarâsı min-küllî’l-vücûh müstagrak-ı deryâ-yı âtîfet-i bîgerân ve merzûk-ı bürber-i ihsân bî-pâyân buyurulmağla, işbu hareket bâ-bereketde yevm-i nehzat-ı hümâyûndan bed’ ile avdet-i mahmedet-makrûnda Silivri merhâlesine kadar vuku‘-yâfte olan tefâsîl-i âsâr-ı Şehriyârâneyi mevkib-i hümâyûn-ı Hazret-i Süleymân-ı zemânda şeref-yâb-ı hidmet-i şerî‘at olan fuzalâ-yı mevâlîden bundan akdem ordu-yı hümâyûn (2a)¹⁴ kazâsında muharrer

¹¹ “ Besmele çekerek ve hamd ederek ve salât ve selâm göndererek ” anlamına gelen Arapça bir giriş cümlesidir.

¹² “ Allah Te‘âlâ onu saltanat tahtında muktedir olarak ay ve güneş, gece ve gündüz boyu seyrettikleri sürece ebed-müddet kılsın ” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

¹³ Allah Te‘âlâ ondan ve diğer ülkelerden ve şerrin kötülüğünden ve kirinden onu yıkasın ” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

¹⁴ A, vr. 2a’da derkenâr olarak yazılmış olan kıta:

ahkarın halefi Mevlânâ Çerkeşî Mehmed Efendi'nin iktizâ eden kitâbeti hidmetiçün ma'iyetine istishâbı takrîbiyle nâil-i gencîne-i meserret ve vâsıl-ı nisâb-ı mübâhât ü mefharet olan birâder-zâde-i muharrir-i fakîr du'â-gûyân müderrisînden es-Seyyid Ahmed Nazîf Molla bu abd-i hakire sermâye-i tastîr ü imlâ olmak için sipâriş ve iltimâs-ı fakirânem üzere müteşekkiren ve memnûnen zabt u tahrîr edüp her ne kadar ol dürr-i şeh-vâr-ı âsâr-ı Şehriyârânenin meâlî sırâsıyla keşîde-i silkü'l-leâl-ı sutûr-ı vekâyi' dü-şâhü'l-sadr gâniye-i risâle-i bedâyi' kılınmak muktezâ-yı me'mûriyyet ve â'yâna ve cümle-i hidmet-i abîdânem ise de **el-hak ki indeüli'n-nühâ**¹⁵ her vechile şâyân-ı i'tinâ bir eser-i mu'teber-ı Şehinşâh-ı cihân-ârâ olduğu cihetden işbu mecelle-i celîlede mahsûsca¹⁶ zînet ârâ-yı rişte-i zertâr tashîh ü tanzîm ve revnak-efzâ-yı ikdü'l-ferâid hüsn-i sebk u terkîm birle müstakillen bir makâle-i ra'nâ ve müntahaben bir kabâle-i zîbâ kılınarak sâha-i nazar-gâh-ı irfân-penâh-ı hazret-i tâc-dârîye min-gayrihaddin arz u takdîme ictisâr ü ictirâ kılındı. Nâkıl-ı âsâr-ı bedâyi'-i nigâr-ı hazret-i müceddid-i zemân ve şâmil-i girdâr-ı ma'âlî-âsâr-ı sâhib-kırân-ı devrân¹⁷ olan ol kabâle-i makbûle sezâvâr-ı nim-nigâh-ı feyz-iktinâh-ı husrevâne¹⁸ ve şâyân-ı ednâ-iltifât-ı inâyet-simât-ı dâverâne buyurularak, gerek muharrir vekâyi' olan abd-i hakîr Seyyid Mehmed Es'ad'ın ve gerek mazbata-nüvîs-i âsâr-ı mezkûre olan çâker-i fakîr Seyyid Nazîf Ahmed'in hâme-i çâkerâneleri âsmâna berâber ve seng-i kadr u i'tibârları hem-reng-i güher buyurulmak atebe-i aliyye-i gerdûn-mertebe-i hâkâniyyeden istirhâm ve mukassimü'l-erzâk-ı pîr ü bernâ olan ol ulu dergâhdan devâm-ı ubûdiyyetle istishâm olunur.

Nüsha

Bâdî-i nehzat-ı Sultân Mahmûd

Niyet-i hayr u keremdir lâ-gayr

N'ola ol rihlenin olsa Es'ad

Nâm u târihi *Sefernâme-i Hayr* A, E1, E4, E5: -Ü

¹⁵ "Hak, akıl sahipleri katındadır" anlamına gelen Arapça bir cümledir.

¹⁶ bâ-ta'bîr-i eshel A: mahsûsca Ü

¹⁷ devrân A: -Ü

¹⁸ husrevâne A: mülûkâne Ü

[Mısır]a
Ve eyyü recâin hâbe inde melîk¹⁹

Li'l-fakîr

Kasd-ı hayr ile sefer eyledi Sultân Mahmûd
Oldu şâdân-ı kerem gördüğü büldân u kurâ
Es'adâ ol seferi nâlık olan mazbatanın
Nâm u târihi *Sefernâme-i Hayr* (1247)²⁰ olsa sezâ²¹ (2b)

Azîmet-i Hümâyûn be-Boğaz-ı Bahr-i Sefid

Bi-mennihî te'âlâ işbu bin ikiyüz kırk altı sene-i hicriyyesi zilhiceti's-
şerîfesinin yirmi ikinci cum'a günü²² **b'ismillâhi mecreehâ**²³ isti'ânesiyle
pâdişâh-ı bahr ü berr ve şehriyâr-ı İskender-seyr efendimiz hazretleri salât-ı
cum'ayı Beşiktaş Câmî'-i Şerîf'inde ba'de'l-edâ sâha-i sâhilsarây-ı Beşiktaş'da
çend haftadan berü âmâde olan Şeref-resân nâm firkateyn-i hümâyûnu
Kapudan-ı deryâ Halil Ref'et Paşa ve kâtib-i esrâr Mustafa Nuri Efendi ve
Mabeynci Ahmed Bey ve sâ'ir kurenâ bendelerin bi'l-istishâb ve bi'l-ikbâl zîb-
ârâ buyurup ni'me'r-refik şurta-i tevfik-ı Hudâ ile şirâ'-güşâ-yı hareket ve
Çırgan mâbeyn-i hümâyûnu pîşgâhında olan Mazhar-ı Tevfik nâm firkateyn-i
hümâyûndan top endâhtıyla vapur-ı hümâyûn pey-rev olarak Sarâyburnu'ndan
doğru Kumkapu pîşgâhında yelken üzerinde teşrif-i şerîf-i şâhâneye müterakkı-
ben alargada olan donanma-yı hümâyûnun miyânlarına şeref-resân olduğu
anda, evvelâ kapudana ve patrona ve riyale-i hümâyûn sefineleri, ba'de-zâ

¹⁹ "Sultan katından hangi umut yok olur ki!" anlamına gelen Arapça bir mısradır.

²⁰ 1247 A, Ü, E1: 47 E5

²¹ Bu kit'a; E4 nüshasında da yer almaktadır.

²² 22 Zilhicce 1246 / 3 Haziran 1831 Cuma.

²³ "Onun yüzüp gitmesi Allah'ın adıyladır" anlamına gelen bu cümle Kur'ân, Hûd 11 / 41. âyetin ortasında yer alan bir kısımdır.

sefâyin-i sâ'ire²⁴ sırasıyla yirmi birer kerre toplarını te'âkuben endâht ile izhâr-ı resm-i meserret ve keştî-i şâhânenin takaddümiçün biraz tevakkuf ile ichâr-ı²⁵ âyîn-i ubûdiyyet eylediler. Sefîne-i füyûzât-defîne-i hümâyûn mazhar-ı hübüb-ı nesîm-i zafer olmağın, peyk-i meserret ve kâid-i zafer-âsâ deryâ-peymâ olarak pişrev mecrâ-yı selâmet ve mukaddime-i hayr ü bereket olup sâ'ir sefâyin dahi tâlî-i netîce-nümâ-yı sa'âdet oldukları hâlde mecrâ-yı zafer olan sûy-i Boğaz-ı Bahr-i Sefid'e envâr-bahş-ı azîmet oldular. Gerek sefâyinden endâht olunan topların sadâsı ve gerek Tophâne ve Topkapı ve kulel ü kılâ'dan atılan müdâfî'in âvâz-ı selâmet-gûyâsı münebbih-i tekrâr-ı du'â olup, serâpâ İslâmbol halkı

Beyit²⁶

Kande azm eyler isen avn-i Hudâ yârin ola
Hazret-i Hızır Nebî kâfile-sâlârın ola

zemzemesiyle sümüvv-i selâmet-ı pâdişâhî du'âsına muvâzabet (3a) ve

Li-vak'anüvîs

An-karîb eyleyüp envâ'-i füyûzâtile avd
Tâ ebed yeryüzü fermân-ber-ı girdârın ola

zamîme-i evrâdıyla mahsûben bi'l-iclâl avdet-ı Şehinşâhî recâsına müdâvemet kıldılar. Donanma-yı hümâyûn şeref-yâb-ı rükûb-ı dâverâne olan firkateyn-i mezkûr ile peyk-i meserret ve mukaddime-i hayr ve Tevfik-ı Hudâ nâm üç kapak ve Kâid-i Zafer ve Nesîm-i Zafer ve Mazhar-ı Tevfik ve Fazl-ı İlâh ile müsemma dîger dört firkateyn ve Feyz-i Rahmân ve İhsân Hudâ ve Mecrâ-yı zafer ve Peyk-i şeref adında dört korvet ve vapur-ı şâhâne ve iki kuter

²⁴ sâ'ire A: -Ü

²⁵ ichâr A: izhâr Ü

²⁶ Beyit Ü: -A

cem'an on beş kıt'a sefâyin-i fevz-mekâmindir. Ayastefanoz açıklarına dek Ser'asker Mehmed Hüsrev Paşa hazretleri keştî-i şâhânedede bulunarak ba'dehû ruhsat-yâb-ı avd olmağla, takbîl-i pâ-y-ı husrevâne ile kayığına râkiben Dersa'âdet'e avdet eylediler. Gece hengâmı Büyükçekmece açıklarında rüzgâr bir mikdâr şiddetle vezân olmuş ise de, çok sürmeyüp yâverî-i fazl-ı İlâh ve cânib-dârî-i feyz-i Rahmân ile âsâr-ı tâlî'-i hümâyûn olarak sûret-i mülâyemet ve sîret-i muvâfakat gösterüp donanma-yı hümâyûn mazhar-ı ihsân-ı Hudâ olmuşdur. İşbu cûşîş-i deryâ esnâsında pâdişâh-ı dakîka-dân efendimiz hazretlerinin donanma-yı hümâyûnu hüsn-i idâre bâbında cilve-nümâ-yı harîta-i zuhûr olan tedâbîr-i aliyyeleri ârif-i ma'ârif-i deryâ ve vâkıf-ı fenn-i coğrafya olan mühendislere ve hocalara bâ'is-i intibâh olup mâşâ-allah gân-gûyân-ı tedâbîr-i sâibe-i mülûkâneyi tahsîn ile mecmû'a-i meşk ve ta'lîmlerine zabt eylediler. Bundan akdem ba'zı mesalih-i mülkiyye zımında Rumeli tarafına gidüp bi'l-irâde hâlâ medîne-i Rodoscuk ya'nî Tekfur Dağı'nda muntazır-ı kudûm-i şehriyârî olan ferîk-ı hassa beylerbeyisi Ahmed Paşa donanma-yı hümâyûn medîne-i mezbûre hizâsına vardıkda vapur irsâliyle sefine-i şâhâneye celb olundu. Cum'a-ertesesi günü²⁷ ba'de'l-asr sâ'at on bir suları keştî-i pâdişâhî ve sefine-i kapudana ve kubeyl-i gurûb-ı şemsde (3b) sâ'ir sefâyin-i donanma Gelibolu ve Çartak pîşgâhlarında lenger-endâz-ı şevket ü mehâbet oldular.

Teşrîf-i Şevket-redîf-i Şehriyârî be-Medîne-i Gelibolu

Azîmet-i hümâyûnun üçüncü pazar günü²⁸ sefine-i şâhânededen bed' ile donanma-yı hümâyûnun arma direkleri beyâz libâsların iktisâ eden asâkir-i sefâyin ile revnak-ârâ ve elvân reng ile mülevven alay sancakları rû-nümâ olduğu hâlde, sâ'at beş dereceleri şevket-meâb efendimiz hazretleri kapudan paşa ve kâtib-i esrâr-ı utarid imlâ ve Ahmed Paşa ve Ahmed Bey bendeleriyle bi's-

²⁷ 23 Zilhicce 1246 / 4 Haziran 1831 Cumartesi.

²⁸ 24 Zilhicce 1246 / 5 Haziran 1831 Pazar.

sa'd ve'l-ikbâl fülk-i hümâyûnların şevket-bedîd ve medîne-i mezbûrede peksimed-hâne-i âmire iskelesine vürûd-1 hümâyûnlarında Deraliyye'de olduğu gibi sefâyin-i hümâyûnun her birinden yirmi birer top endâhtıyla makdem-i pâdişâh-1 mehâmid-girdâr ol etrâfi garîk-1 lücce mesâr buyurup, iskele-i mezbûrda mukaddemce Mîrâhûr-1 evvel Mehemed Ağa hazîne gemisinden ihrâc olunan on re's müzeyyen zeyn-i esbân-1 şâhâneyi tertîb ve âmâde etmekle rükûb-1 şâhâneye tahsîs olunan rahş-1 dil-keş-hırâma süvâr ile bi'l-âlây-1 vâlâ çârsû içinden mevâlî-i devriyyeden sâbıkâ Gelibolu a'yânı Hasan Bey'in müheyyâ olan konağını kudûm-1 mes'adet-lüzûm-1 husrevâneleriyle mahsûd-1 burc-1 hûrşîd buyurdular. Teşrif-i inâyet-elîf-i şâhâneye çend-rûzdan berü çâr-çeşmle müterakkîb Çirmen Mutasarrıfı Hüseyin Paşa ve Boğaz Muhâfızı Vezîr Salih Paşa ile kapudan paşa (4a) ve kurenâ hazerâtı ve ma'iyet-i hümâyûna me'mûr mîralaylar ve asâkir-i hâssa zâbitânı ve hademe iskele başından mâşiyen sarây-1 mahsûs-1 âlîye dek rikâb-1 husrevânede²⁹ bulunmak şerefiyle kâm-yâb oldular.

Ziyâret-i Kutb-ı Âlem ve Pâdişâh-ı Deryâ-himem be-Makâmât Evliyâ der-Gelibolu

Yevm-i mezkûrda pâdişâh-1 dil-âgâh **eyyede bi-te'yîdi'l-ilâh**³⁰ efendimiz hazretleri bir mikdâr ârâm buyurdularından sonra Gelibolu'da olan sâhibü'l-*Muhammediyye* Yazıcızâde Mehemed Efendi ve biraderi *Envârü'l-Âşîkîn* sâhibi Ahmed Bîcân **kaddese sırra-hümâ el-Melikü'l-Mennân**³¹ türbelerini ziyâret niyyet-i hayr-gâyetiyle vüzerâ ve kurenâ ve müstes'id-i mevkib-i hümâyûn olan imâm-1 sâni-i cihân-bânîleri kibâr-1 müderrisînden Mustafa Nuri Efendi ve ser-müezzinîn-i şehriyârîleri Ahmed Efendi bendelerin pîşvâ-yı semt-i füyûzât olup, evvelâ Yazıcızâde Efendi makâmında imam efendiye işâret-i tilâvet-i

²⁹ husrevânede A: şâhânede Ü

³⁰ "Tanrı'nın te'yîdine mazhar kılan" anlamına gelen Arapça bir cümledir.

³¹ "El-Melikü'l-Mennân olan Allah sırrını takdîs etsin" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

Kur'ân ve du'â, ba'dehû türbe-i şerîfe-i Ahmed Bîcân'da envâr-ı Kur'âniyye-yi³² ve du'âyı peyveste-i dergâh-ı Semî'ü'd-du'â ve türbe-dârân ve fukarâyı atâyâ-yı şehriyârâneleriyle ihyâ buyurup, ol mahallerde olan sâ'ir merâkîd-ı evliyâyı dahi ziyâret ve istifâza vü isti'ânet birle mazhar-ı himem-i ashâb-ı kulûb u basîret oldular. Cenâb-ı Rabb-i şekûr sa'y-i pâdişâhânesin³³ meşkûr eylesün.

Teşrîf-i Hümâyûn be-Sahrâ-yı Gelibolu

Ferdâsı³⁴ medîne-i mezbûreye³⁵ bir buçuk sâ'at mesâfede vâki' Moço çiftliği denmekle ma'rûf nüzhet-gâhı müşâhede-i ahvâl-i ehl-i ra'iyyet kasdıyla teşrîf-i (4b) bereket-redîf buyurup, ahşâma dek ol mahalde vüzerâ ve mukarrebîn bendeleriyle tenezzüh birle avdet buyuruldu.

Teşrîf-i Pâdişâh-ı Huceste-meâsir be-Cânib-i Bolayır

Berây-ı Ziyâret-i Gâzî Süleyman Paşa ve

İhsân-ı Atâyâ be-Ahâlî-i Karye-i Mezbûre

Vürûd-ı hazret-i pâdişâh-ı merâhim-âlûdun üçüncü salı günü³⁶ Gelibolu'ya üç sâ'at mesâfede kâin Bolayır nâm karyede sebbâh-ı bahr-ı gufrân Ebü'l-magâzî Sultân Orhan Hân hazretlerinin evlâd-ı ma'âlî-nijâdından cennet-me'vâ Gâzî Süleyman Paşa merkadini ziyâret ve Ma'âriz denizine nezâret için sâ'at bir dereceleri vüzerâ ve kurenâ bendegânın karîn-i lûtf-i ma'iyyet birle Hazret-i Pâdişâh-ı âlî menkabet efendimiz esb-süvâr-ı hareket ve ol savbı kudûm-ı şâhâneleriyle pür-feyz ü bereket ve müheyâ ve müretteb olan ârâm-gâhda biraz istirâhatle doğru Gâzî-i müşârun-ileyhi ziyâret ve derûn-ı türbede imâm-ı sâni

³² Kur'âniyye-yi A: Kur'âniyye Ü

³³ pâdişâhânesin A: pâdişânesin Ü

³⁴ 25 Zilhicce 1246 / 6 Haziran 1831 Pazartesi.

³⁵ mezbûreye A: mezbûre Ü

³⁶ 26 Zilhicce 1246 / 7 Haziran 1831 Salı.

efendi dâ'îlerine Kur'ân-ı Kerîm ikrâsıyla isti'ânet buyurdularından sonra karye-i mezbûreden bahr-i mezkûru nazar-ı dikkatle hendese-ârâ ve mütevellî ve muhtârân ve iki nefer imâm ve sâ'ir ihtiyârına hıl'at iksâ ve ahâlînin mecmû'una bezl-i atâyâ-yı lâ-tuhsâ ile ehl-i İslâm ve re'âyâsını ihyâ ve hattâ karye papasını dahi ihzâr ve ihsân ile celb-i kulûb-ı fukarâ buyurdular. Zât-ı hümâyûn-ı mülûkâneye Gelibolu'nun a'yân ve vücûhu

Beyit³⁷

Etmez mülûke mâ-melekin sarf eden zarar
Yerden sipihr (5a) Şebnem alursa matar verir

recâsıyla karye-i merkûmede bedenlerinden ziyâfet-i âliye tertîbini vâsita-i kurenâ ile niyâz etmişler ise de, zımnında belki işbu ziyâfet ü kırâ fukarâ-i kurâyâ bâr-ı fikâret olur mütâla'asıyla cenâb-ı Pâdişâh-ı re'fet-nisâb efendimiz rahmen ve şefakaten men' buyurup himâyet-i re'âyâ mültezim-i hümâyûnları olduğuna bu mu'âmele ile dahi tenbîh ve işâret buyurmuşlardır. Gâzî-i müşârûn-ileyhin sandûkasında olan kisve-i re'si sâbıkda agavât-ı Enderûn'un rûz-merre giydikleri telli³⁸ takyelerine³⁹ müşâbih olduğundan, Şehinşâh-ı âlem efendimiz hazretleri esnâ-yı ziyâretde makâm-ı ta'zîmde, " nesl-i nesîl-i âl-i Osmân'a etbâ kisvesi revâ değildir " deyü el'ân zîver-i ser-i kibâr olan sırmalı fes vaz'ına irâde ve bu vechile hürmet ü ta'zîmde icâde buyurdular.

³⁷ Beyit Ü: -A

³⁸ telli A: -Ü

³⁹ takyelerine A: takyesine Ü

**Zikr-i Girdâr-ı İhsân-âsâr-ı Hazret-i Şehinşâh-ı Merâhim-şî'âr
der-medîne-i⁴⁰ Gelibolu**

Bedreka-i tevfiât-ı Samedânîyye ile işbu azîmet-i hümâyûn fukarâ-i ra'iyyet ve ahâlî-i vilâyet haklarında bir ni'met-i uzmâ-yı gayr-ı müterakkıb olup, ya'nî hazret-i Pâdişâh-ı kerâmet-dest-gâh efendimiz bi'z-zât îsâr-ı nakdî-ne-i meberrât ile ed'ie-i hayriyye-i fukarâya mazhar ve fevâid-i mülkiyyeyi mutazammın gûnâ-gûn ef'âle masdar oldular. Ez-cümle Gelibolu'da ta'mîr ü termîme eşedd-i ihtiyâcı olup galle-i vakfî nâ-yâb ve sakf ü erkânı harâb ne kadar cevâmî' ve mekteb ve çeşme var ise keşf olunmasına çehârşenbih günü⁴¹ irâde-i hayr-ifâde-i mülûkâneleri (5b) sudûr ve bi'l-husûs medîne-i mezbûrede müddet-i medîdeden berü münkatî' ve yolları kalmayup ahâlînin ihtiyâcları derkâr olan suyun yolları ta'mîriyle icrâsına dahi irâde-i aliyyeleri âyet-i rahmet gibi zuhûr edüp keşfine me'mûr ta'yîn buyuruldu. Ve yine ol rûz-ı hayr-endûzda eimme ve muhtârân-ı mahallât ma'rifetleriyle ehl-i İslâm ve papaslar ve hahamlar yediyle defter olunan Milel-i Selâse fukarâlarına deryâ-yı genc-i pâdişâhî mevc-engîz olup, Mîrâhûr-ı sâni Salih Paşazâde Mehmed Bey ma'rifetiyle bâ-emr-i hümâyûn müslimîn fukarâsının beherine yeden bi-yedin elli birer ve Milel-i Selâse fukarâsının her birine otuz birer guruş i'tâ vü ihsân ve derûn-ı Gelibolu'da olan tekyelerde bulunan fukarâ-yı dervîşân dahi mazhar-ı cûd ve inâyet-i celîle-i şâhâne ile mesrûr u şâdân buyuruldu. Fukarânın sürûrlarından nâşî çeşme-i çeşmleri seyelân ve sadâ-yı du'âlarını peyveste-i âsmân edüp, fi'l-hakîka böyle zâhiren ve bâtinen mesrûr buyurulan fukarânın ez-dil ü cân du'â-i hayriyyet-i hâtimet ve bükâ-i şâdî vü meserretleri cümleye te'sîr birle herkesde bükâ etmemek sûretine mecâl muhâl oldu. Cenâb-ı Hakk **azze şânühû**⁴² bunun gibi nice tevfiâtla her hâlde ve heme mahâlde veliyyi-ni'met-i âlem efendimiz hazretlerini mazhar-ı hayrât-ı hisân eyleye, âmîn.

⁴⁰ medîne-i A: -Ü

⁴¹ 27 Zilhicce 1246 / 8 Haziran 1831 Çarşamba.

⁴² "Şanı yüce olsun" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

İlbâs-ı Hıl'at be-Muhâfız-ı Cezîre-i Midillü Kulaksızzâde

Kılâ'-ı boğaza teşrîf-i latîf-i hümâyûn buyurulacağı peyâmı vâsıl-ı gûş-ı ubûdiyyeti (6a) olarak hâk-i pâ-yı kimyâ-sâya rumâle şitâb ve sür'at birle iki gün mukaddem Gelibolu'ya vârid olan Midillü Muhâfızı Kapucıbaşı Kulaksız-zâde Mustafa Ağa'nın dûşuna işbu pençşenbih günü⁴³ kable'z-zuhr huzûr-ı şehriyârîde sırmalı kukuleta iksâsıyla kadri i'lâ ve avdetine tahrîk-i âb-ı rûy îmâ buyuruldu.

Teşrîf-i Taltîf-Redîf-i Hazret-i Pâdişâh-ı Dil-âgâh be-Mevlevîhâne-i Gelibolu ve İhsân be-Fukarâ-i Dervîşân

Yevm-i merkûmda Gelibolu Mevlevîhânesi'nin mukâbelesini rû'yet ve ibtidâ post-nişîn-i hânkâh-ı Beşiktaş şeyhü'l-mevleviyye Ağazâde merhûmun merkadini ziyâret ve fukarâya ihsân ü inâyet için pâdişâh-ı fukarâ-penâh efendimiz hazretleri teşrîfe tasmîm-i niyyet buyurdular. Kable't-teşrîf mevlevîhânedeki post-nişîn Hasib ve Gelibolu'da hâlâ kâimmakâm-ı nakîb **şâbbün neşâ'e fî tâ'at illâhi**⁴⁴ sırrına mazhar olan Çelebi Efendi'ye Musâhib-i şehriyârî İsmâ'il Dede Efendi ile ihbâr u ibşâr ve sadr-ı esbak Selim Paşa'nın sâye-i şâhânedeki binâ eylemiş olduğu şeyh dâiresinde zât-ı hümâyûn için câ-yı celse âmâde vü ihzâr olunduktan sonra hazret-i Hudâvendigâr-ı âlem efendimiz kâmet-nümâ-yı nehzat ve esb-süvâr-ı şevket olarak tebdîlen kâtib efendi ve sâ'ir mukarrebîn bendeleriyle ba'dehû ezânü'z-zuhr teşrîf ve Mevlevîhâne kapısı hâricinde buhûrdân ile kudûm-ı feyz-lüzûme müterakkiben nazar ber-kadem-ı edeb ve istikbâl olan şeyh efendi du'âcılarını nigâh-ı selâmla taltîf birle türbe-i mezkûre hizâsında ber-tarîka-i ziyâret biraz tevakkuf (6b)

⁴³ 28 Zilhicce 1246 / 9 Haziran 1831 Perşembe.

⁴⁴ "Allah'a itâat içinde yetişmiş genç" anlamına gelen Arapça bir cümledir.

[Mısr]a

Keremde birdir ol hâkâna dervîşân ile şâhân

seciyyesince lutfen ve tevâzu'en dâire-i mezkûre endek-ârâm-ı hümâyûnla kesb-i teşerrûf etdikden sonra her ne kadar semâ'hânedede mahfil-i mahsûs-ı hümâyûn âmâde kılınmış ise de, şevket-meâb efendimiz hazretleri kemâl-i tevâzu' ve keremlerinden kenâr-ı cây-ı mutribânı ihtiyâr ve ol mahalde salât-ı zuhru cemâ'atle ba'de'l-edâ mukâbele hitâmına dek ârâm ve hitâmında şeyh-i mûmâ-ileyhi iksâ-i ferâce ve i'tâ-i atıyye ile be-kâm ve sâ'ir dedegân ve fukarâ-i Mevleviyye'yi ihsân-ı bîgerân ile efkâr-ı kalenderîden rehâ ve bu vechile kesb-i füyûzât-ı hazret-i Mevlânâ ve yine dâire-i mezkûrede bir mikdâr ârâmla esb-süvâr-ı şevket ve civâr-ı beldede vâki' Ok Meydânı'nı mu'âyene-neye atf-ı zimâm-ı azîmet ve ahşâma karîb avdet ve iyâb ü zehâb-ı mülûkâne-lerinde uyûn-ı nâsı dîdâr-ı bâhirü'l-envârlarıyla rûşenâ-yı mesârr buyurdular. Mevlevîhâne-i mezkûrda bir neyzen ve bir na't ve âyîn-hân olup, musâhib ağalar âyîn-i Mevleviyye'nin mutrib usûlüne âşinâ olmalarıyla serâpâ sikke-pûş olarak İsmâ'il Dede Efendi ve Suyolcuzâde Salih Efendi ve diğer Salih Efendi ve İsmail Ağa ve Müezzin Abdi Efendi âyîn-hân ve Sa'id Efendi ser-nâyzen olup tarab-ârâ-yı (7a) âyîn-i şîrîn-safâ-yı âvâz ve usûl-i Mevleviyye'yi edâda da ber-vech-i kemâl dem-sâz olup, hakkâ ki sadâ-yı, "yâ hazret-i Mevlânâ" ve nevâ-yı "Hakk ve dost"-beste-i evc-i semâ ve şevk ve cem'iyet-i hâtır-ı reşk-âver-i zühre vü süreyyâ olmağın dedegân dahi germiyyet-i şevk ve aşkla semâ' ve safâ ederek mürîdân-ı asr-ı Hazret-i Mollâ'ya dönüp zuhûr eden rûhânî vecd ü hâlden vak'anüvîsin

Sakin ehl-i semâ'dan dönme

Anlar ism-i celâle dâirdir

beytini hâtır-ı hâzırîne ihtâr etdiler.

İhsân-ı Ta'âm-bahâ be-Sâhib-i Hânâ der-Gelibolu

Ma'iyet-i hümâyûn şerefine nâil olan⁴⁵ bendegânın mihmân oldukları konakların ashâbına masrafları ve konak kiraları bedelinden eفزûn atıyye-i seniyye i'tâsıyla yevm-i mezkûrda her biri mazhar-ı lutf-ı firâvân ve bu vechile şâdân oldukları hâlde, da'vât-ı rûz-efzûnî-i ömr ü şevket-i şâhâneyi tekrâr ve girdâr-ı ma'delet-âsâr-ı mülk-dârâneyi yâd u tezkâr eylediler.

İksâ vü İlbâs-ı Hıl'athâ der-Medîne-i Mezkûre

Vürûd-ı hümâyûn-ı feyz-nümûdun altıncı cum'a günü⁴⁶ Gelibolu nâib ve â'yân ve vücûhundan başka Milel-i Selâse râhibleri ve haham sarây-ı mahsûs-ı âliye celb ü ihzâr ve ilbâs-ı hıl'atla nâil-i iltifât-ı hazret-i pâdişâh-ı kerem-şi'âr olundukları⁴⁷ kendülere⁴⁸ bâ'is-i iftihâr olmuş (7b) ve bu ni'met-i celîlenin teşekküründen aczlerin beyân ve izhâr ederek her biri⁴⁹ da'avât-ı hayriyye-i pâdişâhîyi yek-zebân-ı cân tekrâr etmiştir.⁵⁰

Teşrif-i Hazret-i İmâmü'l-Müslimîn be-Câmi'-i Gâzî Süleyman Paşa Berây-ı Edâ-i Salât-ı Cum'a ve Azîmet-i be-Sûy-i Kal'a-i Sultâniyye

Dersa'âdet'den hareket-i hümâyûnun⁵¹ haftası olan yevm-i cum'a Gelibolu' da mahfil-i hümâyûn olan sâlifü'l-beyân Gâzî Süleyman Paşa-yı velî Câmi'-i şerîf'inde ba'de'l-edâ-i salâti'l-cum'a istikşâf-ı ahvâl⁵² için Kal'a-i Sultâniyye'ye

⁴⁵ olan A: -Ü

⁴⁶ 29 Zilhicce 1246 / 10 Haziran 1831 Cuma.

⁴⁷ olundukları A: oldukları Ü

⁴⁸ kendülere A: -Ü

⁴⁹ her biri A: -Ü

⁵⁰ yek-zebân-ı cân tekrâr etmiştir A: yek-zebân tekrâr eylediler Ü

⁵¹ hümâyûnun A: dâverânenin Ü

azîmet-i sâdika-i hümâyûn musammem olmağla, hazîne gemisinden ihrâc olunan alay takımı tertîb-i⁵³ bend-i ihtişâm ve sarây-ı hümâyûndan câmi'-i şerîfe dek tarafeyn-i şâhrâhda Asâkir-i Hâssa kemer-beste-i kıyâm ve saf-keşîde-i makâm-ı selâm ve her güzergeh-i pâdişâhî kum nisârıyla hemvâr-ı intizâm olup, ezâna karîb Hazret-i Emîrû'l-mü'minîn efendimiz kevkebe-i saltanatla câmi'-i mezkûru envâr-ı lâmi' kıldılar. Rikâb-ı müstetâb-ı şâhâne mîralaylar ve zâbitân elbise-i alay ile devân ve Hüseyin Paşa ve Kapudan Paşa hazerâtı câmi' kapusunda sırmalı fes ve harvânîlerle muntazır-ı kudûm-ı hümâyûn olup, nûr-ı sâtî'ü'z-zuhûr-ı cebîn-i hümâyûnu gördükleri gibi hutuvât-ı iclâl ile bi'l-istikbâl bagal-gîrî şerefiyle mahsûd-ı akrân oldular. (8a) Hazret-i kutbü'l-arz ve muhyiü's-sünneti ve'l-farz efendimiz imâm-ı sâni efendiye iktidâen salâtı ba'de'l-edâ câmi'-i şerîfi hatîb ve imâmına iksâ-yı ferâce ile atıyye-i seniyye-i ihsân ve sâ'ir hademesini dahi atâyâ ile handân buyurdular. Ba'dehû esb-süvâr-ı şevket ve iskeleye dek şâhrâhda pâ-ber-câ-yı makâm-ı rü'yet-i dil-teşne-i zülâl-i ziyâret olan ahâlî kulların câmi'e zehâb-ı hümâyûnda olduğu gibi arz-ı dîdâr-ı neşât-nigâr-ı mülûkâneleriyle sîr-âb-ı buhur-ı hubûru meserret buyurup, kapudan paşa ve kâtib efendi ve sâ'ir kurenâ kullarıyla âmâde olan sandal-ı hümâyûnu bâ-şeref-i rûkûb mihr-i sipihr saltanat-ı şârikü'l-envâr ve keştî-i şâhâne dahi teşrîf-i meserret-redîfleriyle şevket-karâr olmuşdur.

Kal'a-i Sultâniyye'de çokca meks buyurulmayacağından dâire-i haffife ile azîmet buyurulmağla eşyanın girüsünü alup ilerüce mahrûsa-i Edirne savbına gitmek için Küçük Mîrâhûr Mehmed Bey ve Musâhib İsmâ'il Dede Efendi ve müezzinîn ile Hüseyin Paşa hazretlerinin avdet-i sa'âdet-gâyet-i hümâyûna kadar Gelibolu'da tevakkuflarına irâde buyurulmuş ve vezîr-i müşârün-ileyh câmi'-i şerîfden sâ'ir vüzerâ ile iskele başına kadar rikâb-ı şâhâne mâşiyen gelüp orada takbîl-i pâ-yı tevdî' inâyetine nâil olmuşdur. (8b) Hazret-i Halîfe-i rûy-i zemîn ve sultânü'l-bahreyn ve'l-berreyn efendimiz keştî-i şâhânelerin teşrîf buyurdıkları anda yine alay sancaklarıyla sefâyin-i donanma

⁵² ahvâl A: hâl Ü

⁵³ tertîb A: terkiib Ü

izhâr-ı zînet ve temürlerin alup top endâhtıyla cümlesi bâ-işâret bâd-ı muvâfıkla şirâ'-güşâ-yı hareket birle keştî-i dâverâneye pey-rev olarak sûy-ı maksûde azîmet eylediler. Ba'de'l-gurûb keştî-i şâhâne-i selâmet-mashûb Na'raburnu'nda şeref-resân-ı sâhil olup keştî-i hümâyûndan envâr-ı fenar ile izhâr buyurulan emr ü işâret mûcebince yatsuya dek birer birer gelen sefâyin-i donanma Na'ra ve Maydos hizâlarında temür-endâz-ı karar oldular. Leyle-i mezkûrede boğazın iki taraflu kılâ' ve tâbya ve fenar ve sevâhilinde iş'âl-i kanâdîl-ı kahr-ı fetîl ile cihân pür-ziyâ ve reşkîn-sâz-ı kevâkib-i semâ ve nevâ-yı tebrîk kudûm-ı a'zam-ı selâtîn ile âlem-i pür-sadâ olup es-Sultân-ı zıllullah fi'l-arz ma'nâ-yı şerîfi işâreti rû-nümâ oldu. Ol gece şevket-meâb efendimiz (9a) hazretlerinin Kal'a-i Sultâniyye'de olan sarây-ı müheyyâya teşrîf-i hümâyûnları me'mûliyle Boğaz Muhâfızı Salih Paşa bendeleri

Ke-kayyimi'l-bâği kad yuhdî li-mâlikihî

Bi-resmi hidmetihî min bâgihî et-tuhafâ⁵⁴

tarîkasından zât-ı hümâyûn ve bi'l-cümle bendegân-ı sadâkat-makrûn için et'ime-i nefise-i gûnâgûn âmâdesi⁵⁵ hizmetine müteheyyâ olduğu ma'lûm-ı şâhâne olup, her ne kadar zât-ı mülûkânenin teşrîfi yâhûd et'imenin tabhıyla donanmaya celbi şıkları emr-i eshel ise de, gerek işbu şıkları ve gerek zât-ı mülûkâne ve sâye-i inâyet-vâyede bendegân için donanma-yı hümâyûnda beher gün müretteb olan et'ime-i nefisenin tabhını terkle hem sefinede beytûtet ve hem gemici tâifesinin zeytun salatasını nefis-i nefis-i hümâyûnlarına arz ile hakkâ ki kemâl-i tevâzu' ve merhametlerinden mücâhede-i kanâ'ati ihtiyâr buyurdular.

⁵⁴ " Sahibine hediye veren bahçıvan gibi ki, gördüğü hizmetle onun bağından ona hediyeler verir " anlamına gelen Arapça şiiirden bir beyittir.

⁵⁵ âmâdesi A: -Ü

Vusûl-i Sultânî be-Kal'a-i Sultâniyye

Leyle-i mezbûre sabahı ya'nî cum'a-ertesi günü⁵⁶ sefâyin-i hümâyûn mânend-i tâvus alay sancakları güşâdiyla cilve-nümûn oldukda, sâ'at iki suları (9b) sultân-ı zamân efendimiz hazretleri kapudan paşa ve kurenâ kullarıyla sandal-ı hümâyûna şevketle süvâr ve keştî-i şâhânedan darb olunan tranpete âvâzı ve na'ra muhâzîsindeki tâbyalardan endâht olunan topların savtı muhâfız paşa ve sâ'ir erbâb-ı istikbâle münebbih-i ihbâr olup, kal'a nezdinde olan iskelede cümlesi ruh-sûde-i râh-ı intizâr iken hazret-i Zıll-ı yezdân kemâl-i şevketle iskele-i mezbûru şeref-yâb-ı vürûd buyurdıkları anda karşılıklı kal'alar ve tâbyalar donanma-yı hümâyûndan atılan topların sadâsıyla cihân handân ve kapudan paşa ve muhâfız paşa⁵⁷ hazerâtı bagal-gîr oldukları hâlde sandal-ı hümâyûndan urûcla bâ-kudûm-ı tenvîr-lüzûm-ı pâdişâhî ol zemîn dahi mahsûd-ı âsmân olup, mukaddemce Mîrâhûr-ı Evvel Mehmed Ağa'nın âmâde eylediği müzeyyen zeyn esb-i şâhânelerine râkiben vezîreyn ve mukarrebîn ve mîralaylar rikâb-ı şâhânedâde yürüyerek şevket ü vakâr ile müheyâyâ olan Boğaz muhâfızı esbak Hâcî Mustafa Bey'in konağını makdem-i hümâyûn-larıyla teşrîf ve yemîn ü yesâr-ı râhında temâşâ-yı dîdâr-ı sâtî'ü'l-envârları ârzûsuyla saf-beste-i intizâr olan ahâlîyi selâm-ı beşâret-irtisâm-ı mülûkânelerini (10a) îmâ eder lihâza-ı şâhâneleriyle taltîf buyurdular. Teşrîf-i hümâyûnu ta'zîmen Kal'a-i Sultâniyye'de bulunan konsoloslar avdet-i âliyyeye kadar bandıraların konaklarında güşâd eylediler.

⁵⁶ 30 Zilhicce 1246 / 11 Haziran 1831 Cumartesi.

⁵⁷ paşa Ü: +ve A

Teşrif-i Hümâyûn be-Sahrâ-i Kal'a-i Sultâniyye

Ol gün hazret-i Pâdişâh-ı Dârâ-gulâm efendimiz sarây-ı mahsûslarında bir mikdâr ârâm buyurup belde-i Kal'a-i Sultâniyye'nin vehâmet-i havâsı cihetiyle berây-ı tenezzüh ü müşâhede civâr-ı şehirde Çınarlık ta'bîr eyledikleri sâye-dâr mesîrede sadr-ı esbak Silahdar Ali Paşa merhûmun eseri olan köşke mukarrebîn bendeleriyle tebdîlen ve râkiben azm ü hırâm ve mahall-i mezkûrda biraz sâz istimâ'ı zımında etrâf ve enhâyı nezâret ve ba'de'l-asr avdet ve esnâ-yı râhda paşa-yı merhûmun mezarını dahi görüp zikr-i rahmetle re'fet buyurarak, iyâb ü zehâbda ârzû-keş-i müşâhede-i cemâl-i şerîfleri olan ahâlî ve berâyâ şühûd-ı cebîn-i envâr-tebyîn-i hümâyûnlarıyla bir kat dahi kadîrû'l-ayn-ı meserret olmuşlardır.

Zuhûr-ı İrâde-i Hümâyûn Berây-ı İkâmet der-Kal'a-i Sultâniyye Tâ-Rûz-ı Cum'a-i Âtiye

Medîne-i mezbûrenin ber-vech-i muharrer redâet-i havâsı ziyâdece ikâmete mâni' ise de maksad-ı aksây-ı şehinşâh-ı bâ-dikkat istikşâf-ı ahvâl-i kılâ' vü memleket olup, bu ise bir iki gün zarfında tamâmıyla husûle gelmeyeceği dekâyıkı sânih-ı kalb-i Hıdîvv-i İskender-fikret olmakdan nâşî, bir hafta ya'nî gelecek cum'aya dek bi't-tevekkül meks ü ikâmet bâbında irâde-i aliyyeleri zuhûr edüp (10b) ma'iyet-i feyz-gâyet-i hümâyûn ile müşerref olan bende-gân müretteb olan konaklarda avdete kadar safâ-yı bâlle ârâm u beytütet ve yevmiyye ikişer tabla et'ime-i lezîze tertîb ve muhâfız paşa tarafından mihmân-nevâzlar ta'yîn olunarak sâye-i inâyet-vâye-i⁵⁸ şâhânedede me'mûrîn bendeleri⁵⁹ şunda⁶⁰ dursun konak sâhibleri bile tabaklu tenâvül-i ni'met ve iktisâb-ı envâ'-i râht eylediler.

⁵⁸ inâyet-vâye-i A: -Ü

⁵⁹ bendeleri A: -Ü

⁶⁰ şunda A: şöyle Ü

**Müşâhede-i Pâdişâh-ı Âlem Kal'a-i Sultâniyye ve
Kal'a-i⁶¹ Kildülbahr ve Ta'lim-i Top ve İhsân**

Sebeb-i a'zam-ı geşt ü güzâr-ı pâdişâh-ı âlem istihkâm kılâ'-ı memleket ve istikmâl-ı âsâyiş-i fukarâ-i ra'iyet idüğünden hazret-i pâdişâh-ı bâ-hamiyyet ve merhamet efendimiz azîmet-i hümâyûnlarından berü ıttılâ'-ı ahvâle bi'z-zât dikkat buyurmakda sür'at buyurmalarıyla Kal'a-i Sultâniyye'ye vürûd-un ferdâsı pazar günü⁶² hazret-i pâdişâh-ı müşkil-güşâ Kildülbahr Kal'ası'nı ve tâbyaları ve toplarını mu'âyene vü nezâret ve tanzîm-i levâzımât-ı istihkâmâta himmet ve dânelere ve keyfiyyet-i seyr ü sür'atine dikkat buyurmak kasdıyla sâ'at iki hılâlinde kapudan paşa ve kâtib esrâr efendi ve mukarrebîn-i sâ'ire bendelerin Kal'a-i Sultâniyye tophânesini müşâhededen sonra (11a) sandal-ı hümâyûnlarına bi'l-istishâb ol savba pertev-bahş-ı teveccüh ü ikbâl ve sâ'ir bendegân bi'l-husûs şeref-yâb-ı mevkib-i hümâyûn olan birâder-i kihter-i ser-etıbbâ-i sultanî bâ-pâye-i Mekke-i mükerreme sâbıkâ Selanik Kâdîsı Abdülhak Efendi ve imâm-ı sâni-i⁶³ şehriyârî efendi ve zâbitân-ı asâkir-i hâssadan ba'zıları ve yine bendegândan mevkib-i hümâyûnda hidmet-i şeref-gâyet-i kitâbet için müsta'idd-i ihsân-ı ma'iyet olan hüner-mendân hulefâ-i Âmedî'den hâlâ Reîsü'l-küttâb Seyyid Necîb Efendi ve Âmedî Küçük Evkâf hâcesi Sârim Efendi ve hâlâ Tersâne-i Âmire Emîni Ali Bey Efendizâde Rif'at Bey ve sâ'ir hademe dahi yerlü kayıklarıyla pey-rev-i pâdişâh-ı deryâ-nevâl oldular.

Azîmet-i hümâyûnda Kal'a-i Sultâniyye'den ve vürûd-ı hümâyûnda Kal'a-i Kildülbahr'den top endâhtıyla hareket-i bâ-bereket-i şâhâne etrâfa i'lân kılındı. Ba'de't-teşrif biraz ârâmdan sonra kal'a-i mezkûrede olup dörder kantar dâne ve otuz altı vakıyye barut ile atılan Küpeli ve Bâbâ Haydâr nâmındaki kebîr ve acîb bülend-âvâz toplar dört def'a san'atla⁶⁴ sekdirme endâht olunarak

⁶¹ Kal'a-i A: -Ü

⁶² 1 Muharrem 1247 / 12 Haziran 1831 Pazar.

⁶³ sâni-i A: +hazret-i Ü

⁶⁴ san'atla A: -Ü

menzilleri ve nişânları tecrîbe olunup, bunlardan mâ'adâ (11b) sagîr ü kebîr menzîl topları dahi birkaç def'a dânelü endâht ile tecrîbe kılındı. Cenâb-ı pâdişâh-ı dekâyık-âgâh efendimiz ibtidâ topların keyfiyyet-i endâhtına ve dânelerin seyrine dikkatle nigâh buyurmalarıyla, her ne kadar topçu başısı ve neferrât kerteye ihtimâm etmişler ise de mehâbet-i pâdişâhîden vehle-i ulâda nişân almakda kusûr-ı cüz'î sebebiyle dânelerin ziyâde sekmedikleri ma'lûm-ı şehinşâh-ı hurde-dân olup topların başları suya beraber olarak biraz dahi aşağı tutulmasını emr ve ta'lîm buyurdıkları anda topçular vâki' olan kusûrlarını derk ve ta'akkul ederek ber-tıbk-ı fermân-ı hümâyûn icrâ ile endâht eyledikleri gibi âvâzı tanîn-endâz-ı eflâk ve ihtizâzı lerzede-hâk olup beyân olunan kebîr dâneler rûy-i deryâda dokuzar kerre dahi ziyâde sekerek her bir batdığında mevc-i deryâ sehâb-âsâ ber-havâ olarak karşı kenâra vardığından mâ'adâ, beş arşun mikdârı yere dahi girüp târümâr eyledi. (12a) İşbu hünerde dahi mahâret-i şâhâneyi görenler mâşâ-allah-gûyâ ve gülbang-ı tahsîni resîde-i âlem-i bâlâ eylediler.

Leyse alellah bi-müstenkir

En yecmea'l-âleme fî vâhid⁶⁵

Kal'a-i Sultâniyye'de olan kebîr toplar dahi ol esnâda bâ-irâde birkaç def'a dânelü olarak endâht olunup, şevket-meâb efendimiz hazretleri berüden mu'âyene buyurdular. Ba'dehû zâbitân-ı kal'a ve imâmlara ve topçu başısına ve sâ'ire ilbâs-ı hıl'at mevcûd-ı ma'iyet olmadığından Kal'a-i Sultâniyye vücûhu sırasında icrâ olunmak irâdesiyle bu def'a atıyye-i seniyye ihsânıyla esâs-ı kılâ'-ı kulûbları tarsîn ve neferât-ı kal'a ile dâhil ve hâric-i sûrda kâin kâffe-i bây ü gedânın nakdîne-i atıyye ile burûc-ı iktidârları metîn kılındı. Âsâr-ı hıdvv-ı devrândan olan nezdindeki yeni tâbya kal'adan müşâhede buyurulduktan sonra hazret-i pâdişâh-ı Hüsrev-gulâm efendimiz Kilidülbahr Kal'ası hâricinde leb-i deryâda vâki' Ser'asker Hüsrev Paşa hazretlerinin çıraklarından

⁶⁵ "Allah için yadırganacak bir şey değildir, bütün alemleri bir şey içinde toplaması" anlamına gelen bir beyittir.

Yusuf Ağa kullarının konağını mübârek kudûm-ı ihyâ-lüzûm-ı şehriyârâneleriyle rûşenâ buyurup yarım sâ'at ârâmdan sonra avdet buyuruldu. Ol mahalde ahşâm ta'âmı karşudan geçirilerek ba'de'l-tenâvül avdet tertîb olunmuş ise de, (12b) ancak kayd-ı külfetin def'îçün kabîl-i gurûb-ı âftâbda sandal-ı hümâyûnla avdet vukû' bulmuşdur. Yine kal'ateynden toplar endâhtıyla teşyî vü istikbâl resmi icrâ olundu. İskeleye vürûd-ı hümâyûnda kapudan paşa ve müterakkıb-ı kudûm-ı pâdişâhî olan muhâfız paşa hizmet-i celîle-i bagal-gîrîde olup, âmâde kılınan esb-i feyz-i celblerin karîn-i şeref-süvâr ve vezîreyn ve mukarrebeyn rikâb-ı şâhânelerinde mâşiyen hirâmla iftihâr ederek sarây-ı mahsûsların cây-ı karâr ve yollarında bekleyerek müştâk-ı işrâk-ı mihr-i dîdârları olan müslim ve re'âyâ bi'l-cümle ahâlî ve müsâfirîni münevverü'l-ebşâr buyurdular. Bendegânın süvâr oldukları yerlü kayıkların kayıkcılarına cenâb-ı pâdişâh-ı merhamet-nisâb efendimiz nevllerinden iz'âf-ı atıyye ihsânıyla gark-âb-ı bahr-ı meserret ü a'tâf buyurup mazhar-ı da'vât-ı bî-gâyât oldular.

Afv ü İtlâk-ı Müfetti-i Kankırı ve Ba'zı Vücûheş

Sene-i sâbıkda bâ-i'lâm ü tahrîrât ba'zı kusûr-ı gurûbla li-ecli't-te'dîb bâ-işâret Bozcaada'ya menfî müfetti-i Kankırı ve vücûhundan ve eşrâf-ı kuzâtdan Kal'a-i Sultâniyye'ye menfî Bekir Efendi nâm kimesnenin mevkib-i hümâyûn kâdîsı (13a) Çerkeşî Mehmed Efendi ile mu'ârefeleri olmağla vâsıtasıyla afvlarını istirhâm, ol dahi muhibb-ı ulemâ mürebbî-i fuzalâ kapudan paşa hazretlerine niyâz ve müşârün-ileyh dahi hâk-pây-ı hâcet-revây-ı şâhâne dehân-ı şefâ'atı bâz eylediklerinden başka ıslâh-ı nefis etmiş olduklarından mazhar-ı afv ü itlâ olarak da'vât-ı hayriyye-i zıll-ı Bârî'ye müsâberet ve kemâkân muvâzabet eylediler. Bu vechile teşrîf-i hümâyûn-ı feyz-mevfûr merkûmânın haklarında dahi bir ni'met-i nâgâh-ı zuhûr olmuşdur.

**Zikr-i Teşrîf-i Hazret-i Cihân-bânî be-Müşâhede-i Kumkal'a ve
Seddülbahr ve Bozcaada ve İhsân-ı Bîgerân der-ân-Cevânib**

Şevket-meâb efendimiz hazretlerinin Kal'a-i Sultâniyye'ye teşrîflerinin üç-
üncü pazar-ertesi günü⁶⁶ sâ'at üç buçuk hengâmında yine kapudan paşa
ve kurenâ ve Abdülhak Efendi ve İmam Efendi ve Sârim Efendi ve Rif'at Bey'i
bi'l-istishâb vapur-ı hümâyûnlarına rükûb ve derhâl top endâhtıyla teşrîf-i
hareket-i şâhâne etrâfa tebşîr olunup, Kumkal'a ve Seddülbahr'e varınca kenâr
ve sevâhilde vâki' tâbyaların ahvâlini ve sevâhili nazar ve dikkat birle mashûb
buyurup, evvelâ Seddülbahr Kal'ası'na ve ba'dehû Kumkal'a'ya vürûd-ı hümâ-
yûnda ve kable'l-vürûd tâbyada top endâhtıyla icrây-ı resm-i istikbâl olundu.
Kudret-nisâb efendimiz hazretleri (13b) kal'a-i mezkûrede müheyâ olan dizdâr
köşküne teşrîf birle kal'a ve topları müşâhede buyurup, yirmi sekiz vakıyye
barutla atılan kebîr topların ba'zısı dânelü endâht olunmağa fermân buyurmalarıyla
ol vechile tecrîbe ve imtihân ve kal'a zâbitânı ve imâmlara ve sâ'ir yine
ilbâs-ı hıl'at ve atıyye ihsân ve neferât-ı kal'a ve ahâlîsini müslim ve re'âyâ
atâyâ-yı bîgerânla şâdân ve dehân-ı inbisât-ı sıbyânı dahi mânend-i ebr-i
bahâr-ı bereket-bâr-ı âb-ı ihsânla handân buyurup, yine vapur-ı hümâyûnlarına
süvâr ile reşk-ı âsmân ve karşusındaki Kumkal'a'yı istikşâfa mânend-i İskender
imâle-i sükkân buyurdular.

Hareket-i vürûd-ı hümâyûnda kal'a ve tâbyalardan yine toplar endâhtıyla
i'lân-ı beşâret olundu. Kal'a-i Seddülbahr dahi müheyâ olan dizdâr köşkünden
pertev-ârâ-yı nigâh-ı hazret-i pâdişâh-ı sâhib-kırân ve anda olan kebîr toplar
dahi dânelü olarak beş kerre endâht ile bi'l-imtihân sâ'ir top ve mühimmât ve
keyfiyyâtına bi'z-zât (14a) ıttılâ'la her bir hâl ma'lûm-ı alem-i şehinşâh-ı
devrân olmuştur. Kal'a-i mezkûrede dahi âdet-i istihsân-gâyet-i husrevânîleri
üzere zâbitân-ı kal'a ve sâ'irini ilbâs-ı hıla' ve ihsân atâyâ ile mesrûr ve nefe-
rât ve kal'a hizmetkârlarını atıyye-i seniyye ile du'a ve ubûdiyyete bir kat dahi
mecbûr, hâric-i sûrda olan müslim ve re'âyâ kâffe-i ahâlîye nakdîne-i firâvân

⁶⁶ 2 Muharrem 1247 / 13 Haziran 1831 Pazartesi.

i'tâ ve sıbyâna kebîr tobrâ dolusu ecnâs nisârıyla cümlesini memnûn ve ihyâ buyurdular. Yevm-i merkûmda kal'a-i merkûmede gördükleri üç aded amel-mânde ve köhne toplar ile Kumkal'a'da görülen dört aded bî-fâide ki cem'an yedi aded topların abes yere durmadan ise sefâyin-i hümâyûnda sofra bedeli isti'mâl olunması husûs-ı fevâid-mansûsunu kapudan-ı deryâ bendelerine fermân ve bu tarikle **enzîlü'n-nâs menâzilehim**⁶⁷ mantûk-ı şerîfi nezd-i şâhânelerinde düstûr'l-amel olduğunu işâret ve beyân buyurmuşlardır.

[Mısr]a

Şekerallâhu sa'yehü'l-âlf⁶⁸

kal'ateyn-i mezkûreteynden ilerü azîmet işbu sefer-i bereket-eserde cây-gîr-i zamîr-i şâhâne değil iken, meyl-i Osmânî ile nihâyet boğazdan on iki mîl bu'du olan Bozcaada kal'a-i mezkûreden manzûr-ı pâdişâh-ı (14b) kerâmet-i meftûr oldukda, ol mahallin ve ahâlîsinin dahi lutf-ı⁶⁹ makdem-i hümâyûnlarından dûr olmamak merhametiyle bâ-ilhâm-ı Rabbü'l-ibâd şevk ve irâde-i merâhim-ifâdeleri müzdâd olarak fi'l-hâl ol savba azîmetlerinde yine kal'adan top-ı meserret ü selâmet endâht olunarak, hengâm-ı asırda cezîre-i mezbûreye dahi kudûmleriyle pür-envâr buyurdular. Meğer ahâlî ve vücûhu teşrîf-i hümâyûn temennâsıyla ve hâk-pây-ı şâhâneye kuhl-i dîde-i cân etmek recâsıysıyla şâhrâha kum nisârı ve konak tanzîmi misillü hizmet-i vâcibe ile âmâde-i râh-ı intizâr olmuşlar imiş. İskeleden istikbâl ve toplar endâhtıyla i'lân-ı tebşîr ederek ızhâr-ı safâ-yı bâl eylediler. Bu sûretde ol câya teşrîfe nâ-gehânî rağbet ve ikbâl-i hümâyûn keşf-i zamîr olduğu bî-reyb ü zunûndur.

Hazret-i pâdişâh-ı bende-nevâz efendimiz hâric-i sûrda vâki' dîzdâr konağını nesîm-i makdem-i şeref-tev'em-i şâhâneleriyle reşk-i gülzâr ve bir buçuk sâ'at kadar cezîre ve kal'aya ol mahalden müşâhede-i dikkat ile feyz-i pezîr-i üstü-

⁶⁷ "İnsanlara mevkilerine göre muamele edin" anlamına gelen Arapça bir cümledir.

⁶⁸ "Onun yüce çabasını Allah takdir etsin" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

⁶⁹ lutf A: -Ü

vâr buyurup, anda dahi kal'anın zâbitân ve imâmılarına (15a) ve gayrıya ilbâs-ı hıl'at ve atıyye-i seniyye inâyet buyurarak neferât ve ahâlîye dahi atıyye-i kesîre ile ba'de'l-ihyâ sâ'at on bir hılâlinde sandal-ı hümâyûnla vapur-ı pür-nûr ve avdet-i hümâyûnda yine top endâhtıyla ahâlî teşyî' ve duâ-yı mevfûr eylediler. Cezîre-i mezbûrede bundan akdem ba'zı cünha sebebiyle menfiyyen mukîm olanlar iskelede beyne'l-ahâlî nazar-ı merhamet-eser-i şâhâneye râst gelüp, hâlleri ma'lûm-ı hümâyûn buyuruldukda ba'zıları fi'l-hâl karîn-i afv ü eşfâk ve ba'zıları dahi inhâ-i vüzerâ-i i'zâm ile menfi olmağın, berây-ı maslahat yine inhâlarına ta'lîk ile mazhar-ı va'd-i ıtlâk ve el'ân cümlesi nâil-i atıyye-i seniyye olarak müteşekkiren ve memnûnen dest-i da'vât-ı icâbet-âyât-ı sultâniyyeye ber-dâşte-i dergâh-ı hazret-i Hallâk kıldılar. Hılâl-i seyr-i avdetde keştî-i hümâyûn Kepez açıklarında Anadolu cânibine bir top menzili kumsal mahalde biraz çok tevakkuf etmiş ve

Li-vekâyi'nüvîs

Celse-i keştî-i şâhenşeh-i devrânı görüp
 Sanma deryâda ku'ûd eyledi ol kûh-revân
 Şeref-i nisbet-i bahr ü bere reşk eyleyerek
 Hâk-i deryâda yüzün pâ-yı şehe sürdü heman⁷⁰

(15b) kıt'ası mantûkunca gûyâ bahr ü berr makdem-i hümâyûnla kesb-i şeref edüp ka'r-ı deryâda olan yer dahi ol şerefe neyl ümniyyesiyle kendini hârice atup hâk-pây-ı hümâyûna yüz sürmüştür. İşbu keyfiyyetden mir'ât-ı tab'-ı pâdişâh-ı kûh-temekkûn⁷¹ ve hâtır-ı şehinşâh-ı tevekkül-âyîn aslâ jeng-pezîr-i tagayyür olmayup tahlîsine bi'z-zât pâdişâhâne himmet ve keştînin hareketine kadar derûnunda karâra tasmîm niyyet buyurmuşlar ise de, bendegânın niyâzlarına merhameten sandal-ı hümâyûnla gece sâ'at beşde Kal'a-i Sultâniyye'ye pâ-nihâde-i şevket ve iki sâ'atden sonra keştî-i hümâyûn dahi vâsıl-ı sâhil-i selâmet olmuşdur. Ferdâsı salı günü⁷² şevket-meâb efendimiz hazretleri teşrîf-i

⁷⁰ Bu kıt'a; E, E4 ve E5 nüshasında da yer almaktadır.

⁷¹ temekkûn A: temkîn Ü

⁷² 3 Muharrem 1247 / 14 Haziran 1831 Salı.

hümâyûnlarından⁷³ berü rahmen li'l-i'bâdistirâhata rağbet buyurmadıklarından yevm-i merkûmda sâye-i⁷⁴ hümâyûnlarında mahzân ârâm-ı bendegân için bir merhale hareket buyurmadılar.

Zikr-i İhsân-ı Hümâyûn be-Fukarâ-i Medîne-i Kal'a-i Sultâniyye

Hazret-i pâdişâh-ı hilâfet-penâh **ammerehullâhu bi't-te'yîdâtî'l-İlâh**⁷⁵ zât-ı merâhim-sıfât-ı (16a) mülûkâneleriyle bâhirü'l-berekât buyurdukları bilâdda bulunan ehl-i İslâm ve re'âyâ fukarâlarını bezl-i sadakât ü salât ile nâil-i meserrât kılmak âdet-i sa'âdetleri olmağla, Kal'a-i Sultâniyye'de dahi ecnâs-ı fukarâ defter olunup zuhûr eden atâyânın yegân yegân yedlerine i'tâsına mîrâhûr-ı evvel bendeleri me'mûr ve ber-tıbk-ı fermûde-i⁷⁶ şâhâne i'tâ ile her biri mesrûr ve ed'iye-i hâliseleri resîde-i dergâh-ı Rabb-i Şekûr olmuştur.

Teşrif-i Hümâyûn be-Karye-i Maydos ve Müşâhede-i Na'raburnu ve Tabyehâ ve Ziyâret-i Zuhûrî Baba ve tîr-endâhten der-ân-câ

Kilidülbahr Kal'ası müşâhede buyurulduğu gün Maydos cânibinde olup yine âsâr-ı hayriyye-i hümâyûndan olan dîger tâbyalar ve karye-i mezbûre vakit çıkışmadığından ve dûrdan temâsâ ve mu'âyenesi ta'lîk-ı ferd kılınmışdı. Ol taraf ahâlîsinin intizâr-ı dîdâr-ı hümâyûnla râh-ı peymâ ve zebân-ı hâl ile

[Mısr]a

Şâm-ı firâkın âhırı subh-i visâldir

⁷³ hümâyûnlarından A: hümâyûnların Ü

⁷⁴ sâye-i A: +merâhim-vâye-i Ü

⁷⁵ "Tanrı'nın te'yîdâtı ile onu payidar kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

⁷⁶ fermûde A: irâde Ü

meâlini gûyâ oldukları mün'akis-i mir'ât-ı zamîr-i kerâmet-semîr-i hümâyûn olmağla, Kal'a-i Sultâniyye'ye teşrifin beşinci çehârşenbih günü⁷⁷ sâ'at üç buçuk evânında hazret-i kutb-i âlem ve şehinşâh-ı mu'azzam efendimiz kapudan paşa ve muhâfiz paşa ve kâtib efendi ve sâ'ir kurenâ ve Abdülhak Efendi ve İmâm Efendi ve Sârım Efendi ve Rif'at Bey bendelerin (16b) vapur-ı hümâyûnlarına⁷⁸ alup Rumeli cânibinde olan sâlifü'z-zikr tâbyalara karîb Maydos nâm re'âyâ köyü evvelâ mübârek kudüm-ı şâhâneleriyle ihyâ buyuruldu. Ol esnâda donanma ve kal'adan atılan meserret ve selâm toplarının âvâzı ol havâlîde sît-i mehâbet-i şâhâneye i'lân etdiğinden mâ'adâ Rumeli'de Keşân'dan dahi duyulup hattâ Gelibolu'dan kalkup medîne-i mezbûrede râh-ı hümâyûnda reh-nihâde-i intizâr olan musâhib ve müezzin ağalar, " avdet-i hümâyûn vukû' buldu " deyü ma'nâ verdikleri kendülerinden işidilmiştir.

Cenâb-ı Şeh-i devrân efendimiz karye-i mezbûrede lûtfen ve tevâzu'en âmâde olan Kocabaşı menzilinde bir mikdâr ârâm ile vapur-ı hümâyûnun avdetine ruhsat ve ol mahalden karye-i mezbûreye ve tâbyaları ve etrâfî dâhil-i zîr-i nezâret buyurup hengâm-ı avdet-i hümâyûnda karye voyvodasına ve zâbitâna hıl'at iksâ ve fukarâsına atâyâ-yı mülûkâne ihsânıyla sertâpâ ihyâ ve oradan sandal-ı hümâyûnu sezâvâr-ı envâr-ı süvâr ve iki taraflu tâbyaların istihkâmâtına⁷⁹ medd-i enzâr birle Na'raburnu civârında Sadr-ı esbak Cezâyirli Hasan Paşa merhûmun eseri olan tekyede medfûn zâhirü'l-kerâme olduğu meşhûr olan (17a) Zuhûrî Baba'ya **kuddise sırruhû**⁸⁰ ziyâret kasdıyla tekye-i mezkûru lâyıq-ı pertev-karâr buyurup ol velînin türbesinde imâm efendi dâ'îlerine tilâvet-i Kur'ân ve du'â etdirüp bezl-i sadakâtdan sonra pâdişâh-ı Nerîman-kuvvet efendimiz hazretleri civâr-ı tekyede kâin sahrâ-i dil-nişinde mukarrebîn bendeleriyle remy-i tîre iştigâl buyurdular. Hattâ Sârım Efendi ve Rif'at Bey bendelerine dahi tîr-endâht etdirüp iltifât-ı hümâyûnlarına mazhar buyurmuşlardır. Bu esnâda silahdâr-ı şehriyârâneleri Ali Ağa bendelerinin hâk-i pây-ı

⁷⁷ 4 Muharrem 1247 / 15 Haziran 1831 Çarşamba.

⁷⁸ hümâyûnlarına A: hümâyûna Ü

⁷⁹ istihkâmâtına A: istihkâmına Ü

⁸⁰ " Sırrı mukaddes olsun " anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

şâhânedan vâki' olan dûrî-i sûrîye adem-i tahammülünden Musâhib-i Şehriyârî Abdi Bey ile hem-râh olarak Gelibolu'ya gelmekle orada tevakkuf yâhûd derhâl Kal'a-i Sultâniyye'de atebe-i aliyye-i hâkâniyye'ye rû-mâl ile kesb-i teşerrûf şıklarının kangısı muvâfık-ı irâde-i aliyye olur ise öylece hareket edeceği istîzânı hâvî Hüseyin Paşa hazretlerinin kâtib-i esrâr efendi hazretlerine tezkiresi vürûd etmekle tezkire-i mersûle manzûr-ı şâhâne oldukda bi-mennihi te'âlâ iki güne dek Gelibolu'ya avdet-i hümâyûn mukarrer olmağın (17b) gerek tevakkuf ve gerek gelüp teşerrûf beyninde tahyîr buyurulduğu beyânıyla kâtib efendi tarafından bâ-irâde cevâbı tahrîr ve getüren Tatar ile tesyîr olundu.

Vürûd-ı Telhîs ez-Âstâne

Yine yevm-i merkûmda Deraliyye'den bâ-telhîs Kal'a-i Sultâniyye'ye vürûd eden çifte Tatar kayık ile der-ân Maydos karyesine tesyâr olunmağla, hâmil oldukları tahrîrât-ı telhîs ahz ve kendüleri Kal'a-i Sultâniyye'ye i'âde kılındı. Ba'dehû ahşâm üzeri dâver-i devrân efendimiz hazretleri sandal-ı hümâyûnla sevâhilinin istihkâmât ve ahvâline nigâh-ı dikkatle Kal'a-i Sultâniyye'ye mu'âvedet kemâfi'z-zehâb, iyâb-ı hümâyûnda dahi her taraftan top endâhtıyla i'lân-ı meserret kılınarak iskeleden dârât-ı mülûkâne ile sarây-ı mahsûs-ı âlîlerin pür-behcet buyurdular. Pençşenbih günü⁸¹ pâdişâh-ı âlem-penâh efendimiz hazretleri telhîsât mütâla'ası ve mesalih-i mühimme tedbîrine hasr-ı evkât buyurdular.

⁸¹ 5 Muharrem 1247 / 16 Haziran 1831 Perşembe.

**Ruhsat-dâden-i Cenâb-ı Hudâvend-i İskender-şevket be-Ahâlî-i
Kal'a-i Sultâniyye der-İstimâ'-i Nevbet**

(18a) Kal'a-i Sultâniyye'de nevbet-i hümâyûn sarây-ı mahsûs-ı âlînin önün-
de vâki' Lonca yeri denilen meydânda meş'alelerle pür-tâb ü ziyâ kılınarak
ahşâm ve yatsu hengâmı darb olunmakda olup ruhsat-ı taltîf-gâyet-i hümâyûnla
bi'l-cümle ahâlî temâşâ ve istimâ'la kesb-i şâdî vü safâ etmekte idiler. Leyle-i
cum'ada⁸² her mahalde nevbet ma'füvv iken leyle-i mezkûrede dahi ahâlînin
kemâl-i şevk ve hâhişle istimâ' için mahall-i merkûma cem' oldukları manzûr-ı
şâhâne oldukda, teşvîkan li'l-kulûb ol gece dahi darb-ı nevbete fermân buyur-
dular ki, ahâlî haklarında zuhûr eden işbu nevâziş-perverâne-i hümâyûn
ekâlîm-i seb'a sükkânına gıpta-fermâ bir iltifâtdır. Hazret-i âferînende-i cihân
azze şânühü⁸³ sâye-i hümâyûn-ı şehriyâr-ı İskender-girdâr hazretlerini âmme-i
ibâd ve bilâda haşre dek sâyebân eyleye, âmîn⁸⁴.

İhsân-ı Atâyâ be-Sâhib-i Hânha der-Kal'a-i Sultâniyye

Ma'iyyet-i hazret-i halîfe-i rûy-i zemîn **ammerahullâhu**⁸⁵ **te'âlâ ve nasruhû
bi-câh-ı Nebiyyühü'l-Emin**⁸⁶ inâyetiyle şeref-yâb olan bendegânın müsâfir
oldukları konak ashâbı (18b) kira bedeli olmak üzere bâligân-mâ-belag
meblağ ihsânına neyl ile şâdân ve her biri an-samîmi'l-bâl da'vât-ı hayr-âyât-ı
pâdişâhî tekrârıyla ter-zebân oldular.

⁸² 6 Muharrem 1247 / 17 Haziran 1831 Cuma.

⁸³ "Şânı yüce olsun" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

⁸⁴ âmîn A: -Ü

⁸⁵ ammera A: +Allahü Ü

⁸⁶ "El-Emin olan nebisi hürmetine Allah onu payidar ve muzaffer kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

İlbâs-ı Hıla' der-Medîne-i Mezkûre

İşbu mübârek cum'a günü⁸⁷ sabâhleyin Kal'a-i Sultâniyye'de olan nâib ve müftî ve ulemâ-i du'â-gûyân ve vücûh ve ber-vech-i muharrer pes-mânde kalan Kildülbahr takımı serâpâ sarây-ı âlîye celb olunup, huzûr müstevcibü's-sürûr-ı hümâyûnda ferâce ve kukuleta ilbâs ü iksâsıyla kadd-i iftihârları dubâlâ kılındı.

Teşrîf-i Hümâyûn be-Edâ-i Cum'a ve Avdet-i Sultân be-Gelibolu

Vürûd-ı hümâyûnun haftası cum'a günü Kal'a-i Sultâniyye'de kâin Câmî-i Kebîrde edâ-i salât akabinde Gelibolu'ya avdet menvî-gerde-i pâdişâh-ı nîkû-haslet olmağla yevm-i mezkûrda bâ-irâde âlây-ı vâlâ tertîb ü tanzîm ve tarîka kum nisârıyla malzeme-i ta'lîmât tetmîm olunup, şevket-simât ve azamet-sıfât efendimiz hazretleri saltanata mahsûs sorguclu ve mücevher fes ve murassa' harvânî telebbüs buyurdıkları hâlde ezâna karîb sarây-ı âlîlerinden murassa' ve mücevher eyerli (19a) feres-i husrevânîlerine şeref-res-ı rûkûb olup, mukarrebîn bendeleri müsta'idd-i meşy-i etrâf-rahş-ı hümâyûn olarak ve Sârım Efendi ve Rif'at Bey miyânlarına ta'lîk-ı seyf ve sırmalı setri ile sağlı ve sollu ve ortada müzeyyen yedekler ba'dehû ma'iyet-i şâhânde olan kâim-makâmlar ve mîrâhûr-ı evvel ve mîralaylar, ba'dehû cânib-i yemînde kapudan paşa ve yesârda muhâfız paşa hazerâtı ve hademe sorguclarıyla rikâb-ı şâhâ-nede meşy şerefini bularak, işbu saltanatla Tophane kapısı ve iskele tarafından konsolos konakları ve gümrük önünden ve çârsû içinden doğru câmî-i şerîf-i mezkûrun dîger kapusunda mevzû' binek taşında nüzûl ve paşalar bagal-gîr olarak mahfil-i müheyyâya duhûl buyurdular. Câmî-i şerîfin mahfili olmadığından muhâfız paşa birkaç gün mukaddem zât-ı hümâyûn için ıcâleten bir mahfil inşâsın murâd etmiş ise de, pâdişâh-ı tevâzu'-meşreb efendimiz hazretleri terkinî emr buyurmuş olduklarından müezzin mahfilinin tarafeyninde olan

⁸⁷ 6 Muharrem 1247 / 17 Haziran 1831 Cuma.

cenâhların cânib-i yemînindekine zâr çekilerek âmâde ve tahsîs kılınmağla ol mahalde imâm-ı sâni efendiye bi'l-iktidâ salât-ı cum'ayı edâ ve câmi'-i mezkûr hademesine dahi ilbâs (19b) sof ve ihsân-ı atıyye-i cemîlesini icrâdan sonra yine paşalar bagal-gîr olarak esb-i şâhanelerine rükûb birle bâ-kevkebe-i ihtîşâm dîger tarîkden sarây-ı âlîlerin makâm ve bir lâhza ârâmdan sonra âdî câme-i tebdîl ile iskelede âmâde olan sandal-ı hümâyûnlarına kapudan paşa ve kâtib-i esrâr bir cisir imlâ ve sâ'ir mukarrebîn bendelerin bi'l-istishâb vapur-ı hümâyûna süvâr ve keştî-i hümâyûnda tuğralı sancaklar be-dîdâr ve ol esnâda muhâfız paşa bendeleri dahi pâbûsî-i tevdî'-i şâhâne ile mazhar-ı iltifât-ı şehriyâr-merâhim-i etvâr olup, vapur-ı hümâyûnda bulunacak zevât ve Abdülhak Efendi ve imâm efendi ve mîralaylar ve musâhib ağalar dahi heman kayıklar ile vapur-ı hümâyûna çıkup kâdî-i mevkib-i hümâyûn Mehemed Efendi ve zâbitân dahi tahsîs olunan kayıklar ile Gelibolu sûyuna avdete bâdbân-ârâ-yı ibtidâr ve sefâyin-i sâ'ire-i hümâyûn boğazda sâhil-efzâ-yı karâr oldular. Vapur-ı hümâyûn def'aten icrâ olunmayup biraz kıçdan yürüdülüp ba'dehû bir gûnâ san'atla kal'alara doğru gidilerek yol verilmek için birden çevrildiği anda Kal'a-i Sultâniyye'den ve karşı kal'alar ve tâbyalardan top endâhtıyla avdet-i hümâyûn i'lân olunarak hidmet-i resm-i teşyî' edâ ve pîşgâhlarına gelindikçe etrâf-ı boğazda olan tâbyalardan ve alay sancakları (20a) ve armalarda beyâz elbiseli asker ile müzeyyen olan sefâyin-i hümâyûndan atılan toplar ile günbed-i gerdûn pür-sadâ kılınmıştır. Keştî-i hümâyûn vâfir uzayıncaya dek donanma-yı hümâyûn saf-beste-i alay olup durmuşlardır.⁸⁸

Duhûl-ı Hâkânî be-Gelibolu ve Azîmet-i Hümâyûn ez-ân-câ be-Mahmiyye-i Edirne

Yevm-i merkûmda ahşâma iki sâ'at kalarak vapur-ı hümâyûn Gelibolu pîşgâhına bi'l-feyzi't-tâm vusûl bulmuş ve şevket-meâb efendimiz hazretleri sandal-ı hümâyûnlarına beksimadhâne iskelesini şeref-resîd ve iskele başından

⁸⁸ durmuşlardır A: durmuşlar Ü

Hüseyin Paşa bi'l-istikbâl kapudan paşa ile bagal-gîr-i pâdişâh-ı deryâ-nevâl olup esb-i hümâyûnlarına râkiben sarây-ı âlîlerin kudûm-ı behcet rüsûmlarıyla şevket be-dîd edüp sâ'ir kayıklar dahi gece yarısı vâsıl olmuştur.

Ferdâsı⁸⁹ Gelibolu'dan hareketle Edirne savbına azîmet-i hümâyûn mukarrer olmağla, Hüseyin Paşa hazretlerinin mukaddemce ücretiyle cem' ü tedârük eylediği mekârî bârgîrleri mîrâhûr-ı kebîr ma'rifetiyle bendegâna teslîm ve kezâlik âmâde kılınan araba ve develere hamûlât dahi tahmîl ile mâlzeme-i hareket tanzîm kılındı. Şiddet-i harâret vakt-i zevâlden evvel (20b) merhaleye vusûl bulmak ve ma'iyet-i şâhânede bulunan bendegân ve asâkir erkence varup sâye-i zıll-ı Bârî'de mazille-nişîn-i râhat olmak mütâla'asıyla hazret-i şevket-meâb-ı hikmet-harekât efendimiz Hüseyin Paşa ve kapudan paşa ve kâtib efendi ve Ahmed Paşa ve sâ'ir kurenâ bendelerini istishâb birle bi'l-yümni ve'l-ikbâl seherî nehzat ve bu esnâda silahdar ağa hazretlerinin Musâhib Abdi Bey ile Dersa'âdet'e mu'âvedetlerine ruhsat buyurulmağla pâ-bûs-ı şehriyârâne ile müşerref olduklarından sonra vapur-ı hümâyûnla Deraliyye'ye avdet ve bi'l-fevz ve'l-iclâl mu'âvedet-i hümâyûn du'âsına lisân-ı kâffe-i ahâlî-i İslambol ile muvâzabet eylediler.

Hazret-i pâdişâh-ı gerdûn-gerdûne efendimiz Âstâne-i sa'âdet-makrûndan⁹⁰ berren getirilen hintolarına kenâr-ı şehirde süvâr ve Bolayır'da biraz meks ü karâr ile Gelibolu'ya altı sâ'at mesâfede Evreşe nâm-ı dîger Kadıköyü merhalisine azîmet ve çârşek sâ'at mahalden istikbâl ile rikâb-ı şâhânelerinde sarây tahsîs kılınan⁹¹ hâneye dek şeref-i meşy ile kâm-yâb olan kasaba-i mezbûre nâib ve a'yân ve voyvoda ve vücûhuna nigâh-ı iltifât-ı hıdvâneleriyle mesrûr buyurarak sarây-ı mezkûru kable'z-zuhr kudûm-ı mes'âdet-melzûmlarıyla pür-zînet buyurdular. (21a) Der-sa'âdet-makrûndan⁹² vürûd ile hılâl-i râhda Kavak nâm karyede bir haftadan berü tal'at-ı dîdâr-ı hümâyûna intizâr üzere olan

⁸⁹ 7 Muharrem 1247 / 18 Haziran 1831 Cumartesi.

⁹⁰ sa'âdet-makrûndan A: sa'âdet-makardan Ü

⁹¹ kılınan A: olunan Ü

⁹² Dersa'âdet-makrûndan A: Dersa'âdet-makardan Ü

asâkir-i süvârî-i hâssa yolda saf-beste-i makâm-ı selâm olup, mazhar nigâh-ı iltifât-irtisâm-ı pâdişâhî olduklarından sonra akab-ı hümâyûnda kasaba-i mezbûreye gelmişler ve sâ'ir me'mûrîn ü bendegân dahi yine akab-ı âlîde müretteb olan hânelerine inmişlerdir.

Zikr-i İlbâs-ı Hıl'athâ der-Merhale-i Evreşe

İşbu merhaleden dahi hareket-i hümâyûn ale's-seher vukû' bulmak musam-mem olmağla, ahşâm üzeri kasaba-i mezbûre nâibiyle imâm ve hatîbleri ve voyvoda ve a'yân ü vücûhuna huzûr-ı hümâyûn-ı şâhânedede sûf ferâce ve çuka kukuleta ilbâsıyla serteser mesrûr buyurulup, bir gecede hânelerde olunanlara ve gerek asâkire verilen ta'yînât ve min-haysi'l-mecmû' masârif bâ-emr-i hümâyûn-ı inâyet-makrûn ma'rifet-i şer'la defter olunarak manzûr-ı şâhâne olduktan sonra, yekûnundan ezyed ashâbına atâyâ-yı mülûkâne ihsân ve kasaba vü kurâsında kâin müslim ve dahi kâffe-i fukarânın yegân yegân yedlerine i'tâ olunmak üzere zuhûr eden atıyye-i vefirenin ol vechile i'tâsına vakit bulunamayacağından şer'-i âlî ve muhtâr-ı ahâlî ma'rifetleriyle defter olunarak ber-vech-i muharrer i'tâ (21b) tenbîhiyle atıyye-i mezkûre yed-i emîn nâibe bıragılıp kazâ-i mezbûr zîr-i destâmı dahi şâdân kılındı.

Teşrîf-i Hümâyûn be-merhale-i Medîne-i Keşan

Ferdâsı pazar günü⁹³ pâdişâh-ı Cem-sipâh efendimiz hazretleri ahâlînin teş-yî' hizmetini afv ile ale's-seher hareket ve mihr-i cihân-ı seyr gibi sür'atle semt-i merhale-i Keşan'a teveccüh ve azîmet buyurdular. Vüzerâ ve bendegânın ekseri hâk-i pâ-yı şâhâneye yolda Korıca dağ nezdinde yetişmiş ve

⁹³ 8 Muharrem 1247 / 19 Haziran 1831 Pazar.

Hüseyin Paşa hazretleri ilerüce gidüp konak tanzîmine me'mûr⁹⁴ kapucıbaşı ve ahâlîyi te'kîd etmiştir. Hazret-i pâdişâh-ı ber-güzîde-etvâr efendimizin sâ'at üç karârlarında teşrîf-i mes'adet-redîf-i şâhâneleriyle merhale-i Keşan gıpta-fermâ-yı bilâd-ı cihân ve derûnunda meskûn ehl-i İslâm ve Milel-i Selâse yarım sâ'at mesâfede takım takım istikbâl ve müşâhede-i cemâl-i bâ-kemâl-i pâdişâhâneleri şeref-i âlem-bahâsına mazhariyyetle mesrûr u şâdmân ve izdi-yâd-ı eyyâm-ı ömr ü şevket ve ikbâl-i mülûkâne da'vât-ı hayriyyesini yek-zebân olarak edâ vü tezkâr ile sadâ-yı ihlâs-nümâ-yı teşekkür ve mahmedeti pey-veste-i âsmân ederek⁹⁵ ve mübârek ve mu'allâ zât-ı firişte-simât-ı şâhâne sâbıkâ a'yân müteveffâ Alîşânzâde Atâbeğin sarây tahsîs olunan ko-nağına vusûl-ı şâhâneleriyle medîne-i Keşan bereket-nişân olup ve yine yarım sâ'at mahalden berü rikâb-ı pâdişâh-ı re'fet-nisâbda meşy şerefine vâsıl olan me'mûr kapucıbaşı ve nâib ve voyvoda ve vücûh nazar-ı iltifâtla hayât-ı nev bulmuş, hattâ merkûm Atâbey şikeste-pâ ve bu özür ile konak kapusunda râh-ı istikbâlde pâ-ber-câ olmağla, iltifât-ı mahsûsa mazhar olarak menzil-res-i kâm olmuşdur. (22a) Hüseyin Paşa hazretleri kenâr-ı şehirden istikbâle isti'câl edüp, şehre girerken kapudan paşa hazretleriyle rikâb-ı şâhânede pûyân ve bagal-gîrî-i sultân-ı zemân ile şâdân olmuşlardır.

İlbâs-ı Hıla' ve İhsân

Bu merhaleden dahi erkence hareket buyurulacağından yatsuya yakın ilbâs-ı hıla' âdet seniyyesi icrâ ve masârifât ve kirâ bedeli yine ma'a-ziyâdetin ashâbına i'tâ, husûsâ merkûm atâbey ve karındâşı ihsân-ı firâvân-ı Şeh-i Hâtem-Atâ ile kâm-revâ kılınup, kezâlik fukarâ-i müslimîn ve re'âyâya ihsân buyurulan sadakât-ı cezîle-i kesîrenin tevzî' ü taksîmi mîrâhûr-ı evvele muhav-vel olup ilerüki merhalede te'kîd-i tehyie-i mekân hidmetiçün Hüseyin Paşa hazretleri gece sâ'at ikide sevk-i matıyye-i azîmet eyledi.

⁹⁴ me'mûr A: +olan Ü

⁹⁵ A nüshasında üzeri çizilmiş.

Hareket-i Hümâyûn ez-Keşan ve Vusûl be-Merhale-i Kasaba-i Cisr-i Ergene

Ferdası pazar-ertesı günü⁹⁶ hazret-i pâdişâh-ı enâm **sellemehallâhu'l Meki-kü's-Selâm**⁹⁷ medîne-i mezbûreden hengâm-ı seher esb-süvâr-ı hareket ve sekiz sâ'at bu'du olan kasaba-i Cisr-i Ergene merhalesinde sarây tahsîs olunan mütevellî konağına zuhrdan mukaddem makdem-i mes'ûdlarıyla feyz-bahş-ı sa'âdet olup keyfiyyet-i sâbıka üzere râh-ı istikbâlde rû-mâl olan nâib ve müftî ve mütevellî ve vücûhuna nigâh-ı nevâziş-i pâdişâhaneleriyle vâsıl-ı şâdî vü meserret buyurdular. (22b) Server-i hayr-eser ya'nî şehriyâr-ı Ömer-siyer efendimiz hazretleri asra karîb kasaba-i mezbûrede Sultân Murad Han-ı Sâni revvehallahü te'âlâ rûhehü mâ tütlä's-seb'ü'l-Mesânî⁹⁸ hazretlerinin âsârından olup çend sâl mukaddem taraf-ı eşref-i şâhânedan ta'mîr ve derûn-ı ehlullah gibi tenvîr kılınan câmi'-i şerîfi tebdîlen ziyâret ve mektûbeyi ikâmetden sonra yine hudâvendigâr-ı müşârün-ileyhin ebniye-i acîbe-i dünyâdan ma'dûd cisr-i cesîmini temâşâyâ rağbet ve köprü başında makbûr menâkıbı meşhûr olan mazanne-i kerâmet Mahmûd Baba merkadını ziyâret ve türbesi ta'mîrine irâde birle bezl-i sadakât ederek avdet buyurdular.

İlbâs-ı Hılâ' ve İ'tâ-i Atâyâ

Sâ'ir merhalelerde olduğu gibi kasaba-i mezbûrede dahi ba'de'l-gurûb iktizâ edenlere ilbâs-ı hıl'atla şâdân ve fukarâyâ dahi atıyye-i kesîre ihsân buyurular, bâý ü gedâ müstagrağ-ı ummân-ı kerem-i pâdişâh-ı ma'âlî-nişân olmuştur.

⁹⁶ 9 Muharrem 1247 / 20 Haziran 1831 Pazartesi.

⁹⁷ " El-Melik es-Selâm olan Allah onu esenlikte kılsın " anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

⁹⁸ " Allah, es-Seb'ü'l-Mesânî (Kur'an) okunduğu sürece onun ruhunu asude kılsın " anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

Eser-i Hayr-ı Diğer

İşbu merhalelerin husûsen Keşan ile Uzunköprü arasının piyâde ve süvârî ve araba yolları bozuk olup ebnâ-yı sebîl dūçâr-ı meşakkat iken himmet-i kûh-endâz-ı pâdişâhile makdem-i hümâyûndan evvelce re'âyâyâ bezl-i ihsânla tathîr etdirilüp, bundan böyle yolcular sâye-i hümâyûnda vâreste-i meşakkat olacakları âşikârdır. (23a) Hemân Hakk sübhânehû ve te'âlâ hazretleri sâye-i re'fet-vâye-i Sultân-ı Mahmûdü'l-hisâli karîb ve ba'id her yerden târ-ı hürşîd gibi dûr etmeyüp, ibâd ü bilâdı kıyâmete kadar envâr-ı dîdârıyla pür-nûr-ı sūrûr eyleye, âmîn.

Teşrif-i Hümâyûn be-Merhale-i Çiftlik-i Kara Kasım

Merhale-i Cısr-i Ergene mahmiyye-i Edirne'ye sekiz sâ'at olup, miyânede beytûtet iktizâ etmekle ferdâsı Salı günü⁹⁹ yine seher vaktinde hareket-i hümâyûn vukû' ve mahmiyye-i mezbûreye üç sâ'at bu'du olan Edirne vücûhundan ve mevâlî-i devriyyeden Ebezâde Mustafa Efendi'nin Kara Kasım çiftliği nâm zıy'a sâ'at iki hılâlinde kudûm-ı pâdişâhiyle lümû' buldu. Çiftlik-i mezbûr¹⁰⁰ dâire-i hümâyûna tahsîs olunup, vüzerâ ve ekâbir ve asâkir için etrâfında haymeler nasb olunmağla akab-ı vürûd-ı¹⁰¹ şâhânede gelüp nüzûl ve ârâm eylediler. Hüseyin Paşa hazretleri yine ilerü gelüp, ol gün umûmen tertîb-i ziyâfet hizmetinde bulunup birkaç sâ'at hizmet-i şâhâneyi edâdan sonra tesviye-i mesalih-i muktaziyye için yine ilerü şitâb ü sūr'at eyledi.

Cenâb-ı şevket-nisâb efendimiz hazretleri yatsudan sonra çiftlikden hareket ve etrâf ü enhâya dikkatle nezâret birle Edirne'ye yarım sâ'at mahalde vâki' Solak Çeşmesi nezdinde âmâde (23b) kılınan yatak bârgâhların vâyedâr-ı zînet buyurdular. Vüzerâ ve mukarrebîn dahi ol mahalde haymelerinde sabâha kadar

⁹⁹ 10 Muharrem 1247/21 Haziran 1831 Salı.

¹⁰⁰ mezbûr A: mezkûr Ü

¹⁰¹ vürûd A: -Ü

tevakkuf ve istirâhat eylediler. Hazret-i pâdişâh-ı dekâyık-âşinâ efendimiz zikr olunan çiftlikden teşrîfleri esnâsı gece vakti uzakda vâki' bir bâğ içinde dikilmiş fidanları müşâhede buyurup, ol fidanlar tâze olup üzüm fidanına müşâbaheti âşikâr iken kemâl-i dikkatlerinden tut fidanı olduğunu teşhîs birle kasd-ı imtihân için mukarrebîn bendelerine kılağuzluk hizmetiyle ilerüce giden Kapucıbaşı Mustafa Bey'den suâl olunmasını fermân buyurmalarıyla cümlesi, “ üzüm çubuğudur ” deyü ittifâk etmişler iken, hazret-i Hıdıvv-i hurde-dân efendimizin ihtârlarıyla henüz dikilmiş tut fidanı olduğunu bilüp, şevketlü efendimizin gece içre ve dûrdan işbu dikkat-i hümâyûnlarına mâşâ-allah ta'vîziyle hayrân olmuşlardır.

Duhûl-ı İnâyet-Şümûl-i Hazret-i Pâdişâh-ı Zemân be-Mahmiyye-i Edirne ve Zikr-i Âlâ-yı Vâlâ

İşbu sâl-i hayr-ı meâl-i nev ya'nî kırk yedi senesi muharreminin on birinci çehârşenbih günü¹⁰² sâlifü'z-zikr Solak Çeşmesi'nden bed' ile şehre giden şâhrâha ve andan şehir derûnunda sarrâclar ve abâcılar önünden Uzun- (24a) çârsû tarîkıyla Sultân Selim Câmi'ine yakın yedi yol ağzından dolaşarak şevket-meâb efendimiz hazretlerine sarây tahsîsiyle müheyyâ kılınan hâlâ silahdâr-ı sadr-ı âlî Râşid Ağa'nın nev binâ ve dil-nişîn konağına dek Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye **zâdehümullahü te'âlâ ma'a'l-füyûzâtî's-Samedaniyye**¹⁰³ iki taraflu dizilüp teşrîf-i hümâyûnu işitdikleri günden berü müteheyâ-i ziyâret-i cemâl ve ârzû-keş-i likâ'-i fahr-iktizâ-i sultân-ı memdûhü'l-fi'âl olan Edirne ahâlîsi ale'l-umûm çeşme-i merkûmdan berü serâpâ yollarda muntazır olmuş ve Edirne Kādîsı Şumnulu Seyyid Ahmed Efendi telli destâr ve ferâce-i dîvâniyyesiyle ve müderrisîn ve ulemâ ve meşâyih ve vücûh kâffeten meşyen ale'l-vech gelüp çeşme-i merkûm hizâsında şâhrâh-ı istikbâlde kemâl-i iştiyâkla durmuş ve sağ cânibde

¹⁰² 11 Muharrem 1247 / 22 Haziran 1831 Çarşamba.

¹⁰³ “ Allah füyûzât-ı samediyye ile onların sayısını arttırsın ” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

hocalarıyla sıbyân-ı mekteb ve sol tarafda sıbyân-ı müslimînin hizâsından ileri Milel-i Selâse râhibleri ve haham ve diyakoları ve çocukları millet millet elbise-i ta'zîmlerin giyüp hâk-i pâ-y-ı hümâyûnda intizâr ile meserret bulmuşlar idi.

Şevketlü, kudretlü, mehâbetlü efendimiz hazretleri sâ'at bir dereceleri murassa' zeyn-i esb-i şâhânelerine süvâr ve şa'sa'a-i hürşîd-i enverden nişân viren tâc-ı pâdişâhî ya'nî mücevher fes ve harvânî lâbis oldukları hâlde müzeyyen yedekleri ta'kîben (24b) envâr-ârâ-yı alay-ı vakâr oldular. Ma'iyet-i şâhâne gelen ve gerek Edirne'de bulunan hâssa ve mansûre emîn-i âlây ve kâimmakâmlar ve mîrâhûrlar ve mîralaylar rütbelerinçe yemînen ve yesâren rikâb-ı şâhâne şehre kadar râkiben ve şehirden sarâyâ değin râcilen ve ortada zât-ı mülûkâneye mahsûs olan tranpeler¹⁰⁴ önlerince sırmalı fes ve harvânîleriyle Hüseyin Paşa ve kapudan paşa hazerâtı râkiben şeref-yâb-ı alay-ı hümâyûn ve akab-ı şâhâne Kâtib-i Esrâr Mustafa Efendi ve Mâbeynci Ahmed Bey hazerâtı sırmalı elbise ve mücevher nişânlarıyla, ba'dehû sâ'ir havâs sırmalı libâslarıyla ve anları müte'âkıben yemînde Abdülhak Efendi ve yesârda kâdî-i mevkib-i hümâyûn Çerkeşî Mehmed Efendi, ba'dehû İmâm-ı sâni-i şehriyârî Mustafa Efendi fes ve harvânîler ile ba'dehûm Sârım Efendi ve Rif'at Bey sırmalı setrileriyle ve ardlarınca sâ'ir zâbitân-ı süvâri müteşerrif-i duhûl-ı alay-ı feyz-makrûn olmuşlardır. İşbu debdebe-i saltanat ve kevkebe-i şevketle pâdişâh-ı merâhim-nisâb efendimiz hazretleri müterakkıbînin dîde-i iştiyâkların nigâh-ı selâm ve îmâ-yı iltifâtla karîr buyurarak sarây-ı mahsûs-ı mezkûru teşrîf ve sarây kapusunda serâpâ saf-beste-i makâm-ı selâm olan vüzerâ ve zâbitânı dahi nigâh-ı selâm-ı mülûkâneleriyle ba'de't-taltîf (25a) Hazret-i Süleyman-ı zemân bagal-gîrî-i Âsafeyn ile seng-i rikâb-ı müstetâba vaz'-ı kadîm-i feyz-tev'em buyurdıkları anda menârdan Edirne tophânesine işâret birle atılan top-ı şâdmânın¹⁰⁵ sîtiyle cihân lertzân ve yüz yirmi sâle karîb müddetden berü ve selâtîn-i güzîn-i âl-i Osmân edâmallâhu te'âlâ men ahyâ-hüm mâdâme'd-

¹⁰⁴ tranpeler A: tranpeteler Ü

¹⁰⁵ şâdmânın A: şâdmânının Ü

deverân¹⁰⁶ kudûmuna müştâk olan ol sevâd-ı a'zâmin kevkeb-i tâli'i pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin makdem-i hümâyûnları ziyâsıyla tâbân olmuştur. Şevketlü efendimiz ol gün ahşâma kadar sarây-ı mezkûrda ârâm buyurdular. Teşrîf-i hümâyûnla Edirne halkının gecesini hem-Kadr-i Şeb kadar sa'îd ve gündüzü mânend-i îd olup, meserretleri şol derece idi ki teşrîf gününün gecesinde bile hâric-i şehirde yarım sâ'at yerden tâ sarâyâ dek yollarda insândan geçilmez olup, bâ-husûs tâife-i nisvân geceden mahall-i ziyâret tedârükiçün mahremelerini hânelerinde oturtmadılar. Hengâm-ı teşrîfde¹⁰⁷ zikir olunan hocalar ile sıbyânın âvâze-i du'â vü âmînleri ve temâşâyegân-ı sâ'irî-nin “ **aleyke avnullâh** ”¹⁰⁸ sadâları ve Mîlel-i Selâse râhibleri ve çocuklarının yüzlerin makâm-ı teşekkürde yere sürerek lisânlarınca eyledikleri nidâ-yı du'âları peyveste-i âsmân olmuş idi.

Teşrîf-i Hümâyûn be-Müşâhede-i Kışla-i Asâkir-i Mansûre

(25b) Vürûd-ı adâlet-nümûdun ferdâsı pençsenbih günü¹⁰⁹ zuhra karîb hazret-i pâdişâh-ı leşker-perver efendimiz **el-akdem fe'l-akdem**¹¹⁰ kâ'idesince Edirne'de vâki' âsâr-ı hayriyyelerinden olan Asâkir-i Mansûre kışlasının ahvâlini istiknâh için devletle ikbâl buyurup, kapudan paşa ve Ferîk-ı Hâssa Ahmed Paşa ve havâss-ı mukarrebîn ile teşrîf ve kapudan duhûl-ı hümâyûnda kapuda âmâde olan toplar endâhtıyla gûş-ı ahâlî teşnîf kılındı. Hazret-i pâdişâh-ı dekâyık-âgâh efendimiz evvelâ kışlanın cevânib-i erba'asına mahall be-mahall nigâh ve câmi'-i şerîfine duhûl buyurup, ol me'vânın üslûb ve metânetini intihâb buyurmuşlardır. Mevcûd olan asâkir dahi tabur tabur durup miyânlarından mürûr ile her birinin libâslarına ve ahvâl ü

¹⁰⁶ “ Onları ihya eden Allah payidar kılsın ” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

¹⁰⁷ teşrîfde A: teşrîflerinde Ü

¹⁰⁸ “ Allah'ın yardımı üzerine olsun ” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

¹⁰⁹ 12 Muharrem 1247 / 23 Haziran 1831 Perşembe.

¹¹⁰ “ Önceliği olanlar öne alınır ” anlamına gelen ve İslâmî genel prensiplerden birini ifade eden Arapça bir sözdür.

keyfiyyâtlarına bi'z-zât vukûfa şâhâne himmet ve zâbitânın her birini bir dürlü iltifât-ı şehriyârâne-i bende-nevâzâneleriyle kat ender-kat mecbûr-ı ubûdiyyet ve levâzımâtlarının tetmîmine ve yoklama defterlerine bakılıp tanzîmine dikkat eylemesini alenen Ahmed Paşa bendelerine orada irâde buyurup, bu vechile (26a) asâkir kullarını taltîf ü himâyetden sonra kışlada kâin kasr-ı âlîde bir mikdâr ârâm ile hastahânenin dahi ahvâline ıttılâ' buyurularak kemâliyle intizâmını ve tabîblerinin ve müdâvânın ve mevâdd-ı sâ'iresinin tesviyesini Ahmed Paşa ile Abdülhak Efendi'ye fermân birle şifâ-sâz-ı re'fet ü merhamet oldular. Hattâ Edirne'de olan asâkir müdîri hâcegândan Avni Bey'i bâ-tenbîh-i hümâyûn kâtib esrâr-ı pâdişâh-ı adalet-medâr kenâr-ı gûşmâle ihzâr ile muhavvel-i uhde-i me'mûriyyeti olan husûsâtta ser-i mü betâet eder ise vahâmet-i âkıbete giriftâr olacağını gereği gibi iş'âr eylediler. Ba'de'l-asr kışladan devletle avdet ve Sarây-ı Kadîm-i Edirne'yi dahi müşâhede birle sarây-ı mahsûslarına mu'âvedet buyurdular. Kışladan avdet-i hümâyûnda yine kapudan top endâht olunmuşdur.

Zuhûr-ı İrâde-i Hayr-âde-i Hazret-i Şehinşâhî be-İnşâd-ı Cisr der-Edirne¹¹¹

Şevket-meâb efendimiz hazretlerinin gül-geşt-i bilâda teveccüh-i hümâyûn-ları mücerred ızhâr-ı âsâr-ı hayr ve ref'-i esbâb-ı keder ü zayr niyyet-i hâli-sasından ibâret olmağla, ez-ân-cümle mahmiyye-i Edirne'de Meriç üzerinde olan cisr-i cesîm bundan akdem darb-ı şiddet-i seyelân ile incimâddan yıkılıp ihtimâl-i tecdîd ü inşâdı adîm olarak ebnâ-yı sebîl kayıklarla gelüp geçmekde dûçâr-ı mihen ü meşakkat (26b) ve zarar-keşîd-i ücret oldukları ma'lûm-ı şâhâneleri olup, derhâl inşâd ü tecdîdine irâde-i isâbet-ifâde-i hayriyyeleri merhamet-ârâ-yı zuhûr ve yevm-i merkûmda keşfine bir emîn me'mûr oldu.

¹¹¹ Edirne A: +mahmiyye-i Edirne Ü

**Azîmet-i Hümâyûn be-Câmi'-i Sultân Selim Hân-ı Sâni Berây-ı
Edâ-i Salât-ı Cum'a**

Pâdişâh-ı bülend-ikbâl efendimiz hazretleri işbu cum'a günü¹¹² mahmiyye-i merkümede vâki' cennet-mekân Sultân Selim Hân-ı Sâni hazretlerinin câmi'-i metîn ve ma'bed-i musanna' dil-nişîninde cum'a namâzını edâya niyyet buyurmalarıyla yevm-i merkümda hademe alay libâsların telebbüs ve sorgucların iktisâ edüp yollara kum saçılarak iki taraflu asker-i mansûre dizilüp muntazır-ı inâyet-i selâm ve Edirne'ye vürûd-ı feyz-âlûd-ı hümâyûnda hademe ve rikâb tâkımı girüde bulunduğundan icrâ olunmayan debdebe-i dîger-i saltanat bervech-i muharrer bugün âmâde-i intizâm olmuştur. Şevketlü, kerâmetlü, kudretlü, mehâbetlü, azametlü, imâmü'l-müslimîn efendimiz hazretleri sarây-ı âlîlerinden mu'tâd üzere ezâna karîb mîralaylar ve mîrahûrlar alay libâslarıyla mâşiyen, vüzerâ hazerâtı râkiben rikâb-ı hümâyûnda pûyân ve kâtib efendi ve sâ'ir kurenâ mücevher nişânlarıyla pey-rev-i hâk-i pâ-y-ı şâh-ı cihân ve zât-ı hümâyûn (27a) müzeyyen yedekleri ta'kîben esb-i murassa' zeyne süvâr ve ser-i sa'âdet-efserlerinde mücevher sorguclu murassa' fes ve beden eymenlerinde elmas yakalı harvânî reşk-fermâ-yı mihr-i envâr-ı târ olduğu hâlde ikbâl ü hareket ve bu âlây-ı vâlâ ile câmi'-i şerîfe vusûl ile kat ender-kat pür-behçet buyurdıkları anda menârdan bi'l-işâre Tophâne'de toplar endâht kılınarak ve vezîreyn mükerremeyn bagal-gîr olarak mahfil-i hümâyûnu vâye-dâr-ı zînet ve câmi'-i şerîfin rûşenliği ve resminin dil-nişînliği cihetleriyle mahzûziyyetlerini mübeyyin îmâ-yı beşâset buyurdular. İmâm-ı sâni-i hazret-i tâc-dârî efendi fezâil-i âl-i Osmân hakkında te'lîf ve tertîb olunan rengîn ve müessir hutbe-i belîgayı bülend-sadâ ve hoş elhânla kırâat eyledikçe ve ser-müezzinîn-i şehriyârî Ahmed Efendi ve sâ'ir müezzinîn ağalar bâ-husûs Fârâbî-i zemân İsmâ'il Dede Efendi nu'ût ve tasliye zemzemesinde hezâr-âsâ nağme serâ oldukça ve sanâyi'-i mûsikîyi icrâ etdikçe sâmi'îne rûh-bahşâ olup safâ ve huzûr-ı kalble salât-ı cum'ayı edâ akabinde câmi'-i şerîfin hatîbine ve iki nefer imâmlarına ferâce iksâ ve atıyye-i seniyye-i inâyet ve hademe-i sâ'iresini

¹¹² 13 Muharrem 1247 / 24 Haziran 1831 Cuma.

atıyye-i mülûkâneleriyle nâil-i meserret buyurup, yine Tophâne'den top endâht kılınarak esb-i şâhânelerin zîb-süvâr-ı şevket ü vakâr ve saltanatla sarây-ı âlîlerine avdet ve iyâb ü zehâblarında ziyâret-i envâr-ı cemâlleri ârzûsıyla nigerân olan ahâlî ve kâffe-i nâsı iltifât-ı bî-gâyâtlarını (27b) iş'âr eder nigâh-ı lûtf-iktinâh-ı şâhâneleriyle mazhar-ı memnûniyyet buyurmuşlardır.

[Mısr]a

Ammerehullâhu ma'a's-saltana¹¹³

Teşrîf-i Hümâyûn be-Hadîka-i Hüseyin Paşa

Edirne'den geçen Meriç ve Tunca nehirleri mecma'î kenârında vâki' Hüseyin Paşa hazretlerinin bâğçesinde zât-ı mülûkâne için taraf-ı müşârün-ileyhden ahşâm ta'âmı tehyie kılınmağla, ba'de edâi'l-cum'a kapudan paşa ve kâtib efendi ve Ferîk-ı Hâssa Ahmed Paşa ve sâ'ir mukarrebîn ve Abdülhak Efendi ve İmâm Efendi ve Sârım Efendi ve Rif'at Bey bendeleriyle tebdîlen sarây-ı âlîlerinden esb-süvâr-ı hareket ve ol câyı teşrîf ile müşârün-ileyhi taltîf buyurdular. Cereyân eden suyu ve Kasımpaşa Burnu denilen mecma'-ı nehreyni mu'âyene ve âdet dîrîn-i mülûk üzere vesîle-i ihsân olmak zımında Edirne'de olan sâzende vü hânende-gân dahi paşa tarafından ihzâr olunmuş olduğundan biraz sâzların istimâ' ve atıyye-i mülûkâneleriyle cümlesini vâsıl-ı şevk vu tarab-ı gınâ ve biraz dahi nehr-i mezbûrda olan balıkçılara balık tutdırdılup atâyâ-yı şâhâne ile kulûbların sayd buyurup ahşâm ta'âmından sonra nevbet dahi ol bâğçede icrâ olunup ba'dehû avdet buyuruldu.

¹¹³ "Allah onu saltanatı ile payidar kılsın" anlamına gelen Arapça bir sözdür.

Teşrîf-i Hümâyûn be-Çiftlik-i Başfaklıh

Edirne'ye yarım sâ'at mahalde nehr-i Tunca kenârında vâki' Başfaklıh nâmında Dâğdevirânzâde Kapucıbaşı Kadri Bey'in çiftliği nüzhet-gâh olmağla (28a) mu'âyene-i etrâf garazıyla vürûd-ı hümâyûnun dördüncü cum'a-ertesi günü¹¹⁴ ba'de'z-zuhr şevket-meâb efendimiz hazretleri vüzerâ ve kurenâ ve sâ'ir havâss-ı mukarrebîn kulların karîn-i lûtf-ı istishâb buyurup bi'l-ikbâl kudûm-ı bereket-lüzûm-ı şâhâneleriyle ol cây-ı ferâh-fezâyı dahi ihyâ ve berây-ı ihsân kapudan paşa hazretlerinin dâiresinde olan Pepeyî Yusuf ve dîger mudhiklerin taklîdlerini ve Edirneli çalgıcıların sazlarını temâşâ ve bezl-i atâ buyurup ahşâm ta'âmından sonra hengâm-ı gurûbda avdet ve ferdâsı¹¹⁵ berây-ı mütâla'a-i mesalih-i mülkiyye sarây-ı âlilerinde ârâm ile keff-i gülgeşt ve hareket buyuruldu.

Teşrîf-i İhsân-elîf-i¹¹⁶ Hümâyûn be-Hadîka-i Hüseyin Paşa der-Def'a-i Sâniye

Geçen cum'a teşrîf-i hümâyûn ile reşk-i hadâyık-ı ârâm olan Hüseyin Paşa hazretlerinin bâğçelerine bugün ya'nî vürûd-ı hümâyûnun altıncı pazar-ertesi günü¹¹⁷ dahi bâ-istirhâm-ı müşârûn-ileyh öyleden sonra ikbâl ve vüzerâ ve mukarrebînden mâ'adâ bi'l-cümle bendegân ve me'mûrînün gelmelerine dahi ruhsat ile ifdâl buyuruldu. Sâhib-i bâğçenin celb eylediği mel'abe-bâzlar orta oyunları icrâ ve ahz-ı atâyâ eylediler. Müşârûn-ileyhin tertîb eylediği çeşn-i nefis tenâvülünden sonra ba'de'l-gurûb avdet-i hümâyûn vukû' buldu.

¹¹⁴ 14 Muharrem 1247 / 25 Haziran 1831 Cumartesi.

¹¹⁵ 15 Muharrem 1247 / 26 Haziran 1831 Pazar.

¹¹⁶ İhsân-elîf-i A: -Ü

¹¹⁷ 16 Muharrem 1247 / 27 Haziran 1831 Pazartesi.

Zuhûr-ı İrâde-i Hümâyûn be-Ta'mîr-i Hastahâne der-Edirne

(28b) Bâlâda zikri sebkat etdiği üzere mahmiyye-i mahkiyyede olan asâkir hastahânesinin tanzîm-i mesalihi Ahmed Paşa ve Abdülhak Efendi'ye taraf-ı saltanattan bi'z-zât emr ü fermân buyurulmuşıdi. Anlar dahi icrây-ı lâzıme-i me'mûriyyete dikkat ve tabîblerin nâ-ehl ve mütekâsil olanlarını teb'îd ü ihrâc ve tanzîm malzemesiyle hüsn-i nizâma idrâc hizmetine sür'at etmişler ise de, hastahâne-i mezkûrun ta'mîre muhtâc olduğunu hâk-i pâ-y-ı müceddid-i dîn ya'nî pâdişâh-ı re'fet-âyîn efendimiz hazretlerine haber vermeleriyle fi'l-hâl tecdîd ü ta'mîrine irâde-i aliyyeleri ta'alluk eyledi.

Teşrif-i Hümâyûn be-Çârsû-yı Ali Paşa

Mücerred ittılâ' ahvâl zımında salı günü¹¹⁸ şevket-meâb efendimiz hazretleri vüzerâ ve mukarrebîn bendeleriyle tebdîlen sarây-ı âlîlerinden râkiben hareket ve mahrûsa-i Edirne çârsûsına nezâret buyurarak Ali Paşa Çârsûsı denilen kâr-gîr sük-ı nefisde âmâde kılınan kethüdâ dükkânında bir sâ'at mikdâr ârâm ve dâd ü sitâd-ı halkı temâşâ zımında ittılâ' hâl-i enâm birle yine sarây-ı âlîlerine avdet buyurdular.

Zikr-i İlbâs-ı Hıl'at der-Edirne ve Tevcîh-i Hâcegânî be-Mühürdâr Hüseyin Paşa ve İhsân-ı Atâyâ be-Sıbyân-ı Mekteb-i Ehl-i İslâm ve be-Sıbyân Re'âyâ ve Sadaka-i Pâdişâhî be-Kâffe-i Fukarâ

Hazret-i şehinşâh-ı ma'delet-ârâ efendimizin mahmiyye-i Edirne'ye mübârek ve mes'ûd kudûm-ı şeref-lüzûm-ı mülk-dârâneleri revnak-dâde-i hüsn ve bahâ

¹¹⁸ 17 Muharrem 1247/28 Haziran 1831 Salı.

olduğunun haftası, (29a)¹¹⁹ ya'nî çehârşenbih günü¹²⁰ Edirne mollâsı ve bi'l-cümle müderrisîn ve ulemâsı ve cevâmi'-i selâtînin eimme ve vu'âz ve hutebâsı ve meşâyih-ı hânkâh u zevâyâ ve vücûh-ı beldeden mâ'adâ iktibâs-ı envâr-ı dîdâr-ı hazret-i pâdişâhî kasd-ı sâdıkıyla rûy-ı ubûdiyyetlerin mâlîde-i şâhrâh-ı husrevâne eden civâr kazâların a'yânı dahi bâ-irâde-i hümâyûn sarây-ı âliye celb şerefiyle müşerref olup, huzûr-ı bâhirü'n-nûr şâhânedede evvelâ ulemâ ve zümre-i meşâyih dâ'îlerine sırasıyla a'lâ sûf ferâceler ba'dehüm vücûh-ı beldeden kapucibaşılar ve sâ'irlerine, sırasıyla ba'de-zâ a'yân-ı civâra çuka ve sırmalı ve harçlı a'lâ kukuletalar ilbâs ü iksâ ve hâk-bûsî-i hümâyûna ruhsat ve gûnâ-gûn nevâziş-i inâyetiyle kâm-revâ ve ol esnâda Vezîr Deli Hüseyin Paşa hazretlerinin mühürdârı Mustafa¹²¹ Efendi bendeleri dahi hâcelik tevcihiyle ihyâ ve huzûr-ı şâhânedede harvânî iksâ buyuruldu. Râh-ı istikbâl-i şâhânedede du'â-hânân ve âmîn-gûyân olan hâcelere ve sıbyâna bezl-i atâyâ-yı firâvân olundu. Rum ve Ermeni râhibleri Yehûd hahamı ve yanlarında olan ikişer ihtiyârlarına dahi siyâh renk binişler ilbâs olunup, anlar dahi hân-ı bîgerân-ı ihsân-ı pâdişâhîden nevâle-gîr ve sıbyânları dahi ni'met-i atâyâ-yı pâdişâhîden sır oldular. Sâ'ir bilâdda olduğu gibi Edirne'de¹²² olan kâffe-i fukarâ-i müslimîn ve re'âyâ defter olunarak yegân yegân nâil-i atâyâ-yı firâvân olup kâffe-i ahâlî ve vücûhla vâsıl oldukları ni'am-ı şehinşâhînin şükründen aczlerin beyân ve

[Mısr]a

Zi-dest-i bende çi-âyed be-coz¹²³ du'â vü senâ¹²⁴

(29b) vefkınca Allahümme'nstur sultânenâ Sultânü'l-müslimîn¹²⁵ nidâsını resîde-i icâbet-gâh-ı Mennân eylediler.

¹¹⁹ A, vr.29a'da, "Sefernâme-i Hayr" ibaresi derkenâr olarak yazılmıştır.

¹²⁰ 18 Muharrem 1247 / 29 Haziran 1831 Çarşamba.

¹²¹ Mustafa Ü: -A

¹²² Edirne'de Ü: Edirne A

¹²³ be-coz Ü: be-hayr A

¹²⁴ "Bendenizin elinden hayır dua ve övgüden başka ne gelir" anlamına gelen Farsça bir mısradır.

**Azîmet-i Hümâyûn be-Mevlevîhâne ve Gülşenîhâne ve Ziyâret-i Cenâb-ı
Enîsü'l-mevlevî ve Hazret-i Sezâyî el-Gülşeni Kuddise Sırru-hümâ ve
Zikr-i Tevâzu'-ı Hazret-i Pâdişâhî**

Hazret-i pâdişâh-ı feyz-istiknâh efendimiz vürûd-ı mes'ûd-ı hümâyûnlarının dokuzuncu pençşenbih günü¹²⁶ sâ'at sekizde evvelâ bânisi cennet-mekân Gâzî Murad Hân hazretleri olduğu mevlevîhâneye vüzerâ ve kurenâ ile tebdîlen teveccüh buyurdular. Şeyhi olan Abdülbaki Dede Efendi buhürdân ile kapu hâricinden istikbâl ve salâtü'z-zuhr câmi'-i hânkâhda edâ olunmuş olduğundan, pâdişâh-ı asr **eyyede bi'n-nasr**¹²⁷ efendimiz hazretleri doğru şeyh dâiresini pertev-ârâ-yı iclâl edüp salâta ibtidâ ve mukâbeleye âgâza irâde buyurdular. Semâ'hânenin her ne kadar mahfili var ise de bâ-irâde mutribe karşı olan cenâh döşenüp âmâde kılınmışıdı. Gelibolu Mevlevîhânesi'nde olduğu gibi mu-sâhib ve müezzin efendilerden Sa'îd Efendi Ser-müezzinîn ve İsmâ'il Dede Efendi kudüm-zen ve İsmâ'il Ağa âyîn-hân olarak sikke-pûş olup ve diğer sikke Hakk getüre denildiğinden ya'nî bulunmadığından Suyolcuzâde Salih Efendi ve Müezzin Abdi Efendi ve diğer Salih Efendi feslerle sâhib-i taksîm ü beste İsmâ'il Dede'ye **(30a)** pey-rev oldular. Mukâbeleye başlanup esnâ-yı âyîn-i taksîmde hazret-i şehriyâr-ı evliyâ-yâver efendimiz ba'de edâi'z-zuhr semâ'hânedan nûr-ı işrâk-âsâ feyz-bahş-ı duhûl ve şeyh efendi ve dedegân nigâh-ı selâm-ı kutbiyyet-irtisâmlarıyla meşmûl olup, cümlesi usûl-ı Mevleviyye üzere ser-fürû-bürde-i ahz-ı selâm olarak bâ-işâret-i hümâyûn ku'ûd eyleyüp, zât-ı hümâyûnları dahi ku'ûd ve usûllerine ri'âyeten mukarrebîni dahi ik'âd buyurdular. Taksîm tekmiinde dedegân devr-i Sultân Veled'i icrâya kıyâm eyledikleri anda feyz-i rûhâniyyet-i Mevlânâ zuhûriyle fi'l-hâl zât-ı kerâmet-simât-ı şâhâne dahi ihzâz¹²⁸-nümâ-yı kıyâm ve nihâyet durarak kâimen icrâ-yı hürmet-i mâlâ-kelâm buyurdular. Tekmîl-i mukâbelede ba'de'l-ârâm şeyh efendiye sâ'ir meşâyih-ı Edirne ile iksây-ı ferâce resmi bir gün mukaddem ber-

¹²⁵ "Allah'ım sultanımız müslümanların sultanını muzaffer kılın" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

¹²⁶ 19 Muharrem 1247 / 30 Haziran 1831 Perşembe.

¹²⁷ "Zaferle te'yîd kılın" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

¹²⁸ ihzâz A: ihtizâz Ü

vech-i muharrer icrâ buyurulmuş olduğundan, bu def'a dedegânla berâber nâil-i atâyâ-yı evfer oldular. Ba'dehû ahd-i karîbde Sofya tahrîri avdetinde vak'a-nüvîsin deryûzeğeri-i feyzi bâbında

Kıt'a¹²⁹

Ey bezm-i kurb-ı pîre olan dâima enîs
Saffü'n-ni'âl-i dergehine düşdü bu fakîr
İsm-i celâl-i zât içün ey hânedân-ı feyz
Kıl lokma-bahş-ı himmet olup matbahında sîr¹³⁰

kıt'asını inşâd ü tahrîr ile dergâhına ta'lîk eylediği meşâyih-ı Mevleviyye-i aliyyeden (30b) Enis Efendi **kuddise sirruhû**'nun¹³¹ hânkâh hatfresinde olan türbesini muvâcehesinden ziyâret ve bünyân-ı rûhâniyyetini envâr-ı Fâtîha-i Şerîfe ile pür-metânet buyurup yine vüzerâ ve mukarrebîn bendelerine reh-nümâ-yı feyz ü kerâmet olarak esb-i süvâr ve doğru Gülşenihâne'ye mânend-i nesîm-i bahâr duhûl buyurup, fukarâsı makdem-i hümâyûn ve atâyâ-yı ezfûn ile handân u pür-mesârr oldular.

Türbe-i hazret-i Sezâyî'de İmâm Efendi dâ'îlerine aşr-i şerîf ikrâsıyla ol makâmda medfûn olan evliyâ-i izâmın ervâh-ı tayyibelerinden isti'ânet ve makâm-ı evliyâyı şu vechile ri'âyet buyurmuşlardır. Ya'nî pûşide-i sandûka-i azîzî ve azîz hazretlerinin ittikâ eyledikleri asâ-yı evvelâ zât-ı tevâzu'-simât-ı mülûkâneleri uc mahallerinden bûs ile tebcîl ve vüzerâ vü mukarrebîn bendelerine dahi emr-i takbîl buyurup, azîz-i müşârün-ileyhin ahvâl ü menâkıbını bendelerine ta'dâd ve, " pîrleri nâzım-ı kitâb-ı ma'nevî ve mazhar-ı senây-ı Mesnevî İbrâhim el-Gülşeni hazretleri Mısır'da defn-i hâk-i pâk-i türbet olup, müctehid-i tarîkat ve ârif-i ma'ârif-i hakikat bir zât-ı kerâmât-âyâtdır " deyü makâmâtını yâd buyurdular.

¹²⁹ Kıt'a Ü: -A

¹³⁰ Bu kıt'a; E, E4 ve E5 nüshasında da yer almaktadır.

¹³¹ " Sırrı mukaddes olsun " anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

[Mısr]a

Zehî ihâta-i kâmil zehî vukûf-ı kemâl¹³²

hemâre-i füyûzât-ı evliyâ zât-ı hümâyûnlarına nıgeh-bân ve ömr ü nusretleri
bî-pâyân olsun, âmîn. (31a) Ol gülşen-âbâda dahi vakāyi'nüvîsin inşâd ü
ta'lik eylediği berg-i sebzidir.

Kıt'a¹³³

Ey bülbül-i hadîka-i esrâr-ı ma'nevî
V'ey eyleyen hemîşe bahâr işbu gülşeni
Çün zâg-ı per-şikeste dahîlem Sezâyi'yâ
Feyz-i deminle terbiyet eyle amân beni¹³⁴

İ'âde ve İhrâc Şuden-i Asâkir-i Hâssa be-Savb-ı Âstâne-i Aliyye

Bi-mennihî te'âlâ cum'a günü Edirne'den avdet ve Dersa'âdet'e azîmete
tasmîm-i niyyet buyurulmağla, ilerüce bulunmak için işbu pençşenbih günü
süvârî ve piyâde asâkir-i hâssa ve ba'z-ı hamûle bi'l-irâde ihrâc ve i'âde
kılındı.

İhsân-ı Ru'ûs-ı Edirne

Edirne vücûhundan olan sâlifü'z-zıkr Ebezâdenin müte'allikâtından Fıtrî
Efendi nâmında bir dânişmend medrese ru'ûsu istirhâmıyla südde-i sedîde-i
hazret-i pâdişâh-ı kadr-dân efendimize arzihâl takdîm etmekle, sâdır olan
irâde-i alıyyeye imtisâlen Çerkeşî Mehmed Efendi tarafından sâhib-i arzihâlin
ehliyeti işâret ü ifhâm, ya'nî müstahikk-ı ru'ûs olduğu i'lâm olunmağla, ru'ûs

¹³² “ Ne büyük bir anlayış ne büyük bir vukuf ” anlamına gelen Farsça bir mısradır.

¹³³ Kıt'a Ü: -A

¹³⁴ Bu kıt'a; E, E4 ve E5 nüshasında da yer almaktadır.

i'tâsı bâbında hatt-ı şerîf-i şâhâne şeref-rîz-i sahîfe-i sudûr ve merkûm dâ'î-leri dahi kâffe-i sınıf-ı ulemâ gibi inâyet-i aliyye ile mesrûr buyuruldu.

Darb-ı Sikke-i Hümâyûn be-Nakş-ı Nâm-ı Edirne

Mahmiyye-i Edirne selâtîn-i mâziye-i âl-i Osmân **eskenehümullâhü te'âlâ fi gurefi'l-cinân**¹³⁵ hazerâtı zemânlarında ahyânen pâ-yı taht-ı saltanat ve karâr-gâh-ı hilâfet olup bu def'a her ne kadar teşrîf-i hümâyûnu âsâr-ı sâ'ire-i şehinşâhî tezkâr edeceği âşikâr ise de, **(31b)**¹³⁶ hem belde-i mezkûreye hürmet hem dahi eslâf-ı izâmın eserine teba'iyet ile nâm-ı belde-i mezkûre nakşıyla hayriyye ve nısfıyye ve rub'iyyesi darb ve teberrûken du'â-gûyân ve bendegânın cümlesine bâ-irâde orada ve burada üçer altun inâyet buyuruldu. Bârî te'âlâ ve tekaddes hazretleri rûy-ı mücellâyı sikke-i hümâyûnların hâldâr nâm-ı büldân-ı nev-güşâd ve ceyb ü dâmân-ı ümîd-vârânı ile'l-ebed nakdîne-i yed-i müeyyed-i şâhâneleriyle mâl-â-mâl-i murâd eyleye, âmîn.

Zuhûr-ı Atıyye-i Seniyye-i Bendegân

Mi'yâr-ı avdet-i hümâyûn olan işbu cum'a günü¹³⁷ sabîhasında deryâ-yı ihsân-ı tâc-dârî¹³⁸ cûşa gelüp ma'iyet-i hümâyûnlarında bulunan bendegân ve me'mûrînin her biri neyl-i atâyâ-i kesîre ile mükerreren¹³⁹ şâdân ve kâdî-i mevkib-i hümâyûn Mehmed Efendi dâ'îlerine dahi on bin ve ma'iyetinde olan kethudâsı müderrisînden Ahmed Bahri Efendi ile kâtibi mazbata-nüvîs-i âsâr-ı şehinşâhî Ahmed Nazif kullarına ikişer bin beşer yüz guruş ihsân buyuruldu. Cenâb-ı Hâk ömr ü nusretlerin merâtib-i a'dâddan efzûn eyleye, âmîn.

¹³⁵ "Allah onu cennet odalarında iskan etsin" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

¹³⁶ A, vr. 31b'deki derkenâr yazısı: Muharrir-i fakîr dahi ol sikek-i selâseye nâil olmuştur. Allahümme zid ve lâ tükallil âmîn elfu elf âmîn. A: -Ü

¹³⁷ 20 Muharrem 1247 / 1 Temmuz 1831 Cuma.

¹³⁸ tâc-dârî A: pâdişâhî Ü

¹³⁹ mükerreren A: mükerrer Ü

**Azîmet-i Hümâyûn be-Câmi'-i Şerîf-i¹⁴⁰ Üç Şerefeli Berây-ı Edâ-i
Namâz-ı Cum'a**

Yevm-i mezkûrda salât-ı cum'a Üç Şerefeli denilen câmi'-i envâr-lâmi'de ikâme buyurulmak murâd-ı hayr-nihâd-ı şâhâne olmağla, câmi'-i şerîf-i mezkûrdan sarây-ı âlîye varınca yollara iki taraflu Asâkir-i Mansûre dizilüp, geçen haftada olduğu misillü âlây-ı vâlâ ile şevket-meâb kudret-nisâb efendimiz hazretleri ezâna karîb azîmet ve imâm-ı sâni efendi dâ'îlerine iktidâen namâzı ba'de'l-edâ yine âlây-ı mu'allâ ile sarây-ı hümâyûnlarına avdet buyurup azîmet-i hümâyûn ve avdet-i mes'adet-makrûnlarında uyûn-ı nâsı arz-ı cemâl-i şâhâneleriyle pür-envâr ve saf-zede-i selâm ve kemer-beste-i kıyâm (32a) olan asâkir ve ahâlî-i beldeyi selâm-ı şâhânelerini îmâ eder nigâh-ı şâhâneleriyle nâil-mesârr-ı bî-şümâr buyurdular.

Vürûd-ı Telhîs ve Firistâden-i Cevâbeş

Cum'a namâzından avdet-i hümâyûn evânında Deraliyye'den bâ-telhîs vürûd eden Tatarlar umûr-ı ibâda kemâl-i dikkatden nâşî fi'l-hâl cevâb-ı muktaziyye-i şâhâne tahrîr ve i'tâsıyla bilâ-te'hîr i'âde ve tesyîr kılındı.

Avdet-i Hazret-i Pâdişâh-ı bâ-Merhamet be-Cânib-i Âstâne-i Sa'âdet

Hazret-i hilâfet-meâb efendimiz yevm-i merkûm-ı mes'ûdda sâ'at sekizde iken vüzerâ ve kurenâ bendeleriyle bâ-işâret Tophâne'den top-ı teşyî'-üslûb endâht olunarak devlet ü ikbâl ile hareket ve yevm-i kudûm-ı hümâyûnda olduğu misillü bu günde dahi şehirden Du'â yeri dedikleri yarım sâ'at mahalle dek pâ-ber-câ-yı makâm teşyî' vü selâm olan asâkir-i gayret-meâsir ve bay ü gedâ ve ricâl ve nisâ ya'nî kâdî ve ulemâ ve meşâyih ve vücûh

¹⁴⁰ Şerîf A: -Ü

ve ahâlî ve sıbyân-ı mekteb ve Milel-i Selâse takımlarını yemînen ve yesâren nüvâzi şâne nigâh-ı selâm-ı tefrîh-encâmlarıyla rehîn-i meserret ve hattâ mahall-i mezkûrda duran vücûh-ı ahâlîye takarrüblerinde harvânî-i hümâyûnların geyüp haklarında îfâ-yı inâyet-i hürmet buyurarak ve du'â-yı icâbet-ârâlarını alarak beş sâ'at mesâfede kâin Havsa merhalesine azîmet buyurdular.

Vusûl-ı Hümâyûn be-Merhale-i Havsa ve Hareket ez-ân-câ ve Azîmet be-Merhale-i Burgos

Havsa ya'nî Havâss-ı Mahmûd Paşa merhalesinde beytütet-i hümâyûn müretteb olmağla, Hüseyin Paşa hazretleri konak tanzîmine me'mûr Dağdevirânzâde Abdülkadir Bey'i te'kîden ilerü irsâlde¹⁴¹ sür'at ve îfâ-yı vecîbe-i hizmet etmişdir. Şehriyâr-ı gerdûn-iktidâr efendimiz hazretleri Edirne ahâlîsi kulların (32b) ba'de't-taltîf esb-i sabâ-seyrlerin tesrîh birle iki sâ'at mahalde vâki' Sâzlıdere nâm yerde kâin çeşme başında ârâm ve kasaba-i Havsa'da sarây tahsîs kılınan konağı ba'de'l-gurûb nûr-ı kudûmlarıyla hemreng-i burc-ı bedr-i tâm buyurup yatsu hengâmı sâ'ir me'mûrîn ve bendegân dahi vusûl bulup tertîb olunan hânelerinde ârâm eylediler. Ol gece kasaba-i mezbûrede dahi hizmet-i istikbâl-i hümâyûnda pûyân olan nâib ve vücûhuna ilbâs-ı hıl'at ve ashâb-ı menâzile atâyâ-yı cezîle inâyet ve kâffe-i fukarâsı sadakât-ı cemîle ile mazhar-ı memnûniyyet buyurulup, ferdâsı cum'a-ertesî günü¹⁴² fermân-fermâ-yı âlem efendimiz hazretleri seherî kasaba-i mezbûreden talî'a-efzâ-yı hareket ve sâ'at bir derecelerinde Baba-yı Atîk kasabasında tertîb olunan a'yân konağını pür-zînet ve râh-ı istikbâlde rû-mâl olan nâib ve vücûhunu iltifât-ı hümâyûnlarıyla sezâvâr-ı inâyet buyurdular.

Ba'de tenâvüli't-ta'âm kasaba-i mezbûrede vâki' sadr-ı esbak Tavîl Mehmed Paşa merhûmun sâye-i âl-i Osmân'da binâ-kerdesi olan câmi'-i kebîri müşâhe-

¹⁴¹ irsâlde A: -Ü

¹⁴² 21 Muharrem 1247 / 2 Temmuz 1831 Cumartesi.

de ve ol eser-i celil ile çeşme ve mektebinin ta'mîrine irâde buyurulup buranın dahi bay ü gedâsını ilbâs-ı hıla' ve ihsân-ı atâyâ ve salâtla (33a) mesrûr ve ahz-ı du'â-yı mevfür buyurdıklarından¹⁴³ sonra sükûn-ı harâret-i âftâbda ya'nî on karârlarında hinto-ı hümâyûna râkiben Burgos savbına sevk-i gerdûne-i azîmet buyurdular. Hüseyin Paşa hazretleri yine ilerü gidüp tanzîm-i cây-gâh hizmetini tetmîmden sonra nâib ve vücûh ile yarım sâ'at mahalde rû-mâl-i hâk-i istikbâl olmuşidi. Cihân-dâr-ı sâhib-kırân efendimiz hazretleri hengâm-ı gurûbda müstakbilîni nigâh-ı iltifâtlarıyla meşmûl ve bi'l-irâde Hüseyin Paşa bendeleri râkiben, sâ'irleri mâşiyen rikâb-ı şâhânedede revân olarak ve kasaba içinde sufûf-ârâ-yı selâm olan Asâkir-i Hâssa kulların dahi nigâh-ı selâm ile mültefit ederek a'yân-ı sâbık Şerif Bey'in sarây tahsîs olunan konağını vâye-dâr-ı şeref-i duhûl buyurdular. Akab-ı şâhânedede vürûd eden bendegân yine müretteb olan hânelerde sâye-i şâhânedede kesb-i râhat-ı beytûtet etdiler. Ol gece ol mahalde dahi ilbâs ve ihsân-ı hıla' ü atâyâ¹⁴⁴ ve bezl-i sadakât-ı fukarâ icrâ ve ahz-ı da'avât hayriyye-i lâ-tühsâ buyuruldu.

Hareket-i Hümâyûn ez-Burgos ve Vusûl be-Merhale-i Çorlu

Ferdâsı pazar günü¹⁴⁵ yine ale's-seher vüzerâ ve bi'l-cümle kurenâ karîn-i şeref-i ma'iyet olarak Burgos'dan hareket-i hümâyûn vukû' bulup, sâ'at on iki hılâlinde Karışdıran karyesi sâhasında nasb olunan çetr-i hümâyûn-ı şâhânelerine duhûl ve vüzerâ ve mukarrebîn dahi nasb olunan haymelere nüzûl eylediler. Sultân-ı kâm-rân efendimiz hazretleri ba'de't-tegaddî ahâlî-i karye-i mezbûreyi dahi atâyâ-yı firâvân ile ihyâ ve salât-ı zuhru edâdan sonra hinto-ı şâhânelerine süvâr (33b) ve kapudan paşa hazretleri dahi pâdâş-ı hinto kâtib-i esrâr-ı hazret-i cihân-dâr ve pey-rev-i Şehriyâr-ı gerdûn-vakâr olarak Çorlu'ya iki sâ'at mesâfede vâki' Ergene'den cârî suyun köprüsü başında tehyie kılınan hayme-i şâhânelerinde biraz ârâm, ba'dehû sâ'at yedi karârları

¹⁴³ buyurdıklarından Ü: buyurdukların A

¹⁴⁴ atâyâ A: atâ Ü

¹⁴⁵ 22 Muharrem 1247 / 3 Temmuz 1831 Pazar.

Çorlu kasabasına duhûl ve müstakbilîn kulların nigâh-ı taltîf-iktinâh-ı hâkânî-leriyle meşmûl ve sarây-ı muhassas olan vücûhdan Mehmed Efendi konağını makâm buyurdular. Asra karîb bu kasabanın dahi nâib ve vücûhu ve müslim ve re'âyâ kâffe-i fukarâsı nâil-i hıla' ü atâyâ ve vâsıl-ı sadakât-ı bî-ahsâ olup da'avât-ı hayriyyeleri alınmıştır.

Hareket ez-Çorlu ve Vusûl-ı Hümâyûn be-Merhale-i Silivri

Ertesi pazar-ertesi günü¹⁴⁶ pâdişâh-ı kerâmet-dest-gâh efendimiz hazretleri kezâlik alâ-talî'ati's-sabâh tevsen-süvâr-ı hareket ve üç sâ'at mesâfede vâki' Kınıklı nâm mahalde hayvanları dinlendirmek şefekatiyle biraz tevakkuf ile Silivri'ye vusûle sür'at buyurdular. Karye-i mezbûrede olan harâb câmi'in ta'mîrine irâde buyurulduğundan başka, hılâl-i râhda ba'z-ı tarlaların¹⁴⁷ hâlâ ekinleri biçilmemiş olduğunu müşâhede buyurmalarıyla, " ehl-i kurâyâ orakçı tedârük ve sevk olunsun " deyü bi'z-zât Hüseyin Paşa hazretlerine fermân ve bu vechile dahi ahvâl-i ehl-i ra'iyetin (34a) intizâmı nezd-i şâhânelerinde akdem-i umûrdan olduğunu beyân buyurdular. **Ammerehullâhu te'âlâ ve kavvâhû ve fî serîri'l-iclâli ebkâhû**¹⁴⁸.

Yevm-i merkûmda sâ'at bir râddelerinde iken Silivri'ye vusûl ve köprü başından âmâde-i râh-ı istikbâl ve şeref-yâb-ı meşy-i rikâb-ı pâdişâh-ı deryâ-nevâl olan nâib ve vücûhu işâret-i selâm-ı lutf-encâmlarıyla mesrûr buyurarak sâbıkda ser-bostâniyân olan Osman Ağa'nın birâderi Mehmed Ağa'nın tahsîs olunan hânesini dârü'l-feyz-i nüzûl buyurdular. Fi'l-hâl ilbâs-ı hıl'at ve bezl-i inâyet emrine fermân buyurulup, ol husûs için yarım sâ'at mikdârı meksile icrâ ve fukarâsını ihyâ akabinde vapur-ı hümâyûna rükûb ve Hüseyin Paşa hazretlerinin hizmeti karîn-i kabûl olduğunu müş'ir iltifât-ı şâhâne ve pâ-bûsî-i tevdî' bâbında inâyet-i pâdişâhâneleriyle kat ender-kat meclûb buyurdular.

¹⁴⁶ 23 Muharrem 1247 / 4 Temmuz 1831 Pazartesi.

¹⁴⁷ tarlaların A: tarlalarda Ü

¹⁴⁸ " Allah ona uzun ömür versin ve güçlendirsin ve iclâl tahtında baki kılsın " anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

Yevm-i merkūmda ilerüce bulunan bendegân vapur-ı hümayûna yetişüp şeref-i ma'yyet-i Gîfî-sitânî ile nâil-i iftihâr ve semt-i Âstâne'ye hazret-i Pâdişâh-ı âlem-penâh efendimiz bi'l-yümni ve's-selâme vusûl ile bi'l-cümle bendegân vâye-dâr-ı mesârr olup girüde bulunanlar ve hademe için dahi Hüseyin Paşa hazretleri kayıklar hâzır eylediğinden, vürüd eyledikçe it'âm ederek cânib-i vatana tevdfî ve ikrâm-künân-ı i'zâm etmişdir meâlini serâpâ sâlifü'z-zikr birâder-zâde-i muharrir-i fakîr Nazîf Molla mazbatasında imlâ ve hitâmında andelîb-i nev-nevâ-yı kilkini;

Kıt'a¹⁴⁹

Hamdülillah be-feyz-i kalem-i lutf-i ezel (34b)

Hâme-i hâm-i Nazîf eyledi tahsîl-i semer

Ya'nî gülçîn-i riyâz-ı eser-i şâh olarak

Sâyede oldu nemâ-yâb uçup kemter

zemzeme-i şükrânesiyle gûyâ etmişdir.

Vusûl-ı Şeref-Şümûl-ı Hümayûn be-Âstâne-i Devlet-Âşiyâne

Şehriyâr-ı merâhim-etvâr **edâmallâhu te'âlâ fî serîri's-saltanatihî ma'a'l-intisâr**¹⁵⁰ efendimiz hazretleri mahmiyye-i Edirne'den bi's-sa'di ve'l-ikbâl hareket buyurduklarının seyr-i âheste üzere yedinci hamîs günü Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye'lerin teşrîf buyurmaları mahsûb ve me'mûl iken meşâkk-ı iştiyâkla dilsûz-ı âteş-i intizâr olan ahâlî-i İstanbul'a kemâl-i merhametlerinden nâşî âftâb-ı âlem-ârâ gibi lutf-ı sür'atle ber-vech-i muharrer pazar-ertesi günü sâ'at bire varmaksızın Silivri merhalesine vürüd ve mevkib-i hümayûn takımının tamâmıyla gelmesine bakılmayup sâ'at iki suları kapudan paşa ve kâtib-i

¹⁴⁹ Kıt'a Ü: -A

¹⁵⁰ " Allah onu saltanat tahtında zaferle payidar kılsın " anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

esrâr efendi ve Ferîk-1 Hâssa Ahmed Paşa ve Ahmed Bey ve sâ'ir kurenâ kulların bi'l-istishâb ol mahalde bi'l-irâde âmâde olan vapur-1 hümâyûna su'ûd birle ol rûz-1 mes'adet-bürûzda sâ'at yedi karârları Ayastefanoz karyesi pîşgâhına lenger-endâz-1 vusûl ve karye-i mezbûrede câ-be-câ bârûthâneye teşrîf-i hümâyûn vukû'unda cây-1 celse olmak üzere mahsûsan mebnâ olan dâireye (35a) feyz-bahş-1 müsûl olmuşlardır.

Kudûm-1 hümâyûndan mukaddemce tertîb ile bi'l-arz manzûr-1 şâhâne olan defter mantûkunca hâk-i râh-1 istikbâle rû-mâl şerefiyle müsta'idd olacak du'â-gûyân-1 ulemâ ve bendegân-i ricâl-i vakt teşerrûf-i istikbâl olan salı günü tulû'-1 âftâbda karye-i merkûmede mevcûd bulunmaları Bâb-1 âlî ve Bâb-1 fetvâ-penâhîden müzekkireler ile pazar-ertesi günü tenbîh olunmağla kimi berren ve kimi bahren zevrak-1 mekîn-sür'at ve acele-nişîn-i hareket olarak mahall-i mezkûrda ahşâmdan cem' olup karye-i mezbûre sâhasında nasb olunan hıyâmda ârâm ve Dersa'âdet'de bulunan kâffe-i Asâkir-i Hâssa ve Mansûre gerek süvâri ve gerek piyâde ruh-sûdegî-i râh-1 istikbâl-i veliyy-i ni'mete âmâde olmuşlar ise de, hâk-i pây-1 saltanatdan akdemce tahrîren bi'l-istîzân mevsim tâb-1 âftâb olduğundan re'feten ve inâyeten ancak sağ başı iki bölük süvârî-i hâssa ve sol başı iki bölük topçu askerinden ibâret olan asâkir-i hamâset-meâsir mevkîf-1 istikbâle rû-mâl ve sâ'ir asâkirin me'vâlarında meşgûl-i du'â-yı gudüvv ü âsâl olmalarına dâir fermân-1 hümâyûn sâdır olmağla, mûcebince asâkir-i mezkûre üç gün mukaddem gelerek hıyâmlarında kıyâm edüp ve tensîb-i ser'askeri üzere leb-i deryâda vâki' kasr-1 bî-kusûr-1 şâhânenin bâb-1 bülendi ve etrâfındaki dîvâr-1 üstüvâr sezâvâr olduğu vechile fûnûn-i harbiyyeye râğbet-i hümâyûn der-kâr olduğuna işâret kasdıyla kumâş-1 zertâr-1 harîr (35b) ve resm-i nevîn-i âlât-1 harbiyye ve ay yıldız nakşiyle mersûm¹⁵¹ ve mu'allem alem sürh rengler ile zînet-pezîr olmuşidi. Ser'asker-i müşârün-ileyh Mehmed Hüsrev Paşa hazretleri tanzîm-i ta'zîmât-1 istikbâl için bir iki günden berü ol tarafda mevcûd bulunmalarıyla yevm-i teşrîf-i hümâyûnda vapur-1 şâhânenin zuhûrunu gördükleri gibi, meşyen ale'l-vechi lâ a'le'l-kadem

¹⁵¹ mersûm A: mevsûm Ü

sür'atle varup iskele başında hâk-bûsî-i râh-ı istikbâl ile müşerref ve Kâimmakâm Hulûsi Ahmed Paşa hazretleri dahi yevm-i vürûd-ı dâverânede bahren gelmeleriyle dâire-i mezkûreye teşrîf-i şâhâne hılâli yolda takbîl-i rikâb-ı hümâyûn ile müktesib-i şeref olmuşlardır. Reşk-i şeb-i îd olan leyle-i bî-veyle-i mezkûrede şevket-nisâb efendimiz hazretleri dâire-i merkûmede serîr-efzâ-yı beytûtet ve şeyhü'l-islâm efendi hazretleri hayme-i mahsûsalarında ve vüzerâ ve kethudâ-yı sadr-ı âlî ve müstevfi-i devlet ve reîsü'l-küttâb kasr-ı şâhâneye karîb bir çiftlik köşkünde ve sâ'ir ulemâ ve ricâl kemâl-i inbisâtla haymelerinde müsâmere-ârâ-yı da'avât-ı hayriyye-i veliyy-i ni'met oldular.

Ferdâsı ya'nî muharremü'l-harâmın yirmi dördüncü salı günü¹⁵² taraf-ı kâim-makâmiden tertîb olunan kuşluk et'imesine şevket-meâb efendimiz hazretleri dâire-i merkûmede ihâle-i benân-ı rağbet buyurup bi'l-cümle du'â-gûyân ve bendegân dahi oldukları yerlerde ba'de tenâvüli'l-ta'âm sâ'at dört karârlarında kasr-ı hümâyûn-ı merkûmun seng-i rikâbı yesârında evvelen şeyhü'l-islâm efendi hazretleri, ba'dehû (36a)¹⁵³ sudûr-ı Rum'dan Reîsü'l-ulemâ Halil Paşazâde Arif Beyefendi ve Pîrîzâde Hafîdi Yahya Beyefendi ve hâlâ Sadr-ı Rum Ser-etıbbâ-i sultânî Mustafa Behcet Efendi ve Çerkes Beyzâde Rahmi

¹⁵² 24 Muharrem 1247/5 Temmuz 1831 Salı.

¹⁵³ A, vr. 36a'daki derkenâr yazısı: Allahü te'âlâ Behcet Efendi'ye rahmet eylesün. Kendü ve imâm efendi haliyy olduğundan Rahmi Bey'e ve Arif Bey'e ve oğluna dahi orada tedârük birle ve istikbâl-i şâhânede fes ve harvânî giydirüp durdurdu. Muharrir-i fakîr bizler böylece imâme ile durmamız ma'nâ-yı âhara haml olunmaz mı. Bâri biz de geysük deyü danışdığımız da olmaz deyü ruhsat vermeyüp garaz-ı garîbini meydâna kodu. Fakîr nihânî hemân tedârük ve Şeref Molla ve Ragîb Molla ve sâyirlerine dahi hafiyen destârından sonra hemân kâim-makâm paşaya varup biz de tedârük etdik. Lâkin Behcet Efendi mâni' oluyor. Siz karîhanızda irâde edin dediğimde cânım dahi fes tedârük edenler var ise geysün demekle ale'r-re's ve'l-ayn deyüp feshlerimizi geyüp efendiyi bir kat dahi kendimize hân etdik. **Tecâvezallâhu ani's-seyâhatihî.**

Aynı Efendi dahi hîd-be-hîd gelüp safâ geldin redîfnde tavîlü'z-zeyl bir kasîde-i arabîyye âmâde hâcelerin diline durmağla pâdişâh senin rikâbda etdiği gibi uzakdan kasîdeyi kaldırıp irâe etmekle pâdişâhımız Halil Paşa'ya Aynı Efendi kasîde yapmış al deyü fermân etmekle Halil Paşa almışdır. Birkaç mâh mürûrunda ol dahi kurenâyı ile üç guruh câize tahsîl eyledi. A: -Ü

Beyefendi ve Arabzâde Sadullah Efendi ve sudûr-ı Anadolu'dan Melek Paşazâde Abdülkadir Beyefendi ve Arabzâde Hamdullah Efendi ve hâlâ sadr-ı Anadolu İmâm-ı evvel-i hazret-i Şehriyârî Seyyid Zeynelâbidin Efendi ve Emin Beyefendizâde Abdülkadir Beyefendi ve Yusuf Paşazâde Nazif Beyefendi ve İstanbul rütbesinden İsmet Beyefendizâde Nakîbü'l-eşrâf el-Hâc Arif Beyefendi ve hâlâ İstanbul Kâdîsı Servet Molla Efendi ve Mekke-i mükerreme rütbesinden Salihzâde Efendi Hafîdi Seyyid Şeref Molla Efendi ve râkımü'l-hurûf Vekâyi'nüvîs Şeyhzâde Seyyid Mehmed Es'ad fakîr ve mahdûm-ı şeyhü'l-islâmî Seyyid Ragîb Molla Efendi ve Reîsü'l-küttâb Arif Efendizâde Raif Beyefendi ve mevâlî-i Mahrec'den Sadr-ı Rumeli Vekâyi' kâtibi Seyyid İbrahim Afif Efendi ve Abdi Paşazâde Nuri Beyefendi ve Arif Beyefendizâde Raşid Beyefendi ve Feyzi Efendizâde Evkâf Müfettişi Süleyman Molla Efendi ve Mağnisalı Ömer Efendi ve hâlâ Haremeyn-i Şerîfeyn Müfettişi müderrisînden Ali Remzi Efendi ve Kitâbhâne-i Enderûn-ı hümayûn hâcesi Ders Vekîli Akşehirli Ömer Efendi ve müderrisînden Hâne-i Seferli Hâcesi Konevî Seyyid Hüseyin Efendi ve Galata Sarâyı'nda Küçük Oda Hâcesi Ahmed Efendi ve sarây-ı mezkûrda Kitâbhâne Hâcesi İmâmzâde Hafız Es'ad Efendi ve Hâne-i Hazîne-i Hümayûn Hâcesi Eğinli İbrahim Efendi ve Hâne-i Kilâr-ı Hâssa Hâcesi Denizlili Yahya Efendi ve Kürd Abdurrahman Efendi ve Galata Sarâyı'nda Orta Oda Hâcesi Baba-kal'alı Mustafa Efendi ve sarây-ı mezkûrda (36b) Büyük Oda Hâcesi Manastırlı Mehmed Emin Efendi ve Dersi'âm Balçıklı Ali Efendi işbu tertîb üzere şâhrâh-ı intizârda kıyâm ve ecille-i ricâl-i devlet ve hademe-i saltanat, ya'nî Kethudâ-yı Sadr-ı Âlî Seyyid Pertev Sa'id Efendi ve Defterdâr Şikk-ı Evvel Ali Necib Beyefendi ve Reîsü'l-küttâb Seyyid Süleyman Necib Efendi ve Tevki'î-i Dîvân-ı Hümayûn Naşid Beyefendi ve Evkâf-ı Hümayûn Nâzırı Tahir Efendi ve Mukâta'ât Nâzırı Nafiz Efendi ve Masârifât Nâzırı el-Hâc Saib Efendi ve Zahîre Nâzırı el-Hâc Veli Ağa ve İhtisâb Nâzırı Faik Efendi ve Tersâne-i Âmire Emîni Ali Beyefendi ve Darbhâne-i Âmire Nâzırı Rıza Efendi ve Mühimmât-ı Harbiyye Nâzırı Seyyid Emin Efendi ve Tophâne-i Âmire nâzırı vekili Arif Beyefendi ve Bârûthâneler Nâzırı Sa'id Efendi ve Matbah-ı Âmire emîni Gümrükcü Salih

Beyefendi ve Tezkire-i Evvel Akif Efendi ve Tezkire-i Sâni Ali Beyefendi ve Mektûbî-i Sadr-ı Âlî Atıf Beyefendi ve Teşrifâtî Sa'îd Beyefendi ve Beylikci-i Dîvân-ı Hümâyûn el-Hâc Akif Efendi ve Kâtib-i Kethudâ-yı Sadr-ı Âlî Seyyid İbrahim Efendi ve Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn Reşid Beyefendi ve Kasabbaşı Şakir Efendi kasr-ı mezkûrun bâb-ı müzeyyen-i kebîri hâricinde alâ-merâtibihi vakfe-gîr-i tarîk-ı intizâr-ı şâh-ı enâm oldular. Hazret-i pâdişâh-ı felek-rütbet ve bedr-i münîr-i sipîhr-i saltanat efendimizin rahş-ı dilkeş-i mücevher-zeyn-i hümâyûnlarının etrâfını kurenâ hâle gibi ihâta eyledikleri ve piyâde asâkir-i hâssa birinci mîralayı Dilaver Bey ve Mansûre birinci mîralayı Haydar Bey ve süvârî humbaracı birinci mîralayı Osman Bey ve piyâde lağımçı birinci mîralayı Hafız Bey ve mühimmât-ı harbiyyeye me'mûr mansûre on ikinci mîralayı Tayyar Bey ile mevkib-i hümâyûnda bulunan piyâde asâkir-i hâssa üçüncü mîralayı Namık Bey ve piyâde-i mansûre dördüncü mîralayı İskender Bey pîş-i rikâbda yürüdükleri hâlde, dâire-i mezkûreden kasr-ı vâlâ-yı mezbûre mahzâ du'âcılarını ve bendelerini taltîfen atf-ı zimâm-ı âtifet ve tehzîz-i mihmeyzen-i merhamet buyurup kasr-ı hümâyûnun (37a) pîşgâhında süvârî ve piyâde sufûf-ârâ-yı makâm-ı selâm olan asâkir-i fevz-meâsir kulları manzûr-ı nuzra-i selâm oldukça saf-be-saf savt-ı bülend ile¹⁵⁴ du'â-i bi'l-hayrı ismâ'-ı sımâh-ı kerrûbiyân ve işbu du'âya âsmâniyânı âmîn-hân eylediler.

Bâb-ı kasra takarrüb-i hümâyûnda vüzerâ seğirdüp takbîl-i rikâb ile etrâf-ı hümâyûnda pûyân ve ricâl ve hademe dahi kad hamîde-i redd-i selâm olarak ve çend hatve ilerüce giderek pîşrev-i rahş-ı düldül-hırâm-ı şâh-ı cihân-bân olup meydân-ı kasra duhûllerinde alâ-merâtibihim cânib-i yemîne dizildiler. Bi'l-cümle terakkub-kârân nigâh-ı selâm-ı meserret-irtisâmla mültefet oldukça her birimiz ta'zîm-i tâm birle vecîbe-i redd-i selâmı itmâm ederek, müşâhede-i dîdâr-ı Pâdişâhî'den münşerihü's-sadr kâm olduk. Hıdıvv-i Cem-haşem efendimiz hazretleri kasrın seng-i rikâbına bi's-sa'âdeti ve'l-ikbâl vaz'-ı pây ile ol seng-i hemreng-i cevher tâbân oldukça, ol mahalde vâki' tâbyalar ile asâkir-i güzîn arasında olan topların ve nevbet-i âteş ta'bîr olunur müte'âkıben

¹⁵⁴ ile A: -Ü

atılan tüfenglerin sadâ-yı meserret-i ilmâ'ını istimâ' eden kâffe-i muntazırın hakkâ ki bayram üstüne bayram ve kudûm-ı şehriyârâneyi tebrîk ü tehniyet ile yek-dîgeri şâd-kâm etdiler. Sultân-ı bülend-makâm efendimiz hazretleri bagal-gîrî-i kâimmakâm paşa ve kapudan paşa ile bâlâ-yı kasr-ı safâ-hasrı teşrîf ve akab-ı şâhânedede bi'l-irâde şeyhü'l-islâm efendi (37b) hazretlerinin koltuğuna kâtib-i esrâr efendi ve Mâbeynci Ahmed Bey¹⁵⁵ girüp huzûr-ı hümâyûnlarına celbile ol fâzıl-ı bî-mu'âdili taltîf buyurdular.

Müşârün-ileyh ma'a'l-vüzerâ takbîl-i tırâz u pâ ve teşekkür-i kudûm-ı feyz-ârâ ile bâ-iltifât-ı şâhâne kesb-i sürûr ve çaryek sâ'at mürûrunda İstanbul rütbesine kadar ulemâ ve kethudâ-yı sadr-ı âlîden matbah-ı âmire emînine kadar ricâl-i devlet-i ebed-bekâ dâmen ü pâ-bûsî-i şehriyârâne ile kesb-i hubûr etdiklerinden sonra, ulemâ-i hulûs-intimâ seng-i rikâba karşı ve ricâl-i saltanat ve hademe-i devlet kasrın cihet-i yemîninde kâin kapuya doğru yine pâ-ber-câ-yı makâm-ı selâm olduklarına mukârin-i şehriyâr-ı merâhim-âyîn **hullide mülkühû ilâ yevmi'd-dîn**¹⁵⁶ efendimiz hazretleri yine bagal-gîrî-i müşîreyn müşârün-ileyhimâ ile kasırdan hırâm ve esb-süvâr-ı şevket olarak du'â-gûyân ve bendegân ve kasr-ı mezkûr hizâsında olan iskeleye doğru âmâde-i saff-ı kıyâm olan asâkir-i feyz-mezâhiri lihâza-i iltifât-ı selâm ile şâd-kâm ve iskele-i mezbûrda müteheyi kılınan zevrak-ı bâ-revnağı sezâvâr-ı ziyâ-i süvâr ve kapudan paşa ve kurenâ ile vapur-ı hümâyûnu rükûb-ı şâhâneleriyle zînet-medâr buyurup sâ'at beş buçukda iken fekk-i lenger-i ikâmet ve sûy-i Âstâne-i sa'âdete imâle-i sükkân-ı ikbâl ü azîmet buyurdular. Ol esnâda yine zikr olunan toplar ile asâkir-i ârâste tüfenglerinden zuhûr eden sît-i şâdî-i âlemin sürûr-ı tâmmına bâdî olmuşdur.

Dârü'l-hilâfe halkının makdem-i hümâyûn-ı şâhâneye intizârları şeb behengâm güm-kerde-i râh-ı maksadın tâbiş-i eşî'a-i hürşîd-i rahşâna intizârlarından berter olarak iştiyâk ü tahassürleri kemâlini bulmuş ve İstanbul

¹⁵⁵ Müellif, Ahmed Bey isminin üzerine bir işaret koyup metnin üst kenarına: "Rodoslu-zâde Ferik Ahmed Fethi Paşa'dır" yazmıştır.

¹⁵⁶ "Saltanatı kıyamete dek ebedi olasıca" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

tarafı (38a) Yedikulle'den tâ sâhilsarây-ı Çırağan'a dek ve Üsküdar cânibi Kādı Karyesi'nden sarây-ı mezkûr hizâsına dek temâşâyegân-ı ricâl u sıgâr ve nisvân ile iskeleler ve burclar ve ol cihetlerde olan menâzil ve cihân-bînler ve kayıklar dopdolu olmuş idi. Ale'l-husûs Âstâne-i Aliyye ve Bilâd-ı Selâse'de olan kâffe-i sıbyân-ı mekteb hocalarıyla ba'zıları sevâhilde ve ba'zıları kayıklarda berây-ı du'â vü niyâz müterakkıb-ı envâr-ı dîdâr ve Yenikapu'da Ermeniyân ve Kumkapu'da millet-i Rum ve Âhûrkapu'da Yahûdiyân ve Kabataş'da Katolik takımının patrik ve râhibân ve hahamânı ve bi'l-cümle mekteb çocukları esvâb-ı meserret ve ta'zîmlerini giyüp yüzleri mâlîde-i hâk-i intizâr idi. Hattâ belde-i tayyibe ahâlîsinin şevket-meâb efendimiz hazretlerinin cemâl-i bâ-kemâllerine iştiyâkları şol mertebede idi ki, serâpâ Boğaziçi ve sâ'ir sevâhili tezyîn-i kanâdîl ile vürûd-ı hümâyûn gecesi ez-cân ü dil şehriyân resmini icrâya berzede-i dâmân-ı âgâz oldukları kable't-teşrîf mün'akis-i taraf-ı saltanat olmağla mahzûz olup, şimdilik te'hîrini ol mihr-i sipihr saltanat fermân buyurmuşlar idi. Vaktâ ki hazret-i hıdıvv-i hurde-dân-ı bahr ü berr bi'l-feyzi'l-mevfûr vapur-ı hümâyûn ile deryâ-ârâ-yı mürûr ve dîdâr-ı sabâhat-âsârları uyûn-ı müterakkıbîne fâizü'n-nûr oldukda hoca efendiler bülend-âvâz ile zemzeme-i du'â-yı vâcibü'l-edâya âgâz ve hakk-ı Kur'ân-gûyân ma'sûmân dahi dem-i bülbül-âsâ medd-i âmîn çekerek kerrûbiyân-ı semâ-âşiyânı kendülerine dem-sâz edüp Milel-i Selâse ve çocukları dahi (38b) dillerince du'â vü senâyı mütezâd-ı manzûme-i ed'iyeye-i ibâd ve Topkapu ve Tophâne ve kulel-i sâ'ireden ve Fransalu'nun bu esnâda Haliç'de bulunan elçi gemisinden endâht olunan top-ı meserret-üslûb ve Davudpaşa ve Selimiye ve sâ'ir mahalde olan asâkir-i sadâkat-meâsirin nevbet-i ateş-hengâme-i meserret-alâmeleri sadâsı âlemî şâd-ender-şâd edüp

Eflâke¹⁵⁷ çıkdı tantana-i arsa-i zemîn

İndi zemîne zemzeme-i âsmâniyân

¹⁵⁷ Eflâke A: -Ü

ma'nâsı mutâbık-ı dikkat ü hâl olup, pâdişâh-ı bülend-elkâb efendimiz hazretleri işbu kevkebe-i meserret ve bu debdebe-i saltanatla Âstâne-i Aliyye'den nehzat-ı hümâyûnlarının otuz üç gün mürûrunda ya'nî muharremü'l-harâmın¹⁵⁸ yirmi dördüncü salı günü¹⁵⁹ sâ'at sekize karîb kasr-ı Çırağan'a teşrîf buyurdular. Hakk sübhânehû ve te'âlâ hazretleri işbu sefer-i fevz-eserlerin mukaddime-i envâ'-i füyûzât ve ömr ü şevketlerin ilâ ebedi'd-dehr karîn-i berekât eyleye, âmîn. **Hamden lillâhi te'âlâ**¹⁶⁰ makdem-i hümâyûnla kulûba meserret ve tab'a letâfet gelerek her edîb-i belîğ birer zemzeme-i belâgatı sâmi'a-i huddâm-ı süreyyâ-nizâma teblîğ etmekle, ol tabakadan hâlâ kethudâ-yı sadr-ı âlî ve server-i erbâb-ı ma'ârif u ma'âlî Pertev Sa'id Efendi şimdilik şükren li'l-kudûm.

Kıt'a¹⁶¹

Rûh-ı âlem hazret-i şâh-ı cihân Mahmûd Hân
Zindedir ancak anın zâtı ile cân ü cihân
İftirâkından olup dil-mürde cümle bendegân
Hamdülillah şimdi teşrîfiyle bulduk tâze cân

kıt'a-i belîğasını inşâd (39a) ve Tezkire-i evvel Akif Efendi

Kıt'a¹⁶²

Semâ-yı evc-i devlet Hân Mahmûd-ı cihân-ârâ
Cihânın cenneti zîr-i cenâh-ı şevketi hakkâ
Hayâl-i zât-ı vâlâsı uçarken çeşm-i hasretde
Hele teşrîfi kıldı âşiyân-ı dilleri ihyâ

neşîdiyle hakk-ı teşekkürü îrâd ve Mektûbî-i Sadr-ı âlî Atif Bey

¹⁵⁸ ...üç gün mürûrunda ya'nî muharremü'l-...A: ... üçüncü günü ve muharremü'l...Ü

¹⁵⁹ 24 Muharrem 1247 / 5 Temmuz 1831 Salı.

¹⁶⁰ "Yüce Allah'a şükürler olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

¹⁶¹ Kıt'a Ü: -A

¹⁶² Kıt'a Ü: -A

Kıt'a¹⁶³

Veliyy-i ni'met-i âlem ki zâtı zıll-i Hudâ
 Cihâna sâyesidir mâye-i hayât-efzâ
 Anınçün azm-i bilâda irâde kıldı o şâh
 Bizim gibi nice bin bendesi ola ihyâ
 Edirne şehri dahi pâyine sürüp yüzler
 Bilâd-ı sâ'ireye şimdi oldu gıpta-resâ
 Uyûn-ı ehl-i İstanbul yine bi-hamdillah
 Gubâr-ı¹⁶⁴ pâ-yi şeh-i âlem ile buldu ziyâ

zemzemesiyle manzûme-i şükrâneyi müstezâd ve Beylikci Hâcî Akif Efendi

Kıt'a¹⁶⁵

Şâh-ı âlem müşerref eyleyicek
 Hâk-pâyiyle ba'z-ı büldanı
 Şeb-i firkatde kulları yanarak
 Gözedirdi¹⁶⁶ o mihr-i rahşânı
 Doğup ikbâlile bi-hamdillah
 Yerine geldi cümlelerin cânı

kıt'a-i metînesiyle kasr-ı dürûdu âbâd ve Âmedî Reşid Bey

¹⁶³ Kıt'a Ü: -A

¹⁶⁴ Gubâr A: Gupâr Ü

¹⁶⁵ Kıt'a Ü: -A

¹⁶⁶ Gözedirdi Ü: Gözdirdi A

Kıt'a¹⁶⁷

Şehinşâh-ı cihân Sultan Mahmûd-ı felek-unvân
 Kudûmu etdi nice kal'a vü büldânı âbâdân
 Velîkin hayli demdir Dersa'âdet ehlinin yek-ser
 Tahassürle olurdu gözlerinden kanlı yaş rîzân
 Bi-hamdillâh şimdi kıldı teşrîf-i hümâyûnu
 Der-i devletde kâin bendegânı cümleten handân

kıt'asıyla izhâr-ı teşekkür-i makdem-i hümâyûn ve hulefâ-i Âmedî'den Nafi Efendi

Kıt'a¹⁶⁸

Cihânın rükn-i bünyân-ı kıyâmı ya'nî Mahmûd Han
 Anın azmiyle ma'mûr oldu nice kal'a vü büldân
 Hemîşe serteser ihsânı kılusun¹⁶⁹ mülkü âbâdân
 Fakat asrında kalsun kalb-i a'dâ reşkile vîrân
 Şükür şenlendi Dârü's-saltanat teşrîf edüp yohsa
 Hemân olmuşdu gûyâ cümleye bir külbe-i ahzân

kıt'asıyla sitâyîş-i kudûm-ı pâdişâh-ı rub'-meskûn edüp Dîvân-ı Hümâyûn ketebesinden Talib Efendi

Târîh¹⁷⁰

Basdı pâ yümnile İstanbul'a (1247) şâh-ı âlem

¹⁶⁷ Kıt'a Ü: -A

¹⁶⁸ Kıt'a Ü: -A

¹⁶⁹ قلسون A: قلیون Ü

¹⁷⁰ Târîh A: -Ü

târihini bulup hak bu kim isbât-ı müddeây-ı hüner etmiş. Ve hâme-i muhar-
rir-i fakîr, ya'nî Esa'd-ı bahirü'l-taksîr kulları dahi âcizâne ferîde-i kasîde-i
âtiyeyi silk-i nazma dizmiş ve nâkıl-ı ahbâr-ı âsâr-ı şehinşâhî olduğu cihetden
reşk-fermâ-yı vecene-i hûr belki (39b) gıpta-bahşâyı safha-i hor olan sahîfe-i
vekâyi'-i bedâyi'-i nigâr-ı husrevâneye yazmıştır. Hemân Rabbimiz te'âlâ
ve tekaddes hazretleri hâdim-i aklâm-ı devlet ve râkım-ı erkâm-ı saltanat
olan du'â-gûyân ve bendegânı gûnâ-gûn tahrîrât-ı nusretnâme ve rengâreng
tenmîkât-ı meserret-allâme hizmetine muvaffak edüp sâye-i ihsân-vâye-i hazret-i
şevket-nisâb efendimiz de nesrimizi insâf-ken-i inşâ-i Vassâf ve Veysî ve
nazmımızı şöhret-şiken-i Şehnâme-i Firdevsî eyleye, âmîn.

El-Kasîde¹⁷¹

Hayr-ı makdem ey Hıdıvv-i bahr ü berr
Nehzatın mes'ûd ede Rabbü'l-beşer
Oldu cân-bahşâ nesîm-i subh-dem
Kıldı¹⁷² teşrîfin meğer halka haber
Müjde ey pejmürde-i dest-i firâk
Kûy-ı matlabdan sabâ-yı vasl eser
Müjde ey mehcûr-i hâk-i âstân
Sîneden dûr oldu her gerd-i keder
Müjde ey güm-kerde-i râh-ı safâ
İnne hazrâ'ş-şevkı el'âne hazer
Maşrık-efrûz oldu hûrşîd-i emel
Müjde ey gam-dîde-i derd-i seher
Müjde ey pâ-mâl-i semt-i intizâr
Geldi şimdi¹⁷³ secde-i şükrâna yer

¹⁷¹ Bu kasîde; E3, E4 ve E5 nüshasında da yer almaktadır.

¹⁷² Kıldı A, Ü, E5: verdi E3, E4

¹⁷³ Geldi şimdi...A, Ü: Şimdi geldi... E3, E4, E5

Zîr-i destânı tefahhus kasd edüp
 Eyledi gül-geşt o hem-adl-i Ömer
 Seyr-i büldân birle İskender gibi
 Geldi hâkân-ı sa'âdet-râhber
 Ya'nî Hân Mahmûd-ı ummân-ma'delet
 Eyledi boğaza deryâdan sefer
 Ebr-i desti katre-rîz-i cûd olup
 Eyledi sîr-âb o kutrı serteser
 Bahr-i eltâfi temevvüc eyleyüp
 Sâhile neşr etdi lü'lü' gibi zer
 Gördüğü her kal'a¹⁷⁴ ve şehri ehlinin
 Aldı da'avâtın verüp nakd-i güher¹⁷⁵
 Basdığı yerde o nîkû niyyetin
 N'ola cevher olsa her seng u meder¹⁷⁶
 Vardığı her kal'a istihkâmına
 Burc-i kal'ı reng-ı gerdûn-reşk eder
 Ba'd-ezîn şebdîz-i hâkân-ı cihân¹⁷⁷
 Edrene şehrinde oldu cilve-ger
 Ol sevâd-ı a'zam olsa iş midir
 Rûşenâ-yı feyz her şâm u seher
 Oldu zîrâ âftâb-ı burc-ı dâd
 Tal'at¹⁷⁸-endâz anda bir hafta kadar
 Rehberî-i mes'adette ba'de-zâ
 Pây-ı tahtın eyledi şevket-makar
 Benzemişken cism-i bî-câna vatan
 Olmuşiken gülşeni gûyâ sakar
 Hamdülillâh âyet-i rahmet gibi
 Rûh-ı âlem makdemiyle verdi fer

¹⁷⁴ kal'a A, Ü: karye E3, E4, E5

¹⁷⁵ Aldı da'avâtın verüp nakd-i Güher A, Ü, E5: Aldı kalbin verdi nakd ile güher E3, E4

¹⁷⁶ N'ola cevher olsa her seng u meder A, Ü, E5: Olsa cevher ger n'ola seng u meder E3, E4

¹⁷⁷ cihân A, Ü: zemân E3, E4, E5

¹⁷⁸ Tal'at A, Ü, E5: Pertev E3, E4

Ya'nî ol mihr-i sipihr-i saltanat¹⁷⁹
 Burc-ı İslambol'a oldu şu'le-ver
 Oldu zâhir sırr-ı teşrîf-i mekîn
 Hâtemin kadrine bâ'isdir¹⁸⁰ güher¹⁸¹
 Yûsuf dîdârına bi'l-iştîyâk
 Rû-sefîd olmuşdu Ya'kub-ı basar
 Tal'atıyla gönlü gözü açılıp
 Bendegân oldu rehâyâb-ı keder¹⁸²
 Hâk-i râhında gubârı basdırır (40a)
 Şöyle dökdü eşk-i şâdî çeşm-i ser¹⁸³
 Gözleri aydın olup İstanbul'un¹⁸⁴
 N'ola şehriyân edersen serbeser¹⁸⁵
 Feyz-i tebşîr-i kudûmu verdi çün
 Hâme-i huşkînime tâb-ı diğér
 Tarh edüp bir nev gazel verse n'ola
 Ol nihâl-i ma'rifet tâze semer
 Râh-ı cüst ü cûda şûh-ı sîm-ber
 Âşîka bağlatdı hasretle kemer
 Reşk-ı ebr û gıbta-i dîdârdan¹⁸⁶
 Oldu ser-gerdânu şems¹⁸⁷ ile kamer
 Kâle-i vasla o istignâ-fürûş
 Nakd-i cân¹⁸⁸ alsa yine etmem zarar
 Kasd-ı cân eylerse ol âhû-hırâm¹⁸⁹

¹⁷⁹ saltanat A, E3, E4, E5: saltanata Ü

¹⁸⁰ bâ'isdir A, Ü: bâdîdir E3, E4, E5

¹⁸¹ Hâtemin kadrine bâ'isdir güher A, Ü: Kadr-i mihre ya'nî bâdîdir güher E3, E4

¹⁸² Bendegân oldu rehâyâb-ı keder A, Ü, E5: Oldu sükkân-ı sâlim gerd-i keder E3, E4

¹⁸³ çeşm-i ser A, Ü, E5: jeng-i ter E3, E4

¹⁸⁴ İstanbul'un A, Ü: İslambol'in E3, E4, E5

¹⁸⁵ serbeser A, Ü, E5: serteser E3, E4

¹⁸⁶ Reşk-ı ebr û gıbta-i dîdârdan A, Ü, E5: Gıbta-i ebr ile dîdârdan E3, E4

¹⁸⁷ şems A, Ü, E5: mihr E3, E4

¹⁸⁸ cân A, Ü, E5: rûh E3, E4

¹⁸⁹ Kasd-ı cân eylerse ol âhû-hırâm A, Ü: Kasd-ı cân etse o ger âhû-hırâm E3, E4: Kasd-ı cân eylerse ger ol âhû-hırâm E5

Serserî üftâdeye yokdur meferr
 İntizârı rû-yı yâre şöyle kim
 Nûr-ı bedri eyledi Es'ad bedr
 Eylemişken pâdişâhın makdemi
 Nazm-ı kilkim mâye-i reşk-i dürer
 Matla'-efzâ olsa tûtî-veş n'ola¹⁹⁰
 Vasf-ı pâkinde bulup zevk-ı şeker
 Zıll-ı hakk Mahmûd Han Fârûk-eser
 Hâmî-i dîn mâhî-i jeng-i zarar
 Kil-i te'yîd ile yazılmış anın
 Râyetinde âyet-i feth ü zafer
 Dest-i cûdu gıpta-i ebr-i bahâr
 Katre andan bundan ammâ yemm akar
 İbn-i Mukle görse ayn-ı hattını
 Çeşm-i acze sürme-i reşki çeker¹⁹¹
 Çekdiği sahtın kemânı görse ger
 Tîr-i gıpta Rüstem'in¹⁹² bağrın deler
 Ahd-i adlî şöyle kim şîr-i Acem
 Berreyi dil-sîr-i şîr-i rahm eder
 Kuvveti mûr-ı za'îfe verse tâb
 Darb-ı nîşi pile sad yâra açar
 Ehl-i ilme bir metânet verdi kim
 Gelse bahşa lâl olur İbn-i Hâcer
 Genc-i ma'nâ-yı " e'iddû " âyetin
 Feth edüp ol pâdişâh-i bâ-haber
 Ancak i'lâ-i livâ-i şer' için
 Eyledi techîz-i¹⁹³ ceyşe sarf-ı zer
 Niyet-i hayriyyesince an-karîb

¹⁹⁰ Matla'-efzâ olsa tûtî-veş n'ola A, Ü, E5: Olsa matla'-ı zîbile tûtî-veş n'ola E3: Olsa matla'-ı zîb tûtî-veş n'ola E4

¹⁹¹ Çeşm-i acze sürme-i reşki çeker A, Ü, E5: Çeşm-i acze mîl-i reşk tez çeker E3, E4

¹⁹² Rüstem'in A, Ü, E4, E5: kahraman E3

¹⁹³ techîz A, Ü, E3, E4: tanzîm E5

Haydar-âsâ eylemez mi feth-i der
 Savt-¹⁹⁴ top-ı satveti bâ-avn-i hakk
 N'ola hasm-ı sâğarı eyleser ger
 İ'tirâzın var ise girdârına
 Etmeyüp mevlâdan ey hâsid hazer !
 İşte meydân-ı hüner bahs edelim
 Gel seninle doğru ey ahvel-nazar
 Da'vâ-i sebkat ne haddindir senin
 Edhem-i hâmem ile ey derbeder
 Nass-ı kâtı' kuvvetiyle tîg-i kilik
 Gerden-i cehlin senin birden keser
 Gezlik-i tashîh dest-i hamlede
 Sadr-ı kînen şerh eder hemçûn teber
 Erre dirsın suâlim ey hasûd
 Hem elf-i destimde sîh-âsâ döner
 Lâm harfi dehre der kim el-hazer
 Mantık-ı ta'nı giyâh-âsâ biçer
 Mîmi ammâ mebhas-ı takrîrimin¹⁹⁵
 Gürz-veş her câhidin başın ezer
 Âb-ı cürm ile tenevvür-i inâd
 Nâr-ı Nemrûd olsa da elbet söner
 Kavm-i mülgâ ile Bektâşîyye kim
 Kasr-ı dîn ü devlete saçdı şerer (40b)¹⁹⁶

¹⁹⁴ Savt A, E5: Sît Ü, E3, E4

¹⁹⁵ takrîrimin A, Ü, E5: tahkikimin E3, E4

¹⁹⁶ A, vr. 40b'deki derkenâr yazısı: Bâ-kalem-i muharrir-i fakîr tesvîd-şude bûd sûret-i i'lâm ki ez-araf-ı kâdî-i Eyyûb Ömer Ağazâde der-cevâb-ı imtisâl-i fermân-ı âlî. Peyâm-ı kudûm-ı şâhâneye i'lâm ve berây-ı isticlâb-ı du'â-yı sıbyân için İstanbul ve Bilâd-ı Selâse kâdîlarına Bâb-ı âlî'den ısdâr buyurulan fermâna cevâbda Eyyûb kâdîsı bulunan Ömer Ağazâde Tevfik Bey lisânından bi't-tesvîd Es'ad-ı fakîr yazılan i'lâmdır ki tahdîsen li'n-ni'me bu mahalle nakl olundu. Bu yazının devamındaki derkenârın üzeri çizilmiştir: Dârü'l-adl İstanbul'a kubeyl-i vürûd-i meserret-nümûd-i şâhânedede Bâb-ı âlî'den İstanbul ve Bilâd-ı Selâse kâdîlarına hitâben yevm-i teşrîf-i pâdişâhânededen i'lâm ve peyâma intizârda olan sıbyânın güzergâh-ı Zillullahî'de âmîn-hân olmalarını tıbyân için sâdır olan buyurdulara cevâb-ı imtisâlde havâss-ı refî'a kâdîsı Ömer Ağazâde Tevfik Bey kalem-i muharrir-i fakîr ile tesvîd olunan i'lâm sûretidir ki bi-aynihî tahrîr olunmuşdur. A: -Ü

Ol has o hâşâki bâğ-1 mülkden
 Âb-1 tıgı sildi mânend-i matar
 İşte olmuşdur müceddid şübhesiz
 Şimdi ol dîndâr ber-vech-i eser
 Bahr-1 bî-ka'r-şinâsı sanma kim
 Nâv-dân-1 kilik-i kûtâha sığar
 Es'ada fahriyye tâ rûz-ı kıyâm
 Bende-i dergâh-1 şâh olmak yeter
 Hamdülillah oldu şehname-nüvîs
 Himmetiyle nev-be-nev bu kilik-i ter
 Görse nusretnâmemi Fethî eğer
 Arz ederdi bana medh-i mu'teber
 Fıkra-i inşâmı meşk eyler idi
 Bezm-i irfânda Nedîm-i nükte-ver
 Sûr-1 inşâda aceb mi nusrata¹⁹⁷
 Pâye-i te'sîs ola *Üss-i Zafer*¹⁹⁸
 Tâ cezâde gevher-i ta'bîrimi
 Cân u dilden kılsa tâc-1 ser değer¹⁹⁹
 Mevsim-i feyz-i safâdır kıl du'â
 Tâ vire şâh-1 icâbet berg ü ber
 Kışver-i âfâka şâh-1 ahterân
 Pertev-i ikbâlile verdikçe fer
 Ola makrûn-1 füyûzât-1 fütûh
 Hazret-i hâkân-1 peygamber²⁰⁰-siyer
 Kevkeb-i dârât-1 Dârâ-ihtişâm
 Matla'-1 iclâle salsun kerr ü fer
 Âr-1 nâ-bûdân-1 a'dâya bütün
 Sûk-1 tedmîrinde satdırsun ciger²⁰¹

¹⁹⁷ Sûr-1 inşâda aceb mi nusrata A, Ü, E5: Pâye-i te'sîs olursa nusrata E3, E4

¹⁹⁸ Pâye-i te'sîs ola *Üss-i Zafer* A, Ü, E5: Sûr-1 inşâda n'ola *Üss-i Zafer* E3, E4

¹⁹⁹ Cân u dilden kılsa tâc-ser-i diğer A, Ü, E4, E5: Cân u dilden tâc-ser kılsa diğer E3

²⁰⁰ Peygamber A, Ü, E5: İskender E3, E4

İhsân-ı Atâyâ be-Sıbyân-ı Mekteb-i Ehl-i İslâm ve Re'âyâ

Pâdişâh-ı merâhim-kirdâr ve şehriyâr-ı kerem-nisâr efendimiz hazretlerinin ebr-i midrâr-ı âtifet ve bahr-ı bî-sâhil-i mekremetleri herkese dâimâ ihsân-ı bâr ve dürr-i nisâr olup ale'l-husûs sıbyânı gâh u bîgâh bezl-i atâyâ ile handân buyurmak de'b-i dîrîn-i hümâyûnları olmağla, bu def'a dahi râh-ı istikbâlde ber-minvâl-i muharrer zemzeme-ârâ-yı du'a olan Âstâne ve Bilâd-ı Selâse'deki ehl-i İslâm mekteblerine elli bin guruş ve Rum mekteblerine yirmi bin guruş ve Ermeni ve Yahud mekteblerine yedişer bin beşer yüz guruş ve Katolik milletinin mu'allim ve kalfa ve şâkirdlerine beş bin guruş atıyye-i seniyye-i zuhûr etmekle mebâliğ-i merkûmeye me'mûrîn ma'rifetleriyle her sınıf iktisâm ve du'a-yı bekâ-yı ömr ü devlet-i pâdişâhî muvâzabetine kıyâm eylediler. (41a)

İkâme-i Salât-ı Cum'a be-Câmi'-i Şerîf-i²⁰² Sultân Bâyezid Hân-ı Velî

Sâhibü'l-cum'a imâmü'l-müslimîn ya'nî Hân-ı Mahmûd emîrû'l-mü'minîn efendimiz hazretlerinin seciyye-i celîleleri hak bu kim dâimâ tefrîh-i kulûb-ı ibâd ve tefrîc-i infilâk-ı ahâlî-i bilâd olmakdan nâşî, bir mâhdan berü ol mihr-i münîr-i sipîhr-şevket ve bedr-i enver-i âsmân-saltanat iftirâkından şeb ü rûz deycûr-âlûd-ı iştiyâk-ı dîdâr-ı hümâyûn olan İstanbul ahâlîsine bir nev' dahi taltîf murâdıyla Sultân Bâyezid Hân-ı Velî **kuddise sirruhû**²⁰³ hazretlerinin ma'bed-i câmi'ü'l-envârında salât-ı cum'ayı edâ niyyetiyle Âstâne-i Aliyye'ye teşrîf-i hümâyûnlarının dördüncü cum'a günü²⁰⁴ kasr-ı Çırağan'dan sandal-ı nev-resm-i hümâyûnlarına râkiben deryâ-peymâ-yı saltanat olarak Sarây-ı Cedîd-i Âmîre'ye şeref-res-i duhûl ve oradan tâ câmi'-i şerîfe dek iki taraflu Dîvân-yolu'nda saf-zede-i kıyâm olan Asâkir-i Hâssa ve Mansûre ve esvâk u büyütda

²⁰¹ Âr-ı nâ-bûdân-ı a'dâya bütün

Sûk-ı tedmîrinde satdırsun ciger A, Ü, E4, E5: -E3

²⁰² Şerîf A: -Ü

²⁰³ "Sırrı mukaddes olsun" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

²⁰⁴ 27 Muharrem 1247 / 8 Temmuz 1831 Cuma.

tabakatün alâ tabakatin muntazır-ı râh-ı selâm olan ahâlî-i belde-i tayyibe-i ma'mûre kullarının nigâh-ı beşâşet-nümâ-yı dâverâneleriyle meşmûl buyurdıkları hâlde bâ-kevkebe-i kâmile ve debdebe-i şâmile câmi'-i şerîfe duhûl ve ba'de edâi's-salat sâhibü'l-câmi' hazretlerini ziyâret ve türbe-dârân ve hademe-i câmi'e bezl-i ihsân ü inâyet ile yine tarîk-ı mezkûrdan avdet ve abîd-i Sarây-ı Cedîd'i dahi iltifât-ı hümâyûnla mazhar-ı âtîfet ve fülke-i cedîd-i felek-nümûnlarına râkiben kasr-ı âlî-i merkûmu nûr-ı kudûmlarıyla pür-zînet buyurdular. İyâb ü zehâb-ı hümâyûnlarında endâht olunan top-ı meserret-üslûb âvâzı cihânı mükerreren ferah-yâb ve sımâh-ı âlemiyânı sadâdan rehâ-yâb etmişdir. Teşekkür-i ni'met-i kudûm-ı şâhâneyi nâtık imâm-ı simâm-ı evvel-i hazret-i cihân-bânî efdalü'l-fudalâ ve evra'ü'l-ulemâ hâlâ sadr-ı Anadolu (41b) es-Seyyid Mehmed Zeynelâbidin Efendi'nin te'lîf-ı elifi olup yevm-i merkûmda nevbetci bulunan imâm-ı benâm-ı sâni-i cenâb-ı gîtî-sitânî Mevlânâ Mustafa Nuri Efendi'nin ve ekser-i hutebânın kırâat eyledikleri hutbe-i şerîfe teberrüken hüsn-i netice-i *Sefernâme-i Hayr* kılınmıştır.

Ve Hiye Hâzihî

El-hamdü lillâhillezî ce'alenâ mine's-şâkirîne alâ-ni'amillahi husûsan alâ ni'meti teşrîfi sultâninâ ve hüve halîfetü resûlillah fe sübhâneke allahümme ic'al kudûme sultâninâ mübâreken-lehû ve li evlâdihî ve li ensârihî bicemî'i ibâdillâh neşhedü enlâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke lehûellezî ce'ale's-sultân emîrû'l-mü'minîn li-icrâi ahkâmillah ve neşhedü en seyyidenâ ve senedenâ Muhammeden abduhu ve habîbühü ve resûluhüllezî büşire min ekremi's-Sultân bi-kavlihî ekremehullahü sallallâhu te'âlâ aleyhi ve alâ-alihî ve ashâbihi ve ale'l²⁰⁵-hulefâi'r-Râşidîn²⁰⁶ min-ba'dihî ve vüzerâihî fî ahdihi husûsân minhüm ale'l-imâm halîfetü Resûlillah ale't-tahkîk, Emîrû'l-mü'minîn Ebî Bekri's-Sıddîk en-nakiy radiyallâhu anhu ve

²⁰⁵ ale'l A: -Ü

²⁰⁶ Râşidîn A: +el-mürşidîn Ü

ale'l-imâmi halîfeti Resûlillah ale't-tahkîk Emîrû'l-mü'minîn Ömer el-Fârûk en-nakî radiyallâhu anhu ve ale'l-imâmi halîfeti Resûlillah ale't-tahkîk Emîrû'l-mü'minîn Osmân Zi'n-nûreyn ez-zekî radiyallâhu anhü ve ale'l-imâmi halîfeti Resûlillah ale't-tahkîk Emîrû'l-mü'minîn Ali er-radi es-sahî, el-vâfi radiyallâhu anhu ve ale'l-imâmeyni'l-hümâmeyn el-fâzileyn el-kâmileyn el-âlimîn el-âmilîn el-hasîbeyn en-nesîbeyn seyidey şübbân ehli'l-cenneti ve kureti a'yüni ehli's-sünneti Emîrû'l-mü'minîn el-Hasen ve'l-Hüseyn radiyallâhu anhumâ ve alâ-bakıyyeti's-sahâbeti ve't-tâbi'în ve'llezîne'ttebe'ühüm bi-ihsâni ilâ yevmi'd-dîn rıdvânullâhü te'âlâ aleyhim ecma'în. Eyyühe'l-mü'minûnel-hâzırûn itteküllâhe ve atî'ühû. An Ebî Bekrete radiyallâhu te'âlâ anhu, ennehû kâle semi'tu Resûlullah sallallâhu te'âlâ aleyhi ve sellem yekûlü es-Sultân zıllullahi fi'l-arz fe men ekremehû ekremehullah ve men ehânehû ehânehullah sadaka Habîbullahillezî hüve Sultânü'l-enbiyâ ve efdalü rüsülillah²⁰⁷

ilâ âhirihi²⁰⁸

²⁰⁷ rüsülullah A: + İtmâm-yaft be-kalem-i şikeste-rakam-ı abd-i müstedîm Mehmed Besim ez-müderrişîn-i du'â-şümâran-ı Dârü's-saltanatı'l-aliyye Fî 11 Receb sene 47 Ü

²⁰⁸ ilâ âhirihi A: -Ü

(42b) Kavluhû: Bu zemînde ma‘arif-penâh-ı cenâb-ı vak‘anüvîs Es‘ad-ı hakâyık-âgâh sellemehullâhın işbu beyt-i nefisi el-hak hâme-i zerîn ile nigâşte kılınsa be-câdır.

Görüp zemîn ü zemânın nüküşun aldanma
Beyâza çekmişiken nâmını siyâh eyler

Ekülü: Artık şârihin hiç gayret-i asabiyyeti yoğisede bâri Avrupa halkından hicâb etmez mi ? Anlar hasm iken şu tevriye yoluna gitmeyüp vasf-ı nâ-sezâmızda tasrîh ile itrâ ederler. Makâm-ı üstâdı da böylece yukarudan aşağı bizim Es‘ad Çelebi sellemehullâhu diyerek eyledikleri ta‘bîre iktizâ ne demekdir bilmem. Amuca demeğe adem-i tenezzülden murâd nedir? Bari Allah için olsun bu bâbda sözünü dinleyüp benim beyitlerimi yazup, eser-i şerîfinizi telvîs etmeyin. Sana recâ ederim bunu ve aşağıdaki beyti çıkarup yerine Sakıb Efendi’nin eş‘ârından yaz yazarsan mahzûn olurum desem fûlanıma diyeceğin derkârdır. Binâen-aleyh nâm-ı Hudâ’yı yâd ettim sultânım. İşbu mu‘âmele-i ecnebiyyeniz sehvi hakku’l-kalemi’l-nâsih kabîlinden ise ma‘zûrsunuz. İşte tarîk-ı insâf bunda ve aşağıda gösterildi. Yok sehvi olmayup kasta mukârin ise “**İn hayren fe-hayr**”²⁰⁹ nüktesi pîşgâh-ı fâdilânelerinde hafî değildir. Vâlideniz ve vâlidem Firdevs-âşiyân kadr-i gayrete değmedik mi bilmem. İzzet Molla merhûmun *Dîvân*’ı ve fakîrin *Şâhidü’l-müverrihîn* dîbâceleri mütâla‘a olunmadı mı ? Bize intisâbda size ne âdilen hak olur acabâ ! **Hamden lillâhi te‘âlâ**²¹⁰ takrîzimize rağbet eden bulunur. Gâlibâ bunlar anhunuzda nâdân olmak gerekdir. Ben an-samîmi’l-kalb sizin kemâlinizden müftehir iken sizin teneffürünüzün sebebi nedir bilelim. Teveccüh-i hâme-i belâgat-câme-i cenâb-ı vak‘a-nigâr-ı kesîrü’l-âsârdan işbu beyt-i nefis-i zîv-ârâyî mecelle-i sudûr olmuştur.

Gurre olma kemâle kim şemsin
İrtifâ‘ı zevâle dâirdir

²⁰⁹ “ Hayır işlemişse karşılığı hayır ola ” anlamına gelen Arapça bir sözdür.

²¹⁰ “ Yüce Allah’a şükürler olsun ” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

Ekülü çünkü murâd-ı şârih-i âlî-cenâb beyt-i fakîrânemizi ibkâ-yı nâm kasdıyla derc-i satr-ı kitâb etmiş diyelim. Vak'a-nigâr-ı ta'bîr-i acemânesinden mustalihımız olan vak'anüvîsi kim anlar dilân-ı silm bu kadar vekâyi'nüvîs var iken bi'l-husûs fakîr olduğunu kim bilür ? Bu sûretde revîş ta'bîr kasd-ı mezkûra münâfidir. Acabâ ismimiz tasrîh olursa şân-ı şerîfine bir hâlel mi gelür bilmem! **Fetedebber ve kün mine'l-mütevâzi'în.**²¹¹

---

²¹¹ “Düşün ve tevazu sahiplerinden ol” anlamına gelen Arapça bir cümledir.

ÂYÂTÜ'L-HAYR

METNİ

N'ola gül-geşt-i hümâyûnu mübeyyin eserin
Dense ger nâm-ı dürer-bârına *Âyâtü'l-Hayr*²¹²

Oldu menkût²¹³ u redîfi iki târih Es'ad
Dendi Sultân-ı Cihân kârına *Âyâtü'l-Hayr*²¹⁴
1253²¹⁵ 1253

²¹² Metnimizdeki günün tarihi ile bizim ilgili eserlerden istifade ile belirttiğimiz gün tarihi arasındaki farklılık, hilalin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

²¹³ +ve E1, E4, E5: menkût H

²¹⁴ H nüshasında yer almayan fakat *Dîvân-ı Es'ad*'ın bazı nüshalarında *Âyâtü'l-Hayr*'a derc olunduğu ifade edilen bazı kıt'alar:

Âlây-ı Şâhâneyi Eftâl-i Mektebin İstikbâli Beyânında *Âyâtü'l-Hayr*'a Münderic Müstezâdlu
Kıt'a E4: Kezâlik Derc Olundu E5: Âhir E

İlâhi şâh-ı asrın şems-i şân-ı şevket-ârâsı

Ma'al-evlâd

Ola bâ-nusret u fer meşrik-ı ikbâlden tâlî'

Budur matlab

Cihânı kaplasun başdan başa envâr-ı iclâli

Pey-ender-pey

Ola tâ kim felekde mihr ü meh her rûz u şeb lâmi'

Bi-lutfi'r-Rab

Âyâtü'l-Hayr'a Derc Olunan ve Unvân Olan Târih-i Müntehabdır E4: *Âyâtü'l-Hayr* (1253)

Nâm Eser-i Kemterâneme Derc Olundu E5

Müşârun bi'l-benân oldu yazınca

Yerâ'am makdem-i Hâkân-ı çün mâh

Dedim unvân-ı târihinde Es'ad

Be-İslâmbol duhûl yem-himem-i şâh

İşbu Kıt'a Edirne'[de] Yapılan Köprü VASFINDA, *Âyâtü'l-Hayr*'a Derc Olundu E5

Kıldı bir köprü binâ kim Mısır'ın ehrâmı eğer

Kâlib-ı kemter kemer olduysa hakkâ kim değer

Taş köprü bir kemine sâkı bâlâ tarhına

Olsa halhâlî müzehheb lâyık olmaz mı meğer

²¹⁵ 1253 H: Fî 5 Cemâziyelevvel 1253 E5

Pes ez-besmele hamdele tasliye ve rıdvân ber-ashâb-ı fahrü'l-verâ ve ba'de ez-du'â-yı şeh-i dâd-ger be-evsâf-ı o mîkünem ibtidâ. Kütüb-i şer'iyeye ve hikemiyye nâtik ve nâtika-i nakl ü akl güvâh-ı sâdik olduğu üzere sebeb-i bekâ-yı vücûd-ı ibâd ve bâdî-i umrân-ı kurâ ü bilâd ya'nî rızâ-yı şeref-ârâ-yı hilâfet-i kübrâ kâmet-i hümâyûnlarına mutâbık câme es-Sultân zıllullah fî arzihî ye'vâ ileyhi külli mazlûm. Şân-ı kutbiyyet-nişânî-i zât-ı ber-güzîde sıfâtlarına ta'rîf-i tâmm-ı râstî-i allâme olup ve hak bu kim dîrîn-i binâ-yı kasr-ı nizâm-ı devlet hendese-kârî-i tedâbîr-i haseneleriyle metâ-net ü resânet bulup dîbâc-ı dîbâce-i medâyihî hüve'd-dîn ve'd-dünyâ hüve'l-lafz ve'l-ma'nâ hüve'l-urvetü'l-vüskâ hüve'l-gâyetü'l-kusvâ zertâriyle mensûc-ı dest-gâh-ı karâyih-i erbâb-ı elbâb ve küttâb-ı şevket ve nişânı

Li-münşiihî

Mahmûd Hân sıfât-ı melâik-pesend ile
Ecdâdına tefevvuk edüp buldu şân u nâm
Geçdi geçen mülûk uhûd-ı kadîmeyi
Ecdâdı da mekârim-i ahlâkile tamâm²¹⁶

ser-sühanıyla takrîz-yâb olan

Li-münşiihî

Şehinşâh-ı azîmü'l-câh-ı âfâk
Mu'allâ-menzilet-i hurşîd-i işrâk (2a)
Müceddid menkabet-i hâkân-ı devrân
Müsemma fahr-i âlem âsmân-şân
N'ola büldâna olsa pertev-ârâ
Ki mihrin şânıdır tenvîr zîrâ
Olaldan pâdişâh-ı ehl-i İslâm

²¹⁶ Bu kıt'a; E, E4 ve E5 nüshasında da yer almaktadır.

Esâsı kasr-ı dînin buldu ihkâm
 Zemânında o revnak-sâz-ı dâdın
 Kesildi savtı erbâb-ı fesâdın
 Zuhûr etdikde azrârın yasağı
 Riyâz-ı devletin dûr oldu zâgı
 Asâkir girdi birden²¹⁷ intizâma
 Dizildi dür gibi silk-i nizâma
 Müceddiddir o şâh-ı Haydar-etvâr
 Kodu yer yer cihân²¹⁸ içre nev-âsâr
 Bulup erkân-ı devlet hüsn-i dîger
 Revâca erdi hakkâ kim hüneler
 Sığar mı²¹⁹ defter-i aklâma vasfi
 Cihâna şâmil oldu lutf u atfi
 Heman Es'ad du'âsın eyle tekrâr
 İcâbet eylesün mevlâ-yı Settâr

**Halledallahü te'âlâ fî hilâfeti'l-arz mülkehû ve ecrâ bi-câri'l-fevz ve'n-nasr
 fülkehû²²⁰ hazretlerinin**

Li-münşiihi²²¹

Necm-i hümâyûn-ı tâlî'i hurşîd-veş²²² mes'ûddur
 Her tavr-ı hikmet-lâmi'i nâmı gibi mahmûddur

icmâlince şuûnât-ı hükm-i simât-ı mülûkâneleri mesâil-i kitâb-ı nizâm-ı dev-
 let ve harekât-ı tedbîr-âyât-ı dâverâneleri kavâid-i mütûn-ı mesalih-nümûn-ı

²¹⁷ birden H, E5: topdan E2, E4

²¹⁸ cihân H, E5: memâlik E2, E4

²¹⁹ Sığar mı H, E4, E5: Sığar E2

²²⁰ " Allah yeryüzünde saltanatını daim kılsın ve başarı ve zafer ile gemisini yürütsün " anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

²²¹ E4 nüshasında, " *Sefernâme-i Hayr*'a Derc Eylemişdir " yazılmıştır, oysaki müellif bu beyiti *Âyâtü'l-Hayr*'a Derc Eylemişdir. Bkz. E4, vr. 89b.

²²² hurşîd-veş H, E4: zâtı gibi E5

saltanat olarak rûz-be-rûz sünûh-ı edâ-yi bürûz olan girdâr-ı hasenât-ı karâr-ı gîfî-sitâneleri yegân yegân pîrâye-i der-satır-ı te'lif-i cedîd ya'nî hikmet-i fi'liyeden destûr-ı dühûr olacak birer tasnîf-i nasfet-i bedîd olmağa şâyân ve ale'l-husûs, **küllüküm râ'in ve küllüküm mes'ûlün an-ra'iyetihî**²²³, hadîs re'fet-tahdîs-i nebeviyye alâ kâlihî esne't-tasliye ve erke't-tehiyyesinin hâvî olduğu himâyet havme-i re'âyâ hilye-i mâhiyyet-i hümâyûnları olduğu (2b) vâreste-i beyân olup her-çend uyûn ahbâr ve vesâit-i ahyâr ile mir'ât-ı ahvâl-i ahâlî-i büldân ü kurâ ân-be-ân manzûr-ı nazar-ı âtifet-eser-i mülk-dârâneleri ve hân-ı bî-gerân-ı lutf u kırâ mebsût-ı sâha-i fesîhatü'l-mesâha-i merhamet-i sümüvv-hâneleri olarak tesviye-i sûret-i âsâyiş-i bâlleri akdem-i ef'âli ise de, **leyse'l-hayr ke'l-ayân**²²⁴ surâğıyla hurd ve kelân hâlât-ı büldân ayne'l-yakîn meşhûd-ı dîde-i dekâyık-bînleri olmak ve bu bâbda sünen-i marziyye-i Hulefâ-i Râşidîn sebîl-i sidâdına sâlik bulunmak niyyet-i hayriyye-siyle kırk yedi sâli evâili Boğaz-ı Bahr-i Sefid ve mahrûsa-i Edirne kudûm-ı bereket-lüzûm-ı şâhâneleriyle iktisâb nezâret ü sürûr etmiş ve ol sefer-i huçeste-esterde şa'sa'a-ârâ-yı sipihr-i hayr-ı mahz olan envâr-ı âsâr-ı şâhâneleri

[Mısr]a

İmtisâlen li'l-emri'l-âlî

bu nâ-peydâ-yı bî-dâ-yi vücûd ya'nî Şeyhzâde Seyyid Mehmed Es'ad-ı acz-âlûdun nâm-ı *Sefernâme-i Hayr* (1247) ile tahrîri hizmetine mazhar olup dâhil-i hızânetü'l-kütüb-i tevârîh-i şâhâne olan mecellede mânend-i âftâb sahâyif-ı ruzgârda şöhret-yâb-ı iltimâ' olmuşidi.

İşbu hîn-i sa'âdet-takrînde yine mu'âyene-i büldân ü husûn ve müşâhede-i kâinât-ı zîr-destân-ı âsâyiş-makrûn azm-i sıdk cezmiyle zikri âtî mahâlle icrâ-yi fûlk-i hareket ve sevk-ı semend-i nehzat buyurup bu gül-geşt-i

²²³ “ Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürüsünden sorumlusunuz ” anlamına gelen bu cümle hadîs kitaplarında yer alan bir hadîstir. Bkz. el-Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ ve müzîlû'l-ilbâs*, c. II, s. 115.

²²⁴ “ Duymak görmek gibi değildir ” anlamına gelen Arapça bir atasözüdür.

Hudâygânîde dahi vukû'-yâfte-i hasenât-ı şâhâne ve ârâ-yi istihsân-pîrâ-yi pâdişâhâneyi dâire-i fâhire-i mâbeyn-i hümâyûn ve âstân ve âstân-ı şehriyâr-ı rub'-meskûnda kalem-âsâ bâ-istikâmet hidmet-i kitâbetle müşerref ve iltifât-ı müstelzimü'l-mübâhât-ı tâc-dâriyla sâ'id-i şüref-i şeref olan zevât-ı kirâm hazerâtı (3a) ber-vech-i tevakku' ve intizâr bâ-irâde-i isâbet-ifâde-i zillullahî sâ'ir mehâmm-ı seniyye tahrîrine iştigâl-i tâm hılâlinde zabt-ı cerîde-i icmâl eylemeleriyle ol teşrifât-ı hümâyûn-âyât ve ol ta'tîfât-ı hulûs-bînânın dahi mücmeli sahâyif-i *Takvîm-i Vekâyi'*'a ve mufassalı *Sefernâme-i Hayr-âsâ* müstakillen bir nüsha-i müşerreze-i bâhîretü'l-bedâyi'a bu abd-i avîzin yerâ'a-i bî-berâ'asıyla derc ü tastîr olunmasına fermân, belki şu bâzâr-ı rüzgârda itticâr-ı bekâ-yı nâm-ı kemterâneme bir azîm sermâye ihsân buyurulmağla,

[Mısra]

Fe-hamden sümme hamden sümme hamden

ikdâr-ı Rabbü'l-erbâb ve teveccüh-i şeh-i şevket-meâb ile ol hidmet-i mefharet-gâyet

Li-münşihî

Sühan tenâsübi bulsa tekellüfü neyler

Cemâl-i ân-ı sirişte tezeyyün ister mi ?

sıfatınca rûy-ı ân nişân-ı şâhid-i dilârâ gibi tezeyyün-i ârizîden sâde, ya'nî tekellüfât-ı sebki mehcûvdan âzâde olduğu hâlde haftadan ekalde sûret-yâb-ı itmâm ve samt-ı intizâm-ı tastîre çekilen ol dürr-i ferîd-i mekârim-i saltanat sene-i tahrîri îmâ ve ahd-i vukû'âtı inbâ eden, *Âyâtü'l-Hayr-ı* (1252)²²⁵ benâm olmuşdur. Hakkâ ki hâvî-i mehâsin-i hısâl pâdişâh-ı mahmûdü'ş-şiyem ve hâkî-i kirdâr-ı hikmet-medâr şehinşâh-ı mansûru'l-alem olduğu cihetden;

²²⁵ 1252'nin üzeri çizilmiş.

Sezed ki kâtib-i dîvân-sarây-ı huld keşed
Sevâd-ı nüsha-i o ber-beyâz-i gerden-i hod²²⁶

sitâyişte sezâ olmuş ve hasbe'l-beşeriyye çok sitâyiş ve ta'bîrinde ser-zede-i vukû' olan sehv ü noksân dergâh-ı hatâ-pûş-ı atâ-hurûş-ı şâh-ı devrândan âcizâne müsted'â bulunmuşdur. Bâdî-i te'âlâ ve tekaddes (3b) ömr-i şevket ve nusretlerin **yevme natvi's-semâ'e ke-tayyi's-sicill-i li'l-kütüb²²⁷** demine kadar memdûd ve bu çâker-i halka-be-gûş-ı der-i devlet bendelerini dahi nice nice nisâr-ı menâkıb-ı celîle ve nizâm-ı sûr-nâme ve nusretiyye-i cezîleleri tahrîrinde hizmetkârlıkla ber-mûrad eyleye, âmîn. Bi'n-Nebiyi'l-Emîn.

Azm-i Şâhî be-cânib-i Varna

İşbu, mazhar-ı Hakk (1253) terkîb-ı tefe'ül-i teşbîbi adedine yeksân sene müstahsene-i mefâhir-nişân muharremü'l-harâmında bi's-sa'di ve'l-ikbâl harekete tasmîm-i niyyet ve levâzım-ı seferiyye-i şâhâne mahmûl-i metâyâyı tehiyyet kılınmağla kalbe duhûl el-vakitü'l-muhtâr ol re's-i şühûr-i kameriyye-i arabiyyenin yirmi birinci pençşenbih günü²²⁸ hazret-i Halîfe-i rûy-i zemîn ve muhyî-i sünnet-i senniyye-i sultânü'l-mürselîn zîver-i hazâin-i Devlet-i Aliyyeleri olan Hırka-i Şerîfe-i Seyyidü'l Enbiyâ ve bürde-i latîfe-i senedü'l âsfiyâ **salavâtüllahi ve selâmühû aleyhi ve alâ âlihî ve ashâbihî mektese'l-insânu bi'r-ridâ²²⁹** hazretlerine cebbîn-i ziyâreti nihâde ve rûhâniyyet-i sebeb-i hestî-i avâlimden istifâza ü istifâde kasd-ı sâdıkıyla sarây-ı bihişt-âsâ-yı Beşiktâş'dan zevrak-süvâr-ı hareket ve ol tuhfe-i kevneyn bahânın Sarây-ı Cedîd-i meymenet-bedîd-i hümâyûnda kâin buk'a-i zâhîretü'l-lem'asına ferş-i seccâde-i ziyâret buyurdular.

²²⁶ “ Ebediyet sarayının katibi karalama nüshasını kendi beyaz gerdanına temize çekse yaraşır ” anlamına gelen Farsça bir beyittir.

²²⁷ “ (Düşün o) günü ki, yazılı kağıtların tomarını dürer gibi göğü toplayıp düreriz.” anlamındaki bu cümle Kur'ân, Enbiyâ 21/104. âyetin başında yer alan ufak bir kısımdır.

²²⁸ 21 Muharrem 1253 / 27 Nisan 1837 Perşembe.

²²⁹ “ Allah'ın salât ve selâmı insan cübbesini giydiği müddetçe onun ailesi ve ashâbının üzerine olsun ” anlamına gelen Arapça bir dua cümlesidir.

Emr-i tevessül ve du‘â-i bi‘l-ihlâs karîn-i edâm ve gül-çehre-i ve eser-i icâbet-i secelcü‘l-i kalb-i âgâh-ı şâhâne rev-nümâ olduktan sonra, erkân-ı saltanat ve ser-kârân-ı devlet bendelerine hem irâe-i rûy-ı lutf tevdî‘ ve hem tenbihât-ı berâyâ-perverliğı tevdî‘ garazıyla mâh-ı mübârek-i merkûmun yirmi ikinci (4a) günü²³⁰ rûz-ı firûz-ı âzinede Sa‘dâbâd nûzhetgâhında vâkı‘ kasr-ı hümâyûnda tertîb-i rikâba fermân ve yevm-i mezkûrda salât-ı cum‘ayı livâdâr-ı sipehsâlâr-ı saff-ı Risâlet ve âlem-ârây-ı ketâib-i ensâr-ı bâ-nusret Ebû Eyyûb radiye anhü Allâmü‘l-guyûb hazretlerine mensûb câmi‘-i envâr-ı lâmi‘de edâ ve türbe-i tayyibe-i tayyibe-tîneti ziyâretle iktisâb-ı feyz-i evfâdan sonra kasr-ı mezbûr teşrîf-i hümâyûnla mazhar-ı sırr-ı nûrun alâ-nûr olup erbâb-ı rikâb-ı rû-mâlî-i hâk-pâyla kâm-yâb ve her birinin lehâza-ı iltifât-ı hilâfet-penâhıyla hâme-i iftihârları resîde-i felek-i nüh-kıbâb oldukda sekene-i Dârü’s-saltanati’s-seniyye ve kâffe-i erbâb-ı hâcâtın âsâyış-i hâl ve tesviye-i havâyicleri safâ-yı bâlleri esbâbını kemâ-kân istihsâlde şeb ü rûz dikkat ve ittihâd-ı fuâd ile muhavvil-i uhde-i sadâkat-iddeleri olan umûr-ı dîn ü devletde gayret-i emr-i ehemmi mülûkâneleri olduğı beyân buyurulup, anlar dahi fermân-ı vâcibü‘l-ittibâ-i şâhâneye devâm-ı imtisâlde mazhar-ı rızâ-yı feyz-iktizâ-yı hilâfet-penâhî olup ve olacaklarını ve bu takrîble cümlesi tezâyüd-i teveccüh-i zıll-ı Bârî bulacaklarını cezmen zemîn-i vedâ‘a nâsiye-ı ubûdiyyetlerin mâlîde ve duâ-yı deymûmet ve selâmet-i şâhâneyi sâmi‘a-i kerrûbiyâna resîde ile teşvîk müsebbehât-ı tesbîhlerine kuddusun subbûhün ve fasl-ı bâb-ı kabûlü medeng-i âmîn-i îşânla meftûh edüp murahhas avdet ve zât-ı şâhâne dahi şevket-sarây-ı ferah-fezâlarına mu‘âvedet buyurdıklarından sonra şehir-i mezkûrun yirmi üçüncü günü yevm-i mes‘ûd-ı şenbihde²³¹ Şehinşâh-ı (4b) bahr ü berr ve Şehriyâr-i Hızır-rehber **dâme fî serîri’s-sürûr ve’s-saltana mâ sâre‘l-kamereyn fî ânâi‘l-leyâlî ve’n-nehür**²³² hazretleri mi‘yâr-ı muhtâr olan ikiye iki dakika kaldıkda ancak havâs-ı kurenâ-yı şâhâne ve teberrükât-ı sâ‘ire dâire-i mülûkânelerin bi‘l-istishâb sarây-ı dil-güşâ-yı Beşiktâş’dan revnakda devrak-ı

²³⁰ 22 Muharrem 1253 / 28 Nisan 1837 Cuma.

²³¹ 23 Muharrem 1253 / 29 Nisan 1837 Cumartesi.

²³² “ Neşe ve saltanat tahtında güneş ve ay, geceler ve gündüzler boyu yörtüngerinde gezindikleri sürece payidar olsun ” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

şân ve fi'l-hâl kurb-ı sarây-ı mezkûrda vâki' tâbyadan bed' ile pîşgâhında lenger-endâz olan süfün-i hümâyûn ve tophâne ve tersâne ve sâ'ir kılâ' ve tâbyalardan endâht²³³ olunan topların sadâ-yı selâmet-bâd-ı gûyâsı ahâlî-i Dârü'l-adl ve's-saltanatın vâsıl-ı gûş-ı hulûs oldukda rikkat-i kalb ve hüsn-i taviyyet-i icâbet-i celile-âvâz-ı du'âları tanîn-endâz-ı kubbe-i âsmân olduğu hâlde, ol Hidîvv-i deryâ-nevâl ve hudâvend-i bülend-ikbâl-ı mahmûdü'l-hısâl hazretleri Boğaz-ı Bahr-i Siyâh'da kenâr-ârây-ı âmâde olan Nusretiye nâm kalyon-ı feyz-meşhûna şeref-resân oldular.

O keştî-i kûh-endâm kudûm-i hâkânile burc-âbı şeh-i necm gibi kesb-i şeref-i tâm etdikde sa'âdet-i tâli'-i hümâyûn ile intizâr olunan lodos rüzgârı mehebb-i i'tidâlden hübüba âgâz etmekle, fekk-i lenger-i ikâmete ihtiyâr-ı dikkat olunmuş iken terakkub olunmayup ve keştî-i tevekküle **el-hayru fi mâ vaka'a**²³⁴ şirâ'ı açılıp kâide-i ihtiyâta ri'âyeten icrâ-yi kalyon-ı mezkûr için istishâb olunup siyyân-ı hisâb-ı deryâ olan iki kıt'a Nemçe tüccârı vapurlarıyla beraber seffine-i hümâyûndan yirmi bir pâre top ve boğaz-ı mezkûrda kâffe-i kılâ'-ı hâkâniyyeden dahi ol kadar toplar atılıp bismillâh mecrâhâ tertîliyle Varna hısnına doğru imâle-i sükkân-ı azîmet (5a) kılındı. Nesîm-i abher-i şemîm avn-i Bârî hüsn-i niyyet-i şehriyârî ile ertesi pazar günü²³⁵ hısn-ı mezkûra yirmi otuz mil kalarak vezânî-i bâd-i muvâfakatla varılıp, lâkin ol mahalde fi'l-cümle havâda rükûd-ı rû-nümûd olmağla zikr olunan vapurlar Nusretiye'nin cenâheyn-âsâ tarafeynine bend ü rabt olunup, bu hâlde ol tayr-ı bülend-pervâz çemenzâr-ı yemm-i ummân-ı sath-ı deryâda tayarân ederek dört sâ'at mürûrunda altı suları pîşgâh-ı hısn-ı hasîn-i mezkûra vusûlle mânend-i bisât-ı Süleymânî matiyye-i yektâ-süvâr-ı arrâs-ı şevket olduğu yüzden ol sevâhile füyûzât-res olup derhâl armalarını alem-i rengâreng gûşâdıyla me'mûrları tezyîn ve seffine ve kal'adan atılan toplar sadâsı

²³³ Nûshada ايداخت şeklinde yazılmıştır.

²³⁴ "Hayır, olandandır" anlamına gelen Arapça bir cümledir.

²³⁵ 24 Muharrem 1253 / 30 Nisan 1837 Pazar.

Li-münşiihi²³⁶

Müjde ey sükkân-ı belde şâh-ı devrândır gelen
Kâlib-ı bî-tâb-ı şevke tâze bir cândır gelen²³⁷

ma'nâsını tebyîn edüp zât-ı firişte-simât-ı zıllullahî ve emirleriyle kurenâ-yı saltanat ve sâ'ir mütehayyızân-ı bendegân-ı bâ-sadâkat üniformalı süvâri elbisesi iktisâsından sonra filika-i hümâyûna rükûb ve iskele başını tulû'-ı âf-tâb-lümû'larıyla magbût-ı sipihr şa'sa'a-mashub buyurup Varna Muhâfızı Necib Paşa hazretleri ve Binâ Emini Mehmed Ağa ve tarafeyn-i şâh-ı râhda rû-mâl hâk-i intizâr olan nâib-i vücûh ve sâ'ir bernâ ve pîr olan ahâlînin dîdâr-ı sabâhat-âsâr-ı fukarâ-perverâneleriyle çesm-i meserretlerin rûşenâ ve müretteb olan âlây-ı vâlâ ile muhâfız paşa konağında tehyie olunan dâireyi vücûd-ı bedriyü's-şühûd-ı şâhâneleriyle hem-reng-i hâle-i semâ buyurdular. Hasise-i zât-ı hümâyûnları mehâmm-ı dîn ve devletde ikdâm ve bu bâbda terâhî ve ihmâl menfûr-ı tab'-ı mesâ'î-neb'-ı mülûkâneleri (5b) olduğu mâlâ-keâm olmağla, muhâfız-ı müşârün-ileyh ve emîn-i binâ ağa-yı mûmâ-ileyhe hâk-pây uyûn-ârâ-yı şâhânelerine yüz sürmek şeref-i²³⁸ cihân-bahâsıyla be-kâm olduklarından sonra, emîn-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle inşâ olunan ebniye-i şâhânedan yevm-i vürûd-ı mezkûrda kışla ve hastane ve timurhâne müşâhe-desine rağbet ve ba'de'l-mu'âyene ârâm-gâh-ı şâhâneye mu'âvedet buyuruldu.

Mu'âyene-i Hümâyûn-ı Kâffe-i Ebniye-i Nev-îcâd-ı Varna**Zikr-i İhsân ve Rüteb**

Hısn-ı mezkûrda esbâb-ı tahsîn ve havâyic-i te'mine dâir ne var ne yok

²³⁶ E4 nüshasında; "Kezâlik" başlığı ile kastedilen başlıkta "Sefernâme-i Hayr'a Derc Eylemiştir" yazılmıştır, oysaki müellif bu beyiti *Âyâtü'l-Hayr*'a derc eylemiştir. Bkz. E4, vr. 89b.

²³⁷ Bu beyit; E5 nüshasında da yer almaktadır.

²³⁸ Nüshada سرف şeklinde yazılmıştır.

bi'l-cümle ma'lûm ve meşhûd-ı hümâyûn olmak iktizâ-yı şemîm-i memleket-perverî ve adâlet-güster olmağla ferdâ-yı teşrîf-i hümâyûn ya'ni rûz-ı firûz-ı isneyn-i²³⁹ Pâdişâh-ı Ömereyn-etvâr ve Şehriyâr-ı Hateneyn-âsâr hazretleri evvelâ Teşrîfiyye nâmında te'sîs-ârâ-yı cây-ı takvâ oldukları ma'bed-envâr-ı mirsad-hümâ-yi hümâyûnlarına azîmetle derûn-ı nûr-nümûnda tahiyyetü'l-mescidi edâ ve teşekkür-ı Hâlık'da îsâr-ı cevâhir-i senâ, ba'dehû ikiyüz bin keyl-i İslambolî hubûbatı ihâta eder anbâr-ı bülend-i kenzü'l-berekât, ba'dehû este'îzübi'llâh ve **e'iddû lehum me'steta'tüm min kuvvetin**²⁴⁰ el-Âye nass-ı ucûr muhtassına imtisâlen inşâd ve imlâ olunan anbâr-ı kebîr-i mühimmât İşirza sâhil tarafında te'sîs olunan kal'a-i âsmân-berâberin tâbya ve hendek ve palankaları rû'yet ve istihkâm ve rasânetleri karîn-i tahsîn-i nazar-ı dikkat ve Galata Burnu denilen mahalle iktizâ-yı tesviyesini ba'd-ezîn bi-etrâfihî müzâkereye ta'lîkan ba'zı lâzîmü't-te'sîs istihkâmâta dâir tenbîhât-ı vâride îrâd ve hâlâ mevcûd bulunan bârût mahâzini îcâb-ı mevki' ile nem-nâk bulunmağla, zıdd-ı bârût olan nemden vikâyesi çâresine (6a) bakılıp ve semt-i münâsib-i yâbisde dîğerleri yapılıp, " ihtimâm olunsun " deyü irâde-i dikkat-ifâde-i mülk-dârâneysi müzdâd ve belde-i mezkûre derûnunda umûr-i zarûriyyeden olan hamâm binâsına bu âna kadar bir sâhib-i himmet muvaffak olmayup sayf u şitâ pîr ü sibyan ve mezrâ ve nisvân tathîr-i âbdân için âb-ı germ ve cây-ı nerm tedârükünde usret-geş oldukları istimâ-kerde-i pâdişâh-ı merâhim-penâh olmağla, eski kal'ada bir yeni câmi'-i şerîf ve derûn-ı şehirde bir germâbe-i latîf inşâsına fermânla müceddid-i zemân olduklarına bu yüzden dahi ityân-ı bürhân buyurulmuşdur.

Yevm-i mezkûrda zikr olunan himmet-i bülend mertebet-i şâhâneleri mınassa-i ârâ-yı zuhûr olduktan sonra makâm-ı âlîlerine avdet ve ertesi günü²⁴¹ köprü ve gümrük ve yeni kal'a palankalarında gerdûne-pîrâ-yı mehâbet olan her top-ı savâ'ik-üslûbun seyr ü hareket ve dâneleri görülmek husûsuna irâde-i İsken-

²³⁹ 25 Muharrem 1253 / 1 Mayıs 1837 Pazartesi.

²⁴⁰ " Onlara (düşmanlara) karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın " anlamına gelen bu cümle Kur'ân, Enfâl 8/60. âyetin başında yer alan ufak bir kısımdır.

²⁴¹ 26 Muharrem 1253 / 2 Mayıs 1837 Salı.

derâneleri ta'alluk etmiş ve muhâfız-ı müşârün-ileyh Galata Burnu tarafına inşâ etdirdiği köşk zikr olunan yerlere nâzır bulunmuş olmağla, kasr-ı mezbûr teşrîf-i envârü'l-elîf-i hâkâniyle adîl-i cennet buyurulup fi'l-hâl mevâki'-i mezkûrede müdâfa'a vaz'-ı gülle ve dâne ile işâret-i şâhâne üzere endâht olundukda, doğrusu her ne kadar me'mûrları şu'le-i cevvalê gibi çapük-dest-i mahâret ve fenlerinde fetîle-fürûz-ı ateşdân-ı san'at olup, istikâmet üzere sür'atle doldurup atmışlar ve atâyâ-yı tahsîn-îmâ-yı şâhâneyi almışlar ise de, lâyıkıyla menziline bulmak için çaplarına muvâfik dâne ve yuvarlak irsâline fermân buyurdularından sonra ol **(6b)** şehriyâr bahâne-cûy-i kerem ve pâdişâh-ı makâdir-şinâs yemm-i himem hazretleri kâffe-i bendegân saltanat-ı seniyyelerinin ahvâlîne vâkıf ve sezâvâr oldukların revâtib ve merâtibi bahş ü ihsânda fâik pâdişâhân-ı zevi'l-avâtuf olmalarıyla muhâfız paşa ile emîn-i binânın süpürde-reviş-i gayret pûşları kılınan me'mûriyyetlerinde sa'y ü gayretleri nezd-i ferd-i şâhânede bâdî-i mahzûziyyet ve ayâr-ı tâmm-ı sebîke-i istikâmetleri mehek-zede-i ihtiyâr ve tecribet olduğundan, müşârün-ileyh murassa' bir kıt'a kutu ihsânına ve mûmâ-ileyh mîrâhûr pâyesiyle ol pâye-yi mahsûs nişân-ı fûrûg-efşân iftihâr iktirânına şâyân ve huzûr-ı şâhânede zerrîn girîbân harvânîler iktisâsıyla iktisâb etdikleri şâd-mânîden ceyb-i bâlâ-yı hazz-evfâ ve sadr-ı salih-safâları dırahşân buyurulup, ba'dehû **lâ şey'e ehyebe li'r-ra'iiyye ve ekeffe lehüm ani'l-zulm min sühûleti'l-hicâb**²⁴² kavî-i hikmet-i ûlâ kitâbe-i der-i Darü'l-adl-i şâhânelerinde mersûm ve mes'ele-i ra'iiyyet-perverî neyidüğü nezd-i pâdişâhânelerinde bi-etrâfihâ ma'lûm olmağla nâib ve a'yân ve vücûh ve re'âyâ-yı ehl-i zimmetin metropolid ve kocabaşı ve çorbacıları lutfen ve merhameten nazar-ı merâhim-penâh-ı mülûkânelerine celbile her birinin kâmet-i ubûdiyyetleri iktisâ-yı hıl'atle tarab-nümâ-yı iftihâr ve reviiyy-i inbisâtları tebessüm-ârâ-yı mesârr olduktan sonra

²⁴² " Halk için huzura ulaşmanın kolaylığından daha heybetli ve zulmü önleyici başka bir şey yoktur " anlamına gelen Arapça bir cümledir.

Li-münşiihî

Ân ki cân-bahş u dürr-feşân bâşed

Nutk u kilik-i şeh-i cihân bâşed

Şâh Mahmûd ân ki der emreş

Hükm-i Hallâk-ı müstebân bâşed²⁴³

nâtikasınca şefakaten alâ halkı'allâhi te'âlâ ifâde-i müfâd-ı fuâd ve mübârek-dehân-ı cevâhir-efşânından hitâb-ı merâhim-nisâbı îrâd ile, " kâffe-i memâlik-i (7a) mahrûsatü'l-mesâlik-i şâhânemizde mutavattın bi'l-cümle ehl-i İslâm ve ehl-i zimmet ve âmme-i tebe'a ve ra'iyetde zulm ü ta'addîden vikâyeleriyle sâye-i şevket-vâye-i mülûkânemizde âsâyîş-i tâm ve emn üistirâhat-i temâm-ları ehass-ı metâlib-i hümâyûnumuz olduğundan külfet-i hareketi ihtiyâr ile buralara vürûd-i dikkat nümûdumuz mücerred hakk-ı fukarâda îfâ-yı merâhim ve istihkâmât-ı kılâ' ve bikâ'a ihtimâm-i mülûkânemiz i'mâr ve mülk ü devlet ve muhâfız-ı ahâlî ve ra'iyet zımında bezl-i mekârim olup bu kutrun muhâfazasına me'mûr Necîb Paşa bendemiz dahi tahsîl-i rızâ-yı hümâyûnumuza sa'y ü gayret edeceği müstebân olmağla, siz dahi ana göre vâdî-i mesalih-vedâyi'-i Bârî'de pâ-yı istikâmet üzere hareket ve reh-i girîve-i adem-i rızâdan mübâ'adet edesiniz " deyü hakkâ ki muttasîf oldukları zıllullah ma'nâsını beyâna ve ehl-i İslâm ve ehl-i zimmetden kâffe-i müstahikkîn-i ahâlî ve be-tahsîs güzergeh-i şâhânede âmîn-hân olan sıbyân mekteb-i müslimîn ve Milel-i Selâse'ye taksîm olunmak üzere sıla-i vâfire i'tâsına fermân buyurduklarında, nazar ber-kadem huzûr-ı bâhirü'n-nûr-ı hümâyûn olan muhâtıbîn aksâ-yı iktizâ-yı bâlden du'â-yı devâm-ı sultân-ı enâm ve teşekkür-ihsân bî-girân-ı şehriyâr-ı bülend-makâmı arz-ı dergâh Rabb-i Alâm ederek memnûnen ve mesrûren ruhsat-yâb-ı insırâf ve muhâfız-ı müşârün-ileyhin kethudâsı Hüseyin Ağa zümre-i ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âlî ve dîvân kâtibi Nazif Efendi'yle emîn-i binânın kitâbetinde müstahdem başmuhâsebe kalemi ketebesinden Tevfik Efendi silkü'l-le'âl-i hâcegân-ı dîvân-ı bâhirü'l-ma'âlîye idrâc birle huzûr-ı hümâyûnda

²⁴³ " Can bağışlayan inci saçan yeryüzünün şahının sözü ve kalemidir. Sultan Mahmûd'un emrinde Tanrı'nın hükmü vardır " anlamına gelen Farsça bir kitadır.

telebbüs-i hıl'atle cümlesi karîn-i in'itâf olup kadem-nihâde-i şevket oldukları (7b) Nusretiye sefinesi dest-i kumandasında olan patrona-i hümâyûn Ahmed Bey genc-i şâygân-ihsândan bir kıt'a murassa' kutuya nâil ve sâ'ir kapudanlar ve neferâtıyla zikr olunan vapurlar mellâhâtının dest-i hidemâtı deryâ-yı avâtıf-dan dürer-i atâyâ-yı vâfireye vâsıl olarak der-i sa'adet-makarra rücû'a murahhas olduklarından sonra ol şehinşâh-ı âsmân-pâye Varna'da vâki' gölün karşı tarafında kâin Peynirli Çiftliği denmekle arîf nüzhet-gâhda zikr olunan şemsiyye-i hümâyûna bast-ı sâye buyurup yine etrâf-ı eknâf-ı kal'aya medd-i nigâh-ı dikkat ve bir mikdâr ârâmla karârgâh-ı behcet-penâhlarına avdet buyurdular.

Hareket-i Hümâyûn ez-Varna ve Azîmet be-Şehr-i Şumnu

Vaktâ ki Varna'da üç gün ikâmet ve ber-vech-i meşrûh bezl-i mekârim ü inâyetden sonra şehr-i muharremin yirmi yedinci çehârşenbih günü²⁴⁴ husrev-encüm-i sipeh-i âsmân ya'nî mihr-i cihân-gerd-ı dırahşân ale's-sabâh acele-ârâ-yı seyr-i merâhil-i âsmân oldukda, Hazret-i Hâkân-ı Süleyman-nişân subh-dem kalika-süvâr-ı nehzât ve câdde-i ubûdiyyet ve teşyî'de saf-zede-i kıyâm ahz-ı selâm olan vücûh ve sâ'ir ahâlîyi nigâh-ı merhametle mesrûr ve hîn-i hareketde tantana-endâz-ı tas-ı eflâk olan toplar asvâtı ihtârıyla müstemi'inden celb-i du'â-yı mevfûr ve şâhrâh-ı Şumnu'da kurâ-yı etrâf fukarâsından muntazır-ı müşâhe-de-i tal'at-ı âftâb-tâb olan berâyâyâ bedre-i bâride-i atıyye ihsânıyla yegân yegân mâlik-i nisâb-ı hubûr buyurdıkları hâlde, sekiz sâ'at mesâfede miyâne-i râh-ı Şumnu olan merhale-i Yassitepe nâm mahalde âmâde kılınup keynûnet-i şâhâne ile kesb-i şeref eden cây-gâh-ı âliye vusûl ve rûh-âsâ hulûl ve pençşenbih gicesi²⁴⁵ (8a) ol merhale-i âliyede beytûtet buyurup, yevm-i mübârek-i mezkûrda mebît-i mezbûrun sükkânını dahi îsâr-ı nukûd-ı ihsânla şâdân ederek ale's-seher hareket ve tarîk-ı terakkub-ı mevkibde ber-dâşte-i du'â olan kâse-i dest-i sığâr u kibâr köy ve kend lebrîz-i nediyy ü atâ' oldukça nidâ-yi

²⁴⁴ 27 Muharrem 1253 / 3 Mayıs 1837 Çarşamba.

²⁴⁵ 28 Muharrem 1253 / 4 Mayıs 1837 Perşembe.

âmînleri ebr-i peyvend olarak Şumnu'ya yarım sâ'at mahalde mansûb şemsiyye-i şâhâne-i âftâb-envârı sâ'at altı karârları ferr ü tâb-ı vücûd-ı behbûdlarıyla pür zîb ü zînet buyurdular. Tâbende-sâzdır ki intizâr olan âlâ-yı vâlâ-yı âlâ-bahşâ intizâm-yâb-ı şâhrâh oluncaya kadar bisât-ı şevketde bir mikdâr ârâm, ba'dehû şemsiyye-i hümâyûn-ı mezkûrdan derûn-ı şehre müheyâyâ kılınan ârâm-gâh-ı şâhâneye varınca saf-ber-saf iktibâs-envâr-ı dîdâr-ı Şehriyâr-ı bahtiyâr âsâr-ı âmâliyle muntazır-ı makdem-i hümâyûn olan kâffe-i ahâlî-i beldenin uyûn-ı ibtihâclarına lihâza-i merhametleriyle incilâ-ârâ olarak atf-ı zimâm-ı hareket ve kemâl-i kevkebe ve şevketle²⁴⁶ dâ'ire-i âmâde-i mezkûreye kadd-i minhâde-i saltanat buyurup, peyder-pey endâht olunan topların âvâzı ve kuttân-ı beldenin du'â-yı isticâbet-sâzı kün-bed-i gerdûn-ı gerdâne tanîn-endâz olmuş ve lisân-ı teşekkür-ı sükkân

Li-münşiihî²⁴⁷

Şükrillâh bize bir âyet-i Rahmân geldi

Ya'nî lutf etmek için sâye-i Yezdân geldi²⁴⁸

matla'ına tâb-ı nâtika bulmuşdur.

Azîmet-i Hümâyûn be-İkâmet-i Salât-ı Cum'a

Sâhibü'l-cum'a²⁴⁹ imâmü'l-müslimîn dâme zikruhu's-sâmî ma'a-vücûdihî fi'l-menâbir ilâ yevmi'd-dîn²⁵⁰ hazretleri Şumnu'yu ferdâ-yı teşrîfleri olan rûz-ı firûz-ı âzînede ikâmet-i salât-ı cum'a için ol ma'kıl-ı hasînde vâki' Şerîf Halil Paşa (8b) merhûmun câmi'ine azîmete niyyet ve kubeyl-i duhûl-i vakitte

²⁴⁶ Nûshada شوكله şeklinde yazılmıştır.

²⁴⁷ E4 nûshasında; "Kezâlik" başlığı ile kastedilen başlıkta "Sefernâme-i Hayr'a Derc Eylemiştir" yazılmıştır, oysaki müellif bu beyiti Âyâtü'l-Hayr'a derc eylemiştir. Bkz. E4, vr. 89b.

²⁴⁸ Bu beyit; E5 nûshasında da yer almaktadır.

²⁴⁹ 29 Muharrem 1253 / 5 Mayıs 1837 Cuma.

²⁵⁰ "Yüce şanı, kendi varlığı ile birlikte kıyamete dek minberlerde daim olsun" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

nûr-ı cebîn mübîninden reng-pezîr-i hüsn-ı dîger olan murassa‘ fes ve mücevher girîbân harvânî-i mülûkânelerin iksâ ve kevkebe-i âlâ-yı şevket-pîrâ ile âftâb-ı cihân-tâb-âsâ terakkub-kârân-ı makâm-ı selâm olan asâkir-i muntazama-i mevkib-i hümâyûn ve belde-i tavâ’if-i ahâlînin hadeka-î dîde-i meserret-resîdelerine nigâh-ı selâmla ziyâ virerek ve “Pâdişâhım çok yaşa!” du‘alarını alarak ve sadâ-yı top-ı ol kutra velvele-i²⁵¹ meserret salarak câmi‘-i merkûma vâsıl ve İmâm-ı evvel-i cihân-bânîleri Mustafa Nuri Efendi’nin hitâbet ü imâmeti müezzinân-ı şehriyârîlerinin te’zîn ve tarziyesiyle salât-ı mefrûzayı edâ ve hademe-i câmi‘i sıla-i servet-mûsıllarıyla iğnâ birle ecr-i icrâ-yı farz u sünnete nâil oldular. **Tekabbelallah sübhânehû hasenâtihi ve ihsânehu**²⁵².

Müşâhede-i Bünyân-ı Rasînü’l-erkân ve Zikr-i Şümûl-i İhsân

Muktezây-ı himmet-i şâhâne ve mübtegâ-yı gayret-i pâdişâhâne üzere tevsiye-i mühimme-i seniyye ve tediye-i mesalih-i münkaziyye-i aliyyede ikdâm-ı tâmm-ı sultân-ı enâm derkâr ve bu husûsda istirâhatları itmâm-ı merâmla hâsıl olduğu âşikâr olmağla, salât-ı cum‘ayı ba‘de’l-ikâme zimmî libâs tebdîl ile yine yâd-gâr şâh-ı zemân **dâme zâhühû teceddüdü’l-cedîdân**²⁵³ olan şehir-i mezkûr derûnunda kâin zahîre anbâr-ı bülendiyle bîrûnunda vâki‘ anbâr-ı mühimmât ve cebehâne ve süvâri kışlası ebniye-i Sinân ve Sinimmâr-pesendlerini vâhiden ba‘de vâhid nazar-ı dikkat-eser-i müceddidânelerine şâyân ve metânetleri tahsîn-kerde-i tab‘-ı dekâyık-nişânları olduğunu îmâları tâziyâne-i me’mûrîn olduğundan mâ‘adâ şehir-i mezkûr civârında cârî Kamçı suyıyla meşhûr olan nehrin üzerinde (9a) yerlü bir cisir inşâsı uhûd-ı kadîmede müesses-i dest-i mi‘mâr-ı himmet olmadığından vâridîn ve sâdırîn hâlâ çadur çarmuc meşakkat oldukları âşikâr ve tertîb üzere def‘aten imrâr-ı askerde güzergah

²⁵¹ Nûshada ولوہ şeklinde yazılmıştır.

²⁵² “Allah iyiliklerini kabul etsin” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

²⁵³ “Varlığı gece gündüz yenilendikçe daim olsun” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

masnû‘ ve muvakkat i‘mâlinde bârkeş-i su‘ûbet olacakları nümû-dâr olduğu meşhûd ve melhûz-ı basar-ı bâsıra-i istiknâh-bâhire-i hümâyûn olmağla üzerine bir cisr-i cesîm inşâsına fermân, ba‘dehû ârâm-gâh-ı âlîlerini avd ile

[Mısr]a

Hem-per ü burc-i şeref mihr-i fer-efşân

buyurdular.

Ferdâsı şenbih günü²⁵⁴ pâdişâh-ı azamet-dest-gâh **eyyedeullâhu te‘âlâ ve ebkâhu**²⁵⁵ hazretleri esb-i süvâr-ı şevket olup, vüzerâ ve kurenâ bendelerin rikâb-ı kâm-yâblarına istishâbla hâric-i Şumnu‘da müesses kâr-ı binâsı karîb-i intihâ olan Çalı ve Fedâyî ve Çengel nâm tâbyaları yegân yegân imrâr-ı nazar-ı dekâyık-muhbirlerine şâyân ve Gıbb-ı zâfedâyî tâbyası sâhasında mansûb otak-ı cevzâ-nitâk ve şemsiyye-i gerdûn-lemsiyye envâr-ı temekkün-i zât-ı melekiyyü’s-sıfatlarıyla zâhirü‘l-leme‘ân buyurulup, livâ-yı âsâyiş-istivâ-yı Silistre‘den müret-teb Redîf-i nazm-lâtif asâkir-i muntazama-i şâhâne taburu irâde-i seniyyeleri mücebince otağ-ı mezkûrun karşı tarafında kâin sahrâ-yı müstevîde hatt-ı müstakîm üzere emr ü fermân-ı şâhâneye dîde-dûz-ı inkıyâd oldukları hâlde, saff-ârâ-yı cây-ı selâm ve safâ-pîrâ-yı mes‘â-yı kıyâm olup, fi‘l-hâl binbaşılı kumanda ve idâresiyle ahkâm-ı mesâ‘il-i sanâyi‘-i harbiyyeyi kitâb-ı fen kavlince tamâmıyla icrâ ve ayâr-ı teber-i ma‘lûmâtı sikke-zede-i tahsîn-i sultân-i kadr-dan olduğu haysiyetiyle hukûk-ı ni‘am-ı veliyy-i ni‘met-i âlemiyânı ifâ etmeleriyle, şemsiyye-i hümâyûn pîşgâhına bi‘t-takrîb saf-beste-i tertîb oldukları hâlde kavlen ve fi‘len isti‘bâd ya‘nî kurenâ-yı saltanatdan İzzet Ağa vâsıta-i âide-i bâsıtasıyla serâpâ alâ-merâtib-i tabakâtihim (9b) nukûd manzûd-ı nâmahdûd ihsâsdes ve ifâde-i vâsıta ile az vakitte kesret üzere fenn-i celîl-i harbde tahsîl eylediğiniz meleke-i tâmmeniz nezd-i âlî-i Zıllullah‘da rehîn-i tahsîn ve karîn-i lâfz-ı şerîf-i âferîn olmuşdur. Hitâb-ı iltifât-beyânından cümlesi ez-

²⁵⁴ 1 Safer 1253 / 6 Mayıs 1837 Cumartesi.

²⁵⁵ “Allah Te‘âlâ onu desteklesin ve devamlı kılsın” anlamına gelen Arapça bir cümledir.

ser-i nev dilşâd buyurulup, asâkirinizin dahi üslûb-ı hüsn ve nizâm-ı müstahsen üzere hulûs-ı fuâd ve zebân-ı ittihâd ile “Pâdişâhım çok yaşa!” du‘âsını bâ-âvâz-ı bülend ve zemzeme-i²⁵⁶ âsmân-peyvend resîde-i isticâbet-gâh-ı İlâh etmişlerdir.

Li-münşiihî

Kalem-i şâ‘ir-i şevketile redîfi yazıla

Cünd-i mansûresinin nazmına her-bâr zafer

âmîn, yâ Mu‘în.

Ba‘dehû Şumnu’ya vusûl-ı şâhânededen mukaddem vecîbe-i istikbâlde pûyân-ı râh-ı isti‘câl olarak hısn-ı hasîn-i Varna’da hâk-i pâk şu‘le-nâk-i makdem-i Şehriyârâne ile iktihâl ve zıll-âsâ rikâb-ı mülûkânede râh-ı ma‘iyyete rû-mâl eden livâ-i mezkûr vâlîsi Said Paşa hazretlerinin revîş-i gayret-pûşuna yakası sırmalı harvânî iksâ ve dest-i ubûdiyyeti murassa‘ kutu imlâsıyla temhîd-i terfî‘a karîn ve çend mâh mukaddem muahharen Şumnu’da me‘mûr-ı emânet-i binâ olan Hendesehâne-i Berriyye’de Mu‘allim-i sâni Abdülhalim Efendi’nin girîbân-ı iftihârına bir kıt‘a rütbe-i râbi‘a nişân ta‘lîkıyla kâm-bîn ve meşhûd olan gayret ü ikdâmı mukârin-pesend-i âlî olduğu bu vechile tebyîn buyurulduğu akabinde, pîrâmen-i bârgâh Zıllullah’da irâde-i aliyye ile gelüp muntazır-ı fermân ve müterakkıb-ı ihsân olan nâib-i belde ve a‘yân ve vücûh ve kocabaşılar denilen kâr-güzârân-ı ehl-i zimmet dahi pîşgâh-ı bârgâhda iktisâ-yı hıl‘atla fevk mâ-yetesavver vâsıl-ı aksa’ş-şeref ve gûş-ı hevesleri bi’t-tavassut lisân-ı kurenâ-i uhde-i hilâfet-penâhîde vedâyi‘-i Bârî olan (10a) gerek müslim gerek zimmî kâffe-i ibâdullah mesalihinde inkıtâ‘-ı tetâvül-i dest-i ta‘addiyle dikkat murâd-ı kat‘iyyü’l-müfâd-ı hümâyûn ve bu hudûda hikmet-i teşrîf-i şâhâne dahi maksad-ı hayr-ı mezkûra merhûn olduğuna dâir zuhûr eden mervârîd-i nutk-ı pâdişâhâneyi istimâ‘la müşennefet

²⁵⁶ Nûshada زمزه şeklinde yazılmıştır.

olup **semi'nâ ve ata'nâ**²⁵⁷ tertîliyle du'â-yı rûz-efzûnî-i dâverâneni an-samîmi'l-bâl tekrâr ederek me'zûn-ı avdet ve güzergeh-i şâhânedede hammâme-i dem-keş-i sefid-i bâl gibi âmîn-hân olan kâffe-i sıbyân-ı mekteb ve ale'l-husûs Asâkir-i Mansûre zâbitân ve neferâtından olup, hâlâ Trablusgarb cânibinde bulunan otuzdan mütecâviz Şumnulu fityânının evlâd ü ıyâlleri ve sâ'ir müstahikkîn-i bî-mekseb atâyâ-yı mütevâfireye neyl ile vâye-dâr-ı meserret olduklarından sonra, pâdişâh-ı İskender-sîret otak-ı hûrşîd-i işrâk-ı hümâyûndan hareket ve piyâde kışlasının derûn u birûnu rû'yet buyurulmuş ve odalarında yapılan âteşdânları ya'nî ocakları ihtimâmlı düşmediği manzûr-ı merâhim-nüşûr-ı şâhâne oldukda, o soba ârız-ı şiddet-i şitânın te'sîrini hıfz ve taklîbe medâr müstahkem soba tedârüküne irâdeleri zuhûruyla cünûd ve ahâlîden du'â-yı firâvân alınarak cây-ı feyz-intimâ-yı âlîye mu'âvedet buyurulmuşdur. Yevm-i mezkûrda ibtidâi seyr-i ebniye-i şâhânedede ümenâ-i binâ ma'iyetlerinde sedd-i selleme-i ma'îşet için hizmet-i kitâbetde bulunan Dîvân-ı Hümâyûn kalemi hüner-sencânından Talib Efendi ile yine kitâbet-i mezkûrede bulunan başmuhâsebe ketebesinden Hasan Efendi'nin müdde'â-yı istikâmet-i sahîhaları Paşa-yı müşârün-ileyhin nezd-i hümâyûnda şehâdetiyle sâbit olmağla, dîvân-ı müşeyyedü'l-erkân-ı hümâyûn hâcelikleriyle çırâg ve şâdân olmuşlardır. (10b)

Hareket-i Hümâyûn ez-Şumnu ve Vusûl be-Silistre

Li-münşiihî²⁵⁸

Sultân-ı Cem-nişân ve Şehinşâh-ı bahr ü berr
Hâkân-ı yemm-i nevâl ve hudâvend-i dâd-ger²⁵⁹

²⁵⁷ “ Duyduk ve uyduk ” anlamına gelen Arapça bir sözdür.

²⁵⁸ E4 nüshasında; “ Kezâlik ” başlığı ile kastedilen başlıkta “ *Sefernâme-i Hayr*’a Derc Eylemiştir ” yazılmıştır, oysaki müellif bu beyiti *Âyâtü'l-Hayr*’a derc eylemiştir. Bkz. E4, vr. 89b.

²⁵⁹ Bu beyit; E5 nüshasında da yer almaktadır.

hazretleri bezl-i dest-i cûd u atâsıyla mâlik-i nisâb-ı meserrât ve nukûd-ı ma'rûf ve ihsânıyla dergâh-ı şâhânelerine abîd-i hâlisetü'n-niyyât olup, tarîk-ı teşyî' de rûy-ı ubûdiyyetlerin mâlîde ve du'â-yı icâbet der-kafâların kabûl-gâh-ı İlâh'a resîde eden havâir-i sagîr ü kebîr ahâlîyi tevcîh-i rûy-ı lutf u atfla bir kat dahi mesrûr ve kayd-ı terahhum ile ubûdiyyete mecbûr buyurdıkları hâlde hengâm-ı bâm-ı Şumnu'dan hareket ve merhâle-i âti'l-beyâna kadar reh-güzer-i şâhâneye yemîn ü yesârda vâki' kurâdan fevc-â-fevc teşerrûf-i müşâhede-i cemâl ve ta'at-tuf-ı bâzilü'n-nevâl-i hilâfet-penâhî ârzûsuyla rû-mâl eden ricâl ve inâs sıbyân zîr-i destâne nukûd-ı nâ-ma'dûd i'tâ ve arz-ı mevât-ı kulûbların ihyâ ederek Rahmân Işıkları nâm merhâleye âyet-i rahmet gibi vusûlle cây-ı beytütet buyurup merhâle-i Rahmân Işıkları ahâlîsini serâpâ ihsân-ı firâvânla karîn-i sürûr ve münâ²⁶⁰ ve ale'l-husûs mukaddemâ dâire-i asâkir-i süvâri-i mansûreye dâhil iken emekdârlığına binâen nizâmı üzere muhrec ve ibâre-i hizmetinden sıdk-i hâlî müstahrec olan hâlâ merhâle-i mezkûre voyvodası İbrahim Ağa kapıcıbaşılık rütbesi ve nakdîne-i ihsânla kâm-revâ buyurulup, ferdâsı salı günü²⁶¹ bu merhaleden dahi subh-dem nühüftle yine yollarda dîde-dûz-ı intizâr-ı kerem ve cemâl ve dest-i ber-dâşte-i du'â-yı gudüvv ü âsâl olan sükkân kend ve köye envâr-ı endâz-ı in'âm olarak Silistre'ye nîm sâ'at mahalde kâmet-nümâ-yı cây-ı deniz olan şemsiyye-i mülûkâneye ferr-i zât-ı firişte sıfâtları pîrâye olup (11a) erîke-zîb-i istirahat oldukları hılâlde çend-rûz evvel kehlü'l-cevâhir hâk-i kadem-i veliyy-i ni'met-i âlem ile dîde-i ibtihâcların tenvîr ve tâb-ı dîdâr-ı işrâk isâr-ı hümâyûnla ayn-ı ubûdiyyetlerin karîr etme ümniyyesiyle Silistre'ye gelüp cümle-i terakkub-kârândan olan Memleketeyn ya'nî Eflâk ve Boğdan voyvodaları beyler zikr olan şemsiyyede huzûr-ı zâhirü'n-nûr-ı şâhâneye ruhsat-yâb-ı rû-sûd olmalarıyla her birileri iktizâsı üzere nutk-ı cân-bahş-ı mesîhâ-dem-i şâhâneye mazhar ve güncâyîş-i nâ-pezîr-i edîm-i zemîn olan ni'am-ı iltifât-ı hümâyûnla nâil-i hisse-i evfer olduklarından sonra müretteb-sâz-ı şâhrâh olan âlây-ı dârât-pîrâ ile meymene vü meyserede rûy-ı ubûdiyyet ve ziyâreti ferş-i tarîk-ı şâhâne eden kâffe-i kuttân-ı Silistre'ye îmâ-yı

²⁶⁰ Nûshada harekelidir.

²⁶¹ 4 Safer 1253 / 9 Mayıs 1837 Salı.

âb-ı rûy-ı merâhim ederek ve endâht olunan topların âvâz-ı meserret-enbâsı ve zebân-ı temâşâ-beyândan alîl “ **aleyke avnullâh** ”²⁶² du‘âsı kubbe-i firûze reng-i âsmâna giderek derûn şehirde istihzâr olunan makâm-ı envâr-ı fâmı teşrîf buyurdular.

Beyân-ı İhsân-ı Şâh-ı Zemân

Silistre’ye vusûl-ı feyz-mahsûl-ı şâhânenin ertesi çehârşenbih günü ki saferü’l-hayrın hâmisidir²⁶³, gicesinde topçu neferâtının i‘mâl eyledikleri fişeng-i rengâ-reng şihâb reşk-i bî-direngi endâht ile sanâyi‘-i âteş-efşânîde maharetlerini temâşâ ve gündüzünde kal‘a-i nev-tarh ma‘a-mâyeştemilehû mine’l-binâ manzûr-ı nazar-ı hakikat-bin dârâr-i cihân-ârâ buyurulup, makarr-ı sa‘âdet-masdara avdetden sonra marrü’l-beyân Eflâk ve Boğdan voyvodaları beylerin iltifât-ı temâma mısdâk olmaları irâde-i ihsân-âdesine mebnî mûmâ-ileyhimâ rû-mâl-i (11b) pîşgâh-ı âlem-penâha me’zûn ve müzerkeş yakalı harvânîler iksâsı ve kendilerine birer kıt‘a murassa‘ kutu ve âdetleri üzere mâdde-i fahr-i azîmleri olduğün mâddelerine ya’nî hem-serlerine birer tâka a‘lâ şal i‘tâsıyla nevâziş-i inâyet-i bî-gâyete makrûn olduklarından başka, ma‘iyyetlerinde gelen Eflak ladikası ya’nî ser-râhibâmı ile Memleketeyn boyarlarına ve tercümânlarına harvânî ve hıl‘atlar ilbâs olunarak cümlesi serâser dilşâd ve anlar dahi bâb-ı teşekkür ü şâdmânîde birbirlerini tebşîr ve hattâ Eflak voyvodası nehr-i Tuna’nın karşı yakasında vâki‘ olup ârâm-gâh-ı âlî pîşgâhına nâzır olan müsâfirhânesini izhâren li’s-sürûr ve îkâd-ı kanâdîl ile tezyîn ü tenvîr etmiştir.

²⁶² “ Allah’ın yardımı üzerine olsun ” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

²⁶³ 5 Safer 1253 / 10 Mayıs 1837 Çarşamba.

ilây-ı san'at-ı
r üzerine bir
re olduğu ve
âilen kaldırıp
durup şahs-ı

Feyezân-ı Bârân

Hayli zemândan berü Silistre kutruna katarât-ı bârân reşhât-ı
bostân olmadığından, dîde-i du'â-yı re'âyâ eşk-rîz ve nâsiye-i
sa'îd-i secde-gâh-ı Rabb-i azîz iken,

99

Li-münşihî

Âb-ı rûy-ı pâdişâhân menba'-ı mâ-i kerem
Bahr-ı bî-pâyân-ı ihsân şâh Mahmûdü's-şiyem

hazretlerinin feyz-i kudûm-i bereket-lüzûm ve teveccüh-i derûn-
mûnları sebep-i isticâbet-ı Rabb-i izzet ve bâdî-i istinzâl-i rahmân-ı mezâri vü
teşrîf-i himmet-terdîf-i şâhâne, ya'nî yevm-i hamîs-i²⁶⁴ meymen istigâse sûde-i
karîb sehâb-ı bârende-i bârân lüzûmu kadar rîzân agsân-ı meser
reyyân olmuşdur.

Yevm-i mezkûrda hâtır-ı ahâlî gibi havâyâ güşâyış geldikten
ahâlîsinden olup revâcgâh-ı cins-i hüner ve ma'ârif mâye'l-vus
avâtıf ü avârif olan Âstâne-i Aliyye'ye varmak emeliyle Memâlik
(12a) geçüp bu hılâlde Silistre'de bulunan canbazların²⁶⁵ lede'l-
san'atlarına fermân buyurulmağla nazar-gâh-ı dekâyık-istiknâh-ı şâ
üzere dâire şeklinde musattah lehcelerinde “manj” dedikleri cây-ı kerâmet-nü-
ye kılınup, derûnunda iki buçuk sâ'at mikdârı şol sûretde yed-i t olup, sâni-i
acîbe izhâr etdiler. Ya'nî zeyn-i gâşiyeden âzâde iki çıplak bârgî t-enîsde asra
şahıs ayaklarını nihâde idüp ve sağ eliyle miyânından arkası üze et-i ibâdullah
ayağını şahs-ı merkûmun miyânına dayadığı hâlde bâlâyâ doğru m
ve dîgerini dahi ayaklarını omzuna basdırup, ol dahi doğru

²⁶⁴ 6 Safer 1253 / 11 Mayıs 1837 Perşembe.

²⁶⁵ Nûshada جائبارلك şeklinde yazılmıştır.

sonra Belçika
il-i nakdîne-i
-i mahrûsa'ya
stîzân icrâ-yı
hânede zemîn
lu'bet teysi

merkûmun ber-vech-i muharrer kaldırđıđı kesin sol elini sağ eliyle tutup bunun üzerine şahs-ı merkûm gâh bir ve gâh iki hurde-sâl sıbyânı hâlî eliyle kafâ ve miyânlarından imsâkla ba'zan sâ'idi üzerine birini ve dîger çocuğu dahi birbirini elleriyle tutanların bâlâ-yı sâ'idlerine çıkarup ve ba'zan çocuklar kendi miyânını ve bâldırını elleriyle döndürüp cenâh şeklinde havâ üzere müstevî durdurarak iş bu hey'âtle iki bâr-gîrin zimâmları bîvîlerinde iken dâire-i mezkûrenin içinde sür'atle koşdurmak ve yine sağ ayağını bir bâr-gîr ve solunu dîger bâr-gîr üzere vaz'la, evvelâ bir ba'dehû birer birer artırarak dört aded pirinçden masnû' turunc cirminde topları muttasılan havâyâ eliyle ve sâ'idiyle atup ve tutarak ve yine birinin ayaklarını kendi omzuna ve dîgerinin ayaklarını anın omzuna basdırup anlar iki ve kendi dahi bir, hâsılı bu vechle üç kimse birbiri üzerinde doğru durarak ol hayvânları tesrîh etmek gibi envâ'-i sanâyi'-i acîbe-i zûrbâzî ve resenbâzî (12b) ve tîz-destî icrâsıyla karîn-i tahsîn olmalarıyla, üstâdları huzûr-ı hümâyûna ityân olunup bir murassa' kutu ve rüfekâsı dahi atıyye-i seniyyenin şâyânı ve niyâzları üzere terfih-i hâtır-ı ahâlî niyyetiyle Dârü's-saltanatı'l-aliyyeye azîmetlerine ruhsat-ı inâyet-gâyet erzânî buyurulmuş ve düstûr-ı mastûr üzere Silistre'nin nâibi bulunan Siyâhîzâde Sâdık Efendi ve aynü'l-a'yân ve beyzü'l-vücûh-ı ahâlî ve ehl-i zimmet müdürleri pîşgâh-ı taltîf ve tenbîh-ı medâr-ı şâhâneye ihzâr ve hıla' iksâsıyla mazhar-ı mesârîr ve bi'l-husûs nâib-i mûmâ-ileyhin hünerine binâen ceyb-i iftihârı bir kıt'a mînâ-kârî altun kutu ihsânıyla bâhirü'l-envâr kılındıktan sonra yine lâzime-i re'âyâ-perverîde zîver-i nâtika-i şâhâne olan tenbîhât-ı seniyye-i Halîfe-i rûy-ı zemîn **dâme mülkühû ma'a-bekâihî ilâ yevmi'd-dîn**²⁶⁶ cümlesine lisân kurenâ ile tebyîn ve her birleri

[Mısr]a

Bende baş üzere tutar her ne ki fermân buyurur

deyüp, müntebih ve şâd-kâm ve ahâlînin kâffe-i ahvacânına ve müslimîn ve Milel-i Selâse'nin mekteb çocuklarına ve lâsiyemmâ iz'âc-ı hâdise-i dehr ile

²⁶⁶ " Kıyamete dek saltanatı daim olsun " anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

mukaddemâ hâne-berdûş ve ülke-i dîgere hâh-nâ-hâh dağıluş nakd-i âsâyişleri mağşûş olan ahâlî-i Silistre'den sebeb-i âsâyiş-i âlem ve bâ'is-i ârâmiş-i ümem hazretlerinin kudûm-ı ifâza-lüzûmu günü vürûd eden yirmiden mütecâviz hâne ashâbına

Li-münşiihî

Dil-hâhı iken âleme ihsân bahâne

Es'ad şeh-i deryâ-kereme hân bahâne

mısrâ'ını menkûş-ı kitâbe-i bâbı olan genc-i şâygân-ı şâhânedan esâs-ı menzil-bahâ ve sermâye-i ta'ayyüş ü safâ için başka ve bir taraftan câzibe-i istirâhatle gelmekde olan hânelere dahi başka olarak nakd-i vâfir ihsân buyurulup, bu vechile cümlesi şeb'ân-ı ni'am-ı âtufet ve reyyân-ı âb-ı zülâl-i (13a) merhamet olarak zebân-ı dil ü cân-ı her hulk ile

Li-münşiihî

Zahîr-i mülk ü millet şehsuvâr-ı arsa-i şevket

Süleyman-ı zemân Mahmûd Hân-ı ma'delet-unvân

Ola pîrâye-i taht-ı hümâyûn tâ kim oldukça

Burûc-ı âsmânda şâh-ı encüm şa'sa'a-efşân²⁶⁷

du'â-yı vâcibü'l-edâsını imâme-i sübha-i evrâd tekrâr etmişlerdir. Yevm-i mezkûrda İngiltere devletinin Eflak ya'nî Yaş kasabasında mukîm konsolosu işbu hareket-i cihân-dârâne-i hazret-i Hilâfet-penâhî tebrîkine Silistre'ye gelüp beyne'd-devleteyn hemvâr ü üstüvâr olan hüsn-i muvâlât-bahâ-i musâfât iktizâsınca taltîfine irâde-i hümâyûn-ı şâhâne sünûh-ârâ-yı zuhûr olmağla, duhûl-ı huzûr-ı mevâhib-nüşûra me'zûn ve mûmâ-ileyhin kâ'ide-i riâyet-kârîye dikkati mûcib-ı mahzûziyyet-i âlî olduğundan, bir kıt'a mücevher kutu inâyetine makrûn olmağla leb-i teşekkür-i azîmi küşâd ve mahmedet-i şâhâneyi müzdâd eylemişdir.

²⁶⁷ Bu kıt'a; E, E4, E5 nüshalarında ve **Takvîm-i Vekâyi'**, sy. 149'da da yer almaktadır.

Nehzat-ı Şâhâne ez-Silistre ve Resîden Belde-i Ruscuk

Pâdişâh-ı gerdûn-vakâr ve Şehinşâh-ı İskender-iktidâr **dâme fi'l-tahti'l-âlî mâ dâme'l-felekü'd-devvâr**²⁶⁸ hazretleri salât-ı cum'ayı²⁶⁹ sadr-ı esbak Mehmed Selim Paşa **tagammedehu'llâhü te'âlâ bi-gufrânihî ve ce'ale makâmehu fesîha cinânihî**²⁷⁰ merhûmun Silistre'de ihyâ-kerdesi olan câmi'-i şerîfe bâ-sükûh u şân ve kevkebe-i müceddidiyyet-nişân ba'de'l-vusûl edâ ve salât ve sadakât bezliyle rûh-ı vâkîfi ihyâdan sonra sâ'at altı karârlarında nehr-i Tuna'da leb-i zîb-i âmâde olan vapur seffinesine bi'ş-şeref ve'l-iclâl rükûb ve cây-ı teşyî'de dülbend-i kemend-i bendegî ve fenâ-yı şehr-i ubûdiyyetde rif'at-yâb-ı makâm-ı ser-i efgendegî olan bâlâ ve zîr-i âhâlîyi lehâza-i merhametle mashûb buyurup, endâht olunan savt-ı bülend-i top rikkat-i tâmla nidâ-yı du'â-yı kalb-i meclûb fer'-i sımâh-ı **(13b)** ferîştegân-ı semâ ve isticlâb-ı âmîn-i sükkân-ı mele'-i â'lâ ederek savb-ı Ruscuk'a nehren azîmet ve miyâne-i râhda vâki' merhale-i Tutrakan vusûl-i mes'adet-şümûlîleriyle mihver-i beytüş-şeref-i hürşîd-i mücellâ-tal'at ve bir gece beytütetden sonra sekenesini nâil-i nevâl ve vâsıl-ı hâsıl safâ-yı bâl buyurup, ferdâsı rûz-ı şenbih, ki safer-i hayr-eserin sekizinci günüdür²⁷¹, zevrak-ı âftâb-ı sipihr-ı âbgûn üzere revân oldukda pâdişâh-ı deryâ-mekremet vapur-ı mezkûr ile nehr-peymâ-yı mürûr olarak ahşâma bir sâ'atden ekall müddetde kemâl-i şevket-i ikbâl ve mezîd-i satvet ü iclâl ile Ruscuk'a kadem-nihâde-i teşrîf ve ruhsat-ı şâhâne mücebince râh-peymâ-yı sür'at olarak akdemce vürûd ile ser-i mersâda hâk-i istikbâli nâsiye-i ta'zîme visâde eden eyâlet-i Vidin Vâlîsi Hüseyin Paşa hazretleri ve iskele başından zât-ı melâik-sıfât-ı dâd-bahşâyâ müretteb dâire-i mekâvim-bâhireye dek güzergeh-i şâhânelerinin iki cânibinde tederrüb ve ta'allüm eyledikleri muzika ile sufûf-sâz-ı selâm olan, ya'nî Ruscuk'da bulunan asâkir-i piyâde-i Redîf ve topçu taburlarını ve pâ-ber-câ-yı edeb ü ihtirâm olan nâib ve â'yân

²⁶⁸ "Yüce saltanatında felek yörüngesinde döndüğü sürece daim olsun" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

²⁶⁹ 7 Safer 1253 / 12 Mayıs 1837 Cuma.

²⁷⁰ "Allah'ın gufrânı ile muamele etsin ve makamını cennetlerinin geniş mevkilerine koysun" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

²⁷¹ 8 Safer 1253 / 13 Mayıs 1837 Cumartesi.

ve vücûh ve kâffe-i ahâlîye ve be-tahsîs medd-i âmîn ile demsâz-ı du'â olan kâffe-i gürgân-ı debistânı nuzra-i âtıfetleriyle karîn-i taltîf buyurdıkları hâlde bâ-âlây-ı vâlâ-yı mu'allâ dâire-i fâhire-i mezkûre mess-i kadem-i bereket-tev'emleriyle mazharü'n-nûr ve âvâze-i top-ı sürûr-îcâb ve asâkir ve ahâlinin, "Pâdişâhim çok yaşa!" zemze-me-i du'â-yı hulûs-ı işrâbı mevc-engîz-i buhûr-ı hubûr olmuşdur.

Rağbet Şâhâne be-Mu'âyene-i Âsâr-ı ber-Güzîde-eş ve Zuhûr-ı İhsân

Şükr-i zikri mükerreren halâvet-bahş-ı dehân-ı beyân ve i'âdesinde et-tekrârü hasen nüktesi ayân olduğu üzere cemî'-ı evânda kasd-ı câzim-i Şehinşâh-ı zemân (14a) **veffekahullâhü te'âlâ li-me'rebihi's-şerîfet bilâ-noksân**²⁷² kıvâm-ı medâr-ı devâir-i mesalih-i memleket ve nizâm-ı menât-ı takviyet-i dîn ü millet olarak umûr-ı mühimme ve havâyic-i cümmede terâhî-i cevâz-dâde-i re'y-i bâ-reva ve teennî-i muvâfık-reviyyeti bî-riyâları olmamağla Ruscuk'a ferdâ-yı teşrîf şerîfleri, ya'nî ehad günü²⁷³ vâliyeyn-i müşârün-ileyhimâ Hüseyin Paşa ve Sa'id Paşa ve şeref-yâb-ı ma'iyet-i mevkib-i hümâyûn olan zâbitân-ı asâkir-i süvârî ve piyâde-i Mansûre-i Muntazama ile Tophâne-i Âmire'ye varılıp mevcûd olan top-ı kal'a-kûb ve mühimmât-ı sâ'ire-i mütenevvi'a-i ciyâdet-üslûb ferden ferden rü'yet ve mu'âyene ve ba'dehû anlar ile ma'an yine mühimmât-ı harbiyye anbârı görülüp cümlesi lâyıkıyla tanzîm ve rızâ-yı şâhâne üzere tetmîm kılınmış olduğundan şâyeste-i tahsîn ve muhâfaza-i nezâfet ü tahâretleri sâ-bâş-ı rehîn buyurulduktan sonra, sûy-i tersâneye azîmet ve anbârı manzûr-ı nazar-ı pesend ve dikkat buyurulup, Vidin ve Silistre ve Ruscuk pîşgâhlarında isti'mâl olunmak üzere şalope ve kotar ve uskuter nâm sefâyin-i sagâyir inşâlarına fermân-ı Şeh-i bahr ü berr sâdır ve kal'ada kâin birer yükden efvân hubûbâtı hâvî müte'addid anbârlar dahi mazhar-ı nigâh-ı dakîk-ı Şehriyâr-ı

²⁷² "Allah onu şerefli arzularına eksiksiz olarak ulaşmasında başarılı kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

²⁷³ 9 Safer 1253 / 14 Mayıs 1837 Pazar.

mekârim-dest-gâh oldukda çünki tabâyi'-i eşyâ zihn-i gayb-nümâ ve fikr-i girih-güşâlarında ma'lûm ve sahîfe-i ilhâm-sarîha-i karîhalarında suver-keyf ve kem-şüünât bi-künhiha mersûm olmağla, zikr olunan mahâzin-i akvât-ı derûnu heme-evkât âfet-i nemden masûn olur mahalde inşâ olunmuş ve metânet ü rasânetlerine dikkat kılınmış olduğu bârî-i mahzûziyyet-i âlî olup, fakat kitâbe-i bevâbında menkûş tuğra-yı garrâ-yı cihân-bânî ve tevârih-i ra'nâ-yı rengîn-ma'ânî lâyıkıyla tahrîr olunmamağla tecdîd ve tahrîrine dâir ve ba'zı dekâyık-ı kâriye mütedâir irâde-i kerâmet-âde (14b) sâniha-pîrâ-yı zuhûr ve anbâr-ı mezkûrların nezdinde mebnî manzûr-ı hümâyûn olan mısır buğdayı ve kokoroz ve koç ta'bîr olunup nümûnesinden zâhir olduğu vechile yirmi beş yıl kadar fenâ-pezîr olmayan zahîre iddihârına dersa'âdet-makar ya'nî dârü's-saltanati'l-aliyyede kâ'ide-i hurrem ve ihtiyâta ri'âyeten anbârlar binâsına kâsım-ı erzâk-ı bendegân-ı İlâhî ve bârîk-bîn-i dekâyık-ı nâ-mütenâhî hazretlerinin emriyle himmet-i şâhâne ve merhamet-şümûl-i nişâneleri bu vechile dahi sahîfe-i eyyâmnda zer kalemlle mastûr olmuş ve ba'de mâ cerâ mine'l-inâyeti'l-aliyyeti'l-adliyyeti'l-hâkâniyye ve mâ serâ mine's-sürûr ile'l-berâyâ mine'l-atâyâti's-sultâniyye cây-gâh-ı âsmân-pâye envâr-ı avdetleriyle âftâb-sâye olmuşdur.

Vürûd-ı Sefîr Berây-ı Tebrîk-ı Gül-geşt-i Şâhâne ez-İmparator-ı Nemçe

Tâc-ı ser-i şâhân ve server-ı serîr-nişînân-ı devrân hazretlerinin tefsîr-ârâ-yı âyet-ı hikmet ve tenvîr-efzâ-yı mısbâh-ı âsâyiş ü râhat oldukları hâlde cilve-nümâ-yı mücellâ-yı bedâhet ve şa'sa'a-pîrâ-yı sipihr vuzûh u berâ'at olan şân-ı muvaffakiyyet-nişân-ı şâhâne ve unvân-ı mefâhir-iktirân-ı cihân-dârâneleri bey-ne'd-düvel el-mütehâbbe meşarûn-bi'l-benân ve ef'âl hikem-iştimâl-ı mülûkâne-leri müselle-i cemâhîr-i dirâyet-meşrebân olarak bi'l-cümle Avrupa hükümdâr ve pâdişâhlarının zât-ı haydari's-simât müceddid-i zemâna meyl ü mahabbetleri derkâr ve hulûs ve safvetleri âşikâr olmağla, haşmetlü Avusturya İmparâtor-ı hulûs-meftûr cenâb-ı râstî-intisâbları hulûs-ı mahsûs ve incizâb-ı mansûsasını mübeyyin ferr-ı vücûd-ı pür-sûd-ı şâhâne Tuna sevâhiline pertev-pâş-ı teşrîf

olduklarını tebrîk ve is'âd ma'rızında nâme-i safvet-alâme ile Nabat muhâfızı rütbelü kont Avarsper²⁷⁴ nâm cenerali mahsûsan hâk-i pâ-yı mekârim-ihativâ-yı dâdâr-ı cihân-dâra irsâl ve ol dahi makarr-ı muhâfazası (15a) bulunan Temeşvar'dan mîralay ve yüzbaşı rütbelü iki nefer zâbit ve bir nefer boyar esrâr-ı istishâbile kalkup, geçen ehad günü²⁷⁵ Ruscuk'a hatt-ı rihâl etmekle Ruscuk'a kudûm-ı şâhânenin ikinci isneyn günü²⁷⁶ ceneral-i mûmâ-ileyh ile yine tebrîk-gûyî-i şehriyâr-ı melek-hûy için Ruscuk'a vürûd eden Eflâk'da mukîm Nemçe ve Rusya ve İngiltere ve Fransa ve Prusya devletleri konsolosları dâire-i meyâmin-zâhire-i hümâyûna ityân ve mâbeyn tahsîs olunan mahalde vezîreyn-i müşarün-ileyhimâ yanında bir mikdâr vakfe-gîr-ı ârâm kılındıklarından sonra vüzerâ ve kurenâ kıyâmıyla ârâste olan huzûr-ı azîmet-meftûr-ı hümâyûna evvelâ ceneral-i mûmâ-ileyh ma'iyetinde olan polkonk²⁷⁷ ve ofciyâl ve kâtibi ile murahhas rû-mâl ve lehcesince zât-ı şevket-âyât-ı cenâb-ı pâdişâhînin bu tarîk ile memâlik-i sâlimetü'l-mesâlik ve kılâ' ve bikâ'-ı masûnenü'l-mehâliklerini bi'z-zât müşâhede ile karîn-i istiknâh ü istikşâf ve tebe'a ve zîr-i destânlarının âsûdegî-i hâl ve ârâmiş-i bâllerini mûcib hâlâtın devâm ve siyâbeti için tevsen-i himmetleri râh-ı peymâ-yı a'tâf olmak Devlet-i Aliyye'lerine envâ'-ı hayr ve menfa'ati mûcib ve saltanat-ı seniyyelerinin izdiyâd-ı şân ve nâmûs tezâ'uf-ı ikbâl-i sa'âdet-me'nûsu Avusturya devleti imparatorunun memnûniyyet-i evfer ve mahzûziyyet-i ekserini müstevcib olduğundan, nâme-i mahsûs-ı mezkûr ile kendüsünün cânib veyâ mecânib-i imparatorîden mahsûsan mersûl olduğunu ba'de'l-beyân ârif-i esrâr-ı etvâr sübül ve râbıta-bahş-ı habâil-i sulh ve selem gel pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin taraf-ı müstecmi'ü's-şeref-i şâhânelerinden lutf-ı hitâb-ı cevâbda mu'âyene-i büldandan garaz sahîh-i şâhâne-i hoşdilî-i tebe'a ve re'âyânın istikrârı kazıyye-i hayriyyesinden ibâret ve hüsn-i netâyic-i devâm-ı istirâhat-ı berâya ve ra'iyet niyyet-i hasenesine (15b) münhasır olduğu müsellemler-kerde-i

²⁷⁴ Avarsper olarak okuduğumuz generalin adını, Nicolae Jorga, Auersperg olarak telaffuz etmektedir. Bkz. Nicolae Jorga, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi** : (1774-1912), c. V, Çev. Nilüfer Epçeli, s. 323.

²⁷⁵ 9 Safer 1253 / 14 Mayıs 1837 Pazar.

²⁷⁶ 10 Safer 1253 / 15 Mayıs 1837 Pazartesi.

²⁷⁷ پولكونك

ehl-i dirâyet olup, imparator-ı müşârün-ileyh cenâblarıyla miyânedede üstüvâr olan revâbıt-ı dostî-i samîmî iktizâsınca me'mûl olduğu vechile tebrîk-ı hareket-i bâ-bereket zımnında vâki' olan himmetleri hazz-ı vâfir-i mülûkâneyi müstelzim olarak bi'l-mukâbele cenâb-ı hilâfet-penâhîden dahi sûy-i ihlâs-bûy imparatora-neye musâfât-ı kâmile zâhir ve mübteğâ-yı rü'yet-kârî ve hayr-hâhî üzere gayreti îcâbınca devlet-i müşârün-ileyhâ bâşvekîli Prenc Meternik²⁷⁸ hakkında dahi teveccüh-i seniyye-i tâc-dârâne bâhir olduğu keyfiyyâtı tibyân buyurula. Ceneral-i mûmâ-ileyhin gencîne-i sâmi'a-i meserreti mâl-â-mâl-i cevâhir-i iltifât kılınmış ve bâ'dezâ zikr olunan konsoloslar dahi ruhsat-yâb-ı ruhsûdegî oldukda her biri hân-ı bîgerân-ı taltîfât-ı ihsân-âyât-ı pâdişâhîden dil-sîr-i sürûr oldukları hâlde me'zûn-ı hurûc olmuşlardır.

Rağbet-i Şâhâne be-Temâşâ-yı Ta'allüm-ı Tobçiyân-ı Ruscuk

Yevm-i mezkûrda sefir ve konsoloslar ber-vech-i beyân dayfhâne-i inâyet ü keremde şeb'ân ya'nî şühûd-ı rûy-i iltifât-ı şâhâne ile şâdmân olduklarından sonra şehvâr-ı saf-şiken ve şâh-bâz-ı şîr-efgen ya'nî pâdişâhımız hazretleri himmet-i kûh-endâz-ı hümâyûnlarıyla Ruscuk'da dahi müstahfiz nâmıyla keşîde-zîb-i silsiletü'z-zeheb-i nizâm olan topçu neferâtının alem-i celîl-i cihâdda tah-sîl etdikleri tîz-destî ve dürüst-endâhtî a'mâllerini berâ-yı mu'âyene vâliyeyn-i sâbıkü't-tahrîr-i sadâkat-ârâ ve kurenâ-yı râstî-intimâlarıyla rahş-ı süvâr-ı şevket ve Ordukapusu Sahrası nâm fezâ-yı nüzhet-fezâda âmâde kılınan mahalli ziyâ'-ı dîdâr-ı sabâhat-âsârlarıyla vâye-dâr-ı nezâret buyurup, ol meydân-ı pehnâ-yı hüner-mendânda sâlifü'l-beyân topçiyân evvel emirde ber-mûcib-i nizâm-ı dik-kat-iştîmâl dânesiz âteşli ta'lîmi fetîlesini hakkı üzere iş'âl (16a) ve ba'dehû bin hatve bu'du olan câyda merkûz tılsım-ı düşvâr-ı isâbet-nişâne atdıkları gülleler ekseriyâ resîde olarak, hak bu kim, mahâretlerini arz-ı nazar-gâh-ı pâdişâh-ı makâdir-şinâsı bâhirü'l-iclâl etmeleriyle, endek müddetde işbu meleke-i

²⁷⁸ Böyle okunmakla beraber aslı Prens Metternich'tir.

bisyârları mûcib-i mahzûziyyet-i pâdişâh-ı rûy-i zemîn ve müstevcib-i istihsân-ı Şehinşâh-ı re'fet-âyîn ve hattâ mârru'l-beyân Nemçe sefirleri ve sâ'ir konsololar meydân-ı temâşaya hâzır ve ta'lîm-i mezkûra nâzır bulunup, asâkir-i muntazama-i şâhânenin mahâret ve mümâreseleri anların zebânlarıyla dahi rehîn-ı tahsîn-i müdde'ây-ı kemâlleri

[Mısra]

El-Hüsnü mâ şehidet bihi'z-zurrâtu²⁷⁹

şehâdet-i müsellemesine karîn olup iktizâ-yı kadr-gâhî ve hüner-perverî üzere neferât-ı fer-âyât-ı mezkûrenin mîralayı Mehmed Bey müsâ'ade-i rû-mâlî-i hâk-i pây-i hümâyûnla karîrü'l-ayn-ı inâyet ve âla-merâtibihim her birinin dest-i ubûdiyyetleri atâyâ-yı müstevfâ imlâsıyla nâ'il-i meserret olup, ba'dehû mekân-ı ârâm-ı şâhâne avdet-i hümâyûnla feyz-i âşiyâne olmuşdur.

**İhsân-ı Rütbe-i Vâlâ-yı Vezâret be-Uhde-i Sa'id Paşa ve
Ser-Bevvâbîni ve Ru'ûs Hâcegânı be-Ba'zı Bendegân ve
İlbâs-ı Hıla' be-Serkârân-ı Ahâlî ve Atâyâ be-Mustahfızîn ve
Teslîm-i Nâme-i Hümâyûn be-Sefir-i Nemçe**

Devâir-i eyâlât-ı mülkünde merâkiz-nişînân-ı hamâset ve kavâ'idü'l-mülk-i aktâr-ı diyârda dest-güşâyendegân-ı ser-mesned-i semâhat ya'nî vüzerâ-yı sâhib-re'y-i mülk-ârâ-yı sâ'ib tedbîr ve müşîrân-ı müşterî-tedbîrân bisyâr-bahş ve endek-pezîr bulunmak mûcibât-ı fethü'l-bâb-ı mevâhib-i İlâhî ve emârât-ı devâm-ı nusret-i Şehinşâhî'den olduğu nezd-i cihângîr-i devrân ve ind-i sâhib-kırân-ı zemânda mer'î ve müsellemler bir düstûr-ı meşrû'-ı memzûcü'l-hikem, ya'nî kâ'ide-i usûl-i dîn üzere sebep-i nüzûlü miftâh-ı bâb-ı Kâ'be (16b) te'diyesi emr-i hâssında olup, hükmü kâffe-i serkâr-ı umûra ilâ kıyâmi's-sâ'a şâmil olan, esta'îzu billâh, “ **innallâhe ye'murukum en tü'eddu'l-emânâti ilâ**

²⁷⁹ “Güzellik, kumaların itirâf ettiği şeydir” anlamına gelen Arapça bir mısradır.

ehlihâ ve izâ hakemtüm beyne'n-nâsi en tahkumû bi'l-adl innallâhe ni'immâ ye'ızukum bihî. İnnallâhe kâne semî'an basîrâ²⁸⁰ âyet-i müştemile-ti'l-hikmet-i Rabbâniyyesine imtisâlleri vâreste-i işârât-benân-ı beyân-ı kalemdir.

Binâberîn Silistre sancağında çend seneden berü rütbe-i ferîkı mastûr menşûr-ı tevfiķî olarak noksân-ı ahvâl-i berâyâ ve dâ'î-i Hakk-ı mer'î mer'â-yı hâl-i re'âyâ olduğu aks-endâz-ı merrât-ı istihbâr-ı şâhî ve ale'l-husûs bu def'a mertebe-i ayne'l-yakînde meşhûd-ı bâsıra-i hazret-i Şehinşâhî olup fukarânın du'âsı berekâtiyle ef'âli şehâdet etdiği üzere defter-i hasenâtı fezleke-bend-i erkâm-ı ecr-i bî-nihâyet ve kadem-i izz ü i'tibârı resîde-i derece-i silm-i beşeriyet ya'nî saferü'l-hayrın on birinci salı günü²⁸¹ karîha-i kerâmet-sarîha-i hilâfet-penâhîden tevcîh-i vezâret ile huzûr-ı meyâmin-makrûn-ı mülûkânede vüzerâyâ mahsûs nişân-ı âlî-şân sadr-ı sadâkatine fûrûg-efşân olarak müktesî-i harvânî-i vezâret ve lâsiyemmâ taraf-ı fâizü'ş-şeref-ı saltanatdan ba'zı hitâb-ı inâyet-nisâbda gerek zât-ı hümâyûnuma olan hidmetin ve hamiyetin ve gerek tekessür-i asâkir-i redîfe ve re'âyâ ve fukarâ haklarında olan sîtin bu def'a manzûr ve meşhûd-ı şâhânem olarak mücerred karîha-i sabîha-i şâhânemden sana rütbe-i vâlâ-yı vizâret ihsân eyledim ” nutk-ı cân-bahşâsına mazhar olmağla, üç def'a rû-mâlî-i hâk-i pây-i ihyâ-pîrâsıyla nâil-i aksa'l-gâye iltifât ü meserret ve yine yevm-i mezkûrda merâhil-i sâbıkda olduğu misillü Ruscuk nâibi ve vücûh ve ehl-i zimmetin mu'teberânı pîşgâh-ı alem-penâh-ı pâdişâh-ı dâd-bahş ve azîmü'l-câhda telebbüs-i (17a) hıl'at ve tenbîh-i nebîh-i ahâlî-per-verî ve mühimme-sâzîde efşânde-i sade-i nâtıka-i pâdişâhî olan dürer-i gurer-i hitâb-ı müstetâb-ı şâhâne bi'l-vâsıta farta-ı gûş-i hûşları olarak, işbu mekârime mazhariyyetle cümlesi memnûn ve da'vât-ı hayriyye-i rub'-ı meskûn-ı muhâtı-bînin zebânlarıyla dahi resîde-i küngüre-i gerdûn olmuş ve bi'l-husûs ind-i inâyet-bedîd-i âlîde umûr-ı mu'tenâ-bahâdan olan tefrîh-i kulûb-ı fukarâ-yı zükûr u nisvân ve aceze vü sıbyân ya'nî i'tâ-yı nukûdını nefâd-ı gamm-ı

²⁸⁰ “ Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz Allah her şeyi işitici, her şeyi görücüdür.” anlamına gelen bu cümle Kur'ân, Nisa 4/58. âyettir.

²⁸¹ 11 Safer 1253 / 16 Mayıs 1837 Salı.

fersûd ile müstahıkkîn-i kâffe-i milel-i ehl-i belde ignâ kılınarak emr-i ihsânı dahi itmâm ile ed'ıye-i hulûs-ı ev'iyeleri alınmış ve Ruscuk Kâımmakâmı Hacı Mehmed Bey ve hâk-i pâk-i mevkib-i hümâyûna yüz süren Hezargrad A'yânı Süleyman Bey ve Şumnu A'yânı Hüseyin Nesib Ağa ve Babadağı A'yânı Hasan Bey ve Cum'a-i atık A'yânı Mustafa Bey'in hâme-i i'tibârları tırâz-ı rütbe-i ser-bevvâbîni ile mutarraz ve Silistre vâlısı müşârün-ileyhin mektûbcusu Mustafa Resâ Efendi ve dîvân kitâbeti hidmetinde bulunan Abdülhalim Efendi'nin vâlid-i reşîdi Akif Efendi ve Hayrabolulu Halim Selim Efendi'nin nâm-ı ubûdiyyetleri defter-i hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûna kayd ile mu'azzez olmuştur.

Haşmetlü Nemçe İmparatorunun ber-vech-i meşrûh kalem-i hulûsla keşîde-i ser-satır-ı tebrîk ve savb-ı savâb-ı evb-i şâne-hâneye ceneral-i mûmâ-ileyh ile telik eylediğı nâmesini bâdî-i hatt-ı pâdişâh-ı mekârim-nâdî olup, iktizâ eden cevâb-ı safvet-meâbı sûret-yâb-ı tahrîr ve kîse-i zertâr-ı tevkîre mâye-i tenvîr olmağla yevm-i merkûmda ceneral-i mûmâ-ileyh iftihâr-ı bâb-ı müsûl-ı huzûr-ı hümâyûn ve zât-ı şevket-simât-ı şâhâneye imperator-ı bîmarator-ı müşârün-ileyhin ilcây-ı safvet ve iktizâ-yı meveddetle (17b) îfâ-yı lâzıme-i dostıye ri'âyetleri fevka'l-gâye bâ'is-i mahzûziyyet ve akva'l-bevâ'is-i tezâyüd-i muhâdenet olduğı beyânıyla nâme-i nâmî-i kirâmî yedine teslim ve üzeri etrâfi pırlantı ile dâire-i bend-i tezyîn olan tuğra-yı garrâ-yı mülûkâne ile mevsûm bir kıt'a kutu ile ceneral-i mûmâ-ileyh ve alâ-merâtibihim birer kıt'a girân-bahâ kutular ile mustashibi olan mîralay ve tercemân ve yüzbaşı dahi mazhar-ı mevâhib-i şehriyârî olarak avdete me'zûn olmuştur.

Nehzat-ı Hümâyûn ez-Ruscuk ve Azîmet be-Edirne ez-Tarîk-ı Tırnova

Ber-minvâl-i muharrer muhassana-i ma'âkıl-ı sevâhil-i Tuna ya'nî Kal'a-i Ruscuk saferü'l-hayrın sâdisi ya'nî sebt günü vusûl-i bereket-şümûl-i hilâfet-penâhî ile iksâb-ı sûtûr-ı nûr ve üç gün zarfında serâpâ-yı ahâlîsi genc-i

şaygân-ı ihsân-ı Şehriyârîden hisse-yâb-ı sürûr-i nâ-mahsûr olup avdete niyet buyurulmağla, mâh-ı mezkûrun on ikinci çehârşenbih günü²⁸² kutb-ı dâire-i hilâfet-i kübrâ ve merkez-i muhît-i saltanat-ı uzmâ hazretleri ale's-sabâh mânend-i şems-i duhâ işrâk-ârâ-yı hareket ve asâkir ve ahâlîden saf-ber-saf kef-ber-kef rüesâ-yı tarîk-ı teşyî' ve rikkat-i kalb ile dümû'-ı uyûn-ı meserreti seylâb-ı râh-ı tevdî' eden du'â-şümârendegân-ı zîr-i destânî ve lâsiyem-mâ âmîn-hânân-ı ma'sûmân-ı sıbyânı şâyeste-i taraf-ı atıfları kılarak ve atılan topların velvele-i sadâsı tâs-ı muka'ar-ı âsmânı bularak atf-ı zimâm-ı azîmet buyurup, yine memerr-i ifâza-eserlerinin inhâsından gelüp ve merhale-i âtiye kadar yolun sağ ve soluna dizilüp âsâr-ı mühr-i cemâl ve envâr-ı kevkeb-i nevâle çâr-ı haşemle mutarassıd ve vusûlüne mütehaşşid bulunan sükkân-ı kasabât u kurâyı nidâ-yı lutf ü ihsânlarıyla karîn-i mesâr ve geşt-zâr-ı âmâllerin tohum-efşânî-i zer ü sîm ile mahsûldâr buyurdıkları (18a) hâlde Ruscuk'a dokuz sâ'at bu'du olan Bileh nâm merhaleye şeref-bahş-ı nüzûl ve orada bir gece irâde-i beytütet ü ârâm ile merhâle-i Bileh kezâlik düstûr-ı mastûr üzere kuttânını sıbyânıyla bile nakdîne-i ihsânlarından şâdân ve ferdâsı rûz-ı mübârek-i hamîs²⁸³ yine müctemi'-i tarafeyn-i râh olan fukarâ-yı dihkâniyânı nâil-i ihsân-ı firâvân ve Tırnova kasabasında âmâde kılınan makâm-ı mahsûsa sebîl-i ubûdiyyet-i istikbâlde nâsiye-sâ-yı intizâr olan voyvoda ve nâib ve vücûh ve sâ'ir mu'teberân-ı belde ve kâffe-i ahâlîye nigâh-ı eltâflarıyla meşmûl ederek nihâde-i kadem-i yümn-i vusûl buyurdular.

İkâmet-i Salât-ı Cum'a ve İksâ-yı Hıla'

Nahlistân-ı âsâyiş-i kasaba-i Tırnova nigh-bânî-i kudûm-i pâdişâhî ile natr-ı nevâ bulduğundan ya'nî teşrîf-i taltîf-i zıllullahî ile sâkinân ve mütemekkinânı tarâvet-i râhat bulduğundan, ertesi cum'a günü²⁸⁴ beher ikâme-i salât-ı ikâmet ve câmi'-i kebîrlere debdebe-i alay ve kevkebe-i iclâl ü alayla azîmet buyurulup,

²⁸² 12 Safer 1253 / 17 Mayıs 1837 Çarşamba.

²⁸³ 13 Safer 1253 / 18 Mayıs 1837 Perşembe.

²⁸⁴ 14 Safer 1253 / 19 Mayıs 1837 Cuma.

farîza-i vakt edâ ve hademe-i câmi'-i merkûm neyl-i surre-i zer ile îsâl-i menâ buyurulduktan sonra hâric-i şehirde çârtek mahalde vâki' kasr-ı dilgüşâyâ sâye-endâz-ı teşrîf ve evvelâ müşârün-ileyh vâlî-i bâhirü'l-ma'ânî-i Vidin ve hidmet-güzâr-ı gayret-şî'âr-ı devlet ü dîn Hüseyin Paşa hazretleri harvânî-i zer-rîn-girîbân iksâsı ve cevher-dâd kutu ihsân-ı bî-bahâsıyla ve mevkib-i şâhâneye yüz süren Sofya Muhâfızî Mîrlivâ Hüsrev Paşa yakası sırmalı harvânî ile ferden ferda taltîf, ba'dehû voyvodası bulunan bende-i dîrîn-i kutbü'l-arz sâbıkâ mîrâhûr-ı kebîr Şehsüvârzâde Dervîş Beyefendi avâtıf-ı âlem-şümûl-i hazret-i Şehinşâhîden Mîrâhûr (18b) pâyelülerine mahsûs nişân-ı âlî-şânla yakası sırmalı hıl'at-i nefise-i harvânî ve nâib ve ulemâ ve enbûh ve vücûh-ı memleket ve maslahat-sâz-ı ehl-i zimmeti hıla'-ı fâhire ile mazhar-ı taltîf²⁸⁵ buyurup ve tesviye-kârî-i mesalih-i ibâdullahda ihtimâm ve dikkat bâbında sâdır olan emr ü fermân-ı hümâyûnu lisân-ı vâsita ile kendülerine tefhîm ve anlar dahi serfürû-bürde-i istimâ' ve teslîm edüp atâyâ-yı ahvecân ve sıbyân bezliyle dahi cümlesinin du'â-yı bî-pâ[yâ]nı²⁸⁶ alınup cây-ı ârâm ve huzûra mu'âvedet ile bir şeb dahi beytütete rağbet buyuruldu.

Hareket-i Hümâyûn ez-Tırnova

Mâh-ı safer-i hayr-ı muhbirin on beşinci cum'a-ertesini günü²⁸⁷ Pâdişâh-ı felek-cenâb ve Şehinşâh-ı şevket-nisâb sînet şemsü kemâlihî ke-kemâli's-şems an simetî'n-noksân ilâ gâyeti'd-deverân²⁸⁸ hazretleri Sultân-ı cihân-gerd-i gerdûn ya'nî şems-i müstenîr-i işrâk-nümûn-âsâ ale's-seher râst ü çep-i şâhrâh-ı zehâbdâ tabakaten alâ-tabaka kâmet-nümâ-yı du'â-yı bekâ ve selâmet olan ebnâ-yı beldeyi îmâ-yı âb-ı rûy-ı şefekatle sürûra mazhar ve dîde-i ubûdiyyetlerini envâr-ı endâzî-i merhametle münevver ederek kaliska-i gerdûne-

²⁸⁵ Nûshada تعطيف şeklinde yazılmıştır.

²⁸⁶ Nûshada پانى şeklinde yazılmıştır.

²⁸⁷ 15 Safer 1253 / 20 Mayıs 1837 Cumartesi.

²⁸⁸ "Onun yücelik güneşi, güneşin kemali gibi noksanlık özelliklerinden dünyanın sonuna kadar korunsun" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

fürûz-1 nehzat ve yine pûyendegân-1 câdde-i mürûra nakdîne-pâş-1 sürûr olarak merhale-i Kabrve nâm mahal cây-1 ârâm-1 beytütet olup, ferdâsı ehad günü²⁸⁹ semt-i semâda türüş-rûyî-i şîvesi zâhir ya'nî merrrât-1 mücellâ-yı âsmânda keder-i sihâb bâhir olduğundan, Şıpka Balkanı denmekle meşhûr ser-keşide-i Eflâk olan kûhistân-1 düşvâr-mürûr ki, meselâ tâb-1 temmûzda bile rûy-1 zemîn tâbe-i âşpez-âsâ insânî kavururken, ol mahalde hâl olan rîh-i sarsar ve bürûdet-i ber-ter ebnâ-yı sebîli göklere (19a) savurur su'ûbetli memerdir. El-Minnetü lillâhi te'âlâ ve tebâreke azîmet-i şâhâne ve teveccüh-i iksîr-te'sîr-i pâdişâhâne ile fi'l-hâl rûy-1 havâ ibrâz-1 şeker-hande-i i'tidâl etmekle hazret-i Sultân-1 bülend-ikbâl-i Hızır-delîl ve cenâb-1 Hâkân-1 tevfik-iştimâl-i Süleymân-mesîl Kabrve ahâlîsinin dahi sagîr ü kebîrini nâil-i ihsân-1 vefîr ederek alâ-tulû'i's-sabâh esb-i süvâr ve tarîk-1 mezkûrun ikbâl-i şâhâneleri gibi bülend olan firâzî ve mâi-i bed-hâh gibi pest olan niş'bi yûsr ü sühûletle râh-1 üstüvâr-güzâr ve berü yakasında Kızanlık kasabasına iki sâ'at bu'du olan Şıpka karyesi celse-i ârâmlarıyla mahsûd-1 gülzâr olmuştur.

Zikr olunan Balkanda hâk abîr-nâk-i istikbâle yüz sürmekle iktisâb-1 tayyib-i süred²⁹⁰ ve çeşm-i ubûdiyyetin nûru mihr-i cemâl-i veliyy-i ni'metden iktibâs-1 ziyâ ve mükerrer eden bende-i hâss-1 bâhirü'l-ihtisâs hâlâ Çirmen Müşîri Mustafa Nuri Paşa hazretlerini sezâvâr-1 iltifât ve karye-i merkûme sekencesini dahi belde-i bâdire-i ihsânlarıyla vâsıl-1 meserrât buyurdıkları hâlde, pertev-endâz-1 râh-1 hareket ve ol yolda dahi dest-ber-dâşte-i du'â ve müterakkîb-1 neyl-i kerem ü atâyâ olan hurrâs-1 fukarâ ahz-1 nukûd-1 tühsâ ile mukârin-i ihyâ ve sâ'at yedi kararlarında Kızanlık kasabasında ârâm-gâh-1 pâdişâh-1 mekârim-dest-gâh olmak üzere tehyie kılınan Gülseped menâzil²⁹¹ ya'nî bir hâne-i tâze tarh-1 bî-mu'âdil vusûl-i feyz-şümûl-i şâhâne ile hem-reng-i gülistân-1 cennet olmuş ve tarîk-1 istikbâlde rûy-1 ubûdiyyetleri gül-bend-i pây-endâz olan nâib ve a'yân ve voyvoda ve kâffe-i ehl-i İslâm ve ehl-i zimmetin meşâmm-1 dil ü cânlarına nefâyih-i lâhza-i re'fet-i şâhâne ile itr-1 safâ vü şâdî

²⁸⁹ 16 Safer 1253 / 21 Mayıs 1837 Pazar.

²⁹⁰ Nûshada harekelidir.

²⁹¹ Nûshada منادل şeklinde yazılmıştır.

olmuştur. Ertesi isneyn günü²⁹² kasaba-i merkūmede bast-ı (19b) envâr-ı ikâmet ve neşr-i nefehât-ı inâyetle kezâlik nâib ve ulemâ ve sâ'ir mesalih-sâz-ı havâyic-i fukarâ nâil-i şeref-i rû-mâlî-i huzûr ve telebbüs-i hıl'at ve istimâ'-ı hitâb-ı re'fet-nisâb himâyet-i ehl-i belde vü ra'iyet ile cesbânî-i ihsân ve şâyestegî-i nutk-ı mefharet-nişânla nâil-i envâ'-ı sürûr olup ve âmme-i müstemdânı ve lâsiyemmâ kâffe-i sıbyân sikke-i hasene-i şâhâne tâbiyle celb-i ferah ve selb-i tarh ederek sermâye-i safâ bulup;

Li-münşiihî

İlâhî müstedâm et pâdişâh-ı dâd-fermâyı
 Kudûmıyla fezâ-yı beldemiz gül-zâr-ı feyz oldu
 Şu rütbe feyzi te'sîr etdi kim bu belde tıybından
 Meşâm-ı halk-ı âlem itr-ı cân-bahşâ ile doldu

ma'nâsında olan du'â vü senâsını sebt-i ahzâb-ı leyl ü nehâr ve nakş-ı kitâbe-i rüzgâr etdiler. Yevm-i mezkûrda Vidin vâlisi müşârün-ileyh Hüseyin Paşa **sebt betallâhü te'âlâ kemâ-kân fi'r-rızâ**²⁹³ hazretleri mukârin-i iltifât-ı bî-gâyât olarak me'zûn-ı avdet ve mültesim-i pâ-yı ruhsat olmuştur.

Nehzat-ı Hümâyûn ez-Kızanlık

Mâh-ı merkûm-ı hayriyyet-rüsûmun on sekizinci sülüsânî günü²⁹⁴ Kızanlık'dan hareket-i hümâyûn vukû' ve râh-nişînân teşyî' vü du'â ya'nî e'âlî ve kâffe-i ahâlî ve re'âyânın tevcîh-i rûy-i merhametle hadîka-i uyûnlarına nûr-efzâ ve

²⁹² 17 Safer 1253 / 22 Mayıs 1837 Pazartesi.

²⁹³ "Allah onu şu anda olduğu gibi hep hoşnutluk üzere sabit kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

²⁹⁴ 18 Safer 1253 / 23 Mayıs 1837 Salı.

hadîka-i ahvâllerine nûr-pîrâ olarak ve cümlesinin misbâh-ı safâları tâb-ı lümû‘ bularak râh-ârâ-yı şevket ve yine ciheteyn-i reh-i râstda ârzû-yı neyl-i efdâl ile müctemi‘ olan cemm-i gafîr-i sagîr ü kebîr re‘âyâ nasîb-yâb-ı inâyet ü mekremet oldukları hâlde Zağra-i Atîk kasabasında esenn-i hânedan sâbîkâ a‘yân Hacı Fâris Efendi’nin âmâde kılınan hânesi şu‘â-ı nüzûl-ı şâhâne ile pür-zînet olup, buranın dahi muntazırîn-i zemîn-i (20a) istikbâl ve mültemisîn-i hâkde mevkib-i bâhirü’l-iclâl olan mecmû‘-ı ahâlîsi müşâhede-i rûy-i merhamet-işrâb-ı şâhâneleriyle mesrûrû’l-bâl olduklarından mâ‘adâ, himâyet ü sıyânet-ı fukarâda sa‘y ü gayreti ihbâr olunan hâlâ a‘yânı Hacı Mehmed Ağa ile nâib ve vücûh ve eşrâf ve ehl-i zimmet kocabaşları ber-vech-i işâret rû‘yet-i mesalih-i ahâlîde i‘tidâlle dikkatlerini teşvîkan ihzâr-ı nazar-gâh-ı âlî şerefine şâyân ve dûş-ı gayretleri hıl‘at-pûş-ı inâyetiyle şâdân ve tenbîhât-ı mezkûre-i ahâlî-perverîde-i nutk-ı cân-bahş-ı tehdîd-nümâsı istimâ‘yla dahi maz[h]ar-ı²⁹⁵ iltifât-ı firâvân ve nakdîne-i seniyye vâsıl-ı dest-i müstehikkâ[n]²⁹⁶ ü sıbyân olup, betahsîs fârisü’l-hayl-i meydân-ı sadâkat ya‘nî mûmâ-ileyh Fâris Efendi bir merd-i mezâde-i pîr olmağla, rûh-sûdegî-i atebe-i aliyye inâyetine mazhar olduğundan başka, huzûr-ı şâhânede zarf-ı müstakarr-ı mefharetine fi‘l-i cemîl-i atıyye zarf-ı cevherîn-mazrûf ve Edirne medârisi müderrislerinden bulunan mahdûm zî-lebb ü fûhûmu Dârü’s-saltanati’s-seniyye müderrislerine ilhâkla cümle-i hânedânı âtifet-i avâtuf-ı aliyye ile cümle-i ihsân-dîdegân-ı şâhâneye ma‘tûf ve mûmâ-ileyh Hacı Mehmed Ağa dahi kapucıbaşılık rütbe-i mu‘teberesiyle çırâğ ve bu vechile Zağra-i Atîk sükkânının dahi ez-ser-i nev serâpâ girîbân-ı ta‘ayyüş ü meserretleri mutarraz-ı iftihâr ü mu‘azzez ve rifâğ olmuştur.

²⁹⁵ Nûshada مظر şeklinde yazılmıştır.

²⁹⁶ Nûshada مستحقا şeklinde yazılmıştır.

Nehzat-ı Hümâyûn ez-Zağra-i Atîk

Zağra-i Atîk'a teşrîf-i hümâyûnun ferdâsı, ya'nî çehârşenbih günü²⁹⁷ bi'l-cümle ahâlî-i belde fevc fevc reh-i zehâb-ı şâhâneye gelüp pâ-ber-câ-yı makâm-ı du'â-yı selâmet (20b) ve saf-keşîde-i me'vâ-yı teşyî' ü ubûdiyyet olduklarına mukârin yektâ-güher-gân-ı saltanat ve yegâne-i meydân-ı mehâbet-iktirân-ı şevket hazretleri irâe-i tal'at-ı merhametle ahâlîsinin du'â-yı samîmiyyetlerini alarak kaliska-i fayton-ı feyz-meşhûnla hırâm ve kezâlik şevk-i tâmm ile pûyân-ı şâri'-i şehinşâhâne olan ebnâ-yı kurâ ve kend semâhat-i yed-i mü'eyyed-i mülûkâne ile şâd-mend oldukları hâlde on sâ'at mesâfede kâin Karapınar nâm karyeyi makdem-i âftâb-te'sîrleriyle sefid-fâm buyurdular. Ol karyede bir gece beytütete rağbet ve ertesi pençşenbih gününde, ki mâh-ı mezbûrun yirmisidir²⁹⁸, ahâlî-i Karapınar dahi reyyân-ı zülâl-i merhamet, ya'nî müstagrak ummân-ı ihsân-ı pâdişâh-ı bâ-şefkat olduklarına müte'âkîb önünce kalika-i fayton-ı gerdûn-seyre rükûbla hareket ve on iki sâ'at bu'du olan Cisri Mustafa Paşa kasabası bir mikdâr cây-ı ârâm ü karâr ve oranın ve gerek mürûr-gâh-ı pâdişâh olan tarîkın etrâfında gelüp duran sığâr u kibâr-ı ahâlî ve re'âyânın dîde ve dest-i iştiyâk ve istibşârları envâr-ı cemâl ve enâir ü nevâl ile mâl-â-mâl-ı iltifât ve ihsân-ı bî-şumâr oldukdan sonra bi'l-ikbâl ve'l-iclâl Edirne-i mahrûsa **dâmet ma'a-sâ'ir bilâdi'l-müslimîn bi'l-füyûzât-ı me'nûse**²⁹⁹ savbına atf-ı zimâm-ı azîmet buyurulup, ahd-i karîbde binâ-yı mu'allâsı emr-i hümâyûnla karîn-i itmâm olan Paşakapusu'nda tehyie vü âmâde kılınan dâire-i müstesnâ sâ'at yedi derecelerinde şa'sa'a-i makdem-i şâhî ile mahsûd-ı semâ olmuş ve mahrûsa-i mastûre bir sâ'at mahalden berü

²⁹⁷ 19 Safer 1253 / 24 Mayıs 1837 Çarşamba.

²⁹⁸ 20 Safer 1253 / 25 Mayıs 1837 Perşembe.

²⁹⁹ "Diğer İslâm ülkeleri ile birlikte alışlagelmiş tecellilerle daim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

Li-münşiihî

Ehl-i belde şöyle müştâk-ı cemâl-i şâh kim
Subha dek şeh-râhına ferş etdi rûy-i intizâr³⁰⁰

(21a) mazmûnu üzere sufûf-zede-i cây-ı ahz-ı selâm olan Çirmen sancağının redîf-ı intizâ-elîf-i mansûre asâkiri ve keşîde-i silk-i terakkub olan molla ve ulemâ ve vücûh ve eşrâfi ve bi'l-cümle ahâlî ve esnâfi müteşerrif-i müşâhede-i dîdâr-ı hümâyûn ve muktebis-i envâr-ı mihr-pîşânî-i şehriyâr-ı rub'-i meskûn olduklarında, asâkir-güzîn-i merkûmenin “Pâdişâhım çok yaşa!” du'âsı ve ahâlînin ve haysü ittecehtüm sâ'adatküm selâmetün ve yer'âkümü'r-Rahmân min-küllü hasânib meâlinde olan temennâ-yı bâl-i sıdk-ihivâsı ve husûsâ ehl-i İslâm ve Milel-i Selâse mekteb çocuklarının hulûsâne “âmîn” nidâ-yı isticâbet-îlcâsı tekabellallahü te'âlâ âlem-i bâlâ-yı icâbete vusûl bulmuş ve sadâ-yı top-ı meserretle âsmâna kıbâb dolmuştur.

Edâ-yı Salât-ı Cum'a be-Câmi'-i Atîk

Şeref-yâbî-i mevkib-i şehinşâhî ile hâk-i dâmen-i i'tiyâdı sürme-i dîde-i büldân olan Edirne'ye teşrîf-i hümâyûnunun ertesi cum'a günü³⁰¹ halîfe-i rûy-i zemîn **ebkâhu'l-Melikü'l-mu'în**³⁰² hazretleri salât-ı cum'ayı Sultân Mehmed Hân-ı Evvel **revvaha rûhahü'r-Rabbu'l-ecell**³⁰³ hazretlerinin itmâmına muvaffak olmuş oldukları Câmi'-i Atîk-ı füyûzât-berîkda ikâmete niyyet ve kabîl-i duhûl-i vakitte kevkebe-i şâhâne ve debdebe-i mülûkâne ile azîmet ve farîzayı edâ ve hademe-i câmi'-i rûhâniyyet-lâmi'i bezl-i atâyâ ile ihyâdan sonra yine alay-ı azamet-edâ ile rû-nihâde-i şâhrâh-ı ahz-ı selâm ve râfi'ü'l-yed-i îfâ-yı vecîbe-i du'â-yı hulûs-insicâm olan asâkir ve ahâlîyi teşrîflerinde

³⁰⁰ Bu beyit; E4 ve E5 nüshasında da yer almaktadır.

³⁰¹ 21 Safer 1253 / 26 Mayıs 1837 Cuma.

³⁰² “Yardım edici Melik olan Allah onu ebedi kılsın” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

³⁰³ “Yüce Rab onun ruhunu ferah kılsın” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

olduğu gibi îmâ-yı âb-ı rûy-ı iltifât-ı hümâyûnlarıyla mazhar-ı lutf-i bî-intihâ buyurdıkları hâlde dâire-i mahsûsa-i ulyâlarına avdet buyurdular. (21b)

**Azîmet-i Hümâyûn be-Mu'âyene-i Cisir-i Nev-bünyâd ve Kışla ve
Temâşâ-yı Ta'lîm-i Harb-i Asâkir-i Muntazama**

Çünkü şehriyâr-ı mehâmid-etvâr-ı cihân³⁰⁴ ve cihândâr-ı râhat-medâr-ı âlemi-yân hazretlerinin Hazret-i Süleyman-âsâ seyr-i büldân ve mu'âyene-i kılâ' vü bikâ'-ı rasînü'l-erkândan bâlâda beyân olduğu üzere murâd-ı hulûs-nihâdları çegûnegî-i ahvâl-i ra'iyyeti tahkîk ve kâ'inât-ı ehl-i hars ve zirâ'ati tedkîk ile mâ'û'l-hayât-ı ihsânları mâ-bihi'l-feyezân hiyâz-ı ta'ayyüş-i zîr-i destân ve nesîm-i semen-i şemîm-i inâyetleri mâdde-i nazâret-i riyâz-ı tereffüh-i hurd ve kelân olmakdan ibâret olup, mahrûsa-i mezbûre dahi kürsî-i eyâlet bir sûr-ı a'zam ve merci'-i mesalih-i kazâyâ bir pây-ı taht-ı kadîm-i müzdehim olduğundan, ol evc-i semâ-i büldân üç günden efzûn fûrûg-ı vücûd-ı şemsiyyü's-şühûd-ı dâverânelerine makrûn olmak husûsuna niyyet buyurulup, tefahhus-ı ahvâl zımında dâire-i hümâyûnlarında iki gün ârâmdan sonra yevm-i sâlis-i teşrîf-i hümâyûn ihsân-ı bâ'isleri olan pazar günü³⁰⁵ esb-i dilkeş-hırâm-ı şâhânelerine pertev-ârâ-yı rûkûb ve evvelâ *Sefernâme-i Hayr*'da güzârîş-pezîr hâme-i tahrîr olduğu üzere def'a-i ûlâ-yı teşrîflerinde te'sîsine irâde ve binâsıyla ebnâ-yı beldeyi meşâkdan âzâde buyurdıkları nehr-i Meriç üzere masnû' cisir-i gerdûnkemeri mu'âyene ile metâneti tahsîn-i mashûb olup, ba'dehû yine âsâr-ı ma'mûre-i mebrûre-i şâhânedan olan kışlayı kudûm-ı hümâyûnlarıyla cennet-âbâd ve Redîf-i Mansûre-i cünûd-ı istihsân-nümûdunun kışla pîşgâhında ittikâ üzere tahsîl eyledikleri manevra ya'nî meleke-i ta'lîmleri ile ateşli sanâyi'lerini temâşâ ve pesende sezâ ve mâbeyn-i hümâyûnda müteşerrifîn-i hizmet-i kitâbetden (22a) Tevfik Beyefendi ile irsâl buyurulan atâyâ-yı seniyyeden cümlesinin nûr-ı

³⁰⁴ Metinde boşluk var.

³⁰⁵ 23 Safer 1253 / 28 Mayıs 1837 Pazar.

seniyye-i sürûrları müzdâd buyurulmağla, saf-beste-i kıyâm ve safâ-ârâ-yı sadr-ı teşekkür-kerem-i pâdişâh-ı enâm oldukları hâlde “Pâdişâhim çok yaşa !” du‘â-sını yek-zebân-ı ittihâd ve hem-âvâz-ı hulûs-ı müfâd olarak arz-ı icabet-gâh-ı İlâh eylediler.

İkâmet-i Salât-ı Cum‘a der-Câmi‘-i Sultân Bâyezid Hân ve İhsân-ı Şümûl-nişân

Mâh-ı mübârek-i merkûm ya‘nî saferü’l-hayrın yirmi sekizinci cum‘a günü³⁰⁶ farîza ve sünen-i salât-ı cennet-mekân Sultân Bâyezid Hân **nevverallâhu türbetehû ve beyyaza gurtehû**³⁰⁷ hazretlerinin câmi‘inde ikâme ile hademesi nâil-i salât oldukdan sonra, azîmet-i şâhânedede olduğu vech üzere avdet-i pâdişâhânedede dahi nûr-i çeşm-i âlem ve rûh-ı cism-i ümem hazretleri tarafeyn-i meslek-i şâhrâha dizilen nazmü’l-leâl-i asâkir-i nusret-redîfe ve kâffe-i ahâlî-i ubûdiyyet-elife bâlâ-yı vâlâ ve debdebe-i şevket-pîrâ medd-i nigâh-ı merhamet ve bast-ı nûr-ı meserret buyurdıkları ve endâht olunan toplar sadâsı mesâmi-i sekene ve sevâkin-i ba‘îd ü karîbe tanîn-endâz-ı tatrîb olduğu hâlde dâire-i âlîye-i mahsûsa-i merkûmeye ba‘de’l-avdete evvelâ müşârün-ileyh Mustafa Nuri Paşa hazretlerinin dûş-i ubûdiyyet-pûş-ı müşîrâneleri müzeyyen yakalı harvânî-i vezîrâne ile tezyîn ve bir aded şems iltimâ‘ murassa‘ kutu ihsânıyla fark-ı mefharetî hem-küngüre-i felek-i çârmîn, ba‘dehû ruhsat-ı inâyet-nümûn mûci-bince rûmâl-i bâb-ı isti‘tâf eden Filibe‘de me‘mûr-ı ikâmet Dervîş Paşa ve Edirne‘de ikâmet üzere olan Aliş Paşa ve Dimetoka‘da ikâmete me‘mûr Pilâslı İsmâil Paşa ve Edirne‘de mukîm Mîr-i mîran Osman Paşa huzûr-ı inâyet-zuhûr-ı şâhânedede zerrîn-girîbân harvânîler ve sâbıkâ Silistre Vâlîsi Ahmed Bey rütbesince **(22b)** hıl‘at iksâsıyla ferhân ve be-tahsîs müşârün-ileyh Dervîş Paşa ile mûmâ-ileyh Ahmed Bey misl-i emsâle müceddeden ta‘yîn-i ma‘âş ve mûmâ-ileyh Osman Paşa’nın ma‘âşına zamîme-i inti‘âş ile ihyâ vü şâdân ve hâlâ

³⁰⁶ 28 Safer 1253 / 2 Haziran 1837 Cuma.

³⁰⁷ “Allah toprağını nur kılsın, yüzünü ak etsin” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

Gelibolu muhassılı sâbikâ nâzır-ı mülkiyye kâtibi Nâbi Efendi ile Filibe nâzır-ı vekîli mütehâyizân-ı hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûn'dan Edhem Efendi ve müşârün-ileyh Mustafa Nuri Paşa hazretlerinin kethudâları Dervîş Efendi ve hazîne-dârı Şükrü Efendi ve Dîvân Kâtibi Nâsır Efendi telebbüs-i hıl'atle kâm-yâb ve Edirne vücûhundan ve hâmise müderrislerinden Çelebi Mustafa Paşazâde Ali Bey muvakkaten Yenişehir-i Fenâr mevleviyyetiyle ve kasaba-i Cısr-ı Mustafa Paşa Voyvodası Mehmed Bey ve nevâhî Voyvodası Hasan Ağa ve Çorlu Voyvodası Hacı Mustafa Ağa ve Kızılağaç Voyvodası Numân Bey ve hâlâ Zahîre Nazır-ı Hacı Veli Ağa'nın kâtibi olup müşârün-ileyh Mustafa Paşa hazretlerinin hizmetlerinde olan Ârif Ağa ve Salih Efendi ve haftânîleri Mehmed Bey dergâh-ı âlî kapucıbaşılığı rütbeleriyle şeref-yâb olmuş ve Edirne'de Jurnal müdürü müderrisinden Ali Efendi'ye terfî-i rütbe ile ve Cerîde Nâzır-ı Hacı Ahmed Efendi'ye ru'ûs-ı hâric-i medâris-i İslâmbol ihsân buyurulup, dâire-i müşîr-i müşârün-ileyh Edirne'de olan Yahya Efendi ve Dîvân-ı Hümâyûn kalemi ketebesinden olup müşârün-ileyhin hazîne kâtibi bulunan Ali Muhlis Bey ve ketebeden Şâkir Efendi ve Halil Efendi ve kethudâları mûmâ-ileyhin mahdûmu Ahmed Şemseddin Bey ve Jurnal kâtibi Abdürrezzak Bey dîvân-ı şâmihü'l-erkân hâceliği ru'ûslarına neyl ile sâye-i inâyet-vâye-i sabâ-te'sîr-i şâhânedê gül-i âmâlleri şîve-i handânî bulmuştur.

Pes ângâh Edirne kâdîsı Hırka-i Şerîfe Şeyhîzâde Seyyid Şükrullah Efendi ve ulemâ ve meşâyih ve vücûh-ı Edirne ve ehl-i (23a) zimmet vekîlleri ile istis'âd-ı ruhsâyî-i mevkib-i hümâyûn için vârid olan Çirmen sancağının hâvî olduğu kâffe-i kazâ vü kasabâtın nüvvâb ve voyvodaları ve ehl-i zimmet koca-başıları alâ-merâtibihim hıla'-ı fâhire ile be-kâm ve ber-minvâl-i işâret sâ'ir merâhil-i şâhânedê sebkât etdiği gibi umûr-ı şer'iyeye ve mesalih-i mer'iyede emr-i mutavassıt-ı i'tidâlden ser-i mû inhirâfla ifrât ü tefrît vartalarında bulunup, dünyâ ve ukbâda müstahıkk-ı ikâb ve vedâyi'-i Hâlık ya'nî re'âyâ ve fukarâyâ dırâzî-i sâ'id-i ta'addî vü i'tisâf ile karîn-i va'id ü itâb olmamak tenbîhinde, esta'îzübillâh

[Mısr]a³⁰⁸

İnna [’llâhe] ye’murı bi’l-adlı ve’l-ihsâni ve itâ-i zî’l-kurbâ ve yenhâ ani’l-fahşâi ve’l-münkeri ve’l-bağy ya’izüküm le’alleküm tezekkerûn³⁰⁹ nass-i şerîfini makarr-ı sâdır olan nutk-ı hümâyûnu bâ-lisân-ı vâsıta istimâ’la devâm-ı rızâ-cûyîde akd-i akd-i ahdleri mânend-i sübha-zîver-i dest-i istihkâm olup ve bu belde-i mu’azzamanın dahi alâ-vechi’l-umûm ehl-i kulûb ve müstahıkkîn ve fukarâsı ve bi’t-tahsîs sıbyân dest-i merhamet-i pâdişâh-ı Osmân-nevâlin vâsıl-ı atâyâ-yı bî-ihsâsı olarak safâ-yı bâl bulup, hulâsa cümlesi ol dakîka-şinâs-ı hıfz-ı merâtib ve mû-şikâf-ı taksîm-i rivâyet hazretlerinin ed’iye-i hayr-ıhtivâ-yı sıdk-intimâsını be-tekrâr edâ ve ma’rûz-ı kabûl-gâh-ı hudâ-yı mûcibü’d-du’â eylediler.

**Ta’lik-ı Nişân-ı İmtiyâz be-Vâlî-i Silistre Sa’id Paşa ve
Zuhûr-ı Ruhsat-ı Hümâyûn be-Mu’âvedet-i İşân**

Hidemât-ı devlet-i ebed-karârda bir hidmet-i cesîmeye muvaffak olup nâm-ı sadâkati ilâ-kıyâmi’s-sâ’a yâdigâr-ı sahâyif-i rûzgâr ve misl-i sâ’ir gibi dâr ü diyârda zebân-pîrâ-yı iştihâr olacak bendegân-ı saltanat-ı seniyyeye Nişân-ı İmtiyâz nâmıyla (23b) bir tuhfe-i cihân-bahâ ihsânı kadr-âgâh-ı ashâb-ı sadakât ve haysiyet-şinâs-ı erbâb-ı istikâmet ya’nî pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin hikmete muvâfik ve maslahata mutâbık olan cümle-i âsâr-ı istihsân-medâr-ı şâhânelerinden olmağla, bâlâda vezâretle çırâğ buyurdıklarının zikri hidmeti gibi sebk eden Silistre Vâlîsi Sa’id Paşa hazretlerinin bundan akdem İşkodra tarafında sebk eden hidmet-i meşkûresi sezâ-vâr-ı Nişân-ı İmtiyâz olduğunu hidemât-ı makbûle-i pey-der-pey te’bîd etmekle, ol hengâmda rûtbe-i ferîkı refik-ı meslek-tevfîkı olduğuna binâen pâye-i mezkûre mahsûs bir kıt’a nişân-ı fûrûg-

³⁰⁸ ع harfi metnimizde [Mısr]a olarak okunmuş olmakla birlikte burada, ع harfinden sonra âyet yer almaktadır.

³⁰⁹ “Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor” anlamına gelen bu cümle Kur’ân, Nahl; 16/90. âyettir.

efşân yevm-i mezkûrda sîne-i sadakât-definesine ta'likle memnûn ve avdete me'zûn buyurulmağla pây-ı felek-peymâ-yı hümâyûna yüzünü ve gözünü sürüp savb-ı makarr-ı vezâretine sevk-ı semend-i azîmet etmiştir. **Sellemhuallâhu te'âlâ veffekahû ma'a-sâ'iri'l-me'mûrîn li'r-rızâ**³¹⁰.

Hareket-i Hümâyûn ez-Edirne ve Teveccüh be-Dârü's-saltanati's-Seniyye

Dârü'l-hilâfeti'l-Aliyye'de mütezıll-ı zıll-ı zalil-i zıllullahî ve sâye-i inâyet-vâye-i hilâfet-penâhîde mütevâsıl-ı üns ve âsâyış-i nâ-mütenâhî olan kâffe-i ahâlinin fi'l-hakîka zikri sebkât eden inâyet-i bî-gâyet-i tenbîh-i nebîh-i şâhâne ve yümn-i şefekat ve hüsn-i niyyet ve hulûs-ı taviyyet-i pâdişâhâne üzere erkân-ı saltanat ve kâr-âgâhân-ı devletin umûr-ı me'mûrelerinde dikkatleri kâffe-i havâyicde usret-keşîde ve tedârükât-ı akvât ü erzâkda zahmet-resîde olmayup, mebde-i sabâhdan makta'-ı revâha kadar huzûr-ı tâm ve sürûr-ı temâm ile güzârende-i eyyâm ve bi-hamdihî te'âlâ kâşâne-i istirahatleri âfât-ı (24a) semâ-viyye ve arziyyeden masûn ve gencîne-i derûnları zer ü sîm-i safâ ile meşhûn olup, bu hâl-i safvet-iştîmâlle ma'âbid ü savâmi' ve mesâcid ü cevâmi'de du'â-yı bekâ vü selâmet ve temennâ-yı likâ ü avdet-i şehriyârâneye iştigâlde olarak âyîne-i hâtırları gubâr-ı ekdârdan dûr ve sîne-i pür-sekînelerinden gam ve gussa mehcûr ise de, iftirâk-ı dîdâr-işrâk-ı âsâr-ı hilâfet-penâhiyle seyr-i güzâr dîde-i hayret-dîdelerine hâr ve gıdâ ve gışâ-yı hoş-güvâr-ı zâ'ika-i dehânlarına semm-ı mârr olarak işbu yüzden ıztrâb-ı hâl ve tekeddür-i bâlleri merrât-ı şuûnât-nümâ-yı zamîr-i münîr-i şâhâneye mûna'kis olduğundan başka, câzibe-i hubbû'l-vatan ile zimâm-ı azm-i hümâyûnlarını İslâmbol semtine atf u medd ve rağbet-i meslekü'l-avd-i Ahmed buyurmalarıyla Edirne'ye vusûl-ı fevâzıl-şümûl-i ifâza-husûllerinin onuncu cum'a-ertesi günü³¹¹ müşîr-i müşârün-ileyh Mustafa

³¹⁰ “ Allah onu ve diğer memurları hoşnut olduğu şeye muvaffak kılsın ” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

³¹¹ 29 Safer 1253 / 3 Haziran 1837 Cumartesi.

Paşa hazretleri abd-ı nâ-âzâd-pezîrlerin istishâbla minnetdâr-ı inâyet ve atılan toplar âvâzı müzekkir-i tekrâr-ı du'â-yı ahâlî olarak vakt-i seher mahrûsa-i mezbûreden hareket ve sû-be-sû kad-nümâ-yı râh-ı teşyî' vü bendegî olan asâkir ve ahâlî-i sâlifü'z-zikr kullarını mesrûr-ı iltifât ü re'fet ve yine merhale-i âtiyeye değin saff-keşîde-i her dû-kenâr tarîk-ı mürûr ve muntazır-ı dîdâr-ı şehriyâr-ı şems-envâr-ı sa'âdet-nüşûr olan kurâ fukarâlarını bezl-i keff-i kâfi-i mülûkâneleriyle vâye-dâr-ı meserret ve Edirne'ye on dört sâ'at mesâfesi olan Burgos kasabasını cây-ı beytûtet ve müstakbilîn-i mevhib-i kevkebe-i pîrâ-bendelerini nuzra-i ayn-ı inâyetleriyle mürûr ve zât-ı şâhânelerine tanzîm olunan a'lâ büyütu makdem-i hayr-ı mültezimleriyle her (24b) reşk-âver-i burûc-ı bûdûr buyurdular.

Hareket ez-Burgos

Burgos'u teşrîf-i taltîf-elîf-i şâhânenin ferdâsında ki şehri rebü'l-evvelin gurre-i garrâsı olan yevm-i mes'ûd-ı ehaddır³¹² nâib ve voyvoda ve vücûhunun dahi zuhûr-ı ubûdiyyet-sütûrları hıla'-ı fâhire ile metâli'ü'n-nûr-ı mefharet ve misma'a-ı dirâyetleri üslûb-ı sâbık üzere istimâ'-ı cevâhir-nutk-ı ikâz-ı fehvâ ile hazâin-i hikmet-tedbîr-i memleket olup ve alenî ve ale'l-husûs voyvoda-i mûmâ-ileyh el-Hâc Râşid Fahir Bey dâire-i fâhire-i hâcegân-ı dîvân-ı mu'allâ-erkâna idhâlle emelini bulup, ceyb ve dest-i fukarâ vü zu'afâ ve kûdekân-ı atıyye-i behiyye ile mâl-â-mâl ve hepsinin mevhibe-i tevfik ile alınan du'â-yı hâlisâneleri resîde-i cây-ı icâbet-i Rabb-i müte'âl olduktan sonra, hazret-i pâdi-şâh-ı şevket-me'âb **dâme mâ dâmetü'l-arz tahte hâze'l-kıbâb**³¹³ fayton-edâ-yı hareket ve müteşeyyi'în-i kasaba-i mezbûrenin mâlîde-i râh-ı zehâb olan rûy-i tahassür ve çeşm-i ubûdiyyetlerini nigâh-ı merhametleriyle rûşen ve kemâ-kân menhecü'l-ihsân-ı şâhânelerine pây-ı hervele-i hutuvâtla koşup gelen hîred ve kelân-ı re'âyâ-yı kurânın mezârî'-i ümniyyelerini reşehât-ı ebr-i sehâlarıyla hem-

³¹² 1 Rebûlevvel 1253 / 4 Haziran 1837 Pazar.

³¹³ "Yerküre gökkubbe altında olduğu sürece" anlamına gelen Arapça bir cümledir.

reng-i gülşen ederek on sekiz sâ'at-i nücûmî kadar mahalde kâin Silivri mersâ-sını senâ-yı makdem-i âlîleriyle münevver ve burasıyla civârında vâki' Çorlu'nun ve reh-i râstda kâin Havâss-ı Mahmûd Paşa ve Baba-yı Atîk kazâlarının vecî-be-i istikbâli icrâ eden nâib ve voyvoda ve vücûh ve re'âyâ vekîllerini fermân-ı re'âyâ- (25a) perverî-i sâlifü's-sutûr zuhûru üzere ilbâs-ı hıl'at ve ehl-i ihtiyâc ve ıbyânlarının mâ'-i zülâl-i efdâlle eşcâr-ı âmâllerini mahzar ve husûsâ Silivri kazâsı dâhilinde kâin emlâk-i hümâyûndan Yapağıcı Çiftliği nâzırı Atâ Bey'e kapucubaşılık i'tâsıyla kişt-zâr-ı erfbini sîr-i ebter buyurdular.

Hareket ez-Silivri ve Vusûl be-Karye-i Ayastefanos

Silivri'de bir gece ârâm ve ferdâsı pazar-ertesi³¹⁴ rûz-i dil-fürûzu yine devân-ı reh-i azîmet-i hümâyûn olan hurd u büzürg-i ehl-i kasaba-i mezbûrenin nûr-efşânî-i tal'at-re'fetleriyle uyûnları karîr ve da'vât-ı sâfiyâtların ahz ile nâil-i ecr-i kesîr olarak kaliska-i filda-i sîrân-ı hümâyûnlarıyla hırâm birle kezâlik meslek-i şâhâneye bast-ı vücûh-ı ibtihâl eden etrâf ve eknâd-ı hakâniyânı ebr-i meddâr-ı âtîfetlerinin reyyânı olarak belde-i tayyibe-i Kostantaniyye civârında vâki' Ayastefanos nâm karyede kâin dâire-i mahsûsa-i İrem-adîli mahsûben bi's-sihhati ve's-savnü'l-matlûbe nihâde-i pâ-yı feyz-resâlarıyla hem-revna-ı beyt-i ma'mûr-ı envâr-fâm ve makâm-ı beytütet ü ârâm buyurdular.

be-İslâmbol Duhûl Yemm-i Himem-i Şâh 1253

Nefehâtü'l-üns-i peyâm-ı takarrüb-i pâdişâh-ı enâm gonca-i na-şüküfte-i çeşm-i sekene-i belde-i tayyibeye mâ-bihi'l-ibtisâm reşehâtü'l-kuds-i haber-i hayr-makdem-i Şehriyâr-ı bülend-makâm ravza-i dil ü cân-ı hasret-keşâna nezâ-

³¹⁴ 2 Rebîülevvel 1253 / 5 Haziran 1837 Pazartesi.

ret-bahş-ı sürûr-ı tâmm olup herkes hâric ve dâhil hısn-ı Dârü's-saltana'da rûy-i ubûdiyyet **(25b)** ve ziyâreti ferş-i mürûr-gâh-ı şehinşâh-ı gerdûn-cenâb ve zîrânî-i eşk-i şâdî ile şîrâ'-ı Hızır-sürâg-ı istikbâli sır-âb eylediklerinden başka şeb-i mûcibü't-tarab teşrîf-i şâhânede berây-ı enâre-i mişkât-ı meserrât-ı İslâm-bol ve Bilâd-ı Selâse ve Boğaziçi'nde kâin minârât-ı kâffe-i cevâmî' ü ma'âbid ve mesâcid tâ-be-alem ü ebvâb cümle serâ[pâ]³¹⁵ ve sâhilserâ[y-ı]³¹⁶ ve pîşgâh-ı sarây-ı Beşiktaş'da lenger-endâz-ı karâr olan sūfūn-ı hūmâyūn lonbarlarıyla Tophâne ve Tersâne ve kışla ve me'vâlar ve Bâb-ı âlî-i mu'allâ ve der-i Dârü'l-fetvâ ve bi'l-cümle ebvâb-ı cây rû'yet-i mesalih ile heme dūr ve sâhil-hâne ve kâşâne ve menâzil-i mahallât ve âşîyâne kanâdîl-i akmâr-ı fitîl ile tezyîn ve esbâb-ı şehriyîni bu vechile âmâde vü ta'yîn kıldıklarına ve karye-i mezkûreyi kabîl-i kudûm-i şâhânede ve cihetü'l-âmâl-i istikbâl eden zât-ı melekiyyü's-sifât-ı hazret-i sadâret-penâhî Mehmed Rauf Paşa hazretleri ve zât-ı Nu'mâniyyü's-simât-ı hazret-i Fetvâ-penâhî Mekkîzâde Mustafa Âsım Efendi hazretleri ve Ser'asker-i asâkir-i mansûre ve redîf-i Rumeli Dâmâd-ı evvel-i hazret-i Şehriyârî Halil Rifat Paşa hazretleri ve Ser'asker-i asâkir-i hassa ve redîf-i Anadolu Dâmâd-ı Sâni-i cenâb-ı cihân-dârî Said Paşa hazretleri ve nâzır-ı umûr-ı mülkiyye Pertev Paşa hazretleri ve Kapudan-ı Deryâ Ahmed Fevzî Paşa hazretleri ve rütbe-i müşîriyle müteşerref Mansûre Defterdârı Nâfiz Efendi hazretleriyle Darbhâne-i Âmire Defterdârı Hasib Efendi hazretleri ve karye-i merkûma dâhil idâre-i nezâret-i baruthâne olmak münâsebetiyle ecille-i ricâl-i ebed-ikbâlden Mühimmât-ı Harbiyye Nâzırî Emin Efendi hak-i pâ-y-ı iksîr-sây-ı şâhâneye rû-mâl ve ol sürme-i cevherîn ile iktihâl **(26a)** eylediklerine mukârin-i şehri-i mezkûr ya'nî rebîü'l-evvelin ikinci isneyn günü, ki mayısın yirmi üçüncü ve azîmet-i hūmâyūnun otuz dokuzuncu günüdür³¹⁷, müşârün-ileyh hazerâtının rûy-i inbisâtlarını irâe-i envâr-ı surre-i cebîn-i mübîn-i mülûkâneleriyle handân ve iltifât-ı cihân-dârâneleriyle ser-i mübâhâtlarını hem-rütbe-i âsmân ve cümlesinin yerlerine avdetlerine ruhsat buyurduklarından sonra;

³¹⁵ Nûshada سرا şeklinde yazılmıştır.

³¹⁶ Nûshada ساحسرا şeklinde yazılmıştır.

³¹⁷ 2 Rebîülevvel 1253 / 5 Haziran 1837 Pazartesi.

Li-münşiihî

Ol Şeh-i yektâ-süvâr-ı arsa-i dâd-âveri
Âsmân-ı izz ü şânın âftâb-ı enveri

hazretleri kaliska-i gerdûn-nümûnelerine revnak-bahş-ı süvâr ve havâss-ı kurenâ-ları ve sâye-âsâ-i rû-mâl-i mevkib-i şâhâneleri olan zâbitân-ı asâkir-i intizâm-pîrâdan müretteb alay-ı satvet-intimâ ile dârât-ârây-ı ikbâl-ı ebed-istikrâr olarak Topkapu'dan rûh-âsâ beden-i hısn-ı Dersa'adet-makarra duhûl ve ber-kâ'ide güm-kerdegân-ı vâhek-i subh-ı sâdika terakkîleri gibi deyâcîr-ı revâhdan berü tebâşîr-i sabâh talî'a-i kudûm-ı veliyy-i nimet-i âlemiyâna tâ Beylerbeyi sâhil-sarây-ı hümâyûnuna varınca râst-ı çep-i râh istibşâr ü ihtirâm ve cânibeyn-i sevâhil intizâr ü selâmda sufûf-ender-sufûf kadd-i keşîde-i ubûdiyyet-kıyâm olan asâkir-i güzîn ile ahâlî-i hulûs-rehîne târ-ı nazar-ı âtifet-eser-i müşfikâne-i şâhâneleri şa'sa'a-pâş-ı sürûr ve cümlesinin ve ale'l-husûs mahalle be-mahalle intizâm-ı sübha gibi rişte-i reh-i du'âya dizilen âmme-i sıbyân-ı mektebin mütezâd-ı âmînleriyle nazm etdikleri du'a-yı hulûs-ihtivâları vâsıl-ı dergâh-ı Rabb-i Gafûr olarak şâhrâhda vâki' Lâleli Câmi'i'nde (26b) ikâf-ı kalîka-i vusûl birle cennet-mekân Sultan Mustafa Hân-ı Sâlis **revvehallahü rûhehü'l-Melikü'l-Bâ'is**³¹⁸ türbesinde ferş-i seccâde-i ziyâret ve mihrâbında edâ-yı salât-ı fâzile-ı teşekkür-i Rabb-i izzet buyurulup, türbe-dârân ve sâ'ir fukarâ bezl-i salâtdan nâil-i meserrât olduktan sonra esb-süvâr-ı hareket ve Dîvânyolu'yla pîşgâh-ı Bâb-ı Ser'askerî ve At Meydânı'nda âmâde kılınan toplar atılarak dost doğru Sarây-ı Cedîd-i mes'adet-resîde azîmet buyurulup fi'l-hâl Hırka-i Şerîfe-i Sultan-ı her du-serâ **aleyhi mine's-salavât enmâhâ ve mine't-tahiyât ezkâhâ**³¹⁹ ziyâretine isti'câl ve tırâz-ı vâcibü'l-ağrâzına ta'zîmen li-şân-ı sâhibihi rûy-ı hilâfet-penâhîlerini sürüp ikbâl ve selâmetle husûl-i avdete ifâ-yı vecîbe-i teşekkür ve du'â ve rûh-ı mukaddes-i Risâlet-penâhîden füyûzât-ı mütevâsıla temennâ olunduktan sonra Topkapu Sarây-ı âlîsinde kenâre-ârâ-yı tehyie olan

³¹⁸ "El-Melik ve el-Bâ'is olan Allah onun ruhunu ferah kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

³¹⁹ "Ona salavatların en güzeli ve selamların en temizini olsun" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

yedi çifte zer-endûd zevrakı rükûb-ı şâhâneleriyle pür-revnağ ve mukaddemce bâ-irâde-i seniyye berây-ı nakl-i hümâyûn bast-ı ferş-i istibrak-nümûnla âmâde kılına. Beylerbeyi Sâhil-sarây-ı sürûr-efzâlarına Topkapu ve Tophâne'den ve Beşiktâş ve Nakkâş tâbyalarıyla sâ'ir kulel ve kılâ'dan varmaları neferât kefer-kef ve alem-i rengâreng turfla müzeyyen sâbıkü'l-beyân sefâyin-i fevz-defâyin-i hümâyûndan endâht olunan toplar velvelesi tatrîb-ârâ-yı halk-ı cihân olduğu hâlde kabl-i zuhr vaz'-ı pây-ı ferkad-fersâ-yı teşrîf ile reşk-efzâ-yı kasr-ı sedîr ve Havernâk buyurdular. **Ce'alellâhü te'âlâ kudûmehû'-s-sâmî lehû ve li-cemî'i'l-enâm mes'ûden ve ce'ale zillehu'z-zalil (27a) ilâ kıyâmi's-sâ'a şarken ve garben memdûden**³²⁰.

Tebyîn-i Şehrâyîn

[Mısr]a

O rûh-ı cism-i cihân revh-i cân-ı âlemîyân

hazretlerinin kudûm-ı mes'ûd-ı safâ-efzûdlarıyla bî-jeng-i riyâ mir'ât-ı dilden sadâ-yı âlâm dûr ve sirâc-ı kulûb-ı ibâd-ı müslimîn nûr-âlûd-ı sürûr olup³²¹ işbu yevm-i teşrîflerinden bed' ile evkât-ı penç-gânedede atılan toplar sadâsı ayyûka çıkmış ve tekrâr du'â-yı fâtih ve şitâ-yı fâyhileri sarh-ı memerred-i istidrâc-ı bed-hâhı yıkmış ve zikr olunan kanâdîl ahşâmdan bâma kadar fûrûzân ve beyne'l-ışâeyn sefâyin-ı füyûzât-mekâmin-i mezkûreden endâht olunan fişenkler şenliğinden pertev-i rûy-i zemîn ve şu'â'-i mişkât-ı zemân mahsûd-ı mesâbîh-i nücûm-ı zâhire-i âsmân ve magbût-ı şevârik-ı şühüb ve neyâzek felek-i fûrûg-efşân olmuş ve eğer ziyâde müsâ'ade-i hümâyûn olsa, ya'nî ma'nâ-yı tevâzu' üzere bir gece ile iktifâ buyurulsa idi, ahâlî-i

³²⁰ "Allah Te'âlâ onun yüce teşrifini hem kendisi ve hem de bütün insanlar için sa'âdete vesile kılsın, onun kuşatıcı gölgesini kıyamet gününe kadar doğudan batıya üzerimizden eksik etmesin" anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

³²¹ Nüşhada الوب şeklinde yazılmıştır.

şehrâyîn meserreti müddet-i medîde ez-cân u dil icrâ edecekleri ikdâm-ı tâmlarından görülmüş ve lisân-ı hâhişler edilmiş idi.

Târîh-i Kudûm-ı Pâdişâh-ı Zemân

İşbu eyyâm-ı inşirâh-irtisâm musıkar-ı tab‘ ve rakkâs-ı kaleme hengâm-ı tarab ü terennüm ve bu zemân-ı rebî‘-nişân-ı anâdil-lisân-ı seher-gûyân-ı pâkî-ze-ezhâna mevsim-i demsâzî-i tenaggum olmağla, kâffe-i üdebâ-i nükte-şinâsân tevârîh-i rengîn-i ma‘ânî-i bedi‘ü’l-beyâni takdîm-i bâb-ı irfân etmeleriyle, bu zânû-zen-i saffü’n-ni‘âl dahi perniyân-bâfân sırasına hasır- (27b) dûzânın “ biz de tel ehliyiz ” deyü karışdıkları meselince yevm-i vürûd-ı şâhânede intâk-ı meserretle nazm edüp arz-ı atebe-i gerdûn-mertebe ile müftehir ü mübâhî olduğu târih-i fakîrânesidir.

Târîh

Serteser her cânibi öyle nezâret buldı kim
 N’ola reşk eylerse cennet belde-i İslâmbol’a
 Kālîb-ı bî-tâba dönmüşken yine sad şükr kim³²²
 Geldi evvelki tarâvet belde-i İslâmbol’a
 İftirâk-ı mihr-i burc-ı saltanatla pîş-ez-în
 Dolmuşiken gerd-i³²³ hasret belde-i İslâmbol’a
 Ya’nî gitmişiken şehinşeh adl³²⁴ için serhadlere
 Geldi verdi zîb u zînet belde-i İslâmbol’a
 İştîyâkdan uçardı mevkibe ger bâl ü per
 Verse idi Rabb-i izzet belde-i İslâmbol’a

³²² Kālîb-ı bî-tâba dönmüşken yine sad şükr kim H: Kālîb-ı bî-tâba dönmüşken bi-hamdillâh yine E1, E4, E5

³²³ gerd H: derd E4

³²⁴ adl H: keşf E4

Gördüğü her şehri ü kendi kıldı eltâfa karîn³²⁵
 Münhasır sanma o devlet belde-i İslâmbol'a
 Nazm-ı Adlî şöyledir kim hasretinden mâ'adâ
 Gelmedi bir şeyde sıklet belde-i İslâmbol'a
 Müjde-i avd-ı hümâyûnu tebâşîrile bak
 Doğdu hürşîd-i³²⁶ meserret belde-i İslâmbol'a
 Burc-ı kasrın eyledikde cây u mihr-i adl ü dâd
 Geldi hakkâ kim sa'âdet belde-i İslâmbol'a
 Kâfiyem teng olmasaydı makdemine nazmımın
 Nüşhası sığmazdı elbet belde-i İslâmbol'a
 Sâyesinde haşre³²⁷ dek versün safâ-yı bî-gerân
 Emri üzre sûr-ı nusret belde-i İslâmbol'a
 Çıktı istikbâlden evvel bu târih Es'adâ
 Kıldı Şeh Mahmûd avdet belde-i İslâmbol'a

**Der-Tahdîs-i Ni'met-i İn Hidmet,
 Ya'nî Tahrîr-i Âyâtü'l-Hayr-Girdâr Pâdişâh-ı Müceddid-Menkabet
 ve Du'â-yı Rûz-efzûnî-i ân Şehriyâr-i Gerdûn-Menzilet**

Pâdişâh-ı dil-âgâh-ı cihân ve Şehinşâh-ı kerem ve kerâmet-dest-gâh-ı devrân hazretlerinin iksîr-i ekber-i teveccüh-ı hilâfet-penâhîlerinde olan te'sîr-i kesîr ve himmet-i (28a) bülend-mertebet-i kerâmet-masîrleri bu yüzden dahi âşikâr, ya'nî bu ma'nâdan gün gibi be-dîdârdır ki, râkımü'l-hurûf-ı bî-vukûf kullarımın kâmet-i kâbiliyyeti benân-ı kalem-gîr gibi ahdeb ü kasîr ve safha-i karîhası kâğıd-ı nâ-puhte-i nişâf gibi gayr-i mühezzeb ve âhâr-ı nâ-pezîr olup, ebced-hân-ı debistân ve sîpâre nüvîs-i mekteb-i sıbyân bile değil iken, mahzâ dest-

³²⁵ Gördüğü her şehri ve kendi kıldı eltâfa karîn H: Gördüğü her şehri ve kendi şöyle dilşâd etdi kim E4

³²⁶ Doğdu hürşîd-i H: Doldu envâr-ı E4

³²⁷ haşre H: +dek E4

yârî-i terbiye-i teveccüh-i âliyeleriyle **bi-hamdihî sübhânehû**³²⁸ resîde-i tabakât-ı âliye-i müverrihîn-i pîşîn ve işbu *Âyâtü'l-Hayr*-âsâ menâkıb-ı celîle-i şâhâne-i hayrât-âlâmât ve ba'zı fûnûn-ı mütedâvile-i ma'lûme ve edebiyâtta nâm-ı nâmî-i müceddidâneleri sertâc-ı dîbâceleri olduğu hâlde çend kıt'a eser-i dil-pezîr-i mu'teberi nakş-ı kitâbe-i tâk-ı nüh-revâk-ı gerdûn edüp,

[Mısır]a

Anılur nemle Süleymanla gâh

ni'met-i ebed-müddetine mazhariyyetle kâmbîn oldum. Ale'l-husûs şu'ûrdan müştak şi'r ile tab'-ı nâ-mevzûn-ı gızzet-nümûnda mübâyeneti tamâm ve şi'r ile şa'r kadar münâsebeti olmadığı vâreste-i ifhâm iken, çend sâl mukaddem ba'zı ebniye-i şâhânelerine nazm-ı târîhle me'mûriyyetim tâziyâne-i âzmâyış ve edîb-i taktî' ve biniş olup, **nes'elü min'llâhi ihsânihi**³²⁹ el-hâletü hâzihî le'âlî-i menşûrât-mehâmid-i melik-edâları rîşte-i tahrîrâta nazma iştigâl-i pey-â-pey hılâlî tertîb-i dîvânî mütehammil-i sitâyış ve du'â-yı şâhânelerini müştemi sermâye-i suhana mâlik ve sâye-i âftâb-pâyelerinde râh-ı ümerâi'l-kilâma sâlik oldum.

Te'âlallahü bir pâdişâh-ı âlem-penâhdır ki asr-ı bâhirü'l-feyz ve'n-nasrında metâ'-ı (28b) umûm-ı ulûm ü hüner şol gûne revâc-gîr ve mu'teberdir ki, re'sü'l-mâl-i kemâl ve bizâ'a-i fâ'izü'l-efzâlden hisseye ve paya mâlik olanlar hâce-i bendergâh-ı servet ü sâmân ve mesned-efrûz-ı pâye vü şân olup dâd ü sited-i ıyş-ı ahzârîni görenler ve dest-i ni'met-i nü'ûmet-efzâsına rûy-ı temettü' sürenler “âyâ bu âdem kimyâyâ mı mâlikdir ” deyü müşârün-bi'l-benân olmak da ve bu tergîb takrîbiyle bâ'is-i revnak-ı devlet olan ashâb-ı ma'ârif ve erbâb-ı tarâ'ifle Memâlik-i mahrûsa, siyyemâ Dârü'l-adl ve's-saltana dolmaktadır. Hulâsa

³²⁸ “ Şânı yüce Allah'a hamd ile ” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

³²⁹ “ Allah'tan ihsanımı isteriz ” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

Kalem kâdir midir vasfın beyâna
Sığar mı bahr-i zâhir nâvdâna

mazmûnu üzere evsâf-ı hakâyık-ittisâfların kemâ-hüve hakan tahrîr ve ahlâf-ı huceste-minsâkları alâ-mâ-hüve haddihâ tastîr-i güncâyış-i nâ-pezîr kilik-i imkân ve mehâsin-i hümâyûn ve mekârim-i yed-i ulyâ-yı hârîka-nümûnları

[Mısr]a

Sîmahum fî vücûhihim³³⁰,

ta'rîf-i şerîfince bedîhiyyü'z-zuhûr olarak vâreste-i beyân olmağla, hemân bu şânda

Sühan be-medh-i tû ârâsten arz-ı ânest
Ki nezd-i ehl-i hüner revnakî bûd mâ-râ³³¹

kasd-ı sâdıkiyla faslû'l-hitâb-ı senâ-yı hulûs-müfâdını bâ-lisân-ı mâ-kalle ve delle tezkâr ahrâ ve du'â-yı hayr-nihâdını bâ-zebân ve cân u dil tekrâr evlâ görül-müşdür.

İlâhî ilâhî

Sezâvâr-ı vasf-ı azîz hüve

Zıllullah ve müstes'id-i ta'zîz hüve

Halîfet-i Habîbil-ilâh olan şems-i semâ-i saltanat ve bedr-i sipihr-i şevket müceddid-i merâsim-i dîn ve muvattıd-ı ma'âlim-i şer'-i metîn müseddid-i süguri'l-İslâm ve müşeyyidü (29a) kusûri'l-intizâm, mü'temer-i ümerâ-i advâ muslihu fesâd-ı bed-hâh-ı adüvv-i sultân, serîre-dân-ı ilm ü irfân, hâkân-ı serîr-

³³⁰ “Nişanları yüzlerindedir” anlamına gelen bu cümle Kur'ân, Fetih 48 / 29. âyetin ortasında yer alan bir kısımdır.

³³¹ “Seni övmek için söz bezemekten maksat hüner sahibi kişiler yanında makbul olmaktır” anlamına gelen Farsça bir beyittir.

ârâ-yı lutf u ihsân, kadr-dân-ı cevher-i hıredmendân ayyâr-şinâs-ı zû-himmet-
bülendân hâris-i lîvâ' sâhibü'l-makâmi'l-Mahmûd ve fârisü meydâni'n-nâsırîn li-
ihkâmi sürbi'l-ma'bûd mevsûf-ı tavsîf nutku'l-adâtü bi-fazlihî li-zuhûrihî, kerhen
ve kad mersû alâ hafâihî, lemmâ tezâyüdi fi'l alika tevâzu'an, li'llâhi zâdellâhü
fi ilâihî ve ma'rûf-i ta'rîf-i

Lutfet be-sûy-i âlem-i hâk-i o nazar koned

Ez-bîd ûd sâzed ve'z-zerre hûr koned

İksir-i a'zam est hakikât inâyetet

Zirâ ki yümn-i hâsiyeteş hâk, zer koned³³²

illâ ve hüve's-sultân ibnü's-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâkân ibnü'l-
hâkân es-Sultân el-Gâzî Mahmûd Hân ibnü's-Sultân el-Gâzî Abdülhamid Hân
ibnü's-Sultân el-Gâzî Ahmed Hân **alet elviyete'd-dîn bi-i'tilâyı râyetihî mâ
ehâtat bi'l-kamer dâ'iretü hâletihî³³³** hazretlerinin şâhrâh-ı teveccühlerine tev-
fikât-ı aliyye delîl ve pîş-i makâsıdlarında te'yîdât-ı Samedâniyye sirâg-ı sebîl
olarak hilâl-i ikbâl-i ikbâl-i hilâl gibi rûz-efzûn ve âftâb-ı kemâlî kemâl-i âftâb
gibi ve same-i noksândan masûn ve gülbün-i şevket-i ebed-peyvendleri
nesâyim-i kâmrâniyle her dem handân ve âftâb-ı saltanat-ı pây-dârları ufk-ı
sürûrîde hemâre dırahşân ve feth ü nusret mevkib-i mübâreklerinde sâye-i sıfat-
pûyân ve mâhce-i sâyebân-ı âsmân-sâyleri metâli'-i iclâlde bâhirü'l-leme'ân
olup gülzâr-ı terbiyelerinde hezâr aklâm-ı zevi'l-ifhâm nagamât-ı sarîr-i kitâbet-i
(29b) menkabetleriyle dem-sâz

Li-münşiihî

Nücûmu âsmânın muktebesdir mihr-i enverden

Bu takrîb ile artar âftâbın pertev-i şânı

³³² “ Senin lütfün onun dünyasına nazar edince, söğütten ûd yapar zerreden hûr yapar, senin inayetin gerçekten büyük iksirdir, onun uğurlu özelliği toprağı altına çevirir ” anlamına gelen Farsça bir kıtadır.

³³³ “ Din sancağı bayrağının yücelmesi ile Ay'ı halesi kuşattığı sürece yüce olsun ” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

ilmâ'ınca şân-ı mihr-nişânlarına â'id iktibâs-ı envâr-ı ihsân ü fevâ'idleriyle müsta'iddân-ı zemân ser-firâz olsun. **M'artefe'at eydi'd-du'â-i bi-meddi'l-âmîn ilâ-müstecâbi'l-Meliki's-Samedi'd-Deyyâni'l-Mu'în. Âmîn âmîn elfu elf âmîn. Velhamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn**³³⁴.

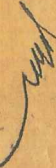
³³⁴ “ Duâ için eller âmîn diyerek duâlarını kabul eden el-Melik es-Samed-ed-Deyyân el-Mu'în olan Allah'a kalktığı sürece Âmîn. Âmîn bin kere bin âmîn. Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a olsun ” anlamına gelen Arapça bir duâ cümlesidir.

EKLER: TIPKIBASIM

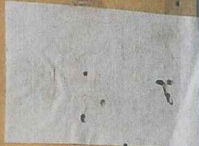
SEFERNÂME-İ HAYR

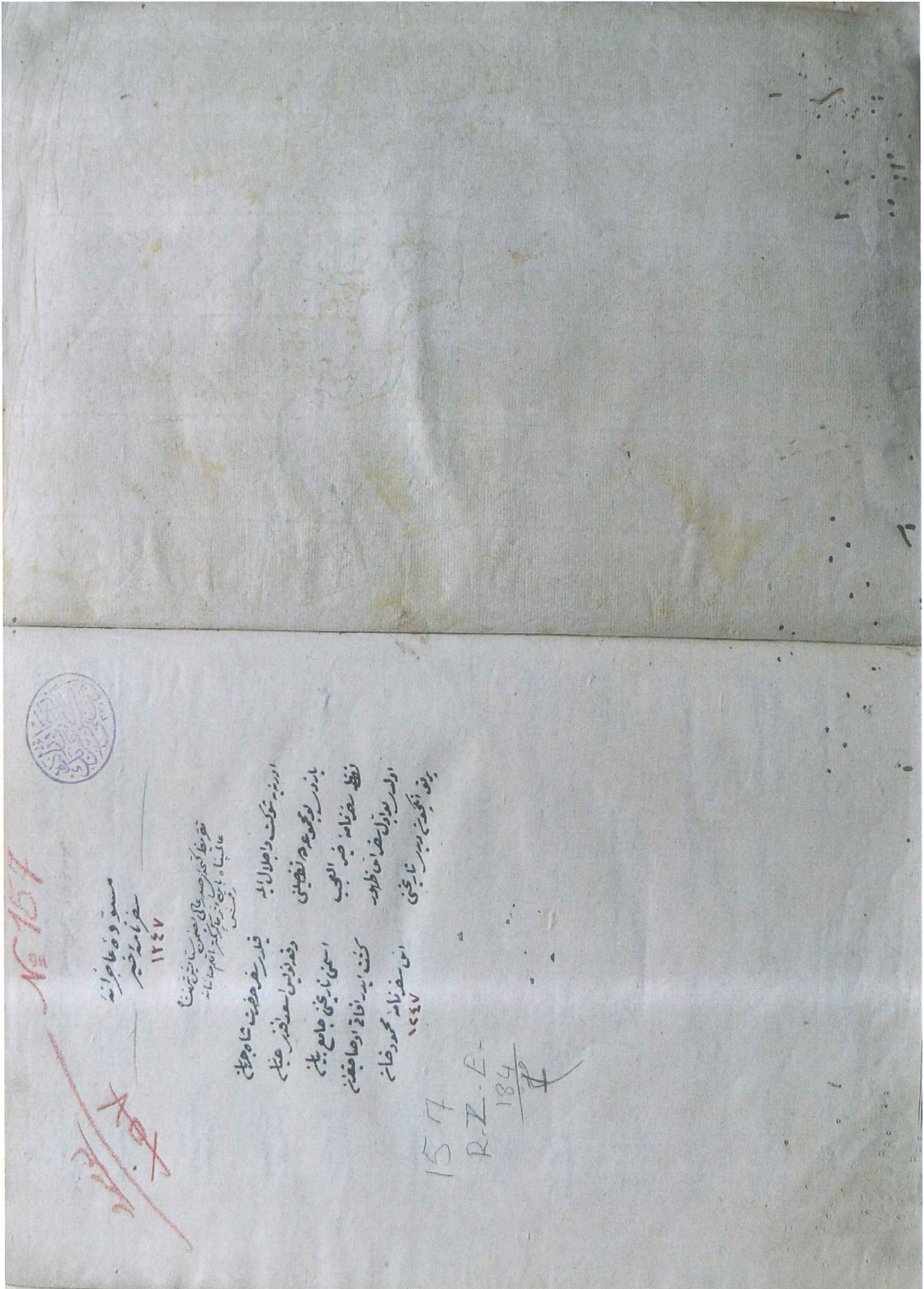
صح عالی

تقوم وقایع ناظمی قضیتو اندزی
 بوغاز وارریه فی شریف عالی رویف ملکانه بیورلیغینه وارترتیب وانشا ایتیش
 اولدیغی سمرنامه خیر نام رساله میان انشاک مطا اویسون هم کس مستفید
 اولیق اوزره موکتراله طبع و مصرفه وفایه جک درجه ده برقی معتدل ایله
 استیالره و بیورلیس مخصوصه اراده سنیه شاهانه متعلق بیورلش اولغله
 اجزای منطوق مبارت المیه سن دیو

۲۸
 ۱۳۰۵

تصانیف مسنده نسبه علاه شهبود

191

[Red signature]

مستوفی و معاون
سفرنامه

۱۲۴۷

توقیر کتبی در خصوص احوال حضرت امیرالمؤمنین
علیه السلام و احوال شیخ سید محمد باقر
مکرم

فلسفه حضرت شاه چلچلیق

زندگی سید محمد باقر

اسم تاریخی جامع پانچ

کتابت سیرت احوال حضرت

امیرالمؤمنین محمد باقر

۱۲۴۷

ادبیه شکر و اجلا الیه

بند سیرت محمد باقر

نظم سفرنامه سید العجب

اولاد سید محمد باقر

بیت سیرت سید تاریخی

157

R.Z.F.

184

[Handwritten flourish]

مسئله اول

شرح نوبت شکست هم سالم ، دهر و در وقت تمام بجا آورده شود که اگر شعله در شعله
 مطلقه به جسد و ناسبت نیست اربابیم ، بدست تمام احوال هم بدو قفا محمود
 و کثرت اتصال و انصاف و انصاف در حق سیر سلطنت اعتبار ، اساسات التعمیر
 ایا اعیان و عادات انهار ، انقدر تصور بود که به نیکوت و بدیدگی تیر کنگ در کار
 و اما بعضی نسیب تیمور در تمام این شئی اولاد ششده است زلف اولاد
 است بر و در عهد بود که باید لگا بازی ، اقتسامی ، اینجا تختج عالی و اول اختیار
 در جاد و دیگر تفصیل سخاوت قلاع ، عاود ضنده ، کدر کلنگ سنگر است که بود
 اولاد ، سارک شفق بقیس مالک شیب کلان اصغر بود کنگه کنگه و کنگی کلنگ
 و اما بعضی مالک ، از بود باز از یکدیگر آبی ، و گاه ششده شیب یکدیگر
 اولاد هم بر عهد انشی ، آبل با کله با چوب تو بود بر عاود اسباب نوبت بودی
 او یک کنگه بود ، بر عاود جرسیده و کنگیل و عیال از ز نخل است
 فضا هم سارک اعیان و غیر انقدر در نوبت ، و ناسبت ، دانج نفس اسباب روانی
 مقیم بمنبت تمام عاوانی ، در دور و صفت خود که نسیب نسیب است بان
 و ابالی ، نظراسی کل کله مستغرق در بیان نطق یکبار ، و در وقت بود
 اسباب ، با یو بان بود کنگه ، انشور حرکت ، با حرکت ، به نوبت حاکمان
 بدو ایدی ، صورت محبت مقرونه ، سدری سر شسته ، و نوبت ناسبت اولاد
 تفاسیل ، تا شهور با یو ، سارک کله بان حضرت کلمات نمانده ، نسیب
 خدمت شریف اولاد ، فضا لان نسیب ، بر نسیب تمام او و عاود

قصاصه ، در عهد متحرک خلقی مولا ، پر کشی خلق نمانده ، سارک انصاف اولاد
 کتابی نسیب بود ، منبت استصفا بان تخریب ، مال کنگه نسیب
 و در اصل نصاب مهارت و نوبت ، اولاد سلطنت از نسیب کنگه ، و نسیب سلطنت
 نسیب ، با نوبت نسیب سارک نسیب ، با اولاد سلطنت سارک نسیب
 نظیر تمام اولاد ، شنگر کنگه ، ضلعه و نسیب سارک ، نسیب اولاد سلطنت
 تا شهور با نسیب ، نسیب سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب ، نسیب نسیب سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 این همه ، انشور کنگه ، اولاد سلطنت سارک نسیب ، نسیب سارک نسیب
 شریف ، جهان آرا ، اولاد نسیب نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 نسیب از نسیب نسیب ، در وقت نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 حضرت ، نسیب سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 نسیب ، نسیب سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 اولاد ، نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 اسسک ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 اولاد ، نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب ، نسیب نسیب سلطنت سارک نسیب ، نسیب سلطنت سارک نسیب

نسیب سارک

نسیب سارک

نسخه
 نسیب سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب
 نسیب سارک نسیب

سارستانه و ستا گلپوده و پالان و پیکه گوده لکه از شرکات و مایه الایه
 شکر و کتان و صفت نخل و غیره *بسیار* که به کبیل و غایت ما بنیک و مینایی که گویند
 سفیدت و بیرون باری و ابی و متفرد و در یک است و در مکر و بیخ من با سارستان
 است این صفت اگر ستایش میگویند و این آرا و الایه یک ایبه دهند آری
 صفت را در دماغ اولی می خوانند صفت در جراحی شکر آب اندیز
 صفت غیر نمودن است که آب سارستان و صفا در اول و در صفا در اول است
 با سه تا سال نخل که میگویند شرکات بدید و صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 و کلرات و زرد و کبیل و کبیل و صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 یکی بر طرف یا نسیکه قسم پوست ه عماد کردار اولی از این صفت کبیل
 سارستان سارستان سارستان و صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 اخراج از آن است اما صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 شکله کرب و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم
 با سه تا سال نخل که میگویند شرکات بدید و صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 مینا و مایه صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم
 صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه

و قرآ حضانته و صفت ما بنیک و مینایی که گویند
 اسطه و کتان و صفت نخل و غیره *بسیار* که به کبیل و غایت ما بنیک و مینایی که گویند
 ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم
 بهم مکر و بیخ من با سارستان
 صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 اما این صفت را در دماغ اولی می خوانند
 صفت در جراحی شکر آب اندیز
 صفت غیر نمودن است که آب سارستان و صفا در اول و در صفا در اول است
 با سه تا سال نخل که میگویند شرکات بدید و صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 و کلرات و زرد و کبیل و کبیل و صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 یکی بر طرف یا نسیکه قسم پوست ه عماد کردار اولی از این صفت کبیل
 سارستان سارستان سارستان و صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 اخراج از آن است اما صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 شکله کرب و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم
 با سه تا سال نخل که میگویند شرکات بدید و صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 مینا و مایه صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه
 ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم و ترمیم
 صفت در مکر و کبیل و کتان و مایه

و چون کرده بر دامن تان در برت ان ایستادون . عجبیست لعلها در شفا
 و اثرها بخاره انک از ام جانید کسب شرف بکنه مکوه هر قدر ساقا
 منظر خصص من جانید اناره قشش ایس شکلات اندر حضور کمال باش
 و کوه من کنه با طرانی تبار و الحله صلا ز نظر جانیده الادا
 خایه خاندانک از ام دستند شیخ مدعی شهرک از اجنه راه
 مطیع ابولکیم و ساروگان دفتر مولود بیاس کیکه ابوالکلام
 خدیویدن که در دیه کسب فیضت حضرت مولانا دین و انور کوه
 بر خوار اراکه اسب سوار شکت و بر بکده واقع از بیست و پنج ساله
 سلطان نظام عقیقت دانش در قریب حضرت رایج و زانیه کمالا لایق
 دین ناسر و عیار ابراهیم ابراهیم ارشاد بر بر و بر بر و بر
 بر بزرگ هفت کویین خان ابوب معاصم انار آیین مولودیک
 طلب اسول دانش ابراهیم سارا کوه پیش از ان سید اولاد انک
 مدینه یحیی از مدعی اندکی و در کسب اندر ان کسبان مولود مدعی
 اندر کسب خان و سید انور نایب ابوجاب طلب آتیب

آیین شهرت صفای آزار واصل اولدی بی او او در بر و بر کمال رسا اراک
 شکوه صدر با حضرت مولانا و نازج و در دست برت ارج ما و شکر
 رشک آرزوم دریا اکنیت و کاتن در کسب شرف و شکر سالی
 حاله
 ادبک مریدان و حضرت مناجیه در دین کله ایس روحانی مدینه
 رفتند نیک ۹ صفق اهل ماسک دونه انور هم ملال و انور
 بر خیزد انصاف اظهار بیاد کسب ملک میرا بکسب تا نا و کویک
 بیخی صاحب
 عیبت جانید شرف ان اولان کمالک بهمان اولدی قرآن کلام
 اصحاب حضرت رفیق کلام بالذات افزون عطیه سینه بیم مکرمه
 هر بر عطار لطف ذرات بود جمله ~~صفت~~ انور انور انور و نوب
 روز افزون عطر شکر کسب کسب نیک و کلام و کلام انور کلام انور
 با و زنگار ایلی ک و اناس خضر اوردیه انور کلام
 اورد و جانید فیض خودک انور کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
 رفتند هر چند انصاف و مقام کسب انور کسب کسب کسب کسب کسب کسب
 انور کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
 انور کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب

سلطان زمان انور منصور شودان پادشاه
 زرقا خدابنده صلوات الله علیه
 رسد ارگتین شاهزادگان خیر انوار
 و زنگار کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 سلطان مطهر کمره معطر طیب رسد انوار
 انوار بخت کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 قلعه زرقا خدابنده صلوات الله علیه
 کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 رسد انوار بخت کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 زرقا خدابنده صلوات الله علیه
 کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 رسد انوار بخت کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ

ایما ابدگار انوار بخت کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 زرقا خدابنده صلوات الله علیه
 کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 رسد انوار بخت کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 رسد انوار بخت کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 رسد انوار بخت کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 رسد انوار بخت کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ
 رسد انوار بخت کلاه کوه رخ و زنگار کلاه کوه رخ

مشال چه بخدمت پادشاه قسطنطنیه
 در ایلیان مخصوصه شریف سبک
 سرکار سلطانه با یک کتبه قاضیه
 نام نامه شرفیه از شرفه سلطان
 چنانکه در جبهه ملک چه یزید
 ستمداران صفت اولان
 سبب تخریب قصر دلاور کوکله
 اینی می برکت کرده رفعت یک
 چو پرویش در میان زالی
 دور دور چه یزید قند
 افغان خندرس
 اولرب در او نظر
 نامه کی گریه و صیب
 از لقب اولین شرفیه
 مصلح چه بخدمت پادشاه قسطنطنیه
 در ایلیان مخصوصه شریف سبک
 سرکار سلطانه با یک کتبه قاضیه
 نام نامه شرفیه از شرفه سلطان
 چنانکه در جبهه ملک چه یزید
 ستمداران صفت اولان
 سبب تخریب قصر دلاور کوکله
 اینی می برکت کرده رفعت یک
 چو پرویش در میان زالی
 دور دور چه یزید قند
 افغان خندرس
 اولرب در او نظر
 نامه کی گریه و صیب
 از لقب اولین شرفیه

عیب نعتی نایت چه یزید ابشرت اولان
 عودت قدر ستمداران در شرفیه
 طرقت من ستمداران شریفیه اولان
 نشود و طرقت من ستمداران شرفیه
 الیگوت بود پادشاه عالم ملک سلطانه
 سبب ستمگشت کردار پادشاه عالم
 ستار عیب بود که من حضرت پادشاه
 چنانکه در شعر مطلع اولان شرفیه
 قند سلطانه چه در روزگ فراسی
 کعبه لایقند من سلطانه لایقند
 ستمگشتان
 ستمگشتان
 ستمگشتان
 ستمگشتان
 ستمگشتان

یعنی قیام کلنگ و فقیه فیروز است آن به سال ۱۰۹۰ بمولد است
 دفع به شد به خدمتین ملایم انداخته شمع استقال سال
 اندک و حکایت در دو ماه بزمه نهاده است و شرف تمام بدست
 عاقل پست خدمت عالی نگریه ارب آده مقلد کرب
 نین بدیده فزین شرف سار و در پیوسته و غیره بر کاتبان
 است خواستار تقاریز است ملاحظه ساریه با شرف و اولاد
 شش قان شرف هر دو بدین اسم رسم رسا با بکمال احوال
 سواد ارجح سیر دیگر بکمال سواد و کفر و لغت
 فقه فقهی است شایسته در مکتب اندیشه سواد
 علمیات لیو فو تاج سیرت و کلمات سیرت سواد
 بی بافت اولاد و عدل لاله شفا کفر سیرت
 نه با چند ده با نام در قیام بعضی خصوصاً در این کتاب
 با شرف بزرگ الهی سیرت کفر و جهیزه در این کتاب
 خدمت عالی به شرف کوشش است کتب سیرت ۱۰۹۰

چو کوشی محمد انور ایمن زنده اندک و اسطبله مصلحت سیرت
 صحبت سار در پیوسته تودان پاست حضرت به یازده
 خانجور و حضور شرف و زده و کلام شفا کفر و کوشش
 شرف سیرت اولاد سواد و عدل لاله شفا کفر
 علمیات لیو فو تاج سیرت و کلمات سیرت سواد
 بی بافت اولاد و عدل لاله شفا کفر سیرت
 خدمت عالی به شرف کوشش است کتب سیرت ۱۰۹۰

قلند که کرده و می آید اولان دروا که شکسته نشریف بدله قلند و طوبی که
 من به بهر در آب کبری که زود تیا برقیان کبری طوبی که
 بخصی و اثر کو زود افت او نند و زمان بهر طوبی که اولو جلد تیر
 و استخات و قلند ضابطان و اما که در رس تربیت اباسع خلقت
 و عطیة اسان و نفوت قلند و اما لیسر سم و در ما به عطیة
 یکدیگر و ان و در همین انب طاصیایه و ان ما نشد
 ابریا که برکت بر آب که نم خندان بهر در آب به
 آید و ما به بدیدید سوار لیسر شک آسمان و فاشد سه که فقط
 حلقه ای است که نماند که از امان که سکون بهر در و بدید
 حرکت و در در و ما به بدید قلند و اما به لسان به طوبی که اندام نشد
 اسان بنات اولس قلند سه الهی و ان بهای اولان
 دروا که شکسته بهر تو ان لکه حضرت بدوش و صیقل
 رانده اولان کبری طوبی که در ان لکه در ان شک کرده تا خفا بدید
 با استخات س که طوبی که در انات که کتیبه تا انات

در ان لکه در

اطلاعات هر سال معلوم نمیشد و در در ان و لشکر قلند و ان که
 در وقت استخات ان عایت خضر و ان در در ان ضابطان
 رس که بر ان اسامی منع و اسان عطیة با ای مسور و نفوت
 و قلند نه مشکلا برین عطیة سینه بدید و ما و عبد و تیر بر قلند تیر
 و فایح سر در و اولان سم و در ما با کمانه اولیة نشد تیر و ان
 اخطا و صبی که کبری طوبی که طلای اجاسن تا با طوبی که
 مندان و با جی بهر در و بدید بیم و زود به قلند و زود به در و در
 ارج عدو علامه و کینه طوبی که ای قوم قلند که که بر در و در ان
 که صبی جی و در طوبی که جت بره طوبی که اسب خایج و ان
 صفه بری و سنال اولی صفتی با در منصفه سنی تیر و ان
 نه در تیر و ان و بر طوبی که انزل ان اسامی من انرام
 منطلق شریف و ان که تیر زده و سر ان لکه در ان نشد
 در ان بهر در ان لکه در ان لکه در ان لکه در ان لکه در ان
 انید و صفت انید و سر ان لکه در ان لکه در ان لکه در ان لکه در ان
 تیر و ان لکه در ان لکه در ان لکه در ان لکه در ان لکه در ان

و غیره ای بس حضرت و عطیة سینه می بیت بپوشه رون سخوات
 و الهی بودی و حق عطیة کبریا شیدا لایحیا سامت اوت برخلاند
 صدال با کوی کوه و آید ارج بندر دعوات جا بونده نیز طلب آید
 الهی نشیخ و دعا و سفند ایدید جزیره نموده بنام
 جیغ سید شقیه تقیم اولنگر سلوانه بیت الهی نظر
 مرصت افزش گانه به راست کلوب جالرسعوم جا بوند چو
 بنضیر و مالک فرین صد و شقی و معنی و ری انکودار
 سلام ابو مصنف ارضین با رصحت نیز انکاب تعیین اید
 منظم و دعا طلاق و الان حکوس نکل عطیة سینه اولنگر
 منکر و صدقه دست دعوات اجابت ایات سلک نیوی
 بر داشته درگاه حضرت خلاق قلیدی خلاق سیر نموده
 کشمی جا بوند کویا چنگزده انکالی جانیه بر طلب منزل
 قدسال حله بر از بی تو قف انجینس و اوتاج نینما
 جلت کشی تهنه اولنگر کوب سانه و راه قدو اید اولنگر
 بر فیت چو دهره شک لایبیک ناک اید به برین آینه ادر

لطف
 کرامت مخطرات اولنگر و مالک و مالک و کتبم جا بوند
 دور امانت رسید با الام رب العباد شوق و راه مرم نام دار
 مزا اولنگر حق مالک الصدق و عینه به بنده کلب سرت
 و سلامت ایوت اولنگر تکام عسوه جزیره نموده بی شک
 قدو اید با ناز سیر وید کرم اولی و دو هر تشریف جا بوند ساید
 و خلیت با کوی کلر سینه جان بنگر با سلکت جزیره مرم
 و خندان تکلیف شکله خدمت زید ابو راه و انکال اولنگر
 سلوانه استقبال سلطو با انکال ملک شیدا بیک
 اظهار صفای بال ایدید به صدقه و ایدیه تشریف اید
 رفت ز قابل جا بوند کشف معجزه الهی سرتیب اولنگر
 حضرت بادت به ناز نازده خراج سوره و اوقع فرار
 خزان نینم ختم شرت تمام کرم اولنگر شکله کلار
 در بیعت سافت قدو جزیره و قدیمی اولنگر شرت مرم وقت اید
 نینم چو بر استوار سیر و اب اید اولنگر خا طلاق اولنگر

قطعه منقوشه کردی مجروح و مقصوم ها چون کسب شرف او بود
 نمودار به اولاد بر دوش اول شرف بلبل مستبد که بنی تا بنی
 خاکسار و جود بر سر آمد شد / شدی که بنی به امرت طبع داشت
 که بخت کند و خاگرد شرف و منزل آید / امثال زنگ بر تو نظیر بود
 مخدیه با نرات پادشاه است / و گشتی که حرکت کرد
 در درنده خزاره نصیم بنت پادشاه است / به پادشاه
 نیا از پادشاه صفت اول که بیگانه است / و گشته
 بعد از سلسله بنی پادشاه است / و یک سلسله است
 کوشن و کوشن / صفت اول است / او نشاند
 خرد است سال که شرف است / اندر خرد و خرد / خرد
 رضا کعبه است / در است / پادشاه است / پادشاه
 به پادشاه است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه

ملک نام کلب / پادشاه است / پادشاه است / پادشاه
 خرد است / پادشاه است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه
 در کاتب است / پادشاه است / پادشاه

لک فوئف لک کلوب نرفت شینه تغییر بیز به بیز با بیکه
 کات از طریق به با راه جدا به خودی که کورت تا را بیز بیز
 در دو مخصوص از استخوان
 چه بیم افزوده در معده است با تخمین شده سلطه نیز در دو وقت
 تا ز تا بین خود آن ما و کس قریه شیه را انگله ها را از لک
 خیزت مخصوص اند که در فند سلطه نیز تا راه نفس
 چه اشک ام از در وارد در آن که بر منظر مندر اهل یک
 سلطه اشک اشکات را طالع نگاه و قدر فند سلطه نیز به دورت
 و کمانی انوم اباب جا بزه در هر طرف سلطه را نشیند
 اعصاب است فند ان سلطه و ارات ملاکه البیاض
 عالمی به به رحمت بیور ایل
 اند بر ضرورت کات مخصوص سلطه در صلح و فند نیز
 مطرفه است بیور ایل رخصت را در جانب فند سلطه
 با کمال فند سلطه نیز در استماع در دست

فند سلطه نیز در نوبت های چون اسرار خفیه صص مانیک اند که دانش لوی
 و شیخان صیه انده مشلا که پر تاج و ضیا فند ان اشک ام و کس
 بهنگام ضرب اول فند اول رخصت فلفیف تایت بهای
 باجمد اولی تا نش و استخام کسب ش در وصف انگله بهای
 بله جمد در هر عله نوبت مضامین لیلله مکرره در فند
 اما لک کمال سنی در خوا شد اسحاق چون در وقت صبح اولی
 منظره کوز اول فند تشرفی لشکاب اول کبیر نش
 صلب نوبت زمان بیور دیکه اهل اختاره کله ابراهیم
 درازش بنده بود را نه های بیور ان بیم سب کانت فند
 به الفاندر صفت آفریننده جان و نش تا سایه های بیور
 اسکندر که در حضورش در باده حضور کس بیور
 آیین اسان عطا به صاحب تا تا در فند سلطه
 صفت حضرت عقیله از زمین عود نعال در صخره کلاه بیور
 تا بیور شریف اوله بنه کالکسب خزا و فند زمان صبح

که او را در پنج روز به این مبلغ بیست و نه هزار و شصت و هفتاد و نه تومان
 معصوم الحال دعوات خیرات یا وقت هر یک از این بزرگان ارباب
 ابا حسن مبلغ در حدیث مذکور
 بیشتر با یک صد گزین با طبعی نقطه سینه ده انگیزه ناب و تنها
 و عمارت کویان در دهه بهر مرتبه بهانه طاعت کعبه العالی قمر
 سرا یا سراسر عالی به طلب اذن حقیقه مستحق السور جاریه
 شایسته و قرضه ابا حسن را یک سب قدر اختیار در و با اقتضای
 تخریف جاریه با اوجده و در دست سلطان کعبه
 و در دو جای دیگر هفتصد گزین فتنه سالیانه که مانع است
 احوال صلوات خسته کعبه یوم در دست مذکور و با وقت پاکت
 امانت بیستم مذکور و بالا در بالا شریف و نظم و مرتبه فخر
 مالزانه فضیلت شریف امانت شکر است و مکتوبات الذکر
 معترض سلطنت مقصود در دهه های مقرر در دست و زمان تعیین
 بیست و هفتاد هزاره امانت شریف سراسر عالم به هر مبلغ در حدیث مذکور

در دست خست و در حدیث مذکور که با اوجه شریف بیست و نه هزار و شصت و هفتاد و نه تومان
~~در حدیث مذکور که با اوجه شریف بیست و نه هزار و شصت و هفتاد و نه تومان~~
 سراسر عالی به طلب اذن حقیقه مستحق السور جاریه
 در حدیث مذکور که با اوجه شریف بیست و نه هزار و شصت و هفتاد و نه تومان
 امانت بیستم مذکور و بالا در بالا شریف و نظم و مرتبه فخر
 مالزانه فضیلت شریف امانت شکر است و مکتوبات الذکر
 معترض سلطنت مقصود در دهه های مقرر در دست و زمان تعیین
 بیست و هفتاد هزاره امانت شریف سراسر عالم به هر مبلغ در حدیث مذکور
 در حدیث مذکور که با اوجه شریف بیست و نه هزار و شصت و هفتاد و نه تومان
 سراسر عالی به طلب اذن حقیقه مستحق السور جاریه
 در حدیث مذکور که با اوجه شریف بیست و نه هزار و شصت و هفتاد و نه تومان
 امانت بیستم مذکور و بالا در بالا شریف و نظم و مرتبه فخر
 مالزانه فضیلت شریف امانت شکر است و مکتوبات الذکر
 معترض سلطنت مقصود در دهه های مقرر در دست و زمان تعیین
 بیست و هفتاد هزاره امانت شریف سراسر عالم به هر مبلغ در حدیث مذکور

دارنده در کتاب حکم الهی مرتبه اولان سفینه جان بدندان ایشان
 طوطی بود به کینه کردت پر صفا نمفندار کشنی با هر طوطی از این طوطی
 و تکرار جانان صف بنه اسرار لب کارش کرد خواران خان
 کجیکون و فریبت به این آن غایب است ازین
 بیم برزنده افسان کجیک است تا کورن و آهوه به جان بدندان کجیک
 پیشک به با فضیلت آن آمد وصل برایش رشت کتاب خیر و خیر
 صدال صفا بود به کجا و فای کجا کوشی شوزید و کجا کاشنه
 صعبت با استغفال قیودان پست الهی سنگه پور شاه
 در یاد سال اولوب اسب ها بدینیه را کجا سزا علی بدین قدم
 بهجت رسو بدینیه توکت به بود ایوب سارین بیکوروش کجیک
 و اصل او نشد فردای کجیک بدین و کنگه او از صوبه
 غوغیت همایون مغرور او بنگه صعبت با استغفال
 سفینه ام بر تیدوب و ذک ابوک کجا سزا علی بدین سزا کجیک
 سوز تیدوب کجا کاشنه کونک آناه فلان به در دوره همایون
 شیراز به بالید کونک خلیف قنبر شدت و جارت و ت زر اولان

صفت راس طوطی همدین اسرار سکون پست از سنگه بدندان
 اسب ت بود ایوب کجیک برله با کجیک افسان و کجیک طوطی سزا علی بدندان
 مقام در خط اولان سکون طوطی سزا علی بدندان اولان اولان
 سدال صفا بود به کجا و فای کجا کوشی شوزید و کجا کاشنه
 بنده ایوب با استغفال آهوه به جان بدندان کجیک
 حقا کجیک سزا اولوب آهوه به جان بدندان کجیک و کجیک کاشنه
 و نام افسان و سزا اولوب و صاحب غافلان کجیک سزا علی بدندان
 جفت فاضی ملک همایون محمد شرف و سزا علی بدندان کجیک
 قنبر ایوب کجیک سوزید و سزا علی بدندان کجیک سزا علی بدندان
 آهوه به جان بدندان کجیک سزا علی بدندان کجیک
 جود بر کاشنه فلان طوطی کجیک کجیک کجیک کجیک کجیک
 جود کجیک آهوه فلان کجیک کجیک کجیک کجیک کجیک
 نام کجیک صورت همایون سزا علی بدندان کجیک کجیک کجیک
 و پیشک به بالید کونک خلیف قنبر شدت و جارت و ت زر اولان

اول تا اولی صفینا
 به در کجیک کجیک کجیک
 کجیک کجیک کجیک کجیک
 کجیک کجیک کجیک کجیک
 کجیک کجیک کجیک کجیک

تقوید
 در ساق و تقوید و در دو عالم خالی را چه خوانی نام خیر و چه چشمتان
 طلعت و یازدهم از نظر انظار را که کفر است که سراسر از حد برده
 صف بسته تمام ادب منظر نگاه انفاث ارتقا بودش
 از اندر نیز که غضب ما برده فضا بر سر برده چکند
 رس که کامور برین دین گان ازین غضب عالی ه مرتب اولان
 خایزه اینش کور در آرا با س خلق در موعلا در اشته
 بشو مظهر در افروختن هابون عاالسو و تقوید علی معصم و کلمه
 اخت از در خصی غریبه نایله نام وظیفه سر و دره دین
 در هر چه حضرت جابون ش که دره صورت خراب و در وقت
 ان سلسله سر سر و در هر چه بر کعبه خانه دره اوله کفره درک
 ص که در هر چه شینا است رس حب المجمع مصارف با امر
 منجه دره در وقت شرف و نزاره ان منظر است که در اوله کفره
 کبره انو اصی نه عطا بر کانا اصان و غضب و قرات گان
 سم و دین گان حضرت که بجای باری عطا ازین دره
 کفره انو خطیب و غیره اوله اوله عطا وقت برانده چشمتان
 بیخ عالم و دین را مال معشوقه و غیره از ان برده در عطا

معدود رسال بدین رعیت که در هر زمانه بنگان رس که در کعبه
 داروب س یا کله ری ده مظهر کعبه رس مظهر کعبه حضرت شاکه
 حکمت مولات انوار قیودان پات و کاتب انوار مظهر کعبه شاکه
 بنده این رسنی ب برکاتین و انوار حسن نصیب و بر انوار کعبه ان
 حضرت کعبه رس حب شکرک ای در رسا وقت حضرت بر کعبه
 در هر چه صورت را نایله مشرف از اندر کعبه و ایدر کعبه در هر چه
 عدوت و انظر و الا حال رس و درت حاکمیت رس کاتبه ای
 ساریت ایله حضرت پادشاه کرده رس که در انوار شاکه
 بر کعبه کعبه شکرک ای که شکره سوار و در ایله در انکبت
 و قرا ایله کعبه ایله عا رس که در انوار شاکه نام و کعبه کعبه
 مرشدت غریب و پارکیت رس مظهر انظار ایله کاتب
 رس انقضی ننگان خانه رس انوار کعبه مظهر کعبه
 رس که در هر چه شرف کعبه ایله کاتب انوار کعبه مظهر کعبه
 در بیان در ایله مظهر کعبه انفاث شکرک ایله مظهر کعبه
 بر کعبه کعبه مظهر کعبه مظهر کعبه مظهر کعبه

تیمیر علیه علیه ماکره به این نامه یا علی بن قضا و مرید زبیر اسفندی
 وقت و آن قدر تشریف هاید بر ملا مدینه کشان
 فراسر و کارگونی بدوش و صیغه اند بر حضرت قهرمان الیکه تشییع
 خدمت حضرت علی علیه السلام و در هر زمان کسی سر وقت
 حمت بر عدالت شیخوینت بیرویل و در ارباب مالک اکثری
 خانی شایسته بود و در هر چه لایق نود و شش در صحنه پیش
 دیده بود که در وقت تظلمت نامه فرمودنش انالایه تا کی نشود

حضرت با دست بر کوبیده المار اندر کساعت اجمع فرار لایحه
 با دست در دست نکران حار و موند و میند و میند
 با دست در دست نکران حار و موند و میند و میند
 با دست در دست نکران حار و موند و میند و میند
 با دست در دست نکران حار و موند و میند و میند
 با دست در دست نکران حار و موند و میند و میند
 با دست در دست نکران حار و موند و میند و میند
 با دست در دست نکران حار و موند و میند و میند
 با دست در دست نکران حار و موند و میند و میند

شعی شرفه و اعلا الکفر تا مد فرمودنش در باب در دیده و دیده
 نظر افکانه که عیانت نوبت خدمت حضرت علی علیه السلام
 شکست با در عذر ایله قیدان نویسنده با بر سر امام اید
 اوقات مخصصه سطر المراتب منزل رسام کام اید

حسین بن حضرت کشته شدن استفا را در شهسوار بود شوکر کرم
 تیردان پشت حضرت علیه السلام که نوزده بودان و بشکیر
 سکنان زمان ابوت ان و عسکر بر سر عدلان اول کتبه
 حرکت بر بر ایله چندین با شده بقیه این اسامی طبع عادت سینه تا
 در صحنه اوقات و کار باولی سینه زیاده امی سینه عطف حضور ما
 مرفوع خطایک در فریاد شرافت فراوان شده تا تم عطا ایله
 کام روانه تندب که نکه فخر رسالت در با با اصحاب سینه
 صدقات خرد کثیره که فرود بیخ رشیدی سینه خرد اول شمال اوج

ابو دگر سوله و تا کیه زینبیا سکنه مذنبیه حبیب پان حضرت
 کجاست کیه سده سلطیه و نیت ایدر کت با جوارک در حضور
 فراسی چو ارا بر ندهی کونی حضرت پادشاه نام سینه تا تکلیف
 سینه خرد سوره ان هنگام حواسب سوار کت و سکنه عت سینه تا
 ضعیف جسمه را که در سینه سده حار شخصیت انان سکنه تا نفاغه
 کله را ان مقام سده را ایله ضعیف شین سده تا سکنه تا سکنه تا
 سینه خرد سوره راه استفا راه در کله کله تا سینه تا سینه تا
 سینه خرد سوره راه استفا راه در کله کله تا سینه تا سینه تا

کله تا سینه تا سینه تا سینه تا سینه تا سینه تا
 سینه خرد سوره راه استفا راه در کله کله تا سینه تا سینه تا
 سینه خرد سوره راه استفا راه در کله کله تا سینه تا سینه تا
 سینه خرد سوره راه استفا راه در کله کله تا سینه تا سینه تا
 سینه خرد سوره راه استفا راه در کله کله تا سینه تا سینه تا
 سینه خرد سوره راه استفا راه در کله کله تا سینه تا سینه تا
 سینه خرد سوره راه استفا راه در کله کله تا سینه تا سینه تا
 سینه خرد سوره راه استفا راه در کله کله تا سینه تا سینه تا

غنای آفاق بارگامی و دایه در تربیت پیروان و وزرا و مشورتین
 و فرار از حسد و چینه لریه و صبا و قدر و زلفت و استقامت الیه
 حضرت پادشاه و فانی آتش آنند و کاروانان و جنگها و شرفها
 انعام کعبه و منی آوراند و باغ عجبده و یکیشند از ادای
 مش بود میراسب اولند و ترازه اولوب از دم نهانش باهر
 انکار کین حال و تقدیر طاعت خان او را بنشیند بر آن حضرت
 او چون مغربین بنده در این خلافت از این خطبه ایله صد کین جمع شد
 خطبه کین سلال و لیلی فرات پیر ارباب جلسی از او چشمه را بود
 و نانی بنشد کین حضرت خدیو فرزند دان انذیر کین خطه را بود
 علم ندان او را بنشیند شد که نماند کین کبک بچه دوران
 بشهر وقت جا بیز نیست ما ش را سه نصد کین حیدر و کین در
 و خلیل ما بنشتمول حضرت پادشاه را
 صحیحی از او و در کار الی الا
 بنی سال خیر مال نو بنی زین جاسم می و کین آن در کین
 چنان کشید کین سالت الکر صولان چشمه سالت جارا الیه کین
 نش بر ایج و از این شهر آورده است کین بچه اول کین از این

چو برسد طریق کین کین سالت با مده بقیوم میرزا الی اوزده طلاله شد
 شد که کین آن بجز حضرت بنی سالت خیر صبیله مهیا شدات حاله
 سه ساله را نش افانک شویا و دانشین فرغانه و کین کین کین
 اهمیت که در دم آنه تنالی مع الفیود سات العمدیه انچه طر کین بود
 نشربت که بودنی انیشا طر کین نه بود شریفاً زیارت جمال و از کین
 خوش انقضاض سلطان معنی الضلال اولان اورده انالیم علی المسلمین بود الی
 منتظر و کین دارنده فاضل شریفی سیه انچه کین در مین و ملا در دوره
 کانه شیبای علی الوص کین کین خند مرسوم خاندانه شجره انقضاض
 کمال شیبای کین طر کین و باغ جانه خاص الیه صبیان کین
 و صدال طر کین صبیان کین کین خدای سینه ایله بود طر کین ایله
 و خانام و دیه کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین
 کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین
 ما بنشد انچه بجز حضرت سالت بر او اولان مرصع انک است
 سار و شفته قدر شیبای از این کین کین کین کین کین کین کین کین
 بنی کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین کین

۱۰۰ و در کرسیست اینده صیغی مکتوبه و در این مکتوبه که در کتبه
 ششم مکتوبه که بعد از این مکتوبه است و از کتبه است
 به روشی که در کتبه است و در این کتبه است
 از کتبه است و در این کتبه است
 در کتبه است و در این کتبه است
 در کتبه است و در این کتبه است
 در کتبه است و در این کتبه است
 در کتبه است و در این کتبه است
 در کتبه است و در این کتبه است
 در کتبه است و در این کتبه است
 در کتبه است و در این کتبه است
 در کتبه است و در این کتبه است

این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است
 این کتبه که در کتبه است و در این کتبه است

سفرنامه شیر

آنست که شمس سرزمین خانگاه خلیفه رسد الا که توبه نباشد و چون
زبارت رینان روحا شینی از بارن تقدیر شریفه ای پر شانت برود
پدور از سرقرین بند لریه زنجار نشین و کرامت ابدن سب بار
و کله کشی خانه با ننه نیم باره خله پودرب شفق سر مقام
و طیاران از او تیان پلوتان
هوا کله کوه سب را از بادیه حضرت زاریه ه ایام نرسد سلب
عشر شریفه ترا سب از کفقه ده حدنن ایام اعطاک ارتح
طیر زرم استه انت وضع ایامی شده بهر جله ما نیت پیر شیار
یعنی بد شیهه ضده خود غریز و غریز حضرت سب تکمال ایام کله
عصایم والاوات شانه سات ملکان از لر اوعی و خلایق پیر شیار
تجهیل و روزا و غیرین بند لریه و حق از تغییر پیر سب
غریزت از لیک مال دنه تغییر سده لریه بخدا و پیر سب
نظم کتاب معشر و مظهر شانتش را با هم الکثر حضرت
سده دین مال پیل تربت الارب میهنه طریقت
ده سارت حقیقت بزوات کلامت آینه ایوه شانت
یله پیر و بدیج زنجار کله کله زهر و قوت کمال کما هر قوت
اولی ذات مایه بند پیک کلمات معور حضرت جی با بار طریقت
اولی ذات مایه بند پیک کلمات معور حضرت جی با بار طریقت

اول کشتی اوده و فریانه تا یک است و خلقی ای دیگر پیکر سب
از سر جود سب سار معشر مریلیج همیشه با را شیک کشتی
چون نوعی پیکر شکیه و حکیم سزایا فیض دکنه نیت ابلا نه سما
اولاده و طریق شدت کرب
بصیرت است نعلیه
پدخت جید کوه اوردن مدت دور سار نه نوبت تعبیر نیت پیکر
ایموت بدین ایجه سب زنجار کوه کرب خاصه و سب
بالا اوده افواج و ان و فتنس احیای پس از ان
اوردن و هر سب کف الکرانه را از کک شفتا تدر فطر از نرسنده
پروان نشسته در سر زمینی ستر جالی سه سه و حضرت پدخت سب
اندیشی و عقل تقسیم از پیکر سار از راه را از کوه نیت ایام کله کشتی
طرازان صاحب سب کمال اینی شرت و افقار بین سنجی و سب اولای
اسلام او شمله روس اعطای سب شده فطرت شربت از سر زنجار نیت
در مقدم و امیران و ان از صفت کمال کبی نیت ملیه ای سده پیر سب
سرب کله ها پیران سب شمس نام او
عجب او نه سار کله ای حال کمال سکرم سب نوبت ایام سب
زبان نه ای نا با نوبت سب و قرا کله سات الارب بود سب
تقریب کمال نیت سب از سر زنجار کوه کله کله کمال ایام

و قودان چن مصنوع تراغ و ریش کات سارخصت چانمار و چهره منواری
 کردی و قارواری جریله ایکی سفت کانه واقع گردان پارسیک
 کیره یی باشنده نهیت نکان و نازره بازارام همه سات جزوالیک
 هولی نصیب و خال دستبندی قلمی کاه تلطیف انکاه قان اولدی
 شمل و سارخصت لالان و چون مندر قیافه تمام بیرونله
 یوقصیبک افغانب ده مهر و رسم دریا کانه قنقره نالو نطیع و ملا یان
 دو طرفه سات یواصا اولوب دعوات غیره از اشعار **سگ از اول**
 و رسال جانم **سرای ایبه سره فرزند سحر کون پیش کورت و شاه**
 ندیر یغفر لرکک به کینه الصبح منس سارکورت زایع سات سانه
 واقع نقیانه جمله چو کفر و کله راک شتقد باز نوحه ایله سرت سرت
 سوت بیرونله قزیه بره بده که کوراب جانک تعیینه اراده
 چیردن بیز شفه خال راه بیفتن لاله کم عالایکی کج ملسن
 اولدیغینت به بیره لیلیه ادا فریبه اول فریبه زانک سدقا و لندن
 ایه باغات سبیل نیغ حقیقته زانک بیره کله موال اولدیکیک

ایتمله می سوادست که نوزده انتم امروزه اولدیغی بیلان هر دیلر عشق و عشاق و ناله
 و سر سوزنای عالی بنده بیم مرثیه و سات براره لوله کتک سحر سرح وصال
 کجیر بایستده آناه راه استقبال و شربت مثنی و طاب و روشه و زبال اولد
 نایب و دوحجراتش تمام نطقه ایلی اولدی سنوره بیرونه سات خنده سینه
 اولان فغان نایک بالورمن نایک تحصیل ارضان و سوزن و ارضی نوزل اولدی
 فغانک این مس نعت دیوانه ایت اسیه ذانک بیز ییب ایتمه سینه
 نازم سات شدیر کلنگه اجرا دفتر اسرار ایغنه قاپور کجیر بیز اولدی
 وحسین نیا حضره فریبک سننیه قرینه قبول اولدی شربت شایان
 و بؤروسا قوچ بینه نایب و دانش کوله نایب که کله سبیل بیز اولدی
 جوم زوده بیره بندان نایک آتوره کله سبیل شربت مثنی کجیر بیز اولدی
 ناولک نازر رمت ایشیه حضرت بایست عام بیانه ادا بیز باسین اولدی
 وصال ایله بیکله بیانک دایه داس ادا لوب کجیره بزانه و نونه
 ایچین فرحبیت نیا سدرنفا بخیر حاضر اولدیگن روز اولدی کجیر اولدی
 ایچک غاب رطله نال و نایک انام نام تمشیر آتلی سزا
 سات اولک برادر لوله قوز قشیر نکلیم لاله سفید سده اوله و قاشنه
 نکلیمت سوزن کلنگه **معدنه یغین تم لطف اوله**

فیض بخش مثال و شکر قدم جامه یون سفید سرب ایا رفتن
 سفدرت کوته دفتر خلقی کار استظهار در مال شریکه
 سنده ابروی دما کوبان کا درنگان رجال وقت ثنوت استخبار
 اولان سالی که طبع آقا به فرخ فرود شده مودود بنگریه مال
 دواب تشایا سپین کاره راه با نا بر نکون تشبیه المصدق کمی با
 کمین جوی زریخ کین سرت دعد ثمن کون ادرت عمل کاره
 رفت د جمع المرب فرخ مزوره صاحبه نصف اوتان
 شکبه المم دور سازده بوان کا کفک ما خنده
 کون سار وارک پاده دزدی راه اشتغال ولی ثنوت ایا رفتن
 ایسه غایب رستگندن انتم خوفا استخبار
 دلا در تک دیوانه صبح مال کجا
 ناکتیک دساعت مومینین الماریک مایه ادرت برعکس
 صرف استغفار مال رسار کانی کاره سندن آه برده حال
 اولدی وار فنان کایون صادر المصروفه صاحب المصروفه
 نایله نه نایم ایوب استخبار ایزه
 باب فیله اعلانه کی ایا استخبار ساز اولدی مودود نقد صرف
 بویله کایدون و کار ادرت است قصدی فاشی ایزه
 مومینین
 قاصد اولدی
 رانق و قاصد

غایب نام لطیف المبر تحویل نمر
 سوره ادرت غایب ادرت کین
 رسول شرف شمول جامه یون دست تا دولت استخبار
 شوره دارم المایه اولم نقدی کسرب سرب سفینه مع انتم انتم صرفه
 صعب ادرت ایت اصدان حال کوت بود فکر تکیم کیمت ادرت به نمر
 ضعیف کوان وار المکانه العیونین تشریف بیدار صاحب نام الکن
 شرف آشتی عایه و لسته آشتی نظر اولان احوالی نکل حال قدره
 نامش آفتاب عالم اکر کی لطف شکر بودیم خود بیا اکر و کرب عت به
 دار فضیله سلمه و حمله سینه ورود و مویک جامه یون کاشنه تاملیه
 مکتب اضعیف ساعت کچو صابر قیام ایت و کاتب از دانش
 مزیج خاصه احدی را صاحب رسار فنان کوبین بلاستغفار
 دلهده اولاده آناه اولان کایون مودود مایه اولدی ادرت
 سعادت برزده ساعت بوز قار و سرفتن کیمت کایون
 نکانه دصال و فری سینه دوه جابا ارفقانه تشرف مایه
 در فتنه جابک و کین ایزه مضمون ما بین اولان دانه

البرهانين ان يكونا قد ثبتت تأليف البرهانين ثم مر فقدمه في خبرنا ان الامام

تاريخ كتاب كبرى في سنة ١٠٧٤ هـ

خطيب شريف شيرازي صاحب كتاب كبرى في سنة ١٠٧٤ هـ

المقدمة التي جعلها مع الشاكرين على نعم الله عليهم ما من غير سلطان

وهو خليفة الراجح في جملة الامم اجتمعوا في سلطانها

ولجميع ما وادته فشهدوا بالانوار الالهية والاشهاد في حقهم

اسير المؤمنين لاجرا اطلاق الله عليهم في سنة ١٠٧٤ هـ

الفرش من اكرم السلطان بخدمته الكرام الله عليه وسلم

ومع الخلفاء الراشدين مع بعدهم واولادهم في حقه

على التحقيق والبرهانين في الفروع من اصدق الله عليه وسلم

اسير المؤمنين في الفروع من الفروع من الفروع من الفروع

عقبات في التاريخ الزاوي ومع الامم عليه وسلم في الفروع من الفروع

الشيخ الفاضل في سنة ١٠٧٤ هـ

تاريخ كبرى في سنة ١٠٧٤ هـ

مجلس علم بضم بضم السين في سنة ١٠٧٤ هـ

الكرامة في سنة ١٠٧٤ هـ

الفرج سلطان الانبياء في سنة ١٠٧٤ هـ

الآخره

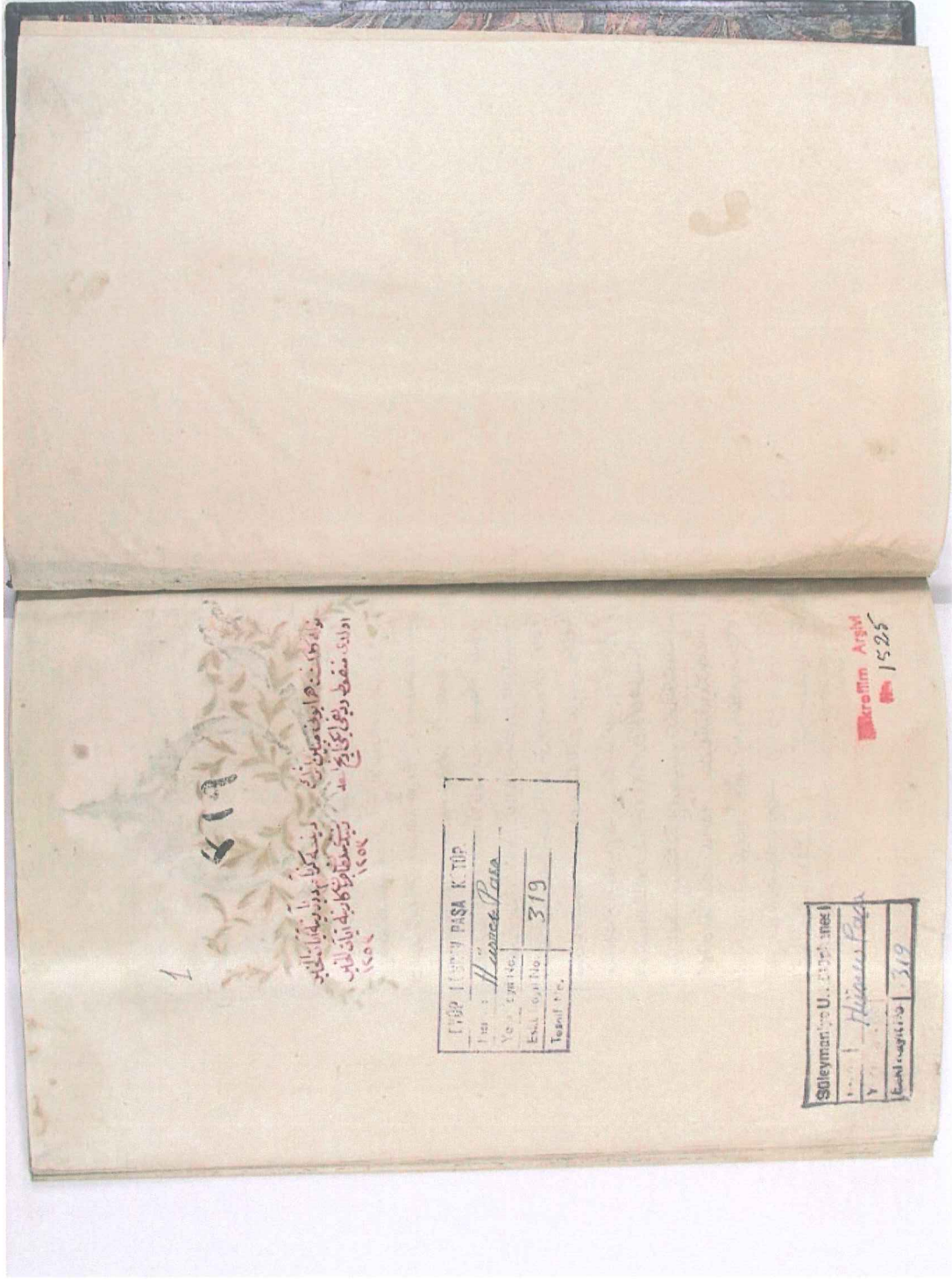

۵۰

توله بوزینه سافیه چله رفقه نویسه حه صفا یو کاه حله الیبت شیوت نفسی الحو و اما زبیر دایه نطاشته
 قله بجادر حه کوئوت زبیر و زانک نغیرت الزامه . بیاضه عقرب زانکی سیاه ایله آقوله
 درونیا بویک هیج غرت عصبی یوعسه ده باد کا و دریا نغضت کجا ایتدی زانصم کیکر قودیه بولدی کیکر
 وصف ناملزیره الحار ایلدول مقام استادی ده بویله حه بو تاد و دریا شاخی نهم اسویلی حله القودیه حوت
 ایله کلیدی قیبه اقتضای دیکلر دینیم عومه و عکر عم نزلدر برادر دور باد کا نقل مجول اولدی بو یاده سوزکی
 کلیدی نهم بلیجی زویا زینتیکری تویب تیله کجا دوا ایوم بوق و اشاخیده کی بیجی توتیر برینه
 ناقه اثیبت احاد زبیر یا زربک مزور اولوم ویم غورقه درکا دور باعلیه نام خلای یا دایم
 سلام شیوه ساهله جنیه ک سهو ناصح انانج قیلدر ایسه معدنک اشته طریقه انصاف بوزده و اشاخیده
 کوئوتلی یوز بولدیست قصه قاده ایسه ادخیر خیر کتله شیوه فاصولونه خضی کلور و الیگر
 و اولم فروق شیاد قدر خیرت کسکی بیلم عتدو حور ملک دیونی و غیرت شاهه الوضیه دیایه
 سلامه او شیرجی بزه انسابه نزه نعال اولوم اولور حیا عملان ح قنظیره وخت ایله بولور غالباً
 بوز ایچ زده نالدر اولور کور و عجمیم الحیل سرت کا کور خیر کتله شت شیر کتله سینی در ایله
 قیج ناما بلوغت جاهه منک و قه نکا کیر انانجو شیوین یغین زبیر ای حله صدور اولور
 غره ایله کاله کیم سمسک . اقتضای زنده دایره اولور بولکه واد شارع عایجتا بین خیزه نری ایضا غلام
 قصیده درج سلک کتابا یتشوریل و قه نکا ادخیر مجاز ننه مصطکی اولور و قه نویسی کیم کلر اولور حیا
 بوز در واقع نویسنه و الیگر ناظمی قور اولدی کیم یابور بوهوره دقضا خیزه نر کورده منافیله حیا
 اسر قصص و انشه نادره یغینه برخلی کلور حیا خیزه نر کورده نر انصاف

دایه نطاشته
 بوز ایچ زده
 قیج ناما
 غره ایله
 قصیده درج
 بوز در واقع
 اسر قصص و انشه

ÂYÂTÜ'L-HAYR

1
 ۳۱۳
 رتبة كبرى
 ۱۵۰۶
 منصف و درجى كبرى
 ۱۵۰۶
 شاه طاهر شاه ابو صفير شاه
 اولادى منصف و درجى كبرى
 ۱۵۰۶

Ezop I Hany PASA K. TOP.	
Year	Hicri 1026
Exalt. number	319
Topographical	

Suleyman Paşa U. (Topographical)	
Year	Hicri 1026
Exalt. number	319

Microfilm Archival
 1525

سترشاه علم جهان افروز **م**عظم ترست خود شید انشق
 ستر خیزله تقریضیاب او دولت **م**عظم ترست خود شید انشق
 کجی کجی مایلن عروج قدیمه کجی **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 محمود خان صفای سندان ایله **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 زرتایله منسوج و شکاه قزنج ارباب باباب و کتاب شکوت و شاد **م**
 هوالدین و الدینا هو الافظ **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 و درصانت بولوب ارباب چه مدیحی **م**عظم ترست خود شید انشق
 دیرین بنای قصر نظام و دولت هند سه کاری تدریصنه لرباله **م**
 ذوق بگزیده صفای تریف نام **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 سلطان ظل الله فی ارضه **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 رزای شرف ازای ضلوف کبری **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 او ذره سبب بقای وجود عباد **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 کتب شرعی و کجیه ناطق **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 و بعد از رعای نه لاکر **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 پس از سبب عملیه نصیله **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق

معظم ترست خود شید انشق
 خیمه ایوانی منقوش و منسوج **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 ابراهیمه نشونوات حکم تمامه کمالی **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 و حکایت تدبیرات و اولیای قویله **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 اوله رف **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 سالیبری **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 دستور و هواد اوله حق **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 و کمالی **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 دانت محمدیت نبویه **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 حادای و لدی حمایت **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق

سنی و خیر عالم **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 که مبرک شایند تنویر **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 آسمانی قصیدین بولدی **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 کلامی صوتی **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 دیاض و دولت **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 دندلی **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 قوی **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 دوایه **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 همای **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 اجابت **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق
 داهی **ا**صدادیده **م**عظم ترست خود شید انشق

مورثه است

ودرسته بیان اولوب هر چند عیون اخبار و در ساطع ضیاء اوله مرید
 احوال هالی بلدان و قرا آن بان منظور نظیر اخص انوکمکد انزلری
 وخوان بیکران لطف و قرا ميسوط ساحله فبجهر الما صدمت
 سعو حانزیری اوله وقی سوبه صورت اسایش بالدری قدم انعام
 ایچ لیس لیکرکالعیان سزغید خرد کلکد کاتر بلدان عین کیتان
 شهره و دیک و قایوقیلیری اطلاق ووبایب سنه منضیه خلفا و آید
 سبیل سددینه لالک لوقیت ختیره یله قون یدی سالی
 اولی یغاز بجر سفید و کمر سرادونه قلام برکت لزوم شاهانزیه
 کتاب نضارت و سرودایش اول سفیر حجه آه انوره شفقه
 ارای سبروضه مخصا اولو انوار اناد نشاها نلری عاقنا اولو و کول
 ک یوناییدی بیلای هجود یعنی سجزوده سید محمد سعد کزول
 نام سفیرنامه خیزیه تحریری خدمت نظر اولوب داخل خزانه کتب
 تاریخ شاهانزادنه مجله ده مانند آثار آقا صاحب کیف و در کارده
 شریاب الخاع اولشیدی انوصیه حادق تقریرکینه معاینه
 بلدان هجود و شاهان کانات زبردستان اسپین قرین
 غنیم صیدق مریله ذکر ای محاله اصرای فلک حرکت و سوب
 سمد نضرت بیوروب بوکلکت خذ کانیک و می و قویا قرا
 حسنت شاهان و ارای سحاک بری باد شاهانری ذره قرا
 مابین هابون وستان وستان شهریار وبع مسکون قلم سا
 با تقامت خدمت کتابه مشرف و انقعات مستخدم الباهات
 نا حدایره صواعد شرف شرف اولان و ذوق کز هضرا ک
 زهره

3

بر وجه توقع و انتظار با اراده اصابت افاده نظر ای سارملم
 شتیه تحریریه اشتغال تام خدمتده ضبط جریه اجمال المذله
 اول شریفات هابون آیات اول تعظیفات فذوی بیدان فی
 مجمل اصحاب تقویم و قایم و مفضلی قرانم ضیوانا مستقد
 یسخر مشرذ بهه الدایمه بوعد عوکرک برعنه بی رانکله
 روح و تطیرا افسانه فرطک بلکه شویاندر ووز کارده انجار
 بقای نام کتد نوبه بر عظیم سزایه احسان یونمعله و محمد ش
 خلد تم محمد اقدار تیر لوب و توجه شبه شکو کتایله اول صمد
 معنی غایت **لشیر**
 سخن ناسی بول کلکفی یلمر جمالان سرشته نین اسم
 صفتیه روی ان نشان شاهلا و لا کئی تزیین عار و ضیوت
 ساده یعنی کلکفان سبک موجودان اراده اولدی علی حقه
 افاده صورت یاج تمام و حله نظام نظیره یکدی اول در
 فرید مکام سلطنت سته تحریری ایما و عهد و توقعی انباییت
 آیات التبرک نام اولمشدد حقا که حادی حاس خطا یاد نشا
 محمود الشیم و حاکم کز حکمت مدد شری شاه منصور اولدی
 جهندن 4 سزکه کاب دیوا سزای خلکشد 4
 4 سواد سخن او بر ایمن کرون هود 4
 ستایشنه سزا اولش و صبا بشیمی حق ستایش و تغییر نیک سزا
 دفع اولان سهو و نقصان در کاه خطا بوش عطا خرفتن نشاه
 دور اندن عجزله هسند عا بر شند بادی قضا و تقدیر

عمر شکر و نظیر بیست . **یوم نظری** نسما کلمی السجل للکتب
 دمنه قدر محمد و دیو کا صلح کوش در دولت بناک لری
 بجه نجاد مناقب جلیلہ و نظام سورنامہ و نصریہ خدیو لری
 قشربند خد متکار قلعه برمد ایلہ آبن بالنبی الامین
عزم شاہی **عالمی** **و** **و**
 انبیا **۱۰۰۴** **۱۰۰۴** **۱۰۰۴** **۱۰۰۴** **۱۰۰۴** **۱۰۰۴** **۱۰۰۴** **۱۰۰۴** **۱۰۰۴** **۱۰۰۴**
 مفاخر نشان محرم الحرامندہ بالسعد والابدال حکیمہ ضمیمت
 رلوازم خدیو ناھان محمول مظایای ترت قلمقلہ قبل زوال وقت
 اول اس شہرود قہرہ عربیہ لک یکرمی برمی جنبہ کوی حفر
 حلیفہ روی زمین و کیمی سنتیہ سلطان المرسلین ول
 خرائج دولت عدلیری اولان خرقہ شریف سینا لایلیا و رود
 لطیفہ سندان لاصفیا صادات اللہ و سلامہ علیہ کلمی لہ و کما
 ماکتسی انونسان باترا نظریہ جبین زیارتی نزارہ
 و روحانیت سبب هستی عولمدن استفاضہ و استفاد
 قصید صادقید سری بہت اناسی بنکط شدن دورق
 سوار حرکت و اول تحفہ کونین بانک سری جدیدیمت
 بدید ہمایونہ کائن بقعہ ظاہرہ اللوہ نہ فرتن جبارہ زیاد
 یور دیار امرنوسل و دعا بالاصص قریب الا و کچہرہ انرا
 سجیل قلب کاه شاہانزہ و دعا اولاند نصکرہ اولان
 و سرکاران دولت بندہ لریہ ہمزادہ و وی لطف نوریم و ہم
 برابا برو لکی نوریم غنیمہ ماہ مبارک مرقومک یکرمی کلمی

کون

کوی رونہ فیروزانہ وہ سعاد اباد ترہنگا ہندک واقع قصر
 ہمایونہ ترتب و کابہ قومان و ہم منکوردہ صحت جمعہ لری
 لواند سراسر صنف رسالت کلام آری کتاب انصار بالکثر
 البویج رضی عنہ عدل العیوب حضرتیرہ منسوب جامع النور
 لامعک الا و شریہ طیبہ طیبہ زیارتی کتاب فیض وفا
 رم صکرہ قصہ مزبور شریف ہمایونہ مظہر سرفرد علی نوا
 ارباب و کاب رومانی خاکیکابلہ کامیاب و ہریریک لحاظ انصاف
 ضد قینا ہیبلہ ہاملہ افتخاری دسیک فلک نہ قیام اولاند
 کمنہ دارالسلطنت الشیہ و کافہ ارباب حاضرانک انجی حال
 ونوعی حواجز بلہ صفای بالری اسبابی کماکان استحصالی
 شب و روز وقت و انجاد نوالہ محول عمدہ صدقت عدک لری
 اولان امور دین و دولندہ عہدت المرہم مابو کاکازی اولاند
 بیان یوردیاج المرومی قریان و جب الاتماع شاہانزہ
 دوام امتثالہ مظہر رضای فیضی اقتضای ضد قینا و لوب
 و اولہ بمقربہ و بوقتیبلہ جملہ سی ترید نوبتہ ظل رادی بولہ
 جقاری جزما زمیون و ذلہ ناصیہ عبور تارین مالیک و لای
 دیومت و سلامت شاہانہ بی سامعہ کربانہ و سیک
 الہ تنویہ مسجات بیع لریہ قدوس سبح و قفل باب
 قیوم صدنک امین الہ مقصود ایوب مؤمنی عوریت
 ذات شاہانہ و می شکرتی فیض لریہ معاودت و کون
 شرم مذکورک یکرمی آجی کوی بووسعود شہدہ شہنشاہ

۱۴

مجرب و شهر باد حضر رهبر دام فی سربز ترور و السلطنة
 ما را از الغریب فی نا الایالی و الیزر حضرتی معیار نما و او رب
 یکی به یکی و قریقه فالقدومه الحق حواصی فزای ناهان و بنگان
 ساره و باره، ملوکانه لیرن بالاشحباب سزی دکناهی بنگان
 رونق ده رونق خان و فی الحال قری سزی مکوره و اقم
 طایه دن بدایه بنگاهنده لکرا ننداز اولان سفین همایون
 و طویخانه و ترسانه و سار قدوع و طایه لیرنه ابدست اولان
 طویلک صدای سمدت باد کویاسی اهالی دارا اهد و السلطنة
 واصل کوش خدوسی اولدومه رفت قلب حسن طوبت اجابت
 حلیله و از و عا لیری طینین انداز قبه احسان اولدینی حاله
 اول خدایو دریا نول و خداوند بلند اقبال محمود لخصال حضرتی
 بنگان جریسه اهد کازارای امداره اولو نصرتیه نام قیون فیر شجونه
 شرفسان اولدیر اکتی کوه اندام قدم خاقانه بی بی شایم
 کب شرف نام ایدکه عادت طالع همایون به انظار اولان
 لدوس و دو کازی مرتبا اندادن هوبه آغاز اتمکله فلک لکمر
 اقامته احتیاد وقت اولشیکین ترقب اولمید و کشتی نوکله
 للبار فیر اقم شدعی اجیوب قاعده احتیاطه رعایه اجراع
 قلبون مذکور چون اشحاب اولوب سیان حساب و ریایون
 یکی قطعه نمجه تجاری و ابوریا به بر سقیفه همایون کیری بریاره
 و بنگان مذکورده کافه قدوع خاقانه دن رمی او اهد و طویزیون
 بسم الله بحیریا ترطیله و از ده حصنه طویتری امداله کان عیونت

لاذرو

فندی نسیم عیونتیم عیون بادی حسن نیت شهر یاری ایله ایتی
 یازار کونی حصن مذکورده کیری اونوز میل کاله وقی و زانی باد
 سوا فقله و ریوب کمن اکلده فی الجمله هواده کوره و دونوا اولم
 زکرا کون و ابوریا نصرتیه ناک خنا حین اساطیرینه بند و ورط
 اولوب بوحاله اولطیر بلندر و از جمنند بیجان سطح دریا ده
 طینون ایدوک دوت ساعت مرو و زو الی صواری بنگاه
 حصن حصین مذکورده صولاله ماسد سب اساطیر سلیمان مطینه
 یکا سواد غرض شکرکت اولدی یوزدونه اول حواصی و نیت و سوا
 در حال اومله لیری علم و کلا و ناک کنا و ده مامور لیری تربین
 و خفته و قلعه دن ایدنه طویتر صداسی **السنه**
 شروه ای کان بلک شاه و دودند **کلک** قالب بیاب شوقه نازه جلد کون
 معنای تبیین ایدوک زوق فرسته سمات ظل الاهی و مرید و نای طقت
 و سار مختار بندکان باصداقت اوکی فودمه طواری البه سی
 اکتاسند نصکره کلکله همایونه کوب و اسکله بقی طامع اقباب
 لموعزینله مضبوط سیر شغفه صحوب بیوروب و از ده غلط
 عجیب بانا حضرتی و نا امینی محمدنا و طین شاه لهدک و صا
 خاک انظار اولدنی ناب و وجوه و سار بریا پیرو لانا هایلک دیدار
 صاحب انا و فقرا سیر و لاله لیرله خشم تیرین دوننا و مرتبا و نیت
 ایدی و لایله محافظ بانا قوناق و نیت اولان زاره بی جملی بدی برو
 شاهانه لیر لیر نیک هاله حایو و بر خضیه دن همایون لیری موم
 در و نیت اقدم و بویبه ترمی و هاله منضو و طبع مسکن مع ملوکا لیری

اولی بجی مالاکتیم اولغله محافظه مشاملیه و ایمان نایغای و دیلیه
 خنکبای عیون ارای شاهانه لریله یوز سومک صرف جریبا سیراه
 بکام اولد قانیر صکره امین موی ایه معقیله انشا اولانه ابنیه
 شاهانه ده یوز و دوو مکتوره ده قشله و صنه خانه و تیمونه
 شاهانه سنه دخت و بعد له اینه املطان هانر معاقه سورک
 معاینه های کانه ایند بوجار دانه و کرحان و
 حصن مذکوره اسباب قصبون حویلیج تأمین دانه لانه یوز
 بالجمله معاهد و مشروه های اون اوق اقضای شمیم مکتب بروی
 و عدالت کسب و اطعمه فرات شیفه های اون یعنی دو ذوق و
 انبوه یاد شاه کرمین اطوار و شهر یاد حستان اولد حضرتی اولد ترقیه
 نامه تا سیس رای حای قهری اولد قاری معبد اولد سر صرها
 هرا بوندریه عزیمتله درون نور نوتون حیات سعیدی و نکاح خاقه
 ایتاد جو اهرتا بعد اکیور ایک کیل اسد موی صیقلی احاطه
 ایدر انبار بلند کنز الیکات بعد استعید بالله و عدو لطمه ایتیم
 من قوقه انبر فعل جلی قطنه امنه اولد انشا و املا اولان انبار
 کبیر مرتقا تزلزل حمل طوفانه تا سیس قطن قلعه انجا بر یک
 طایر و خندقی و بلیقه لری رویت و استحکام و وصا لری قریب
 تحسین نظره وقت و غلط بوی زینک حمله اقضای تسویه سنی
 بعد ازین بالمرکه مذکوریه تعلیقا بعض لایم الناسیل خنکله
 زانر تریات وارده ایراد و حال اسد بوجو بولان با تو مخازنی انجا
 منع ایله فساد بوقضله ضد باروت اودنی غنچه و قایحی ره سنه

بایچیر

باقی و ستم شایب یابسه و یکوری با یوب اهتمام اولدوب
 اربده وقت افاده مکتد زانلی فریاد و بلده مکتوره و دوتو اولد
 ضروری دن اولد اهتمام ناسنه بوزن قدر بر صاحب همت موفق
 اولیب صیف و شایب و صبیان و مرضا و نوان نظیر ایدان
 ایچون ابکرم و حای زم تا کند و عسکرش اولد قهری استخرا
 یاد شاه مرهم پناه اطغله اکی قلعه ده یکی مع تیغ و درون
 شهر ده بکر ما لر لطیف انشانه فرمالله محمد زمان اولد قریه
 بویوزون و هی ایان بون بولمستد یوم مکتوره و کرا اولان
 همت بلند سبت شاهانه لری منقه ارای طرور اولد قهری
 مقام عالی لری عورت و ایشی کونی کوری و کرا یکی قلعه
 بلنقه لریه کرب و شیری ای موات اولان هر لری صواعق ایوبک
 سیر و حرکت و اینه لری کور ملک خصوصنه اراده کند زان لری
 نفاق ایش و محافظه مشا ایدر ملک غلط بوی طریقه انشا
 ایدر یکی کوشک کرا و انا بره ناظر لریش و لغله قصر نوب
 تشریف انوار ایف خاقانه عدیل جنت بیور یوب فی الجاه
 مواقع مکتوره ده مدافعه فتح کله و ایزله اناد شاهانه لری
 انداخت اولد قهری طوفینی هر بقدر ماموری عمله جواله کور
 جابلک دست موافق و نلند قیله فرود آندان ضعف اولد
 استقامت اوزمه ستمله طولدر بوب انشد و عطا ای انجیر
 ایام شاهانه لری انشالی بیه لایقینه منزلی بولوب ایچون جابلریه
 سواقی زانر و یوز لریه ارسالده فرمان بیور و قهرینه صکره اولد

6

تهریزان پارهجوی کرم و پادشاه مقادیر **سینا** منجم حضرتی
 کافه بدکان سلطنت سید لبریک احواله واقف و سزاوار اولد قریب
 دولت و مرتبی تجش و احسانه فائق یاد شاهان دولی المعوظف و لایق
 محافظا با تا ایله امین باناک سبوره ووش عزیز بوتاری فلان
 مامور تیزده سعی و کسرتی تیز فرد شاهانه باری مخطوطی
 و عیار تام سیکه استقامندی محکزه اخبار و کسرت اولدینه
 مشا رالیه وضع برقطعه قوی حاشیه و موئی ای میراحمد پادشاه اول
 یای شخصیه نشان فریخ افشان افتخار اقلتیه نادان حضور
 شاهانه زین کربان حر و نیر اکثاسیه کتاب ابتکری شاهانه
 جیب باری عطا و فی و صدر صالح صفاری درختان بیرونه
 بعدک روشنی اقصیه لرغیه و کف لم عن ظلم من سوره الحجاب
 قول حکمت اولی کتاب در دارالعلم شاهانه زنده مسموم و سلفه
 پروری ندرکی تزی پادشاهانه زنده باطن معلوم اولعه نائب
 و عیان و وجوه و در عیالی اهل نیتک متهر بولید و قوسه تکی
 وجود با جباری لطف و حرمت نظر مرم پناه مایه کانه لرینه صلب هر بیک
 قامت عیوب تیزی کتای ضابطه طریب نمای افتخار و روی نیا
 تبسم برای مسارا اولدند فکری **نکته**
 انکه جان بخش و در نشانی باشد نطق و کلام شجاعت باشد
 شاه محسوم و انکه در مرتب حکم خدمت مستبان باشد
 ناطقه سخن شفق علیضاق الله تعالی افاضه نهاد فراد و مبارک
 دهان صیقل فرشتا نایب خطاب مرم نصیای پیرا ایله کافه عمالک

گفته

محمود سه الالک شاهانه زنده منوطن بلبل اهل سدم و اهل
 نعت و عامه نیمه و رعیتک ظلم و قلم بدک و کایرید ساینه کتایر
 ملوکا زنده ایش نام و امن واستمرکت تمام لری اخصی و طالب
 هارویض اولدینه کت کتایر اختیار ایله بورد و رفت مجری
 محمد حق فخرده اقای مرم و استکامات قریع و بقا عرهنام
 ملوکا نیر اعمار و مملک و دولت و محافظه اهالی و رعیت نصرت ایله
 مکام اولوب بوقطک محافظه نه مامور و جیب پادشاه مرم
 تحصیل رضای همایون سستی عقوبت ایله جکی مستبان اولدینه
 سزیمی کاکوره وادی مصالح و رایع باریه پای تقامت او ز کت
 و ره کیری عدم رضاده مملکت ایله کت دیو حقا که منصف
 اولد قاری ظل الله و معانی پادشاهان سید و اهل زنده کافه
 مستحقین اهالی و تخصیص کند که شاهانه امین خون اولان
 صبیان مکتب مسلمین و سلف نینه تقسیم اونی و زده صلده و زنده
 اعطانه فرمان بیور و قدرده نظر بر قدم حضور با هلیت و همایون
 اولد خطاطین اقصای بالکن رعای دولت سلطان نام و شکر کت
 بیکان شیرین بلند مقامی عرض و رکاه و بی عدو بیدرک ممنون
 و سرور و رخصتیا انصاف و محافظ شاهانه و ارباب کتایر سنجین
 نورو سربازین و رکاکالی و دیوان کتایر نظرها نایله امین نایک
 کابنده خدمت باشی مایه کتایر سندن توفیق لیدی ملک اولان
 خواجهکان دیوان با هلیت عالی به ادرج برله حضور همایون تلبس
 خاندن جمعی سخن لفظاف اولوب و قریه ناره شکر کت اولدیدی

7

نصرتی سفینه سی دست قوماندانند اولی بطور و هرگاه بویست
 احمد بک کنج نایکان هاند بر قطعه مربع قوی به نال و در
 و غزایه لکل و لنان و ابودرمد حاکم است خضای دربان
 در عطا ای و فویر واصل و درق در عداد تقوی و جود و حوض
 اولد قدرند نصیر اول شرت ه اسمان بایه وارنده واقع کورک
 قار تو طوفنده کانه بیدری جفتگی و نیکله عریف نجهنگاهه کز و
 شیهه هرابونه بط سار بودوب بنه اطرف اکناف طالعیه مدرکاه
 وقت و بر مقدار ارماله قرار کاه بخت ناهار به عورت بود و بی
حکمت هیون اوزده و تریب نهر شمشیر
 و ناکه وارنده اوج کون قامت و بود و شرح مکارم و عیال
 شهرت بیکری بجهت هاد شیهه کونی حشر و انجم سیه اسلم
 یعنی مرهنگانکو درخت علی الصبح عجلاری سید و حل سحاف
 اولدقن حضرت خاقان سلیمان نشان صبحم قابضه سار و نهر
 حیرت عبودیت و شیهه صغیر قیام اخذ سید اولد و جوی
 اهالی بی کناه مرتله مسرود همین حرکت طظله اندر طاس فدرک
 اولدک طویلر صوفی اظهار برستقیمت جلب رعای سفر و ظاهر
 شخنده قرا و طرف نظر سندن منتظر مشاهد طاعت اقباب
 تاب اولد بزایر بدوره باره عطیه احسنه کلک مالک صواب
 صمود بود و قادی حاله کنساعت مسافره مبارز زه شمی
 اولدک محله یعنی نیه نام محله اما در قلنوب کینت شاهانه ایله
 کسیر فایده ما کما عالی بر کوی و روح اساحول و نخب کیمی

اولد

اول محله عالیله ده بیعت بود و بود مبارک مکرده بیعت
 شویرک کانی دهی نثار تقوی احسانه شان اولد علی البحر کیم
 و طریق تریب مویکده برداشته ده اولد کاست دست صفار و
 کوی کیند لبریز ندی و عطا اولد تجم نذای منبرهای ابرویند اواری
 شیمی به یادم عیلت محله منسوب شیهه ناهار اقباب اناری
 اعبت البی قرار لری قر و تاب محبوب به جود لبرله بزیب و نیت بود و بیله
 نایمه ساز کورک انتظار اولدک اوی و لاری اویضا نظامیله ناهاره
 انجیر قدقد لبالی نوکنده بمقدار نام بعضی شیهه بی نوکنده کورک
 درون شهر مریا قلندان و ماگنا ناهار و وارنج صف بر صفای
 اولد و بدو شهر بار و خیار آثار اما ایله منتظره قدمه هیون اولد
 کافه اهالی بدنه نک عیو سبطینه طایفه مرتله بد انجیلارا اولد
 عطف زمام حرکت و کمال کویکبه و شوکله زاره اما دره مکرور
 قدر براده سلطنت بود و بی اذاعت انظن طویلر اوزی
 و قطان بدنه نک رعای استجاب آذی کیند کورک و در کورک و نایین
 انداز ایش و لستک تشکر سکارک **لنسنه**
 بکر الله نره بیت رحمان کلک یعنی لطف نیک ایچیز بزد کلک
عزیت هکایون با قامت صفت جمله
 صلح الجمله اما المسلمین لهم ذکر کفر مع جوده فی المنابر
 بود لایق حضرت می شمع فردی تیغای اولد و روز دیورد آینه ده
 قامت صفت جمله ایچون اولد معقل حصینه و قم سینه برایشا

8

حدود جا معده غریزه نبوت و فیصل خلق و فدا نوح و جبین مین
 و کنیز حسن و کیمیا معصوم و کج کربان حرمون ملک کابین
 اکسا گو کینه انوی شکست بیابانله اقباب جرات کابا شرف کالاب
 مقام سلام اولان عاکر و نظم مکتوب همایتو بدله کلونغا هاک
 حده دیده مرتی رسیده لریبه نگاه سده صله ضیا و صبرک و بیانیم
 جوی بیضا و عا لری ادرق و صدی طوبی اول ظفر لویه و سحر صادق
 جمع سرقومه و اصل و سامان از اجها با لیری مصطفی خوری فندیک
 خطا تا و اما سنی و مؤذنان شریا و یسیرک نازین و ترضیه سببه
 صلا مضر و ضعی ادا خصمه صدی شرف و قوله لریه انایله
 اجرا جزای قضی و سنه نائل و لریه تقابل الله سبحان اجرا و سنا

شاهده بیان رصین اورکان و کت حوالا حرات

مقتضا عیبت تا هانه و بیعتای غریب باد تا هانه و وزره سوبه
 مرمه سینه و تازی و صلح تقضیه علیه به اقدام نظام انام و ککار
 و بخصوصیه استراحتی اتمام مرحله حاصل و لدنی انکار اوله
 صلاقت جمعیه بی بعد از اقامه زنی لیا س نبدین ابله به بار کار شاه
 نمان رام زازد تجید بلیدان اولان شهر مذکور و ورتنه کاره
 تخریره انبار بلدیله به ورتنه وقوع انبار و ترا جیحانه و سوار
 قشده ای اینه سنان و سمار بستندری و صلح بعد واحد
 نظر وقت اثر مجید ز لریه تا بیان و متا لریه تحکیم کرده طبع و با
 نشانیهای و لدنی تجارتی تا زیانه ما مورین و لدنی ملک ما عدل
 شهر مکر و جوار نه حاری قانچی صوبیه مشهور اولان لریه اولان

نوی

بلو حیر انسانی عبود قدیمه ده مونس دست مهر اهرت و لمان
 لاریون و صاد رین حان و جلال چار و ج منتقت و اوقری اشکار
 و تزیین و زده دهغه امر و سر کرده که مضموع و وقت عمادی بار کیش
 صعوبت و اله جعفری نمودن و ازین شرح و ظهور بهر امره اشکاه
 باهره هر اویون و ملحد و دوزخ به حجیم انسانه فرقا بهه از نگاه
 عالی بیری مودله ۲ همی و ج شرف مرفر قشمان 4 جو دریدر فر دسی
 شنبه کونی باد تا نظمت در نگاه ایه الله تعا و بقاه خطری است
 حوا و شوکت و لوب و زرد و قنایه لریه و کاب کاب با لریه استصحا به ککار
 شعیب مونس کابین قیب انبیا و کج جالی و قنای و چکل ایم لری
 کاب کاب انرا نظری قان مجید لریه تا با وغب تا فدا طیبی ساحه سینه
 منضوی و طاجور اطاق و تحسینه کردون لسنه انور و کون دان ملک الیها
 زهر لمان بویوب لوی ای این سنسوی سلسله درین مرتب و دیض
 نظریف عاکر و نظم شاهانه طابوری اداره سینه لریه جوی و با
 مذکورک قادر و شرطه کاب و صوری مستویه خطی و قنایه و زره امر
 و فرمان تا هانه و دینه روز نقیاد اولدقوی حاله صف ز قانچی حده
 و صفای لریه صغای قیام و لوب فخلال یکجا شیری قونایه و زاده
 احکام مسائل صنایع حریبه کاب فن و آنچه تمام ابله اجر و عباد تیر
 معلوما لریه ککه زده تحسین طمان قدردان اولدقوی حقیقه حقوق
 نم و قی نعمت عالیای ایفا نموده شعیب لریه کاب کاب با لریه بالقریب
 صفای بسته تزیین و لریه حاله قون و وضو استعاده یعنی فریادی
 سلطنته غرق اغا و اسطه عاید با اسطه سیرا با عیون بیضا تم

نموده منصور نامحدود اسماک و افاده واسطه ابله اوقده که است
 اوده فوج جبار صید به تحصیل بد بگر مکه نامه کنز علی ظل الهی
 تحسین و ذوق لفظ شریف افزین اولشده خطاب انعام بانها
 جمله سی از سزودن تار پویانوب عاکترین جمی سواجین و نظام
 سخن اوده خلیف فاد و زبان اتحاد پاد نام جمی بشاهما
 با اول بلبلد و دوزمه اسماک پیوند دسیه اسماک گاه اله اعتبارد

لنستنه

فتمینا عرش کله و زین یاز بله چند مضمون نه نظریه
 امین یا معین بعد شعیبه حصول شاه نردن مقدم جیبه اسفان
 بویان راه احوال اوله و حق حصص صید و از زره خاک بان تعزای
 مقدم شهر یاز بله ازله احوال طلال آکاب ملک ندره راه سعینه
 و دعای ابک لواد مذکور و ابسی سعید با تا حضرتیزین و قوی غیر
 نوشته بقعه صرمه لجر وانی آکا و دست عبوری وضع قوی لیسله
 تمیز بر زینه فرین و جینه مقدم مقدر شعیبه فامور مات نادر
 هند سه خانه بریه ره معانی عبدالمقدیم کریم افخاریه بظمه
 و به رابعه نشا تعلیقیه کاسین حضور اولاد غیرت و اقدای مفاد
 پس بقالی و لیلی بوجوه بیوم جولان غیبیه بپرسن بارگاه
 ظل سوره اوله عریقه که کوب منتظر فرمان و مقابله ک اولاد
 تاب بلده و عینا و جوه و زهر سید رسیده کاکردان اهل زمت جمی
 بنسگاه بارگاه آکاسی خدمتله فوق مایه حضور و اصل نصی لخر
 کوش هوندری با تو سطر کافرا عریه خدا فیقده هیله و زای بارگاه

کر

کرک مسلم و کرک جمی کافه عامه الله مصالحدک انقطاع نظام و ست
 نقدیه وقت مراد قطعی لغار هار ایون و بوسه و ده سکت شریف شاه
 جمی مقصد خبر مذکورده مهرون اولایقنه از فروردین مروید
 نطق یاد شاهان ری استماعله منتقت اولوب سمعنا والحقنا بیلله
 دعای دود افزونه داروله فی عوجیم لیل کرا ایدرک مارا و عورت
 کند که شاهانه همایه و سکت سعید آکامی مایه خوان اولاد
 کافه صلیح مکتب علی الخجک عکرمه حضوره ضرابگا و نظریدن
 اولوب حال مطبوعه کرب جاننده بولنان و قودون سمعنا و شعیبی
 قیانتاک اولاد و عیالری شریب خجایی بیکب عطایای متواذیه
 نبل بله وایه دار مسرت اولاد بولند حکمر بارشاه اسکند سرت
 اوتاق خود سید شریک هار ایون حکم و پیاده فشانه سناک و دون
 و بیرونی و بیت چو لیس و اوطله لریه یا بولن آشد لری جمی و جازری
 اهنما علی و قعدیم ظهور مرمع مشور شاهانه اولاده اومرله جمی
 شایق شایانک تا بیری حفظ و تقیه مدار مسکت مرمع بولند
 اراده لری ظهور ببله حضور و هار ایون دعای قودون الله وایک
 فیض انجای عالی به معاودت چو شدد بوم مذکورده ابتدای
 سیرا بول شاهان زده اسماء یا معتبرند سینه معیشت ایون
 حاصت کتابت بولنان دیوان هار ایون جمی نه سنجاندک طالب ذوق
 ابله نه کتاب مذکورده ده بولنان باش محاسبه کتبه سندان حسن قودون
 مکتابی استقامت جمعی کبری بانای شاهان ایدرک نزد هار ایون سیرا بول
 تا سار اولغله دیوان منت بد لار کان هار ایون خواجگه کلامه جبراع شاهان

10

حکمت همایون از مخفی و وصول بسلطنة

سلطان چمنستان نغمه نشانه مجربور خاکان هم نزل و خلد و بند و اگر
 حضرتی بدست جود و عطا سیله مالک نصاب سرت و نفود
 معروف و لها نله درگاه شاهانه لریه عیسیا لریه البات اولوب
 طریق تسبیح و دی عبود نیرین مالیک و دعای حاجت و رفقا این
 قبولگاه الیه و سید ایدن حزار صفتی و کبیرا هالی بی نوصیه و دی
 لفظا و عطفله بر خاندن سرور و قید نغم ابله عبودیه بی مجبور بود و نری
 حاله هکله نام نحمیدین حرکت و حیدر آتی البیا ز قدر و هکند شاه
 باین و سیا دوه واقع قرآن فوجای تشرف شاهه جمال توفیق
 باذال انوال خلد قیامی در ذیل به دو مالیک جمال و ناک و صلیان
 نیرد شاهه نفود نامعدود اعطا و ارض و ناک قابو بدین احیای ابدیک
 رحمان اشقری نام رحله رایت رحمت کبی و صولله جای بیوت سوره
 حیدر و حیا اشقری اها البی سربا ایا حان قرآن الله قرین سرور و
 کلی لظیفی مقصد ما نیره عسکری خردی مضموده به داخل ایکنت
 امکدا لفته بنا و نظامی دوده صحیح و عبادت خلد سندن صندحالی
 استخراج اولون حاله مسئله منگوده و بودی ابرهیم نغمه فیجی نیای
 دینه سی و تقدینه احصا لکامر و بودی اوب فردوسی صالی کوف
 بی مسئله دن و فی صیوم برضضله نه بولدره دیده و در استظاک کرم و
 و دست و داشته دعای غدد و ارسال اولون ککان کند و کوبه
 انوار انوار انعام و اله و رق سلطنة به نغم ساعت محله قامت دعای
 جای در کلا شمیته ما و کاله به فرزت فرشته صفه اندی بدلیا و

ابرهیم

اولیکه زب استراحت اولد قدری خلدک چند ووز اول کل الخواهر
 خاکقام و لی نعمت عالم الیه ویک ابرهیم لریه نغم و تاب و بدلیا شرف
 انوار همایون الیه عین عبود نیرین فری انجم افسیه سیله سلطنة به کلان
 جمله ترقیه لادن اولون ممکنه یعنی اقدق و بغداد و بوده لری
 بکدر ککر و نغان شمیته ده حضور زهر لرتور شاهانه به و خضیب
 دو سورا و لری به هر لری افضای اوده نطق حیا تخم حجام
 شاهانه به ظهر کتبخانیش نایدیایم زمیون اولون نغم انصاف هم بول
 نامل حظه اوض اولد قدر نضیک مرتب ساز شاهره اولون آوی
 زادت بیا الله معمله و سوره و دی عبودیت و زیادتی و نغم طریقه
 شاهانه ایدن کافه قلمان سلطنة به اعما بر وی مرحوم لیک و لیدی
 اولسان طوبولک اول مرتن ایتمی و زبان نغان نایدن عذیک
 محول الله دعای قبه فیه دوده و ناک اسم الله کیدرک و دودن شری
 اختصاص و نغان مقام انوار فاعلی تشرف و نغم بود و لری

بیان احسان شاه ذمار

سلطنة و وصول و نغم محمول شاهانک ابرهیم بوزار شمیته کونیکه
 صفی طریک خاک مسدور کبیر سینه طریقه نیرینک اعما لید کبیر و ننگ
 رکاز ننگ شریب و ننگ لری و نکی اذاعت ابد ضایع انش و نغان
 مؤازر بی نغانا کونند نده قلعه نطرح مع ما بنخله من البیا نطرح
 نغم حقیقت بیون و لدر حیران ارا بودی اوب مقرر سعادت مصدره
 محودند نضیک ما و البیان اقدق و بغداد و بوده لری بکدرک انصاف
 تمامه مصدرتی و طری ارا و احصا انقاده سینی بوی لری و وصال

پیشگاه عالیها ماه مآذون و مرکزش بقعه لی حرویلر کسکی و کلبایله
 برد قطعه موصع قوخی کازدری وزره ماده قوخری وری و لیجین و رویه
 یعنی سرسریله برد طاقه اعلی شال اعطایه نوازش عنایت بیجانیه مقرون
 اولاد قوخری بقیقه معیاره کلاک فادق رودیقه سی یعنی سر راهایانی
 ایله محکمتین لایزینیه و زجر ادرینه حروالی و خلعت الدالاس و لذت قوخری
 سرسردنشار و اندر قوخلای شکر و شاه مایه بربری نسیه حوی
 افلا و بودهی نرطونه ناک فار تویقه سنه و نفع اوتو اولکاه عالم
 پیشگاهله ناطر لایر مسافو خانی اطرایا لاسرور ایقاد قنابل

ایله تریقین و نومی انجند
نصائح آذرف

خیلی مالمذیرد سلسله وظیفه کلرتن یادون تکلیف باش مزارع
 و بوستان اولدیغینک دیک دعای رعایا اشکیر و ناصیه اسفا
 حونه صعیب کجی کاه و قی عمریزه ایکن **سلسله**
 ابودی بارناهان منیع ما کرم جوی بیایان احکنا هموز نسیم
 حضرت نیک فیض قدوس برکت لزوم و نوصه درونه کرکت نمودری
 سبب احتیاجت رب عزت و باری استنزال رحمت ولوب ثانی نسیم
 همت تروریت شاهانه یعنی نومی حرمیم بیعت نسیه عصره قریب
 سحاب بارینه باران لزومی قدر برزان و اعصمان سرت عباد الله دیک
 اولشدر یوم مکرده خطره ایلمی هونای کایش کلکدک فکده یو قیا
 اها لیسندک اولوب و او حکما جنسی هنر و معارف و مایل الوصل نقیبه
 عواطف کوفور فاولک اسانه علیه ورضی علیه صلوات محمدی
 رحمت

کریب بوخلده سلسله ده بونان جانبارک لری لاستیذات
 ایلمی صغیرینه ویا بیوراعده نکلکاه دقایق شکاه شاهانه ده
 زمین وزره لایر شکله مسخ لاجر لیرنه مانتو وید کوی حیاییت
 تفسیر قلیق دروسته ایکن بقیه ساعت مقصدی نوسوز لیر کورگرسنت
 عجبیه اعطایا لیرد لیر یعنی زین غاشیه دن آزاده ایکن صغیر لاکبر و زریله
 بختخص ایقادی نهاده لیرد و صغ ایله میان لیر یعنی و قیسی اوزره
 اولدیجی وایغنی تخمین مقومک میانه طریایغنی اداک بالایله طویوق
 مایله قالدیرد و دیکبری قی باقاری موزینه باصدیرت اولدیج
 طویوق رودوب شخص قومک بر وجه کور قالدیرتی کسک طویوق
 صاع ایله طویوق بونک اوزره شخص مقوم کاه بر کوی خریزه ل
 صیاقی خالی لیرد قوامیالرتک اساکله بعضا لک اوزریله برنی
 و دیک جیجی قی بربری ایزله طویوق بالای اعلایه جفا ووب
 دبعضا صیغی قس کندی سیاقی و بالبرتی ایزله طویوق صیاح
 نکلده هوا اوزره مسکوی طویوقه دک استهینا لایه ایکی بار کیر
 زماماری جویله زک ایکن دانه مکرکون لک بجهنم عینله فوندموق
 ویه صاع ایغانی بریا کبر صوی دیکلر کیر اوزریه وضلا و لایر
 بربردار بوزون ورت عدا بجهنم مصنوع ترخ جرمده طویوق
 مضمده هوا ایله طویوقه انوب و طویوق وینه بریک ایقادیج
 کدیرا موزینه و دیکبر لک ایقادیج انک اوموزینه باصدیرت اولدیج
 و کیتکی قی بر حلی بو و بر لایح کسه بری برعا و زریله طویوق
 اول حویدله عیالریج ایتمک کجی نوزع صنایع مجید زور باری و وسناری

و تندرستی را بر سرین ترین امر اولیایه است از برای حضور هرگاه این امر
 اولیای بر مریض قوی و تقوی می نماید نه آنکه تا باقی و سایر
 او دره نفع خاطرهای نینله و از تسلطه العلیه بر غریبه و خص
 عنایت غایت از برای سوزش و دستور مسطور او دره سلوک تا کج
 بولک است همی نده صادر قوی و عین لا یکن و چین لا یکن و هاله متبند
 بینکار و تطیف و تیبه مدار تا هاله تا حضار خلیع اکاسیله مطهر
 و بالخصیص نام موی برک هدیه تا بحیب فتنک بر طعمینا کارک
 الذی قوی حایله هم از انوار قند و قندک یه از زنده و عایا بر و در
 زبده نا طلقه تا هاله از ان تیرات سینه خلیفه روی زمین نام حله
 مع بقاره الی و در لایین هم در سینه تا فتایله بیون و هر بر
 ۴ بنده باقی و دره طوطی هر که فرمان بورد ۴ دیوب منلیه تا کار
 و اهالیله کاذبا محتالنه مصلین کل لندک کتب جیوه و باره
 ارعاج صادق دره زایله مقدر تا خانه بردن و او لکای ریک خوه
 طاعیوب نقد استایره معوش و ان اهالی سلوه دن سبب
 آتیش عالم و باعث ازین هم خضرین قدره افاضه لزوی کوی
 و در ایون کیمیا مستحاضه صحابه **لسته**
 رنجی کیمیا کلا حانه برانه **۱** سعد شله بر کرمه خانه برانه
 مصرعی منقوش کتابه با ایدان کیم تا یکن تا هاله دن آتیش
 مثل با و سرمایه نعیف و صفا ایمن بقعه و بر طرفین جادیه
 استر اصد کلکله الا حانه زخمی شده اوله قی نقد و فراسات
 جو ریابوب جو ریابوب محمدی شجاعت نعمت اطفت و در آن آب زلال

نور

۱۳
 مکتب اوله قی ۴ زبان در دهان هر وقت ابله **لسته**
 ظهور ملک و ملک ظهور عصبه کتب **۱**
 اوله بریده سخن هر ای که اوله بریده **۱**
 دعای واجب و دعای مایه سجه اوله در کار و نیت برود بوم مذکور
 اکتاده و نیک اوله نیت با ش قصبه سنده مقیم تو نسی می نیو حرکت
 جاندانه حضرت خدیجه نامی نیکینه سله زه به کوی بین الدولین
 هوار و سوزا و لا صدق و نایف و با و مطیقا ن تصحیح تطیفه ااده
 هر ایون تا هاله سنج از می ظهور اوله خویض و موهوش
 ماندون و موکلایک قاعده دعا نکاری بر رفتی بخظرفین عالی
 اوله نیت بر فطرحه بچهره تو تا نته مشرور اوله لاله لب نتر غلظت
نرخت شاهانه از لسته در سیرک بیاه و جو
 باد شاه کردون و قار و سرتشاه کندون اقدار نام زینجه العالمه لاله
 الفلک الدوار حفری صلا جمعک صدر سحر سحر سحر سحر الله
 تقالی بفرستد سحر سحر سحر سحر سحر سحر سحر سحر سحر
 اوله جمع شریفه با نکه و نیک و کویکه بحدت نیک اوله سحر
 و صلا در سحر و نیک و نیک و نیک و نیک و نیک و نیک و نیک و نیک
 نرطوله ده لب نیه ماده و لا بود سفینه سله بالتر و الا جلد کوی
 حای شیبده دلیده کندید کنی و نای شهر بچهره نیک و نیک و نیک
 سر کنده کنی و لا با و وزیر اهالی بی الحاله حقنه صحوب بود و ب
 انداخته اوله صحتی بلبله کنی و رفت نامه از نیک و نیک و نیک و نیک

فرسگان سما و استجواب امین گان ملان اعلا لیک صیو و جغه
 نوا عتبت و سبانه رآهه واقع حید طوزه فان و طومستد نبرایله
 محو و بیتا شخورد شیده مجد طلعت و یکجه بلیو تند فیکره کتبه
 نالانوال و اصل حاصل ضایع ال بودی فراسی روز شنبه که صفر
 خیر ترک کز کجی کوید روزی آقاب سپهر یکون اوزده و آن اولده
 بار شاه دریا کتبت و ایور ملکو دایله نبرای می روز اوله رفی ا خنامه
 بر نا عتبت اوله توتی حال نکت اولک و بر به طوت و اهلا یله و ججه
 قد صوره نشیب و رخصت شاهانه جیو ججه آه جای عت اوله رف
 اقدیجه و در دایله سوم سده خاک استقبالی ناصیه نظیره و ساد و یک
 ابات و درین و در حصین با نا حظری و ککله باشک زت ملانک صفا
 و درختا بر مرتب و زره مکار و ماهه بر یک کز که شاهان لریک ا کجایله
 تدبیر و تعلیم لیک کلامی مورثه ا اله صفی ا د سید و لری یعنی و ججه
 بولتان عاکر باره و رفی و طریقی ابوری و با جی ای و ب و ا هانم و در
 نایب و نجی و ججه و کاف اها ای و ججه صید امین ا اله و ساد و ا اول
 کاف و کورگا و بیستا نظره عاطفه یله فریضه طیف بود که حاله با ال
 و لای سعی ا زره قاهره مکرده مستقیم کت تو ا مدینه نظر المود
 و ا زره طریقه سر و با نجی و عساکر و اهل لیک بار نهم جوق پینا و نزمه
 دعای خاص اشرفی موع اکبر جهور جهور اولمش در

رغبت شاهانه عمایه آثار بگزینده اش و طرور احاسان

تکریدی مکررا حد و بخش و هکلی و اعاده سده انکاد و حد
 کتبه می نجی اولدی می و زره جمیع اولده فضیلت نمون شاه زمان

۱۱۱۱

و فقه الله تعالی الماده الشریفه بلا نقضا قوم مدد و در مصلحت کت
 نظام مشا و تقویت بون و مکت اوله رف امور حره جیو ججه ده نگی
 جوان داده ای یاد و وثاق مؤمن روتی بی لری و الامغله و ججه
 فردای شریف نظیری یعنی حد کتبی و الین مشا ا لری حریب باشا
 و سعید پاشا و نسیب اب معیت سوکبها یون و لا ضایع ا کت سزای
 و بیاده منصوره ننگه ا اله طویخا عامه یله و اریاج و ججه و درون
 طوبی قلعه کب و حرمان آره متنوعه جیاد ا اب فردا فردا روت
 و معاینه و بعد از ایله معاینه مرصه اریه اریه اریه اریه اریه
 در قبضه نظم و رضای شاهانه اوزده نگی نگی و لری نگی
 و محافظه نظام و طرا و نگی ا باش رهین بودند فیکره سوی
 ترسانه عتبت و انباده منظور نظیر سندن وقت بود و یوب و رف
 و سلمه و در ججه بنگا هانده استعمال و رفی و زره شالو و رف
 و اخوت نام خباب صغیر انشا الهیه فریضه جیو ججه صادر و قلعه
 کانت بر دیو کت افزون جیو ججه حاوی سده انبار لری نظیر
 رفیق نهر باد مکالم دستک اولده جو که طابع اشیا زهین
 غیب نما و کاکره کشارنده معلوم ججه ارام صریقه فریضه کت
 کیم نسوزات کیمزها مسوم و لغله کز و رفی انشا ان قون درون
 هر و قات اکت نمک صلی و لری و محالده انشا انش و منات و در صفا
 دنشمن اولدی لری محظیبه عالی و رفی فقط کاک اریه منقوش
 طریقی نری جهات و لری و دعای رکن معانی و قبضه فریضه
 تجید و خیریه لری و رفی و قاتن کایه سندر آره کت سهاره

۱۴

ساخته بدین ظهور و انبار مذکور که نزدیک بهی ظهور هر دو اولاد
 مصر بعد از وقوع فوج نهبی و این نوع سندن ظاهرا در کتب
 کتب قدیمی یافتند و بدان تفسیر از اخباریه و از تفسیر یعنی
 در اصل طایفه العبدیه ده قاعده ضم و احتیاط له علامه انبار بلکه تمام
 از آن نیکو آری و ادبیک این واقف باشند همی حکایت کرده اند
 و تحت شمولی است از بی بود و در حقیمه یا سده زلفیله مسطورا و
 در بعضی جری من لغیا العبدیه آمده که قانیه و ملا من سرد و اولاد
 من لغیا باک طایفه حسابی است که باقیه انوار و زلفیله اوقایا و اولاد
 دود **مخفی برای نیکو کاشان شاهانه از امیر طهور مجلی**
 تاج شترها و سرور سرینینیا درون حضرتانک نفس امارات
 حکمت و نورانی صبح آسایش و راحت و لذت حاصله جابو
 بخاری محمدی بدست و غنچه بدی سیرر وضع و رعنا و
 شان موفقیات نشان شاهانه و عنوان مظهر آن گمانداز لرک
 بدین اده و التاج منادانک و افکار حکمت تمام ماکان لرک مسلم هر
 درایت مشربان و له و فی الجمله او و با حکمدار و بار شاهانک ذات
 حیدری است که محمد زمانه میل و محمدی در کار و خاکی و صفوری
 انکار و لغد حسرتنا و استر ابرام طهور خاکی مظهر جبار است
 انسا بدی خاکی خاکی و انجذب منصفی مبین فرج بود شاهانه
 طوبی حله بر تو ای شریف و لذتی تبارک و سعادت موعده نام
 صفوتیله و یاده نبار خاکی و تبار فونت او در سر نام جهنمی شخصی
 حکایای مقام احتیاطی و در دهام مذکور اول و اولی و غیر مختلطی
 بود

بر آن طاعتش درون مبروری بود باشی و نه او که غیر مریط و برضر
 یابار است صحابه فالو کون حد کونی و وجهه خط جال انیکله
 و وجهه قدوم شاهانه اکبری تبار کونی جانی مؤلفی الله به نیک
 کونی تبار ملک خودی چون وجهه و در او ای افدوی مظهر
 و در سیه و کلکانه و فزانه و در سیه دولدی فونوسدی
 کوره مینا من زهر هم ایند ای و مابین شخصیل و لانا محمدن و درین
 شان اولاد با نیک بر مقدار و فقه کبریا تم قلند فند نهاده و زرا و فزنا
 قیاسیه آراشه اولاد حضرت عظیم مظهر هم او نیز و در خلیک مؤلفی
 اولاد بولفونک و در جبال کواخی له شخص ناول و در جیب خورت
 نیکو بات خاب باد شاهانک بولفی ایله ممالک الله لاله قطع
 و بضع مضمون الما لکلی بالذات شاهانه ایله فون استکا و استکا
 و بضع و درید شاهانک استوکی حال و را منشا اذنی جوت خاکی
 و دم و نیا جوت فوس هم بدی راهبیمانی عظمی و فون عدلیه
 انواع خیر و منفعتی است سلطنت سیه لرک ادر تبارک و ناموس
 و رضا عفا قبال سعادت مافوی او ستار و فون بر طوبیک منویت
 ارض و خطی کبری صیبا اولی فونک نامنه شخص مکرور ایله
 کند و سناک جاب و با جانیا بر لورینی شخصی مریکا و لای بی بعد این
 عادت اسرار طوار سبیل و را بطین جیان صلح و سبکل یاد نگرین
 مظهر نیک طرفه جوت کون شاهانک لطف خطا جوبه معایبه
 بلدان غنق صحت شاهانه فوندی بعه و کرایه استقری فون
 خدیه سیه عبادت حسن نایج و دم سناحت بریا و فونیت حذنه

15

مختصرا و الاصح مکرره اهل وراثت اولوب اميرطور مشا ايله جابليله
 مباله ده استوار ونگ و رابط دوتی صیقله قضاچه مانک و اولوب ورنه
 نبرک حرکت بارت منحنده واقع اوله هر باری خط و از بر او یک مستقیم
 اوله ورنه بالمقابله جناح منقبتنا هیئت می - می خاص نوبی امیرطور
 مصافقا کما مله ظاهر وینغای ورنه کاری وینغای اوزره عبور
 ایجابجه دولت منسا ابریا این کیمی بیخ منیق منحنده می توصیف
 ناجمذاته باهل الی می کیفیت بیان بویله خبرک سوله ابریک
 کجینه سامعه مستقیم ما ارمال جواهر انقعات منحن و بعد از کار و انا
 قونوسله می رضصیب رخسوره کی اولدوره هر بری خون بیک
 نطقا حکم آتیا باد هیئت و لایس و رو و لایس حاله مانا ذفر فرج اولدور
رغبت شاهانه بنامای علم طلوع بیات و تحف و...

بهره

دیده یکه خطوه بعدی اولدو جایه مکنوز طلسم نزل اوصاف تا از اول
 کله لکر کنیا رسیده اوله ورنه حتی کیم مراد ندری منقرض کله یادناه مفاد
 باهله صیقل اولدور اوله اولک منته، شو ملکده با بری هوس منقرض
 یارنده ورنه زمین و سنجوب آسکان نرینه ایت این حتی
 ما دایبان منقرضی ژور قونوسر سیدان تمامیه حاضر نولیم کوه
 ناطر بونوب عاکر منظر شاهانه مرکز کوه سارسه لری اولک
 زاندر یله می هوس تحسب و مدعا می کمالی و ملک نرینه ایت اقرارت
 نیرات مسلطه فریر اولوب افضای قدر کله و هنر وری اوزره
 نقرت ذرات مکرده نلک مزلای خود بابه ماعدت رومانی حکایتی
 هر اویله قریالین عنایت کله نرینه هر بیک دست جوینده ی عطا
 سرفی مندرسه نال سرت اولوب بعد مگا اراهم عورت هر اویله
فصحا شاهانه اولمشد

امان تله واری و زاری **بهره عید بانا وریو بی**
دوس خلق کانی بعض ندکان و لایس خلق بکارت
اهالی و عطا با ب تحقیق قویله هایلون ریغایر بجه

16

تارده سی مخصوصه ای که حکایت سکر اموره الی قیام اعمال اولون
 استغفیر بالله **ع** ان الله یامر ان تؤدوا الذمات الی الیه و ان تحکم
 بالانسان ان حکم بالعدل ان الله نعما یعلمکم **ع** ان الله کان
 سیمماً بظہیرا **ع** آیت شمله الحکمة و ان ینزلہ امتثال الی و ارسل الی انار
 بان یان فلد **ع** بنابرین سزده سخنند چند سنده دیو و زبده یونی
 مطور منور لونی اوله دن نقار احلال برآ و در غیر حق عزای
 حال عیال و الی عکس نذر من اختیار نمی علی الخصوص بود
 مرتبه عین البصیر مشهور بآیه حضرت زینب علی ولید قهرتک و
 بر کتله افعالی شراقت اندکی اوزده و در حوضانی فد کله نذر
 اجر بی زیات و قدم عز و عبادی و سیده در عصر شربت بعضی
 صغیر لیلکه اولون بر می صالی کوفی فرجه کرت صبر خدوتنا هدی
 توجیه و زارت الی حضور میا من معرون ملک ازره و در غیر خصوص
 نشان حال بیان صدمه صدقته فروغ افان اولون کنسی
 صرونی و زارت و در سجا طرف فاضل شرق سلطنت بعض خطاب
 عنایت نصایبه کرک ذات همایونه اولون خدمتک و حیاتک و کربک
 کتله عاکر در بقیه و دعایا و فضل حضور زده اولگ صینک بوضعه حضور
 و مشرود شاهانم اوله دن بحر قریه صبح شاهان کتله کاه زبده
 و ابوی و زارت احک ایدم فطوح با نجاته نظرها و بلند
 و ممالی حکایتی بسیار سیله نال قضی لغالب لغت و مرت و بینه
 یوم مذکورده مرخص بقدره اولونی شنلو و در حق نای و وجه و اهل
 زنتک معیار کن ینکله عالیا و باد شاه و در بخش عظیم الحاقه نرس

17

خلعت و نینیه نیه اهالی بروی و درم آزارده افتاده صدف
 ناخفته باوشی و کلا در غم خطاب مستجاب شاهان بالارط قوطه
 کوش هو شندی اوله دن اشو کلامه نظریه جمعی منسوب
 و دعوات خیریه ربع مسکون مخاطبیک و نایزله و می و سیده کتله
 کردون اولش و بالخصوص عند عنایت بدید عالیله امور مقیلا
 اولون تفریح قلوب تقاری کرد و نسوان کج و وصیان بعضی عکلا
 تقود فی نظام عمر و زوله مستحقین کافر ملل اهل بلده افتخار فی
 املحافی و می تمام اوله او عیبه خدوس و غیر لونی بخش و در حق نای
 حاج محمد بیک خوان بان مکب همایونه بوز سون هزار غله اعیان فی
 سلیمانک و معنی عیبک بنیباغا و باطالی ایجاب حد زک
 جمعه عقب عیانی مطرف بیک حاکمه اعتباری طرز زبده سید
 اوله مطرز کولسده و ایمن ارباب کتله کج می مطرفی سا اوق
 و دیوان کتابی خدمتده بولتان علی الخدیو ولد و نسیدی
 عاکفان ذکی خیره بوللی سلیم اندین نام سوم تیری و در حق
 دیوار همایونه دید اوله معزز اولشدر خشتا و کجی همایون
 بروی شرح قلم خود کسبده سر طریز بیک کجی صوب اوب
 شاهانه جنرال موکل به الله تسلیم الی کتله نامی بادی خرط
 بار شاه مکام نادی اوب اقتضای صوب صوفیانی صورتیاب
 تحسیر کتله زدنار و قوتیه مایه تنویرا و بلند یوم قومده خیرل
 موکل به افتخاریات منو حضور همایون و زک کتله شاهانه
 امیر طود بر آطود مشا اربابک للای صفون و اقتضای سوزنده

انضای بوزمه و دخی به دعا بتری فوق العالیه باعث محظوظیت
 و توفی البواعث زید عبادت اولیایی بیایله نامرئی کرمی بدینتم
 زانو زری لطیفی لطیفی بله لایه بندترین اولان طرفه تری ملوکانه
 اباله موسوم بر قطعه قطعی بله جنک سولایه کللی لبریم بر قطعه
 کزایه با تو طبله بله مستحیی اولنه مین لری و جملک و بود باشی
 ضعی نظیر موهب شریاری اوله رفی عمو زنه مازون اولند
بر صفت هارون از دخی کزیت بادونه از طریق طریقی
 بر سوال محمد محضنه معانی و احاطه یعنی طبع از دخی صفت طبرک
 اوسی یعنی سب کوفی و طبرک کنتم خود قینا همی ابله کتب سوز
 واج کون طرفه سبای ای اسی کوننا کنان احکام تیر بدت
 حصه بایس و درنا صورا و لوب عود تیرت پورنله ماه نیکو درک
 اولان کیم همی نند کوفی قطب لره ضنون کوفی و مرکز خط سفت
 خط صفت تری علی الصبح ما ندمش همی اشرف زی حرکت عکس
 و اهلایک صفت بر صفت کف کف و لری طریقی شیب و وقت طریقه
 دمع عین مستقی سب لره توبیع این دعا کنان زید سنا ف
 و لای سب ایابن مؤنان معصیان صینا نایه طرفه عطاری فیله رف
 زینک طوبیک و اوله صدکی طاس صغر سبای اولد عطف و سار
 غریب بودی نه نما واضه تیر این احکام کون کون و جزای ذی
 بولک صبح و طوبیه و تیر این آثار هر طبله و لای کوب ناله جا کشته
 وصوله معنی بولکان کنان صفت و لری ندی لطف و اهلایله
 فیون سار کت نرا اهلایین همی نند زری بله محظوظ بود

حمله

حامله و وجهه هفوز باعث اهدای اولی الله نام حمله به نیکش نزل
 و اولد ره کیمجه اولد بیسوت و ارم ابله حمله بله کذلک دستور مطهر
 اولد ره قطاعتی صیبا بله نقدینه احسان تیر شایک و در اسی دور
 مبادله خمس به جمع طریقین ره اولد فقری دهصا نال احسب
 نلوان و طریقی قصه سده امامه قندان مقام مخصوص سبب عبودت
 استیباله ناصیه ای نظار اولد و بومه و ناب و جوی و ساز معنی
 بلده و کاتنه اهلایه نکاه لاطا ذی بله مشکو ایدرک برادر قوم همی
بورد سار
اقامت صلوات جمعه و کای حلال
 تخلک آن ایش قصه طریقی کربانی و در بار شایک بله نظری
 بولد نیک همی نینف نطف ظل لری بله کتکان و نیکانی طراوت
 ز اهدت بولد نیک ایتمی جمعه کوفی بر نال نه صفا اقامت معنی
 کبیریه و بدیه لری و کوه اجلا و اوله غنیمت بودی و نیند و نرا
 خدمه جامع مزوم نلره ذیله ایصال مناسی بولد قد نفاک خراج
 شمرده جادریک عملیه و نفع قصه کتایه سبب نذ شریف و اولد سبای
 دلی باهر الحافی و دین و صد سبب کتاد غیر نعدار و اولد و دین
 حسین بانا عقیبری حروری زوبن کربله اکسلی و جود راد فوجی
 اصحاب فی با سبله و مکتب شاهانیر پورسون صوفیه محافل
 مایه و ضرور بانا یقه صرم لری حروری ابله نلره نلره نلطف بعد
 و نوره ی بولتا بند و برین قطب اروض سبب مایه کور کبیر شمر سوار
 زاده در و نیش بان فوجی مؤلفه ششمول حضرت شریک هیک مایه سوار

18

بایه لاریینه محسوس زمان عالیسانله بقیه اسمی صوره لی خافت نقیسه
 حروفی و ناب کلما واسیه وجوده ممکنه و مصلحت ازا اهل تبقی
 خلق فایزیه الله ظهوره عظیمه بیوردوب و توفیق ری مصلح عباد الله
 اهتمام و دقت باینده صادر اوللا امر و توفیق اوستی لسان و لطف الله لای
 تقوی و اندر فی سز و بوردیه استیع و تسلیم لیدی عطا بای حجاب
 بدایله فی جماله سنله دعای بی باقی النبوی جانی ارم حضوره معادتی
 الله برغب نمی بیوتونه و غیب بیودلدی

حکایت های اول از طریقی

ماه صفر خیز مجتهد اولی بحجریه امرت که کوفی بادناه فلك جناب
 و شریناه مشکت فطی صیف شمس کماله کمال الشریع من تمه النقطه
 المعیایه الی ذلک حضرتی سلطان جمعا کمر کردون یعنی شمس سستی
 نمودن سالی علی شمر دست و جب ناهاره نهاده طبقه عطیقه
 فاست نمای دعای بقا و سلاست اولون انای بلای بی ایمانی برقی
 شخصله سرورده نظیر و دیده عبودیت برقی اولون اندازی مرگله
 منوایدنک فالبقیه کرده فزود زینت وینه یونیکل جاره مره
 تقدینه بانوسر و رادله دن جمله فابروه نام عمل جانی ارم بیوت
 اولوب فریاسی حد کوفی سمت حماده نرش روی تیسوی ظاهر
 یعنی مرتب مجتهدی سمانده که سجا باها و لیدینت بقیه شقه باقا
 ز جمله مشهور سکتیه اوللا اولون که هشتان و شود مرور که مند
 ناب محموده بله روی زمین تا بر انسانی فادور و کرس
 اولسکلر حال اوللا و رخ صبر و بردن بر انامی سبکی و ککره

در کوفی

صادودو برصعوبتی سرود المنة لله تعالی و ساریک
 عزیمت ناهانه و فیه کبریا نام باد ناهانه بله فی الحال روی هو
 ابراز شکر خنده اعتماد بیکله حضرت سلطان بلند قیام حضرت دلیل
 و جناب خاقان توفیق شمال سلطه منیل فابره اهلینک و ک
 صفیر کسیرتی نا ترا حسان و ذر ایدرک علی طبع الصبح استود
 و طریقی مذکورک اقبال ناهانه لرکمی بلند اولون فزونی و مال
 بیضا کیمی بست اوللا شیبی سر و سولتله زده استوار کرد و بر و بینه
 سنده قزاق قصه نه ایکی نعت بقا اوللا شبقه قره سم
 جمله اولله بله محسوس کلنرا اولسندو کرد اوللان با ناهانه خاله
 عیارناک استقباله بود حور سیکله کتاب طریقی سر و حجتی سر و سولتله
 نوری مرمجال ولی نعت ایتمه ضیا سکترا دین نه خاص با هر روز
 حالو جریس مشیری مصلحی نوری با ناهانه نوری سر و اولان و فزونی
 مرقومه کینه می دمی بدیه باده احساندینله و اصل سترن یور نوری
 حاله بر اولان زده سکت اولون بولده می بست بر آینه دعا و سولتله
 نکرکم و عطا اولان حرکت نظر اخذ نمود و کس ایله مقابله احیا
 وساعت بدی فرادیند قزاق قصه سنده آرکلا و ناهانه مکارم و سکا
 اولون دنده نوبه فرنان کلک به سندان یعنی خیاره ناهانه طرح به معادل
 و صلح فیض نمون شاهانه ایله هر نیک کلستان جنتنا و لیس و طریقی
 روی عبور تیری کلیندای انداز اوللا ناب و عطا و بوردیه و کانه اهل
 اسلام و اهل نستان مشا درل مجتهدینه تقاضی لحظه اولان ناهانه
 ایله عطیقه صفا کوری طولسند ایتمی نین کوفی قصه مرقومه ده بط

انوار اقامت و شرفهاست عتابه كذلك تاب كلبا و انمصالح سار
 حوايج نظر نال شرف رومانی حضور و تلبیح طاعت و اسخح خطاب
 رافت نصیب هایت اهل ابره و رعیت ابله حساب فی احک و تالیفات
 نطق مخفی نشانه نال انواع سرور اولوب سروریه مستمند و کرام
 کافه صیبا که حسنه ناهانه را به جلیج و سلب مع ابدک
 سرمایه صفای اولوب
 الی مستند بت باوه در قویان ندومینه یاره مرکز در فیض اولوب
 خوریه ذیعی نایب بیکم بیکم طیبین شامخ عظمی عجمی ابله طویان
 معاشده انکه دعا و ناسی بت اطلب لیل و نهار و نفس کتاب روزگار
 ابدلیس یوم مذکورده و دین و لسی منار ابله بت باه الله تعالی
 کماکان فی الرضا حکم و نقیض انقادی غایب اوله و ما انقادی و منقادی
ترغیب هایون ازین اثر

ماه مرقوم خیریت و سومک اذن سکرکی تلتانی کوفی و تلتقدن
 حرکت همایون وقوع و راه نشیمان نشیب و دعا یعنی عالی و ذبه
 اهالی و رعایانک توجیه روی جمله حدقه عیونیه نورانی
 وحدتیه احوالیه نوریه اوله اوله درق جملد سنک مصیح صفای
 تابع بوله درق ده آرائی کت و بیه جهنیم ده راسته اوله
 نبل فضل الاله جمع اوله عجم غیر صغیر و کبیر علی انصیب باب
 عنایت و مکرمت اوله ای حاله و عجمی عجمی نضبه سنه اسن
 خاندان باعایان حاجی رس قدیمک امامه قلان خان سترک
 شمعاء نزول شاهان زبانه بر زینت اولوب بورانک و عجمی سترک و دین
 سترک

استقبال و ممانعتی خاک ده سوک باهر اوله بعد اوله مجموع
 اهالی مشاهد روی در صواب ناهانه زبانه سرور ابله
 اوله خیرین ماعد هایت وصیات فقده عی و غیرین اخبار
 اولان حاله عیانی عجمی غایب اناب وجود و نشانی اوله
 زمت قومیشیری بر وجه اشارت و دوت مصالح اهالیه اعتد
 قلمی تنویفا احضار نظر که عالی شرقه نایان و دوتی غیرتی
 خلعت یونی عنایتله تاران و بیات مذکورده اهالی برودیده
 نطق با تجسس زبرد عجمی شامخ ابله و غیره انقادی خزان
 و تقصیه سنیه و صلوات مستحقا و صبیان اولوب تجویس
 فارس الخیل میدان صدقت یعنی عجمی ابله فارس قدیم بر زبانه
 بار اوله ابله و حضور عجمی علیه عنایتله مظهر اوله ابله
 زلفه حضور اهل ابله و زلف مستقر مغفرتله قدیم عجمی طرف
 حجرین مظهر و اودنه مدادی مدور سترک بوظن مخدوم
 زی لب و فریوی دالاسطنه لسنیه مدد سترک لاهله جمله خاندان
 عاطفه عواطف عملی ابله جمله احسانین ناهانه مطوف
 و سولی به عجمی محمداوی قویا شایه زبه معبره ابله جرایع
 بود و جرایع و عجمی کلانک فی سترک سترک ابله عجمی سترک
مطلب افتخار و معزز و دفاع اوله شد

ترغیب هایون ازین اثر

و فی عجمه تشریف همایون سترکی یعنی ابله سنیه کوفی با جمله
 اهالی ابله فوج فوج ده و تلتا ابله کلک با جرایع مقام عالی سترک

وصف كنيته ما وادى شيع عيوبها ولدانية مقاربت
 بكم كركان سلطنت ويكالة سيدان مراتب فتران شكوت حضرت
 اذله طلعت محنتها اهاليها دعاهي صبيتي الى روق قالسقه
 فطون زين شحوه ظرم وكذلك شوق نام بله بلان نارغ نرتشا
 اولان اناي فزوكند حماض يدموند ملاوكانه ايله شامند
 اولد قهرى حالده اولن سافله ره كانن قو بكار نام قريه جي
 نغم اقباب تانيليله خيد فام بيوردير اول قريه ده بركجه
 بوعوته دغيت ورتشي بخونه كونه كه ماه مزويك كوتيسيد
 اهالي قو بكار جي ديان زلال صحت بيم شغوق عزان حسان
 ياد شاه باشفقنا ولد قريه متعاقب اركنجه قابله ويطون
 كردون سيره كوياله حركت واون يكي سلك بعدى اولان
 جسده مططيلنا قصبه سي بمقداد حاي لم خور واور
 كوك سردكاه ياد شاه اولان طريقاه اطرافه كلوب طولان
 صفا وكياد اهالي وعليليك ديه ووست اشفاق وشتبا
 انور جمال وناز و نوال ايله مالالال لطفك وحتا بشماز اولد
 بالاقبال ولاجبل ادرز محروسه دامت مع بر يد السالين
 بالفيتات سافله صونه عطف زمام عزيت بيوردير
 عهد قريده بناي معده اي مهر اوله قرون اتمام اولان بانا قوسه
 نريه واماده قندان ذره مستنا اعت بدى ورجلرزه شغه
 مقدم شاي ايله محروسه اولن محروسه بطوره بعت محمد زيد
 اهل بده خوياله مشتاق جمالكم محبه و شرفه و شاي بيك روى نظام

لله

صوفى اوده صفق زده حاي خذ سلام اولان جوين سخا غناك
 رديف انظار اليف منصوده عكمى كشيده سلاك توب اولان
 مدخلها ورجوه ورتقى والجره اهالي واضنا فى مشرف شاهه
 ديار همايون وصفقس نوز مرر يثاقى نير ياد ربع مسكون
 اولد قهرى عك كرتين مرقومه ناك ياد نهم جوتيا دقاي واهاليك
 وصيت تجرتم اعديكم سلامه ويكلم الرحمن من كل جانب
 مائنده اولن غماي مال صدف اخوتى وخصوصا اهلا سلام
 ومثل نلده مكنت جوهو قريه ك خلوصا اله امين ندى سخايت
 لياسى تقبل الله تعالى عالم بارى جايه وولولولرح وصدى
 طوب مشرله آسمانه قباب طولشدر **ادنى صند جهل عم غيت**
 شرياني موكب شرتشاي ايله خاله ناسن اعتبارى سوله ديد
 بلدان اولين ادرله يرتريف هم انوزاك ايتي جمعه كولى
 خليفه دوى زمين اقباه الله العاين حضرتى صند جمعه في
 سلطان مختار اول روحه الربا لاجل حضرتك اخامه
 موفوه وطرح اولد قهرى جامع عتيق فخرى بيقه اقامته نيت
 وديل وصول وفته كوكبه ناهار ووديد ملاوكانه ايله عزيت
 فريضي نا وخرجه جمع كوكيت بومى بل عطا ايله اعيا
 صكره يه اوى عظمت اذ ايله روزاده شاهراه خذ سلام
 ورتع البدي اقباي وحببه دعاهي خاتون سخايم ولاء عكم واهالي
 شريفيزده اولدنجي ايماي بروى انصاف هم انوزاد ملاوكانه
 لى نزا بيورد قهرى حالده ذره مخصوصه عيالرله عود بيورد

21

غنیمت های این معاینه صبر نوبت و ناله و ناله ای در حرب عساکر منظره
 می نماند شویار محارمه لوط و جبران و جاباندر لطف مدد عالیان
 حضرتان حضرت سلیمان آتایر بلدان و معاینه قنوع و قنوع
 و صبر اولاد کاندن با اوده بان اولاد و زده مردضه سرادری
 حکایتی حواله عینی تحقیق و کاتان اهل حرم و در آن عینی قنوع
 ایله ما الحیاة احسان می ما ارضاضان صیاض قنوع نبرد سله
 و نسیم صحنه صبرنا می ماده نضارت ریاض ترقه خرد و کاندن
 اولقدن عباد و لوط محروسه فریده و کمری یالت بر سر و اعظم
 و صوم مصالح قضا یا برای نکت قنیم مزجم و لید قنوع اولاد
 سماه بلادن اوج کونک افزون فرخ و جوت و نسی التهرود و وزیر
 مقرون و لوق مخصوصه نیت بود و لوط لخص حواله نضرت دانه
 هر یونیزه یکی کونک اولد قنصکره بود نکت تشریف همی اها
 باغاری اولاد کونک اسب و کتس صرم ناهان زینده بر نواز
 و کوب و اوتد غنایه خابرد کدار نهدر خاسمه خیر اولاد
 اوده دفته اولای تشریف نده ناسینه اوده و بنا سله
 اجای بدوی متافدن اوده بود و قدری نهر بر افزوده
 جسر دون کبری معاینه ایله متاعی تحین صحنه و لوط لید
 یله ناد مهور مهوره ناهان دن اولاد شله فی قد و هم یونیزه
 جنت آباد و دین مهوره جنود اسحمان نمودنک خدیگ ناهان
 انقا اوزه خصل لید کبری مانوره یعنی مکله تقاری ایله انشی صابا
 تمام و بسند و سزا و مابین هم یونیزه متفرقین خت کاندن

بوسه

ترفیق باه افزینی ایله ارال بودنک عطایای سینه و جمله ناک توفیق
 سرورری مزید بود و خله صف بینه قیم و صف ارای صدق
 کرم باه ناهان و لید قدری حاله باد هم جوف بنا عتای کینان تمام
 و هم واد خلای مفاد اولاد و قنوع حاکمان ایله الید
قاف صند جمله **ایلم سلطان باریخان** **و حاکم نخل نزلک**
 ماه مبارک مرقوم یعنی صفی طوبی که کبری کبری جمعه کونی ترفیق
 صند جنت کاندن سلطان باریخان نخل توفیق ترفیق و بیخ سرت
 حضرتان حاکمه ایله خدمت می نائل صند اولد و نضرت
 غنیمت ناهان زده اولدی ویز و زده عوت اده ناهان زده هم جوم
 عالم و روح جسم مظلومی طوبی مساک ناهان زده نزلک نظر انزل
 عا کرفضت و دفته و کافه اهای عمودت ایله ناک و لید و بدد به
 نکت یلار مذ نگاه صحت و بط بود سرتا بود و نکت و انداخت
 اولادان طوبی صند می سامع سکنه و کونک لید و ترفیق طوبی نزل
 تطیب و لیدی حاله دانه عالیله مخصوصه توفیق به بعد اوده اولد
 متارایله مصطفی توفیق بانا حضرتانک و نسی عوت توفیق نزلک لید
 مزین یقه لی حروفی و وزیر ایله ترفیق و نکت نسی تمام وضع توفیق
 احایله توفیق توفیق هم کبری فکله جاد مابین همه و صحت غایت
 چو چینه و لول باه استخفاف لید قلبه ره مامور اقامت و توفیق بانا
 و در زره اقامت اوده اولد علی بنان و توفیق فکله اقامت مامور
 بدو سالی حکایت بانا و ادر زره موم مهربان توفیق بانا حضور علی
 ناهان زده توفیق کریان حروفانر کافا سینه و لیدی توفیق و نکت
 چو چینه

خلعت آسایه قنوان و تخصص شارالیه در پیش با آسایه
 مویلیه احمد باک مثل شاه محمد ز امیر مغان و مغان عشا پاتا
 هفتاد صمیمه انتعاش بله احسان دادان خاوردکیله محضی باقا نظر
 سلیکه کانی قندی بله فیله نازی کی میخیزن خویجان دیوان هر
 اهل قونیه و شارالیه مظهری نوکی با حاضریه کتخاری در پیش فیک
 و ضربه داری شکری اوقی در یون کانی ناصری تیس طبعه کانی
 وارد نه جوهرت حمله مدد سزیت جلی مظهری با ناکوی ک
 موزا کبیر ز نارسا بولیتله و صبه حرس مظهری با ووردی محمد ک
 و ناهی و بوردی حسن غا جوهر ووردی مظهری غا و ناز غا
 ووردی نعلی باک حیا و ضربه نظری موی و غاناک قانی ووب
 شارالیه مظهری با حاضریه خد سزانه اولاعاد غا علی و
 و مضافی میری محری کله علی قیوچلی ناهی ربه ایزله شرفیاب اولی
 وارد نوره زول مدد سزیت علی قری تریم ربه ایزله هر
 نازی مظهری احمد قندی ووش حاج مدد سزیت سلسول حنا بیو
 زره مشیر شارالیه اورد نوره اولانجی موی قری و دیوان هر یون علی
 کینه سزیت اولوب شارالیه قرینه کانی یونان علی مظهری کتله
 شکر قری خلیل قری کتخاری موی ایزله موی علی محمد لیب
 و زور نال کانی عبدالرزاق باک دیوان نایح اولوکان خواهه کتی
 ووسرینه نزل ایزله ایزه غایوبیه صبا نایزها ایزله کل ایزله
 شعیوه خندان بولشدر پس نکاه اوردن فاضلی ضربه شریفه
 شعیوه ایزله سید نکله اوقی علی شایخ و جوده در نه و اهل

دور

زمت و کلدی ایزله استعداد رخسای مکر هر یون ایچون وارد اولی
 جیرین شجاعتک حاوی والی کافه قضا و صبا ناک نون و دوردی
 و اهل زمت قوجه یانیدی علی تریم خلع فاخر ایزله یکام و بیو
 اناد سار مرحل تا هازده سبقت اندکیکی اوزر قریه و سکا
 مریه ده امر سوزط عندلدن سوزا نخله اولو و نظریط و رور
 بولوب دنیا و عقبا کتخ قصاب و دوی خالی یعنی غایا قزلب
 روانی اعدتک و عتاقزله قیون و عید و تابا و لغی تریمه
 استعید بالذله ان با ابلعد و اوحل و انا و زلی اقری
 قری عن الخنساء و المنکد البی بو فکرم لکم نکر و
 نص تریم مضر صا در اولون نظر هر یون بالان و ایزله اتمکله
 ردم رضا جویری عهده عهده سزیت مانند سجه زیور دست
 استکلام اولوب و بولیده مظهره ناک و کوی وجه الموم اهل قلوب
 و مخصیر و نظری و بالتخصیص صبا ن دست مکت یاد شاه
 عثمان نوالک و اصل عطا ابا بی حصصی طله و قی صفا نال بولوب
 خد صله حماله سولی و لوقیقه شناس حفظ مزین و موی کاف
 تقسیم و ولت مظهری ادرعیه خیرا هستوی صدای اتمی کز ایزله
 و موقوف قورکاد خدیجیا الدعا اولدی

نایق شان تیار بولک سینه سعبا ناظر و قریه و جی ایزله
 صدک دولت ایزله جیوه موی ووب نام صدی
 الی قیام اساعله یاد کار صبا ن و دود کار و سئل با کوی راد و یاد
 زبان بزی شتراد اوله جی نکان سلطت سینه نشان ایشا ز ناله

203

بر تحفه و باها احسانی قدرگاه اصحاب صدقت و حیثیت بنا
 ادب استقامت یعنی با دشمنان اذیت خطیرتر از حکمت موفقی
 و صلحته مطابق اولان جمله آقا استخوان مدار ناها از بزرگ
 اولضاه باورده و زارنده جریغ بود در دنیا کبری هفتی کج
 سبق این حسنه و الی حبیباننا حظیرتک بوزن اقدم انقدر
 طرفه سبقت این خدمت منکوره می نزار از نشان مساواتی
 خدمت مقبوله بی در پی تأیید تکمله اول هتکلمه و به فریب
 رفیق سلاک تو فحلی و لذینه یا به مذكوره محضی بر قطعه
 نشان فروغ افشان بوم بگذرده سینه صدقت رفیق سینه
 نقلیه مننون و عودنه مازدون بوردن باه فک جرایغی
 بوری کوزی سودب صیغ مقرر و زارنده سوت خدمت غیرت
 اینقدر سله الله تعالی و وقفه مع سارا المورین در دنیا

حکمت هایون زارنده و وجهه بار السطحة السینه

دار الخلد فی العلیه ده سنگل فلعل لیل الالی کبره غایه
 خدا قینا هیبه منو صلواتی و ساین نامنه ایون کاذه اف
 فی الحقیقه کبری سفت این غایت بی غایت نبیه نبیه شاهانه
 و بمن تحفت حجت زیت و خلوص طوبیت یاد شاهانه آورده اکل
 حلت و کارگاهان و نلک امور نامورده لینه و فیک
 کاذه حویجیه عسکرتیه و نلک کات افون و زارنده کوز
 اولیوب مبد و صاحبک قطع روحه قدر حضور نام و سرت
 تمام به کز زنده ایام و حجه تعالی کات از استقامتی افان

بسم الله الرحمن الرحیم

ساقیه و ارضیه دن مصون کونجه در دوزخی زدهم صفا ایله
 سخن دوی جوان صفیق اشتالا معابد و صلوم و ساجد
 و معامعه دعای بقا و سلامت و غنای اقا و عودت شهریار نبیه
 اشتغالک اوله رفق ایله خاطر بی غنای کز کردن دور و سینه
 بر کینه لرینت و غصه مجبور لریه افترقی ویدار اشراق آثار
 صدقنا هیله سه کلرد بیده جهوت و بده لریه خار و غدا
 و غنای خود نکونار زانقه ده اندر بنه ستم دارا اوله رفق اشع
 بوزن اضطراب حال و کمد و بالری مرت زنون غای غیر نبیه شاهانه
 منکس اولد یقینک زنده جاتیه حبت الطین یله زمام غم غم
 اوله سول ستمه عطف دمد و دعوت مساک المومنین و سوره
 اوله بر طوطی فو صل تنگنا فاضه صحو البریک انجمجه ایتر کون
 شبر سارا ایله مطغیان حظیری عیله زارنده بیدیرین استصا ایله
 شدار غنایت و ایلا طویل زاری مکر کز در دعای های اوله رف
 وقت حکم رسه منوره دن حرکت و طحوقه غای راه نشیب
 و سکی و نلک عاک و اهالی سافا اکثر قولد غیر رس و انفات و زارنده
 و بیه حیل آیه به کین صف کشیه هر دو کز ادر طر نور و منظر
 ویدار شریار شمس نوز حادق نور اولان قرآقر لری بزل
 کف کانی مویک از لریله و ادر صورت و ادر زبانه اولان زارنده
 سادسی اولان برغوس قضیبی جای بیوت و مستقبلت
 مویک کونجه بیل نبیه لر بی نظیره عین غایه ایله سرود و زون
 شاهانه لریه تنظیم قطع ان عدلی بیوف مقدم خیر ملت زبانه ه

۲۴

برخی تشریف ناطقینا ناهای نیک فریادند که شهر
 دبیح الاولک غوغای اولان بوم صورا حدود نایب و
 و جوهر نیک رضی ظهور عبودیت سوزنی خلع فاخره ایله
 مطالع التوحیح حکمه در نیلی اسب ایق وزنه اسماء
 جوهر نطق ایقا طحوی بله خزین حکمت تدبیر مملکت طوبی ذکر
 ی علی الخصوص و بیده موالیع للمام راشد فاضلک ذمیره فاخره ه
 ضو کمان دیوان معنی ارکانه ادخاله امینی بولوب جیب دوست
 نقل و وضعفا کورکان عطیه بیه الامه ما اولما و هبسنک موالیه
 توفیق الاله النان دعای خاصه ساری و سید حایا جایت دیت معانی
 اولدندند فکره حضا بادناه شوکتاب نام ما راست اولدوس
 تحت هذا القباب فظنون اذی حرکت و متشقیقین قضیه مزبوره
 مالیه زاه نهاب اولان دوی حکمت عظیم عبودیتی نکاه حیرت
 دقتن کماکان منبرج الامان ناهای نریله پای هر داله مظلله
 فخری کمدان خرد و کمدان رعایای فزیک منبرج امنیه لرخی
 رشحات ابر سخا لایله همیون کلتن ابدان اون کنه ساعت
 بخیرم قدر مملکه کائن سوری سانی سانی مقیم عالیله
 منور و بوسه جودند واقع جود لیک و ده راسته کائن
 فتوح محمودیان و بایای شقی و ضایر لیک و جیب استقبالی
 اجرایین نایب و در بده و وجهه کلایا و کلایه فظله رعایا

رنگه اود برج بدو سورد دبلر
 حرکت ادر بر عوس

کوردی

برودی سلف الطور ظهوری و درو الباس خلعت و اهل خلیج
 و صیبا نلریک ما، و درو افضاله اشجار امانی محض و حضور
 سوری قضای داند کائن امدان هر ایزد عجمی جفتک
 ناطی عطا که قوی نیلی اعطای کله کتارنی سیزده بورد دبلر
 حرکت ان سوری و درو قلیه ای استغوی
 اود دبه کیمجه ارم و درکی بار داری دود لظروزی نه
 روانه ده غیبت همایون دون خرد در زک اهل قضیه مزبوره نور
 افتانی طلعت را قنایله عیون نری قریب و دعوت صافان لری
 اخذایله نایل کیمیا و له دق فایقه قدر سیران همایونیه علم
 برله کدک ناهای به ربط وجود انزال ابدان اطراف
 و کتار هفتانی ابر مدد اعاضه لریک و بانی اوله دق
 بله قیبه فظنه جودند واقع ایستغوی نام قریه ده
 کائن ذمیره مخصوصه اتم عدلی و حکمنا الصلحه و انون اللایه
 سازه پای فیض و الایله هر روزی بیت معمور انوار فامر
 و مقام بیوت و اتم بیود دبلر
 با سلام بول و قول مهم شاه
 نجات الایس بلم تقرب باد شاه نام عجبه ننگنه چشم کله
 بله قیبه به ما لایس نام و کتات القدس صبر بیه مقدم خیر
 بلند مقام دوفه در کائن حرکتان رضوان بخش سرد نام
 اولوب هر کس باج و داخل حصن را لایله ده دوی عبودیت

رنگه اود برج بدو سورد دبلر
 حرکت ادر بر عوس

کوردی

و زیارت هوس سرگده شهنشاه کردون جنب و بزین اشک
 نادی ابله شروع حضرت فرغ استقبالی سربلاید کازینه بنفشه
 شب موجب الطیب نشویف شاهانه بری انازه متکانت سران
 اسلوبا و بود نرفته و کجای اجنه کانت منادان کانه جومع
 و معابد و مسجد تابعم و یوب جمله سرا و حاسل و بیست کار بری
 رتکلا شده لیکر نندوزن اولون سخن همایون لوبار لیل طوطا
 و تازانه و قشله و سادار و باغی علی و در در الفوتی و باغی
 ابوبی جای دوت مصالح ابله همه دور کاحلقانده و کاشانه و مناد
 میوت و شایانه قنار بل افشار قبیل ابله تربین و اسباب شربلی
 بو و عیاله اماده و تعیین قلند فزینله و قریه منگوده بی قبیل قدم
 شاهانه زده و قریه انورمالا شقیال این ذات ملک ایضفان عظیم
 صد ریناهمی محمد و وف یا نا حضرتی و ذات نعمانی السعات عظیم
 قنای همی کای زاده مطیع اصم قنای حضرتی و عسکر کرمه
 و در بیف روم بی و اما اول حضرت شربلی خلیل رفعت با شا
 حضرتی و عسکر کرمه و در بیف اناطلی زامه نانی رضاب
 جای نادی سعیدنا حضرتی و ناظر مور ملکیه بر نو با نا حضرتی
 و چون دریا احمد قنوی با نا حضرتی و در قیه مشیله مشرف
 منصوره و قناری ناند قنای حضرتیله ضریخا بر عزم و قناری
 حساب قنای حضرتی و قریه رقومه داخل زاده نظارت ارتقا
 اولق شایسته اجلاه رجال ابد قناریون متوجه به ناری میزنی
 خنکی کسیری شاهانه و گول و اول سر به جوهرین ابله کتعال

الکلیه

الکلیه نهادن شهر منگود یعنی ربع الدواک اکتی شین
 مویکه دایه کیمی اجنسی و عیب هراتوانک او تو طقوزنجی
 کونید مشاوریم حضرتانک دوی شایطری ادر انوار سره
 جبین سبب مولا کاز لیلله فندان و انکفات جمانه و زانه لیلله
 سر مباحا اندر بی همتیه اسکان جمله ناک بر لیلله عود لیلله
 رخصت یورد و فرزندت صکره **لبنه**
 اول نه بنگا سوار عیب زاناک و سماع و تانک اقبال انورکی
 حضرتی قالیخته کردون نمونه لیلله و دوق بخش سوار خصوص
 قناری و ساردا اول مویک شاهان لری اولون ضابطان عکر
 انظام پیلاردن متیالای سوط انما ابله زان اولی ابله قنار ابله
 انقاد اوله دق طوب قیون و ج آبان حصن و جارت
 نقره و خلا و ریغایه ککر کان راهلک صبح صادق ترقیاری
 کبی دیاجبر و داخل برو با نبصیح طلعه قدم ولی نعمت
 عالیانه ناک ککر کیمی حاسری همایونه و ریغایه است جبار
 استنار و در ضم عیاب سواحل نظام و سدمه صفی
 اندر صفوف قد کشیده عبودیت قیام و یون عاکترین ابله
 اهالی خالص دهنه ناد نظام لطف اثر شفقان شاهان لری
 شغفه باقی سرور و جمد سندان علی الخصوص محله بجمه نظام
 ججه کبی و شته ره رعایله و ریغایه عامه صبیان مکتب
 سزاران سبیلله نظر تیر کبری رعای خالص اصواتی و اصل
 در کاه و ب غفور اوله دق شاهراهه واقع بر اوله ای جامعه

46

ارتفاق قابضه وصول برله جنمکان سلطان مظهرخان نازد
 روح الله وحمدالله الباعث نرسنده فتح جاده زیادت
 وحمایده ارای صمدت فاضله تکوینت عزت بیوریلوب نریه
 واران کورنقل بنده صدق نالاسرن اولدوقد نصکوا اس
 حواد حرکت وپوران بولبله بینهکاه باب حکمری وان میدلنده
 اماده قلنان طوبلر بله دن دوست طوطی سزی صید صعدت
 و سیده عزیت بیوریلوب . فلحال خرقه شریفه سلطان هرورد
 علی من الصلوات انماها ومن النجیات اذکاکها زیارت آسمان
 وطرلز واجبا لغزینیه لفظاً انان صاحبیه روی صدقینیا
 حوروب اقبال وسلامتله حصول عورت البضای وجیهه تکوین
 وروح مقدسی زاینها هی فیوضه منواله تمننا اولدوند نصکوا
 طوب قوسری عالیسنه کتاره ارای نریه اولان روی جفته زد
 اذود زودنی کوی ناهار بله برودنی وصدیق اراده سنه
 بری نقل همایون بیطرس اشیرن موله اماده قلنا بکری
 اها سزی سرود خالریه طوب قو و طوبخاندرن وینکلاش
 وفتقی طایه لریله سارقل و قدعدنک وادسری نقرن کف
 برکف علم زکارنک طرفله مزین ایمن کبان خاین فرز
 و فاین همایونک انداختن طوب و طوبی نظیب آراک
 خاق جران اولدی حاله قبل ظهر وضع پای فرقدن ساس
 شریفی بله رشک انزی قصر بپر و خود نق جوید و جلاله
 تعالی قدومه السعی له جمیع انعام حور و جلاله الطلیل

الی قیامات عامه شرقاً وغرباً محمد و
 نبی و شریکاً بلی .
 ۴ اودرح صبر جوان روح جان عالمیان 6 حضرت زین قدهم
 صفا افزود لریله بی زنگه با مرت دلن صدای الیم دور کرب
 قلوب عباد مسالین نوزالسد سرد الوب اشوبوم نریغیر نرف
 بدرا بله اوقات پنچکا نره آیدن طوبلر صدای عنونه جیفن
 وکرا دعای فاتح و نای فاجبری صح مرتدا استدراج بجزای
 بقض وکلکظان قنابل اختتامه باده قدر فرودان وین العی
 ضایح فحشات مکامن مکتوده دن انداخت اوتان و تکوینت
 بقدر روی زمین و رفع مشکات زین محم صبیح نجوم زهر
 اسحاق وغبوط نوزدی شریب و نازک فله فرغ افنات
 اذوش و کز نیا ده مساعده همایون اولسه یعنی معنای نواضع
 اذوده کججه ابله کنفا بولسه ابی اهلای شریک بمرق
 نث مدیه اذجان ولد اجا بده جکلای اقدم نام برنت
 کودنش و لسان خواهنش ایدن ایچک
تابع قدوم باد شاه زمان
 اشوبایم انشرح انعام مومنیار طبع و دقاص ظله هنگام طرب
 ورم و بعد مان ربع نشان عدال لسان سحر کویان بکیزه
 اذهان حکم دمساقی تنم اولغله کافه اذار نکت شناسات
 نواذخ و کتب معانی بدیع البیانی تقبیم باب عرفان انجمله
 نوز انوزن صف انفعال و بی بریان با فان صده سنه حیرت

روزانیک برده نل هلهای دیو کار شدنوی منجمله بیم دروز
 ناهار زده اطلاق مرتله نظر یوب عضو عینه کردن مرتبه
 بله فغتر و سباهی وایلی تاریخ فغترانه سید و

تاریخ

شتر هجای دیله قصار بودیم
 قالب یایله درونکوی به صدکرم
 اقتضای بوج طینه جیش ازین
 بکلی نیکین زینر علا یو حوسره
 نشانان آوری هوی کیر بالجر
 کوردیکی شهر و کیک خوری ایازین
 نظم یی نوله دریم خمش ماعیل
 شده عورها یونا نهبیله یانی
 هیچ نصیرین لیکه جای در جز در
 قافیم نیک اولیکه صفت نظرک
 ایست خنده و یو صغای یکران

جیفدی تفصالت اولر بود تاریخ احد
 قلدی نهنه جو عوین دلور اسلوبله

در تحریف نعت این خدمت یعنی تحریکات الحزب کردار بارگاه
 مجتهد منقبت وکلی روز افزونی آن نریا کردن منزلت
 بادشاه زانگاه جیران و شرفنامه کم و کزمت و شکاه و در آست
 خطی بزیگ کسب کبر نوبخه خند نینا هیزاره اولگا تا بکرتیبه رفت

بلند مرتبت کرامت صهربری بپوزدن عجم نکار یعنی پوهنا
 کون کبی بیدار در کله اولم الحروف بی وقوف قلدیک قامت
 قابلیتی نان فکر کویا صمد و قصر و صفحه قویعی کاغد
 باجته نشانی کبی غیر مرتب واهاد نایدیر اولوب اجد خوان
 دبستان و سباده نویسی کتب صبیان بله دکل کین محضا
 دستاوری تریه توجه عالی بله بجه سخنانه رسیده طبقات
 عالییه مورخین یسین واسنویان الحاربا ناقیجیلله
 ناهاله خیریت عدالت و بعض فون مند ولله معلومه وایلی
 نام نمی محمد زری سراج بر اجه لری اولنمی حاله چند
 قطعه اثر دلبیر مقبره نفس کانه طاق نرواق کردون
 ادوب ع اکیون غله سلیمان کاه که نعمت بدمنه نظر نوله
 کامیاب اولم علی لخصی نمودون مشفق غریزه طبع نانو
 غنظت غومناک مابنی تمام و غریزه نهر قد و ناسیف
 اولدیعی وارسته افروم آکین چند سال مقدم بعضی بینه
 ناهار زریه نظم و نخله ماموریم نادرانه آرمایش
 لادب نقطع وینش لوب نکل من الله احسانه
 المالله فته نوق مشورون محامد سلاک الاری و نسله
 خیرانه نظره اشغال باپی خدمت نریب دیونی محمل
 نابنی و دعای ناهار زری شغل سزایه سخته مالک
 سبانه انقالب ایریزه ره امر الککومه سالک اولم تعالیه
 مباد شاه عالم ناهد کرده عصا هاله یسین و لضمده نواع

مکن

عموم علم و هنر شوکونه را بجای و مقبره در که راستا لایحه
 کمال و بضاعتی فاضل و افضالند حصه به و بایه مالک اولاد
 ضابطه بندگاه تروف و سائله و سندان افروذ پایدگان
 اولاد را و سندان عیاشی حصتی کورند و دست نعمت
 نعمت افزاینه دوی تمنع سوزند آیا بولدم کجایا بر مح
 مالکد و بومشاد با بیان اطفه و بوزغب تقییدله باعث
 رونق و دلنا و دوند اصحاب معارف و ادبای طرز فله مال
 محرومه سجا دارالعدالت لطفه طولقمه در خدمه
 4 فلوق در سید و صحن بیان 6 صغری جزایض نا در آله 6
 ضعمتی اوزده اوصاف صفاتی انصافین کما هو صفا کثیر
 و اصدق هجسته مشافیرین علیها هو صدها نظیر کثیر
 نایدن کلاک امکان و محاسن همیون و مکام و بدعیای خایه
 نمودنی 8 سجا هرفی و هجوم 6 تقیید بیضجه بدین لایحه
 اولهوق و آدینه بیان اولفله همان بو شانده 4
 سخن بجمع نوزادته محو زانست که نژادهن هنر دومی بود مار
 نصیحت قرله فصل الخطاب نای خلی مضایری باسان مائل
 و دل بند کارا هری و رعای ضیر نایری با زبان جوان دل
 تکرار اولی کور و سندر اهلای سزاوار و صفح عزیز هو
 ظلاله و مستعد تمیز هو خلیفه حبیب اوله اولاد
 شمس سماء سلطنت و بدر سپهر شوکت مجدد و متمم دین
 و موقد معالم شرع متین مسدده نفور اولاد سلام و شند

ظهور

دو الا نظام مؤتمرا عددا و مصلح و ارباضواه عدد
 حطان سیره دان علم عرفان خاقان سر بر آری لطف واحات
 فدوان جهره مند ان عباد ناس ذهت بد ذات
 حکامی لواء صاحب المقام الحمد و فادین میدان اتا صبرین
 و حکام آری العجب موصوف توصیف 4 نطق العداة بفضله
 ظهوره 6 کفها و قد صوغ علی فضاله 6 لآزید فی العداة نواضعاً
 4
 لله ذوالله فی عداة به 6 و معروف تقیید
 لطف بیوتکلم خا که انظر کسند از بیوتی زود و آرزو خور کسند
 اگر انظمت حضرت غیاثت نیکه برین صیدت خا که ز کسند
 ابراهیم سلطان ابن سلطان الخاقان ابن الخاقان
 ابن الخاقان السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی
 عبدالحمید خان ابرحطان الغدای احمد خان علت لویه الدین
 باعندی رأیه ما لحاظ القهریة هاله حضرت زینت
 شاهه توقیر سینه توقعات عدیه دلیل و بیست مقاصد زینت
 نایدن صمدینه سرف ببوله ورق هلاقیاتی قال هلال
 کبی روز افزون اذقاب کمالی کمال اتا کبی همه نقصان
 صون و کلبی شوکت بد بچودنی نایم کار نایله هر چه وضعت
 و کتاب سلطنت بیداری اقی و در بره هماده در خشتان
 و فتح و نصیحت مکتب مبارک کز به ابرصفت یون و هججه
 آیتان احسان ایدری مطالع اجلا له باهر الامعان اولوب
 کارز تریه لرینه هر زانقم ذوی الا فرام نغمات صبر کتابت

29

296

مقصوده دسان
 كوكبا حناك مقصد موزود
 تقريبا اذ انك بوشان
 لا تخفه فان مرشدا نديه عامد اقياس انوارا حان
 وفلذ ليله مستعدان زمان سوزا اوسون
 ما آن تفقت ابدى الدعاء عمدا مابرت
 المستجاب الملك الصمد الذي ان العيون
 آمين مابن الفاضل مابرت
 ولحمد لله رب العالمين

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kisim: <i>Hiyeroglif</i>
Yeni No: <i>319</i>
Eski No: <i>319</i>

KAYNAKLAR

Arşiv Vesikaları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi:

Cevdet Adliye, nr. 1752.

Cevdet Askerî, nr. 33335.

Cevdet Hariciye, nr. 4603.

Hatt-ı Hümayûn, nr. 19265, 21973, 22738, 22813, 22813B, 43851, 40819, 48025, 48028, 48031, 48031A, 48033B, 48033E

Kaynak Eserler

Ahmed Lütfi Efendi, **Târîh-i Lütfî**, I-VII, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1290-1306.

Ahmed Nazif Efendi, **Seferü'l-mevdûd fî seferi'l 'âlî es-Sultân Mahmûd**, Süleymaniye Ktp., Pertev Paşa, nr. 472M02.

Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, "Esad Mehmed Efendi (Vak'a-nüvis)", c. III, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1342.

Davud Fatin Efendi, **Tezkire-i Hatimetü'l-eş'ar (1283 / 1867)**, İstihkam Alayları Litoğrafya Destgahı, İstanbul 1271.

Esad Efendi, **Âyâtü'l-Hayr**, Süleymaniye Ktp., Hüsrev Paşa, nr. 319.

_____, **Dîvân-ı Es'ad**, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1747.

_____, **Dîvân-ı Es'ad**, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1748.

_____, **Dîvân-ı Es'ad**, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1749.

_____, **Dîvân-ı Es'ad**, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1750.

_____, **Dîvân-ı Es'ad**, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3841.

_____, **Dîvân-ı Es'ad**, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3852.

_____, **Sefernâme-i Hayr**, İstanbul Arkeoloji Müzesi Ktp., Recaizâde Ekrem Kitaplığı, nr. 157

_____, **Terâcim-i Emsâli'l-Üdebâ**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Türkçe Yazmaları, nr. 39.

_____, **Üss-i Zafer**, Süleyman Efendi Matbaası, İstanbul 1293.

Karlızâde Cemâleddin Mehmed Efendi, **Âyîne-i Zurefâ (Osmanlı Tarih ve Müverrihleri)**, Kitabhane-i İkdâm, İstanbul 1314.

Mehmed Süreyya, **Sicill-i Osmânî**, c. I, İstanbul 1308.

Takvîm-i Vekâyi', sy. 113, 141, 149.

Araştırma ve İncelemeler

Ahmed Badi Efendi, **Riyaz-ı Belde-i Edirne: Edirne Bahçeleri-Edirne Şehri Tarihi**, Çev. Ratip Kazancıgil, c. I, Edirne Valiliği Yayınları, İstanbul, 2000.

AKTEPE, M. Münir, "Esad Efendi", **İA**, c. IV, İstanbul 1988.

- AYAR, Talip, **Sahhâflar Şeyhî-zâde Mehmed Es'ad Efendi'nin " Üss-i Zafer " Adlı Eserinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2005.
- AYDOĞAN, Fatih, **Sahaflar Şeyhi-zâde Esad Mehmed Efendi, Divanı, 2. Cilt**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.
- BABİNGER, Franz, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, Çev. Coşkun Üçok, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.
- BAŞAR, Fahamettin, " Tarihimizin 19.Yüzyıl Kaynakları ", **Tarih ve Medeniyet**, sy. 44, İstanbul 1997.
- DİLBAZ, Mahmut, **Ulemanın Islahatlara Yaklaşımı Bağlamında Kevkebü'l-Mes'ûd fî Kevkebetü'l-Cünûd Adlı Eserin Metin ve Tahlili**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008.
- ELİBOYALI, Emine, " **II. Mahmûd ve Abdülmecid'in Yurd İçi Seyahatleri** ", Yayınlanmamış Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1972.
- ERGUN, Sadeddin Nüzhet, **Türk Şairleri**, c. III, İstanbul 1936.
- GENCER, Ali İhsan, " Karadeniz'e İlk Çıkan Osmanlı Padişahı II. Mahmûd'un Varna Seyahati ", **Türk Dünyası Tarih Dergisi**, sy. 6, İstanbul 1989.
- GÖTZ, Manfred, **Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland, Türkische Handschriften**, c. XIII/4, Wiesbaden 1979.
- İNAL, İbnülemin Mahmûd Kemal, **Son Asır Türk Şairleri**, c. I-IV, MEB Yayınları, İstanbul 1969.

- JORGA, Nicolae, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi: (1774-1912)**, c.V, Çev. Nilüfer Epçeli, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2005.
- KARAL, Enver Ziya, **Osmanlı Tarihi-Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri (1789-1850)**, c. V, TTK, Ankara 2007.
- KOÇ, Havva, “ Esad Efendi (Sahaflar Şeyhizade) ”, **Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**, c. I, Yayın Yönetmeni: Ekrem Çakıroğlu, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 1999.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir, “ Vekayi’nüvis ”, **İA**, c. XIII, MEB Yayınları, İstanbul 1986.
- _____, “ Sultan II.Mahmûd Devri Osmanlı Tarihçiliği ”, **Vekayi’-Nüvis Makaleler**, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 1994.
- _____, “ Vekayi’nüvis ”, **Vekayi’ nüvis Makaleler**, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 1994.
- LEVEND, Ağah Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, c. I, TTK, Ankara 2008.
- Mehmed Esad Efendi, **Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-Endûz’u**, Haz. Rıza Oğraş, Emirdağ Ofset Tesisleri, Burdur 2001.
- MOLTKE, Helmuth von, **Türkiye’deki Durum ve Olaylar Üzerine, Mektuplar (1835-1839)**, Çev. Hayrullah Örs, TTK, Ankara 1960.
- MUTLU, Şamil, **Yeniçeri Ocağının Kaldırılışı ve II. Mahmûd’un Edirne Seyahati: Mehmet Daniş Bey ve Eserleri**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1994.
- OĞRAŞ, Rıza, **Esad Mehmed Efendi’nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şâhidü’l-Müverrihîn Adlı Eserinin Edisyon Kritiği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 1995.
- ÖZCAN, Abdülkadir, “ II. Mahmûd’un Yurt İçi Gezileri ”, **XI. Türk Tarih Kongresi: Kongreye Sunulan Bildiriler**, c. IV, Ankara 1990.

_____, “ II. Mahmûd’un Memleket Gezileri ”, **Bekir Kütükoğlu’na Armağan**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1991.

_____, “ II. Mahmûd ve Reformları Hakkında Bazı Gözlemler ”, **Tarih İncelemeleri**, sy. 10, Ege Üniversitesi, İzmir 1995.

_____, “ II. Mahmûd ve Kamuoyu ”, **II. Mahmûd: Yeniden Yapılanma Sürecinde İstanbul**, Ed. Coşkun Yılmaz, Avrupa Kültür Başkenti, İstanbul 2010.

Sahaflar Şeyhizâde Esad Efendi, **Osmanlılarda Töre ve Törenler: (Teşrifât-ı Kadîme)**, Sadeleştiren: Yavuz Ercan, Tercüman Gazetesi, İstanbul 1979.

_____, **Teşrifât-ı Kadîme**, Haz. Cahit Baltacı, Çağrı Yayınları, İstanbul 1979.

Sahhâflar Şeyhi-zâde Seyyid Mehmed Es’ad Efendi, **Vak’a-nüvis Esad Efendi (Bahir Efendi’nin Zeyl ve İlaveleriyle) 1237-1241 / 1821-1826**, Haz. Ziya Yilmazer, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2000.

Topal Ahmed Rıfat Efendi, **Devhatü’n-Nukabâ : Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşraflar**, 1293 / 1876, Haz. Hasan Yüksel, M. Fatih Köksal, Dilek Matbaası, Sivas 1998.

YILMAZER, Ziya, “ Esad Efendi Sahaflar Şeyhi-zâde ”, **DİA**, c. XI, İstanbul 1995.

Müracaat Eserleri

el-Aclûnî, **Keşfu’l-hafâ ve müzîlü’l-ilbâs**, c. II, 2. Baskı, Beyrut 1932.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Eski ve Yeni Harflerle**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2004.

Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli, Haz. Hayrettin Karaman, Ali Özek ve devamı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2010.

Şemseddin Sami, **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul 2004.

UNAT, Faik Reşit, **Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu**, Maarif Matbaası, İstanbul 1940.

İnternet Kaynakları

<http://catalog.hathitrust.org/Record/009030990>

http://books.google.com/books/about/Pendname_yi_vakan%C3%BCvis_Esat_Efendi.html?id=LH1HAAAAYAAJ

ÖZGEÇMİŞ

Ebru ERDEM 24.10.1983 tarihinde İstanbul / Kadıköy’de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini İstanbul’da tamamladı. 2008 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü’nden mezun oldu. Aynı yıl, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Programı’nda Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır. Halen adı geçen üniversitede lisansüstü eğitimini sürdürmektedir.